

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Facultat de Ciències de l'Educació

DEPARTAMENT DE PEDAGOGIA SISTEMÀTICA I SOCIAL

TESI DOCTORAL

**ELS OFICIS DEL CAVALL: PROPOSTES DE
RENOVACIÓ CURRICULAR I D'ESTRUCTURACIÓ
LABORAL DEL SECTOR EQUÍ**

DIRECTOR: PERE SOLÀ GUSSINYER

DOCTORAND: TOMÁS PEIRE FERNÁNDEZ

Bellaterra, 23 de novembre de 2015

ÍNDEX

Agraïments	5
I. JUSTIFICACIÓ, INTRODUCCIÓ I ESTRUCTURA DE LA TESI .6	
A. INTRODUCCIÓ	6
B. JUSTIFICACIÓ DE LA INVESTIGACIÓ	7
C. ARGUMENTS A FAVOR DE LA RECERCA	9
D. UTILITAT QUE S'ESPERA D'AQUESTA INVESTIGACIÓ	10
E. ÀMBIT DE LA RECERCA I ACOTACIONS INICIALS	15
F. ÀMBIT GEOGRÀFIC DE L'ESTUDI	15
G. PERSPECTIVA HISTÒRICA	16
H. PERSPECTIVA SECTORIAL I INSTITUCIONAL	19
I. MARC CONCEPTUAL	21
J. INSTITUCIONS QUE HAN PARTICIPAT EN LA INVESTIGACIÓ	24
K. TREBALL DE CAMP. VISITES REALITZADES	30
L. ESTRUCTURA DE LA TESI	31
II. DISSENY GENERAL DEL PROCÉS DE RECERCA	34
A. DISSENY, METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT DE LA RECERCA	34
B. HIPÒTESI I OBJECTIUS DE LA TESI	36
C. FACTORS IMPLICATS EN L'ESTUDI	40
D. FACTORS RELACIONATS AMB EL CAVALL A CATALUNYA	44
E. FACTORS PER A L'ESTRUCTURACIÓ DEL SECTOR EQUËSTRE	45
F. FACTORS DEL PERFIL PROFESSIONAL DELS OFICIS EQUËSTRES	46
G. FACTORS IMPLICATS EN EL CURRÍCULUM DELS OFICIS DEL CAVALL	47
H. METODOLOGIA EMPRADA. ELECCIÓ DEL MÈTODE D'INVESTIGACIÓ	48
I. RECERCA BIBLIOGRÀFICA I DOCUMENTAL	52
J. VISITES A CENTRES I ENTREVISTES A PROFESSIONALS	54
K. EL MÈTODE DELPHI. APLICACIÓ I UTILITAT EN LA RECERCA	55
L. PRECISIONS SOBRE EL MÈTODE DELPHI APLICAT	62
M. CARACTERÍSTIQUES DE LA MOSTRA SELECCIONADA	64
N. DEFINICIÓ DE LA MOSTRA	66
O. CARACTERÍSTIQUES DE LES PERSONES SELECCIONADES	70
P. DESCRIPCIÓ I CATEGORITZACIÓ DE LA METODOLOGIA EMPRADA	71
Q. INSTRUMENTS QUE S'HAN UTILITZAT EN LA RECERCA	73
R. ACOTACIONS I LÍMITS DE LA INVESTIGACIÓ	86
S. EL MÈTODE D'INVESTIGACIÓ-ACCIÓ	91
T. CARACTERÍSTIQUES DE LA INVESTIGACIÓ-ACCIÓ APLICADA	95
U. LES FASES DEL PROCÉS D'INVESTIGACIÓ-ACCIÓ REALITZAT	99
III. MARC TEÒRIC I CONTEXTUALITZACIÓ	103
A. LA CABANA EQUINA A CATALUNYA, A ESPANYA I A EUROPA	104
B. INSTAL·LACIONS EQUËSTRES A L'ESTAT ESPANYOL	109
C. HISTÒRIA DEL CAVALL I DE LA SEVA RELACIÓ AMB L'HOME	110
D. EL CAVALL: ORIGEN, EVOLUCIÓ. DEFINICIÓ ZOOLOÒGICA	112
1) L'origen de l'espècie <i>caballus</i> i de les races dels cavalls	117
2) Cavalls actuals, record del passat. El Przewalski i el Tarpan	119
3) El cavall, objecte de caça, animal de fuita	122
4) El cavall, animal sense interès per a l'home, i un destorb	123

5) El cavall domesticat.....	125
6) El cavall com a eina de treball.....	127
7) Traços de la relació entre home i cavall al llarg de la història.	128
8) Origen del cavall a la península Ibèrica.	129
9) El cavall en les migracions i les guerres abans de la nostra era.	131
E. CAVALLS DE LA PENÍNSULA IBÈRICA I CAIGUDA DE L'IMPERI ROMÀ.....	134
1) El cavall a l'Edat Mitjana.	136
2) El cavall a l'Edat Moderna.	139
3) L'origen de les races peninsulars actuals.	141
4) La influència destacada del cavall Pura Raça Espanyol.	143
5) El cavall i l'economia a l'edat contemporània.	145
6) Les races equines autòctones de Catalunya.	148
7) El cavall a la mitologia, la cultura i l'art al llarg de la història.	149
8) El cavall muntat. Evolució de l'equitació.	156
9) L'equitació clàssica.	157
10) L'equitació a l'Edat Mitjana.....	161
11) Les primeres Escoles d'Equitació.	165
12) L'Escola d'Equitació Espanyola de Viena.	167
13) L'equitació als segles XVI i XVII.....	170
14) L'equitació al segle XVIII.	171
F. L'EQUITACIÓ EN L'ACTUALITAT.....	173
1) Equitació esportiva. Les curses de cavalls, origen dels esports eqüestres.	173
2) Activitats i disciplines hípiques actuals.	180
3) Altres jocs i activitats eqüestres.	186
4) Activitats terapèutiques que es realitzen amb cavalls. La Hipoteràpia.	193
5) La importància del cavall en l'actualitat. Influència en l'economia.	199
G. DADES DEL SECTOR EQUÍ A CATALUNYA I A ESPANYA.	207
H. DIMENSIONS DEL SECTOR EQÜESTRE I IMPACTE ECONÒMIC, 2014.	210
IV. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE	214
A. MARC LEGAL DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL A ESPANYA.	215
B. FORMACIÓ PROFESSIONAL A CATALUNYA I A L'ESTAT.....	218
C. EL MARC EUROPEU DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL.	219
D. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A ESPANYA.....	221
E. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A CATALUNYA.	225
F. FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE REGLADA.	226
G. FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE NO REGLADA.	229
H. LA FEDERACIÓ CATALANA D'HÍPICA	230
I. FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A EUROPA.	233
J. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A ALEMANYA.	234
1) Centres de formació.	242
2) Contracte de formació professional.	244
3) Tècnic eqüestre superior.....	246
4) Examen de Tècnic Eqüestre Superior.	246
5) Algunes dades sobre la situació del sector equí a Alemanya.....	248
6) Algunes dades sobre la situació actual del sector equí a Holanda.	253
7) La formació professional eqüestre a França.....	254
8) Algunes dades sobre la situació actual del sector equí a França.....	260
9) La formació professional eqüestre a la Gran Bretanya.....	264

V.	PROPOSTA D'ESTRUCTURACIÓ LABORAL DEL SECTOR EQÜESTRE. CATÀLEG D'OFICIS DEL CAVALL.	269
A.	MODEL DE DEFINICIÓ DE PERFILS PROFESSIONALS.	269
B.	GLOSSARI DE LA TERMINOLOGIA EMPRADA.....	269
C.	CATÀLEG D'OFICIS EQÜESTRES.....	274
D.	CRITERIS PER A L'ESTRUCTURACIÓ LABORAL DEL SECTOR.....	274
E.	LES PROFESSIONS DEL CAVALL. GENERALITATS.....	277
F.	PROPOSTA D'ESTRUCTURACIÓ DEL SECTOR EQÜESTRE A CATALUNYA. ORGANITZACIÓ D'OFICIS PER SUBSECTORS	280
G.	ALTRES ACTIVITATS PROFESSIONALS EQÜESTRES.	294
VI.	CONCLUSIONS FINALS I PROPOSTES D'ACTUACIÓ	298
VII.	BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ	337
VIII.	REVISTES I PUBLICACIONS PERIÒDIQUES SOBRE CAVALLS	348
IX.	ADRECES ELECTRÒNIQUES D'INTERÈS.....	350
X.	ANNEXOS. EXEMPLES DE DISSENY CURRICULAR D'OFICIS EQÜESTRES	352

AGRAÏMENTS:

No és d'estranyar que a les tesis doctorals hi consti un apartat d'agraïments. Són, per definició, treballs llargs i exigents en què s'implica i s'afecta directament o indirecta, volent o sense voler, a moltes persones i institucions.

Sense l'interès i la col·laboració de persones responsables del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya (DARP), no s'hauria pogut vincular la recerca a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre (ECAE).

He d'agrair la col·laboració del Sr. Josep Valls, Cap de l'Àrea de Formació del DARP, que va confiar en l'interès de la tesi. De Ramón Sarró, primer director de l'ECAE amb el que vaig iniciar la recerca, del professorat de l'ECAE, de Luís Lucio, assessor tècnic i genet olímpic de doma clàssica. També, i especialment, agraeixo la visió i la disposició d'Albert Riudeubàs, director de l'ECAE durant l'última època, fins al trasllat de l'escola a l'Alt Urgell. Amb ell vaig tenir la sort de treballar braç a braç, durant anys, en el desenvolupament del treball de camp i en projectes complementaris i viatges per Europa derivats de la tesi.

A Mateu Rosell President de la Federació Catalana d'Hípica des del 1998 fins al 2008, i a Leonor Brozgol, Vocal de la Federació, que m'obriren les portes de la Federació, institució essencial pel sector eqüestre a Catalunya. Als professionals experts que han respost amablement a qüestionaris i entrevistes, sense els quals no hauria estat possible la recerca.

La professora, periodista i historiadora Júlia García Ràfols em va il·lustrar, en interessants converses, sobre la influència del cavall en les civilitzacions humanes i va cedir informació i fotografies que he incorporat a la tesi.

Al professorat del Departament de Pedagogia Sistemàtica i Social amb els que vaig tenir l'oportunitat de formar-me en els cursos de doctorat: Josep Maria Asensio, José Antonio Jordan, Joan Carles Mèlich, Jaume Sarramona, Pere Solà, Xavier Úcar, i Ferran Ferrer, que lamentablement va morir el mes de juliol de 2013.

Expresso el meu agraïment a Isabel Sempere, a Maria Àngels Rozas i a Sílvia Bau, responsables administratives del Departament, per la seva eficiència i amabilitat. Sempre disposades a facilitar la informació i la tramitació del que comporta la tesi.

A Emili Calvo i a Dolors Ros, per la seva ajuda en la traducció de documents escrits en alemany i en la preparació de les visites a centres eqüestres d'Alemanya.

A Jordi Magallón, mestre i expert en equitació, company de travesses a cavall.

M'han donat suport en tot moment i aportat elements d'interès per a la tesi els meus amics i col·legues de Departament i de Facultat Joan Estrada i Spei Macià,

Agraeixo la comprensió i la col·laboració infal·lible i imprescindible de la meua família, Isabel, Tomás i Lucas, que han hagut de suportar anys la història interminable de la tesi dels cavalls.

Finalment vull expressar el meu més sincer reconeixement a en Pere Solà i Gussinyer, Director de la Tesi, pel seu assessorament científic, la seva rigorosa flexibilitat, els ànims, la paciència i la disponibilitat permanent, els seus consells i la seva professionalitat.

Moltes gràcies a totes i a tots.

Tomás Peire Fernández

I. JUSTIFICACIÓ, INTRODUCCIÓ I ESTRUCTURA DE LA TESI

A. INTRODUCCIÓ

Les raons que han motivat la tesi doctoral que ara presento es mouen entre l'interès personal pel món del cavall i, més important, la convicció que el sector equí a Catalunya té un ampli marge de desenvolupament i una gran oportunitat de millora si és capaç d'optimitzar la seva potencialitat per generar llocs de treball, activitat econòmica productiva i activitat cultural i social.

La motivació personal es resumeix en tres aspectes: el reconeixement dels valors i les aportacions generoses i positives que el cavall ha ofert, ofereix i oferirà a la civilització humana, l'admiració per la bellesa i la noblesa dels cavalls, l'afició des de sempre al tracte amb els cavalls i a la pràctica de l'equitació.

El cavall és rellevant en molts aspectes, com intentaré argumentar al llarg d'aquest estudi. Des de la seva funció com a proveïdor d'aliment, de matèries primeres i de força de treball, fins a ser motiu ininterromput i il·limitat d'inspiració, expressat en manifestacions artístiques que comencen a l'era paleolítica i que es continuen produint en l'actualitat

L'interès social de la recerca, rau a constatar que el sector equí té rellevància en el conjunt dels sectors productius a Catalunya i que promet una gran potencialitat de creixement i de creació d'ocupació. S'intentarà demostrar que la formació professional dels oficis del cavall és una eina cabdal per al desenvolupament del sector.

La tesi pretén ser útil al progrés del sector eqüestre a Catalunya, raó per la qual es presentarà una proposta de catàleg de professions específiques, amb arguments, criteris i idees per a la seva implantació. També es concretaran exemples de dissenys curriculars d'algunes de les professions del catàleg.

Tot amb l'objectiu de coadjuvar a la millora de la situació actual.

B. JUSTIFICACIÓ DE LA INVESTIGACIÓ.

Aquesta tesi s'inicia de forma definitiva a partir d'indagacions prèvies que condueixen al convenciment que el món del cavall a Catalunya necessita un impuls que li permeti sortir d'un estancament pernicios. El cavall ha tingut una gran importància i manté una presència destacada en diversos àmbits d'activitat. La idea que el potencial de desenvolupament del sector del cavall és molt important és majoritària entre les persones enteses consultades, i també expressada en nombrosos articles d'opinió.

Aquesta afirmació seria compartida probablement entre les persones que tenen relació amb l'entorn social i professional eqüestre. Persones que gaudeixen de la pràctica de l'equitació, professionals que es dediquen a la cria de cavalls, o que s'ocupen de la gestió i organització d'activitats eqüestres, o a la doma o la competició en alguna de les disciplines, o a la docència de l'equitació, totes elles molt probablement la signarien.

També coincidirien en l'apreciació del fet que l'organització del sector eqüestre no està suficientment estructurada i que ha de solucionar alguns aspectes que li impedeixen arribar a nivells òptims d'eficàcia i de rendibilitat.

La motivació principal que ha dut realitzar aquesta tesi doctoral és el desig d'aportar reflexions, idees i propostes concretes per contribuir a la millora de les estructures i sistemes d'organització del sector, amb la finalitat última d'aconseguir una productivitat i un rendiment social i econòmic més important que el que actualment s'obté.

Un aspecte principal que s'afrontarà és la incipient i insuficient oferta de formació professional en els oficis del cavall, que no cobreix, ni de bon tros, les necessitats i les expectatives del sector. Aquest serà un tema central de la recerca, l'estudi de la situació actual i les opcions de millora de la formació professional eqüestre com a principal intervenció pel creixement i la consolidació del sector a Catalunya.

El món del cavall és complex, amb molts interessos i singularitats. La gran varietat i riquesa d'aspectes que conformen l'univers del cavall abasten des de la seva cria, la cura i el maneig, complicats i exigents en si mateixos, fins a la preparació dels cavalls per als diferents usos i activitats que poden realitzar. Des del disseny dels equips de maneig del cavall i dels carruatges, fins a la indústria veterinària i l'explotació de les matèries primeres que el cavall proporciona, com la carn i el cuir. Des de la construcció de les instal·lacions i els equipaments específics que es necessiten, fins a la roba i els complements que acompanyen la pràctica de les diferents disciplines. Aspectes tots ells que permeten la realització d'activitats com l'ensenyança i la pràctica de l'equitació i de les diferents disciplines eqüestres, els concursos, les competicions, les fires ramaderes d'èquids, el turisme eqüestre, la utilització del cavall en tasques de seguretat i vigilància, el transport rural o les activitats en l'àmbit dels espectacles i la recreació.

A l'admiració que em produeix el cavall, l'afecció per la pràctica de l'equitació i la satisfacció de la relació que he mantingut amb ell al llarg de la meua vida, se suma l'interès per l'ensenyança en general i el convenciment del fet que la formació professional eqüestre s'ha de potenciar decididament i urgent.

Em proposo realitzar una tesi que tractarà sobre el món del cavall orientant els esforços a conèixer, analitzar, reflexionar i valorar l'evolució del sector equí i la seva situació actual, per finalment fer propostes substancials de millores, principalment relacionades amb la seva estructuració laboral i la formació en els oficis eqüestres.

En la part més aplicada de la tesi es proposarà el model de disseny curricular d'un conjunt d'oficis del cavall. Aquests dissenys seran complets i susceptibles de ser aplicats de forma immediata, ja que es dissenyaran tenint en compte tots els elements contextuais i necessaris per a la seva implementació. Concretament es dissenyaran per a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre del Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

C. ARGUMENTS A FAVOR DE LA RECERCA.

La impressió que produeix el que està passant amb el sector professional eqüestre, aplicant una imatge suggeridora, és comparable a la que produiria un cavall que pot i que vol córrer i saltar amb tota la capacitat i el desig, l'energia i el camp lliure per poder fer-ho, però que es troba frenat i limitat per unes regnes excessivament curtes i tibants que el lliguen impeditint l'aprofitament de la seva força per recórrer el territori que hi és al seu abast.

Per definició, en un sistema d'economia mixta com el nostre, la suma de les iniciatives pública i privada és la que aporta les idees, els recursos i la força del treball. En el cas del sector equí, a hores d'ara, ambdues vies van a mig gas.

En l'actualitat manquen mecanismes i programes de difusió, de dinamització i d'impuls de les activitats productives, que haurien de facilitar l'aplicació de mesures adequades per possibilitar el creixement del sector ajustant-lo a les necessitats i potencialitats reals. Aquesta asseveració és acceptada per la major part de les persones consultades del sector.

Àdhuc les dificultats, la intuïció positiva i optimista és generalitzada. Es basa en el coneixement profund i quotidià de què el món del cavall a Catalunya i a Espanya es troba en un moment adequat per avançar i créixer i fer el salt definitiu vers la modernització i el desenvolupament que ens equipari, en un temps raonable, a cotes i quotes de funcionament i de producció equiparables a la resta dels països capdavaners de la Unió Europea.

És en aquesta perspectiva que la tesi doctoral adquireix sentit, perquè es planteja justament estudiar la situació actual del món del cavall a Catalunya i es compromet a elaborar una proposta útil i realista d'organització del sector laboral i professional eqüestre i d'un model eficaç de formació professional en els oficis del cavall.

La investigació conduirà a un catàleg d'oficis eqüestres, a la definició dels perfils professionals d'alguns dels principals oficis del sector i dels dissenys curriculars

corresponents, i a conclusions i suggeriments per aplicar com a revulsiu i solució a les necessitats detectades.

Un dels resultats pràctics que motiven la tesi i que demostren la seva finalitat aplicativa, va ser que un cop dissenyats els currículums formatius d'oficis del cavall que inclou la recerca, aquests van ser assumits per l'organisme que a Catalunya era competent en matèria de formació professional eqüestre, el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat (DARP), que els va incorporar al pla d'estudis de l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre (ECAE). L'aplicació dels currículums es va fer en el marc dels convenis establerts amb la UAB. La utilitat social de la recerca és l'objectiu clau i l'autèntica raó de ser de la investigació. Els convenis DARP-UAB i l'aprofitament dels currículums formatius en són una mostra.

D. UTILITAT QUE S'ESPERA D'AQUESTA INVESTIGACIÓ.

La utilitat i aplicabilitat dels resultats de la investigació s'orientaran en el sentit d'arribar a conclusions i a fórmules que ajudin al progrés del sector en l'actual conjuntura, que pot ser especialment favorable. Seguint en aquesta línia argumental d'interès pel progrés del món del cavall, és oportú destacar un aspecte que es manifesta clarament millorable i que de ben segur s'haurà d'encarar si no es vol retardar innecessàriament la dinamització i el creixement del sector, em refereixo a la formació dels professionals que treballen en ell.

El sistema de formació professional d'un país influeix de forma determinant en la seva capacitat productiva, perquè prepara a les persones que realitzen els diferents oficis i funcions que fan possible l'existència d'indústries, comerços i el conjunt de l'activitat social i econòmica.

De fet, la formació professional específica de cada sector esdevé sempre factor de gran influència, que pot actuar de forma favorable, neutre, o fins i tot negativa en el desenvolupament del mateix. La formació professional correctament organitzada i ajustada a les necessitats de cada sector és motor i agent determinant de la millora, la innovació i l'eficàcia laboral i productiva. Qualsevol sector productiu exigent i punyent

necessita bons professionals i aquests necessiten un sector desenvolupat i potent per poder aplicar els seus coneixements i millorar en la seva trajectòria personal i laboral.

La formació professional és fonamental per a la preparació i la millora personal dels ciutadans i les ciutadanes, i per afavorir la incorporació al món laboral tant de les persones que ho fan per primera vegada, majoritàriament els joves, com també pels treballadors i treballadores en actiu que volen millorar i promocionar en la seva feina, o canviar de lloc de treball. És evident que la formació professional influeix de forma determinant en el desenvolupament econòmic i social, en la modernització del sistema productiu i econòmic en general i de cadascun dels sectors en particular.

L'establiment de nous nuclis ramaders, d'indústries i de serveis per a la ramaderia, cada vegada més complexos i moderns, necessita i està condicionada per l'existència i la disponibilitat de professionals ben capacitats i capacitades per dur a terme les tasques especialitzades.

Conseqüentment amb els anteriors arguments, i considerant la transcendència que està adquirint el sector ramader del cavall i la importància creixent dels serveis tradicionals consolidats i dels de nova creació que estan relacionats amb el cavall, s'ha de tenir molt present que la formació professional eqüestre ha d'organitzar-se amb criteris de modernitat i d'ajust a les necessitats actuals de la societat.

El sector equí a Catalunya i en el conjunt de l'Estat es caracteritza, en el moment actual, per una estructuració laboral i professional incompleta i desfasada, insuficientment diversificada, i escassament regulada i supervisada per les instàncies oficials. Mancat de convenis laborals, i amb un alt nivell de contractacions irregulars o il·legals, és molt freqüent sentir opinions per part de treballadors de diferents especialitats laborals, responsables de centres d'activitats i d'explotacions ramaderes i d'empresaris del sector que reclamen una solució urgent a aquest problema. En certa mesura, s'ha de reconèixer que la situació és acceptada o mantinguda resignadament per part d'alguns, per inoperància d'altres o per interès econòmic i empresarial dels que en treuen rendiment de la precarietat i la irregularitat.

En aquest punt de la descripció de la situació del sector expresso el convenciment de què han de ser les instàncies oficials, encapçalades pel Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya, les que posin fil a l'agulla definitivament. La regulació integral del sector, que en alguns aspectes específics s'ha iniciat, és urgent i s'ha de fer en connivència i amb la participació activa de tots els agents implicats, dels organismes i entitats privats interessats, dels professionals i els treballadors i les treballadores, amb l'aportació de l'experiència i els criteris dels sindicats i les associacions professionals, però també amb la iniciativa, guia i supervisió de les instàncies públiques, ja que en aquest àmbit s'ha demostrat que no s'ha progressat adequadament.

Això no obstant, essent certa i evident la substancial millora que necessita el sector del cavall a Catalunya, no és menys cert que al nostre país hi ha excel·lents professionals de categoria reconeguda aquí i arreu del món. Són professionals de diferents oficis i especialitats. Homes i dones, alguns d'ells autodidactes, altres formats en centres dependents d'organismes públics o en centres d'iniciativa privada que estan demostrant una excel·lent preparació i capacitat.

Hi ha excel·lents professionals que s'han format a Catalunya o en altres comunitats autònomes de l'estat. En centres de caràcter privat i en centres de formació de titularitat pública. Així mateix, són moltes les persones que han decidit formar-se a l'estranger, per obtenir el reconeixement i les titulacions d'altres països, principalment de la Gran Bretanya com és el cas de les titulacions que atorguen la British Horse Society (BHS) i l'Assotiation British Riding School (ABRS), i de França, sobretot en referència a la titulació d'Acompanyant o de Guia de Turisme Eqüestre de reconeixement oficial a escala estatal en aquell país.

A la Gran Bretanya i als EEUU s'han format alguns dels ferradors que actuen a Catalunya i que han col·laborat en el procés d'aquesta recerca.

Des de fa uns anys, algunes de les titulacions estrangeres, les que es refereixen a l'equitació i al turisme eqüestre, es poden obtenir realitzant els cursos corresponents

en alguns centres de formació de Catalunya, que han establert convenis amb les entitats responsables d'altres països. El requisit és demostrar el nivell assolit davant d'un tribunal examinador de la corresponent institució. L'examen es pot realitzar en el país que atorga la titulació, o a Catalunya, cas que lògicament implica el desplaçament del tribunal per supervisar els exàmens.

Un exemple d'aquest sistema que permet assolir titulacions professionals eqüestres reconegudes internacionalment és el curs que permet accedir a la titulació francesa d'Acompanyant de Turisme Eqüestre i que es pot cursar a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre (ECAE) de l'Hospitalet de Llobregat, que depenia del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya¹ (DAR, 2011), Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural. La formació d'aquests professionals es feia en conveni amb el *Comité National de Tourisme Equestre* de França, i està reconeguda per la *Fédération Française d'Equitation*.

En la mateixa línia d'actuació, l'alumnat de l'ECAE que ho desitja pot realitzar les proves oficials de la ABRS en finalitzar el 2n curs de l'Expert en Cura i Maneig del Cavall.

Però a Catalunya els professionals que s'han format per aquestes i altres vies, no són suficients. La situació laboral d'una part molt important de les treballadores i treballadors del sector és precària tot i la seva qualificada formació. En la major part dels casos l'estabilitat a la feina és un fet atípic.

La situació del sector fa que part dels professionals ben formats que hi accedeixen hagin de cercar millors feines i àmbits laborals més estables.

Tant en el cas citat dels Acompanyants de Turisme Eqüestre, com en el de la resta d'oficis del cavall, a més d'un bon sistema de formació professional eqüestre, institucionalitzat i normalitzat que garanteixi la qualitat dels titulats i titulades, es fa necessària una actuació de xoc decidida i orientada a difondre, valorar socialment i a

---

¹ Fins el 2006 Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la GNRT de Catalunya. DARP.

normalitzar les professions del cavall. Associadament serà precís el manteniment d'un sistema de promoció i de difusió de la importància del sector eqüestre a la nostra societat i de les oportunitats que ofereix. Aquestes actuacions ajudarien a assegurar la consolidació i el creixement que el sector del cavall necessita.

La història i evolució de la formació professional eqüestre, fins fa poc temps estava en gran mesura sota la tutela i orientació de l'exèrcit, aquest fet explica la situació actual de la formació en els oficis del cavall a Catalunya i a Espanya.

La dependència de la tradició, dels criteris i del sistema militar que, a hores d'ara encara influeix de forma determinant en el sector eqüestre al nostre país, sense oblidar altres factors socials i econòmics com la industrialització i la postindustrialització, que han modificat radicalment la utilització del cavall com a força de treball, ens han allunyat de la situació molt més avançada i consolidada que es gaudeix en altres països del nostre entorn de la Unió Europea. Aquests factors junt amb una visió en general poc previsor i obtusa sobre les potencialitats del món del cavall per part de la major part dels organismes i de les persones que podrien influir favorablement, dibuixen un panorama excessivament encarcerat que convé desllorigar.

Altres països veïns, tot i haver tingut històricament la mateixa o semblant influència militar, han sabut evolucionar generant noves fórmules de formació i qualificació en els oficis tradicionals del cavall i en els nous oficis que demanda el sector.

Sistemes de formació professional i d'organització del sector eqüestre com els que s'apliquen a Alemanya, França, Holanda o Itàlia, per exemple, es proposen com a referents de gran utilitat per inspirar el que s'haurà de realitzar en el futur a Catalunya i a Espanya. Aquests models no poden aplicar-se directament, puix que les tradicions i els costums en aquests països són molt diferents, i lògicament s'haurien d'adaptar a la nostra pròpia idiosincràsia i tradició. És obvi que no podem fer una aplicació literal de models aliens, sinó una adaptació ajustada a la nostra realitat i a les nostres necessitats.

El nostre país és ric en tradicions eqüestres i s'ha preocupat de la formació professional. Hem de seguir essent fidels a les tradicions, si bé no s'ha de defugir de l'evolució i els canvis que són raonables, i probablement inevitables.

Tenint presents els raonaments expressats, l'estudi analitzarà el marc legal i normatiu de la formació professional als tres nivells institucionals, l'autonòmic, l'estatal i l'europeu, que serà el marc ineludible per desenvolupar qualsevol actuació futura. Aquest aspecte regulador i normatiu es tracta de forma descriptiva, s'aborden qüestions de rellevància com ara els organismes que tenen responsabilitats en el món del cavall, programes de formació, i lleis i disposicions bàsiques. Algunes d'elles s'incorporen en l'apartat d'annexes.

E. ÀMBIT DE LA RECERCA I ACOTACIONS INICIALS.

Amb la finalitat de fer-la viable, raonable i assumible, aquesta recerca adopta acotacions de diferent caràcter: geogràfic, històric, sectorial i institucional, conceptual i respecte a l'aplicació de les propostes i conclusions. S'especificarà també el treball de camp realitzat a través de visites a centres i entitats eqüestres de diferent tipologia.

F. ÀMBIT GEOGRÀFIC DE L'ESTUDI.

Principalment s'analitzen els antecedents i la situació actual del món del cavall, de la formació professional en general i de la formació professional eqüestre en particular referides a Catalunya. S'amplia l'estudi en alguns aspectes amb les dades relatives a l'estat espanyol i a alguns països representatius de la Unió Europea, per tal de poder comparar i perquè estan íntimament i normativament relacionades.

La situació catalana és similar a la d'altres comunitats autònomes de l'estat. Catalunya se situa en la franja de comunitats autònomes més avançades, amb un sector productiu eqüestre estructurat i desenvolupat per sobre de la mitjana. És la tercera comunitat d'Espanya en nombre de llicències federatives, en nombre de cavalls i de clubs d'equitació, per darrere de Madrid i d'Andalusia, però molt lluny de les dades que ofereixen països veïns com França, Itàlia, Gran Bretanya, Alemanya o els Països Baixos, en els que el sector eqüestre ocupa un lloc destacat entre el

conjunt de sectors productius de cada país. En ells ens podem inspirar per adoptar solucions experimentades, que han donat resultats satisfactoris.

G. PERSPECTIVA HISTÒRICA.

En la tesi no s'ha realitzat una investigació històrica acurada i detallada, però sí que s'expliquen esdeveniments destacats, es fa referència a èpoques importants i a aspectes molt diversos que il·lustraran l'evolució de la relació entre l'home i el cavall.

L'estudi ofereix una aproximació històrica, que no pretén ser erudita ni exhaustiva. D'antuvi preciso que no es tracta d'una tesi d'història, amb el rigor i l'aplicació de metodologies de recerca històrica sobre aspectes que interessin i orienten la recerca.

La informació històrica publicada ha permès aportar informació útil i interessant sobre l'evolució del cavall i la seva presència i importància per a les civilitzacions humanes. El coneixement de fets i episodis destacables influïts per l'existència del cavall és necessari per entendre les causes que han conduït a la situació actual. Les referències històriques esmentades aporten també algunes experiències significatives de formació professional eqüestre a Espanya i a Catalunya.

D'altra banda, de forma més directament relacionada amb la part més creativa de la tesi, la que ens permetrà arribar a conclusions i propostes d'actuació, s'ha estudiat l'evolució històrica de l'art de l'equitació, dels oficis del cavall i de la seva formació professional específica.

L'aportació sobre l'evolució del cavall fins als nostres dies, servirà per entendre el procés que s'ha produït en el trànsit de la vida salvatge a la domesticació del noble animal.

La definició de gènere zoològic correspon a l'estatus dels animals que durant milers d'anys han fixat els caràcters propis que els identifica i que no es modifica. És el cas de l'*Equus*, tot i la gran diversitat de races que s'han derivat i desenvolupat, es considera que la seva evolució com a gènere ha finalitzat i està consolidada.

El fet de parlar del cavall ajuda a fer més assequible i comprensiva la investigació i proporciona la informació bàsica necessària per situar en l'espai i en el temps l'objecte, en aquest cas l'animal, la raó de ser, el nucli o centrosfera de tot el que s'explicarà sobre els oficis del cavall, i sobre l'estructuració que creiem convenient per al sector laboral i professional que conformen.

Des de la perspectiva històrica es tractarà també sobre la influència del cavall en el desenvolupament de les civilitzacions humanes. La força de treball indispensable que els cavalls han proporcionat per multiplicar l'eficàcia de l'esforç humà, la seva presència destacada en esdeveniments històrics, com també la seva potència inspiradora en l'art a totes les cultures i èpoques fins a l'actualitat, mereixeran un relat descriptiu i valoratiu a la tesi.

L'evolució dels oficis eqüestres en el marc del sistema educatiu no ha estat satisfactòria. Ha mancat decisió i convenciment per a la seva regulació. La transmissió i l'aprenentatge de les habilitats i de les tècniques, eines, usos i costums de cadascun dels oficis, s'ha produït a través del sistema d'aprenentatge directe entre l'oficial o expert i l'aprenent. Molt freqüentment oficis del cavall com el de ferrador, baster, carreter, tractant de cavalls i altres, han estat transmesos entre els components de les mateixes famílies. Aquest fet és comparable a altres oficis del món rural dedicats a l'agricultura i la ramaderia. La importància dels centres formadors és recent i resta per consolidar.

A cada zona geogràfica s'han donat i es donen aspectes comuns i particularitats sobre el maneig i les formes d'utilització del cavall, però, tot i que no exclusivament, la tradició militar de tracte als cavalls, forma de muntar, disciplines i reglaments, i en la cria i reproducció i selecció de les races, ha influït també fora de l'exèrcit, en les activitats productives i en la implantació del cavall en les diferents cultures i territoris.

L'existència d'estudis de formació professional eqüestre no reglada, que les comunitats autònomes ofereixen en el marc de les seves competències educatives, com és el cas de Catalunya amb la formació en els oficis d'Expert en Cura i Maneig

del Cavall, d'Acompanyant de Turisme Eqüestre, de Baster i de Ferrador, que es poden cursar a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat.

Des del 2005 s'ofereixen mòduls formatius referits al cavall en programes de grau mitjà i superior. Els continguts tracten sobre la cura i el maneig del cavall i l'aprenentatge de l'equitació per a la conducció de grups en el medi natural.

A més de la part curricular dedicada al cavall en els Cicles de Grau Mitjà i Superior, cal citar dintre del sistema de formació reglada els estudis universitaris de veterinària que preparen per al coneixement del cavall i per a la cura i els remeis de les malalties dels èquids. També per a la gestió alimentària i administrativa.

La formació en els oficis dels cavalls no va entrar definitivament fins al 2011 en el sistema de formació professional reglada. Ho van fer de forma limitada a oficis relacionats amb la pràctica esportiva. S'està progressant en el reconeixement dels oficis i les qualificacions professionals eqüestres, però els avenços són insuficients.

No és lògic ni raonable que els oficis del cavall no tinguin la cobertura ni el reconeixement oficial que es mereixen. Semblaria racional que havent estat tan importants en el transport, l'agricultura, la ramaderia, la recreació, el turisme, etc., i mantenint una presència tan destacada i amb tantes possibilitats, el sistema de la formació professional hagués assegurat la continuïtat i el progrés del sector.

Les causes que, a parer meu, expliquen el bloqueig de la formació professional eqüestre probablement poden resumir-se en tres:

- ✓ El sistema tradicional de transmissió d'oficis del cavall a través de l'herència familiar i gremial, i també la influència de l'exèrcit, que ha generat un subsistema de formació professional que, en certa mida i en molts sentits, ha marcat tant l'estil com els continguts de la formació professional eqüestre fins principis del segle XX. Aquest model, tot i desfasat i ineficaç, ha permès un nivell de manteniment i d'eficàcia del sector que ha estat digne i molt destacat.
- ✓
- ✓

- ✓ La manca de visió de futur per part del poder polític i de les institucions responsables, que ha trigat a adonar-se de la potencialitat econòmica i social del món del cavall.
- ✓ La crisi econòmica del 2007 que ha suposat un fre al procés iniciat per a la millora de l'oferta formativa dels oficis del cavall, i que ha afectat greument.

H. PERSPECTIVA SECTORIAL I INSTITUCIONAL.

El coneixement i l'experiència personal i professional de l'autor en el món del cavall, i les consultes realitzades abans de començar la recerca amb la finalitat d'orientar la tesi han estat decisives. Van orientar la direcció dels objectius i les primeres accions que convenia realitzar. Un propòsit inicial va ser intentar implicar diverses institucions que poguessin col·laborar en el desenvolupament del procés i que, a la vegada, aprofitessin els avenços i els resultats de la tesi.

La conseqüència ha estat, entre altres efectes:

- ✓ L'establiment d'acords de col·laboració entre diverses entitats, que es comentaran més endavant.
- ✓ L'organització de dues jornades tècniques entre la FCH i la UAB sobre la formació professional eqüestre en el marc del Saló del Cavall "EQUUS CATALONIA" de Barcelona.
- ✓ Un conveni entre la UAB i el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya, que ha permès aplicar a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat de Catalunya els currículums formatius dissenyats en la tesi.
- ✓ Manifestacions de suport i d'interès per participar en el desenvolupament de l'estudi i/o en els programes i actuacions resultants de la seva realització per part de nombrosos professionals del sector.

- ✓ Producció del Manual Europeu del Ferrador del Segle XXI, en col·laboració amb la *European Federation of Farriers Associations*.(2008).
- ✓ La probable plataforma o punt de partida i estímul que esdevindrà la tesi per a la realització d'altres estudis i activitats d'interès per al món del cavall.

Unes pàgines més endavant es concreten els organismes i entitats amb els que s'ha establert relació i que han valorat positivament aquesta investigació. En funció de les característiques de cada entitat es va informar sobre els objectius de la recerca i de la metodologia, i se'ls va oferir la possibilitat intervenir i col·laborar. S'ha de destacar que les aportacions que han fet són de gran valor i que en bona mesura han estat incorporades.

Convé comentar en aquest sentit, per exemple, les consultes que a l'inici del procés, l'any 2002, es van mantenir amb les persones responsables de l'INCANOP, Institut Català de Noves Professions depenent del Departament d'Ensenyament (*actualment Departament d'Educació*) de la Generalitat de Catalunya. Les orientacions rebudes van ajudar a determinar alguna de les decisions sobre la metodologia a emprar. Es va valorar molt convenient intentar establir concordança entre la metodologia i l'orientació de la tesi i els mètodes i plantejaments que aplicava l'INCANOP, organisme que tenia la capacitat de reconèixer programes de formació no reglada i d'atorgar certificacions de dit reconeixement.

Aquest aspecte és important perquè, indubtablement, tot el que pogués afavorir el posterior aprofitament dels resultats de la tesi s'havia de procurar. D'altra banda, en la part concernent a la proposta de perfils professionals i de dissenys curriculars que la tesi aporta, la possibilitat d'aconseguir el màxim de reconeixement oficial i de certificacions d'organismes competents, suposaria un avantatge indiscutible per a la seva projecció i assimilació al sector professional i el mercat laboral.

L'INCANOP no existeix en l'actualitat i les seves funcions han estat assumides per la Direcció General de la Formació Professional del Departament d'Educació de la

Generalitat. Aquest fet, farà que quan convingui dur a terme el procés administratiu de reconeixement per part de la Generalitat dels perfils professionals i dels currículums formatius proposats en aquesta tesi, el camí serà quelcom diferent del que a l'inici de l'estudi es podia preveure.

El Departament d'Educació, que té les competències en matèria de formació professional i el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural (DARP), que desenvolupa els programes formatius que tenen a veure amb l'agricultura i la ramaderia a través de les seves Escoles de Capacitació Agrària distribuïdes arreu de Catalunya, han participat i han orientat aspectes importants d'aquesta investigació. Tots dos Departaments pertanyent a la Generalitat de Catalunya.

L'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat de Catalunya (ECAE) s'ha interessat per la tesi i per la seva posterior aplicació. Conseqüència del mutu interès s'ha signat un conveni entre la UAB i el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural en el que s'expressa les condicions de la col·laboració, i se subvencionen els treballs que comporten.

Per tant, el punt de partida és tranquil·litzador quant a la utilitat i rendibilitat social de l'estudi, i només cal que els esforços i la feina vagin ben dirigits i les seves aportacions siguin d'autèntic interès per a l'avenç i la millora de la formació professional eqüestre i del conjunt del món del cavall a Catalunya.

I. MARC CONCEPTUAL.

La investigació exigeix la definició de certs conceptes clau per al seu desenvolupament. Al llarg de l'estudi s'intentarà realitzar aquesta tasca de forma precisa per tal que no hi hagi lloc al dubte o l'ambivalència. Conceptes com formació professional, capacitat, competència professional, currículum formatiu, camp professional, etc., són constantment utilitzats.

La seva complexitat i especificitat fa aconsellable aclarir el seu significat per tal de fer la lectura del treball més intel·ligible i comprensiva.

Les consideracions terminològiques tindran un tractament auster, assumint definicions i aplicacions que han estat matisades i elaborades per diferents autors. Aquest és el cas del Dr. Antonio Navío Gámez, company de Facultat i autor d'una tesi doctoral amb el títol de *“Les competències del formador de formació contínua”* datada en el 2001 i defensada amb èxit en el 2002, en la que presenta, entre altres continguts d'especial interès, un erudit i completíssim tractament conceptual sobre el terme de *competència professional* i altres nocions en relació amb la formació professional, que segur serviran de base o rebost de conceptes i model de rigor a futurs treballs de recerca en la definició del valor de les paraules, com ha servit al que ara es presenta.

També s'assumeixen conceptes i termes en l'accepció que proposen certs organismes o entitats. Es tracta en aquest cas de simplificar i d'afavorir l'assimilació i incorporació de les propostes i consideracions de l'estudi a l'àmbit en què es podran aplicar. Per exemple, en la definició dels perfils professionals que es presentaran i dels dissenys curriculars que corresponen, s'ha utilitzat en molts casos la mateixa terminologia i valor semàntic que utilitza i difon el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, i que aplica també el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat, en els programes formatius de la seva responsabilitat.

En aquest mateix sentit, s'ha fet un esforç per captar i aplicar la terminologia específica referent al món del cavall, que abunda especialment en la part de les propostes concretes, que com es veurà, es localitzen clarament en el context específic del cavall, i per tant utilitza la terminologia que li és pròpia. Aquest fet no comportarà l'explicació detallada de cada terme, que seria innecessari, ja que es dirigeix a un cos de professional que coneix sobradament dita terminologia, i insistir-hi estaria fora de lloc.

Les propostes i les conclusions que proporciona la tesi es presenten amb la pretensió de què serveixin com a guia útil per col·laborar en la necessària transformació i la millora del sector professional eqüestre a Catalunya.

Justament, aquest és el sentit últim de la investigació. S'aporten dades i arguments, així com formules, eines i recursos per tal que l'aprofitament de les propostes sigui viable, i en molts casos immediat. Les consideracions i conclusions finals i les propostes que s'expressen s'han contrastat amb persones expertes que han opinat donat el seu vistiplau. Han estat també acceptades en primera instància per les institucions i organismes que han intervingut en el procés de la recerca, o d'una forma o altra s'han implicat. Aquestes persones i organismes seran precisats més endavant.

Com també s'explicarà l'enfocament pragmàtic de la investigació, que ha estat un objectiu prioritari des del començament. Des del mateix disseny i les decisions inicials de les estratègies per al seu desenvolupament, es va intentar que el projecte fos assumit per organismes que, per lògica i per les seves competències, el podrien aprofitar i aplicar una vegada conclosa. El resultat ha estat un conveni de col·laboració entre la UAB i el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya, signat el 2001 i que s'adjunta a la documentació annexa, pel qual aquest Departament assumeix la investigació com a seva i decideix que sigui aplicada en el seu àmbit d'actuació, fonamentalment en el que es refereix a l'organització dels plans d'estudis dels oficis del cavall que s'ofereixen a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la seva responsabilitat.

Tanmateix, i tot i haver orientat les propostes i les conclusions vers al seu aprofitament en l'àmbit eqüestre a Catalunya, forma part de l'esperit de la investigació i de l'investigador que aquesta pugui ser també útil i extrapolable a altres àmbits territorials.

Com és desitjable en qualsevol investigació, s'espera que aquesta també serveixi de plataforma o punt de partida o com a referent de properes recerques i que obri noves

línies i processos que permetin progressar en el coneixement i l'aprofundiment dels temes que en ella es tracten o se'n poden derivar.

J. INSTITUCIONS QUE HAN PARTICIPAT EN LA INVESTIGACIÓ.

Les persones que han opinat i aportat elements a la investigació són totes elles coneixedores del món del cavall. Algunes pertanyent, representen i tenen càrrecs de responsabilitat en organismes públics i entitats privades, altres han col·laborat a títol individual. Els noms de moltes d'elles, així com la seva pertinença al món del cavall i la col·laboració que han prestat de forma generosa a la investigació, seran destacats en fases posteriors d'aquesta tesi.

Els organismes consultats, que de diferents formes i graus de compromís han influït o s'han implicat en la investigació són els següents:

✓ **La Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).**

- Reconeix la tesi i la seva projecció exterior signant el conveni de col·laboració amb el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, conveni que s'ha renovat recentment per tercera vegada. La UAB a través de la Gerència, va donar suport institucional i va col·laborar en la realització del projecte de CNEC, que serà citat posteriorment. Des de la Vicegerència es col·laborà en l'elaboració de l'estudi de costos del projecte citat.
- El Vicerectorat d'Investigació avala a l'autor de la tesi per a la realització de gestions pròpies de la recerca en altres organismes i institucions i per negociar un conveni de col·laboració amb l'ECAE.

✓ **Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya.**

- És l'organisme que té la màxima autoritat i responsabilitat en matèria de ramaderia i per tant també en tot el que manté relació amb els èquids.

- Dóna suport a aquesta investigació signant un conveni de col·laboració amb la UAB a través del qual el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural subvenciona els treballs de recerca i serà copropietari de la tesi, i la podrà publicar i utilitzar de la forma que consideri convenient. Com a resultat del conveni els treballs s'orienten també tenint en compte els seus interessos i amb la perspectiva de la seva aplicació immediata.
- ✓ **L'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre (ECAE).**
  - L'ECAE És una de les catorze escoles de formació professional que gestiona el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural. Ocupa la finca propietat del Ministeri de Defensa coneguda com La Remunta, que actualment està cedida a la Generalitat de Catalunya.

Durant molts anys la finca en la que l'ECAE ha desenvolupat la major part de les seves activitats ha estat una caserna de l'exèrcit especialitzada en la cria i la cura de cavalls sementals i eugues de pura raça, que eren utilitzades pel l'exèrcit i també servien per a la reproducció i la millora d'eugassades particulars. Les instal·lacions i la major part dels cavalls pertanyien al *Servei de Cria Cavallar*.

El 30 d'agost de 1994 es va crear com a Unitat del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de l'Hospitalet de Llobregat. (Decret 215/1994 de 30 d'agost. Publicat en el DOGC nº 1947, el 14.09.1994).

La seva funció principal és la formació professional del sector de la ramaderia equina, la formació i divulgació de tècniques per a la utilització del cavall com a alternativa per a la diversificació de rendes en el sector agrari, i la promoció del cavall en els aspectes esportiu, ramader i de lleure. Depenent orgànicament del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural. Hi treballa un equip de professionals qualificat que ha facilitat de forma generosa aquesta recerca participant intensament en el treball de camp realitzat. Disposa d'una biblioteca

especialitzada en temes eqüestres que ha estat de gran utilitat. Els resultats de la recerca referents als perfils professionals i als currículums formatius seran aplicats en els plans d'estudis d'aquesta escola.

- L'ECAE ha proporcionat col·laboració i informació fonamental per al desenvolupament de la tesi. Ha permès accedir a referències històriques i a dades sobre la formació professional eqüestre, ha facilitat l'ús del seu centre de documentació i de les seves instal·lacions, ha autoritzat la implicació del seu professorat i personal assessor en la investigació, per a la realització d'entrevistes, la resposta de qüestionaris i l'assistència a reunions tècniques. Com a conseqüència de les relacions establertes arran de la tesi, l'ECAE va establir un conveni de col·laboració amb la UAB, que consistí en una sèrie d'encàrrecs en relació amb el seu pla d'estudis i la introducció de millores i adaptacions de les titulacions que inclou la seva oferta formativa. Per la vinculació de l'ECAE al procés investigador de la tesi, el conveni es pot considerar documentació complementària que la il·lustra i demostra. De fet, aquesta tesi va ser reconeguda per la Generalitat com a eina per organitzar les titulacions de l'ECAE. Així es va incloure en el redactat del conveni i ha servit al llarg dels anys de productiva col·laboració.
- ✓ **Institut català de noves professions INCANOP (en l'actualitat ja no existeix). Les seves funcions s'han adaptat a la nova etapa del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i assimilat en la Direcció General de Formació Professional i de Formació Continuada.**
  - Fou creat pel Parlament de Catalunya el 20 de juny del 1986. Tenia encomanades entre altres, les següents funcions: *"analitzar els canvis que es produeixen en el món professional, assenyalar l'aparició i el desenvolupament de noves professions i elaborar plans de qualificació professional per a aquestes professions"*. Realitzava estudis comarcals i sectorials de perspectiva que permès avalar l'oferta formativa i la demanda professional a les diferents

comarques de Catalunya, per tal de reconduir-la i fer-la més adient a les necessitats socioeconòmiques i productives del país.

L'INCANOP tenia com a funcions principals potenciar i fomentar programes i iniciatives d'innovació professional, principalment a l'àmbit dels ensenyaments no reglats. La llei li atorgà el paper d'estament de coordinació entre els diferents departaments de la Generalitat que exerceixen tasques de formació.

Els responsables de l'Àrea d'Estudis, el Sr. González i el Sr. Ramon Prujà, orienten els primers passos de la investigació amb interès i cordialitat, i aconsellen utilitzar el mateix mètode d'investigació que l'INCANOP fa servir habitualment en els seus estudis sobre sectors i perfils professionals. Es tracta del mètode Delphi basat en la consulta a experts a través de l'ús d'instruments com entrevistes, informes i qüestionaris. Aquest mètode serà explicat amb detall a la part expositiva sobre el marc metodològic de la tesi.

✓ **L'Obra Tutelar Agrària. (OTA)**

- La funció social de l'OTA consisteix en acollir a joves amb dificultats d'inserció social, proporcionant un marc educatiu i de subsistència que intenta facilitar la seva incorporació a la societat i al món del treball. Arran del coneixement que la institució va tenir d'aquesta investigació, es va generar el projecte de Creació i Organització del Centre Eqüestre de Catalunya en una finca de la seva propietat. El projecte es va plantejar a tres bandes: Generalitat de Catalunya, l'OTA i la UAB. El Coordinador del projecte va ser el Dr. Josep Maria Domènech i l'autor, jo mateix. El projecte està finalitzat en la seva 1ª fase de disseny, a l'espera de la decisió de les institucions que haurien de realitzar la inversió necessària per concloure el disseny i les precisions definitives, i per dur-lo a terme. El procés de disseny i redacció del projecte ha estat de gran utilitat per a la tesi doctoral, i la tesi doctoral pot ser d'utilitat en el cas que el projecte es faci realitat.

✓ **La Federació Catalana d'Hípica.**

- És una entitat compromesa amb la difusió de les activitats esportives eqüestres, organitzadora de competicions hípiques locals, autonòmiques, estatals i internacionals, i implicada en la formació professional de tècnics especialistes en equitació. Gestiona les fitxes federatives i les assegurances que permeten la participació de cavalls i de genets i amazones a les competicions de les diferents categories. S'encarrega també de la formació dels jutges i el personal tècnic necessari per a la correcta realització de les esmentades competicions. És una federació que creix any rere any i que té un futur molt interessant, donat l'auge en la pràctica de les diferents disciplines hípiques.
- La Federació aporta a la investigació informació sobre les activitats federatives. Facilita el contacte amb les persones expertes que hi treballen i col·laboren. A través del Sr. Mateu Rosell, ex-President de la Federació, i de la Sra. Leonor Brozgol, Vocal de Formació de la Federació, aquest investigador ha rebut tot tipus de facilitats per entendre el funcionament de la Federació i de la seva implicació en el sector eqüestre. Ha estat de gran utilitat la seva incidència en el món del cavall, que fonamentalment s'enfoca vers l'àmbit de les disciplines esportives. La Federació s'interessa per la tesi al considerar que la millora de les activitats esportives d'equitació i el rendiment de cavalls i dels esportistes depenen, de forma determinant, dels professionals que hi intervenen. Com a conseqüència de la relació establerta arran de la tesi, es van organitzar una sèrie d'activitats formatives en col·laboració entre la FCH i la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB. Concretament dues edicions de les Jornades Tècniques sobre la Formació Professional Eqüestre en el marc del Saló del Cavall "Equus Catalunya" celebrats els anys 2000 i 2001, i tot un seguit d'accions que de forma intermitent es van mantenir al llarg del període de realització de la recerca. La FCH ha servit també de pont amb la *Real Federación Española de Equitación*.

✓ **La Real Federación Española de Equitación.**

- Ha permès la participació de l'autor de la tesi en les sessions tècniques sobre la definició del perfil professional i el disseny curricular de la formació dels futurs Tècnics Superiors d'Equitació i Tècnics d'Equitació.
- El seu secretari tècnic, el Dr. Fernando Vizcaíno, ex Director i actualment professor de l'INEF, autor d'una tesi doctoral sobre la Biomecànica del Cavall en la disciplina de Salt, ha assessorat a l'autor expressant les seves opinions sobre el sector eqüestre, el món federatiu i, fonamentalment sobre la formació professional dels Tècnics d'Esport en Equitació, aportant reflexions i dades de gran interès per a la realització de la investigació.

✓ **L'Hospital Veterinari de la Universitat Autònoma de Barcelona.**

- El Deganat de la Facultat de Veterinària va donar suport al projecte del Centre Nacional Eqüestre de Catalunya (CNEC), projecte derivat de la tesi, i ha propiciat la col·laboració de Sílvia Alonso, directora de la secció de grans animals de l'Hospital, i de la Dra. Marta Prades que van aportar la seva opinió sobre aspectes veterinaris del CNEC, i sobre el foment i la millora del cavall esportiu, i l'atenció veterinària al centre. En diverses entrevistes van aportar opinions i dades d'interès per al desenvolupament de la tesi i del projecte citat.

✓ **Associació de Ramaders i Criadors de Cavalls de Catalunya.**

- Han donat resposta a les consultes sol·licitades a través del seu secretari general, Sr. Francesc Colomer. L'Associació orientava les seves tasques vers el foment de la cria de cavalls a Catalunya i a l'afavoriment de les relacions entre ramaders de diferents gremis i l'administració. Oferien assessorament als ramaders i criadors de cavalls i eren consultats per les administracions competents en ramaderia. A la present investigació van aportar la seva opinió sobre la situació actual i sobre les actuacions que haurien de realitzar-se per a la millora del sector eqüestre. En l'actualitat aquesta associació no està operativa, com s'explica a continuació.

✓ **La Unió de Ramaders i Criadors de Cavalls de PRE de Catalunya.**

- De recent fundació com a resultat de la fusió de l'Associació de Ramaders i Criadors de Cavalls de Catalunya i l'Associació de Ramaders de Cavalls de Pura raça Espanyola de Catalunya. Es va constituir al desembre de 2002.

K. TREBALL DE CAMP. VISITES REALITZADES.

Les informacions obtingudes i les dades analitzades es refereixen principalment a Catalunya. També a altres comunitats autònomes d'Espanya, i a Alemanya, Suïssa, Àustria, Gran Bretanya, França i Portugal. Les fonts utilitzades, a més de les visites directes, i les entrevistes a experts, han estat la consulta en llibres i revistes especialitzats, la cerca en internet i la consulta de documents no publicats.

Per a la realització del treball de camp s'han visitat explotacions ramaderes i centres d'activitats eqüestres d'arreu de Catalunya: Barcelona, Vallès Oriental i Occidental, Baix Ebre, Maresme, Baix Empordà, La Cerdanya Catalana i Francesa, a més de diverses ciutats de la resta d'Espanya com ara Jerez de la Frontera, Madrid, Saragossa i del País Basc.

S'han visitat centres a França, Saumur, Crêps de Chalain i altres centres hípics de la Cerdanya Francesa i la Camargue.

Centres eqüestres estatals i militars a la regió de Sand/Schönnbuhl, a Suïssa i la Facultat de Veterinària de Berna.

Centres de formació de ferradors a Viena, Àustria; i a Hereford, Gran Bretanya.

El Centre de Formació Eqüestre depenent de la Escuela Superior de Agronomia de l'Instituto Politécnico de Castelo Branco, a Portugal.

A Alemanya vaig visitar centres eqüestres militars, així com alguns de municipals i explotacions equines privades a les ciutats de Zwei Brücken, Heidelberg i Hasloß.

Les visites a centres eqüestres dels països citats han permès constatar el dinamisme i la projecció del sector. En ells vaig poder observar estils i formes de fer i d'organitzar-

se diferents. Es realitzen activitats molt diverses, com la cria i la doma bàsica de cavalls de races alemanyes, classes d'equitació dels diferents nivells, des de la iniciació, fins a la preparació de l'alta competició, marxes a cavall i l'organització d'esdeveniments eqüestres, ensinistrament i ferrament de cavalls. Les visites i les reunions mantingudes han estat fonamentals per percebre i entendre la situació del sector equí, les seves complicacions, els aspectes que no funcionen i les opcions que ofereix. Gràcies a elles he desenvolupat una part important del treball de camp que dóna suport a la recerca i m'han permès conformar una visió àmplia i internacional.

Alguns d'aquests centres depenen institucional de l'estat, altres són de titularitat privada. Tots tenen relació directa amb les estructures professionals i sindicals del sector equí. Lògicament, les visites a centres de prestigi de països amb el sector equí molt més potent que el nostre han aportat dades i experiències de gran valor.

L. ESTRUCTURA DE LA TESI.

En la primera part s'expliciten les raons que han motivat la tesi. Es plantegen les bases, les finalitats i el marc referencial de l'estudi. És funció principal d'aquesta part aportar les informacions suficients per guiar la lectura de la tesi i fer-la més comprensiva des del començament.

La segona part desenvolupa el marc metodològic de la tesi. En ella s'explica amb detall quins han estat els criteris que han guiat la investigació i la metodologia amb què s'ha treballat i ha permès avançar en el procés.

S'expliciten els factors que s'han tingut en compte, els instruments emprats, la mostra estudiada i es fa una descripció i valoració de la recerca. S'exposa la hipòtesi que orienta la recerca i s'expliquen els objectius i les tasques dutes a terme.

La tercera part està dedicada plenament al cavall. El seu contingut s'ha de considerar una aportació al **marc teòric i la contextualització de la investigació**. S'ha fet un esforç de condensació de la història i evolució del cavall com a espècie. S'expliquen les seves relacions amb l'ésser humà, destacant les aportacions que el

cavall ha fet al llarg del temps en molts i importantíssims àmbits, i alguns esdeveniments especialment importants que el situen com a un dels protagonistes centrals i indispensables de nombrosos episodis i etapes de la història de la humanitat. Es completa aquesta part amb una aproximació a la situació general del sector eqüestre, reflexionant sobre la utilització i la importància del cavall a la societat actual a Catalunya, a Espanya i a Europa.

Es podria considerar que no era necessària una referència tan extensa a la història del cavall i la seva influència en la civilització humana. La raó d'haver pres la decisió d'incloure-la es justifica en el convenciment que no parlar del cavall en un estudi en el qual tot el que es diu té a veure amb aquest animal, hagués estat estrany. No s'ha pretès fer una recerca històrica ni etnogràfica en profunditat, que no ho és, sinó aportar un relat significatiu de la presència del cavall en el món, de la seva evolució i de la relació amb l'ésser humà.

La quarta part analitza el sistema de la formació professional, la regulació de les qualificacions professionals a Catalunya i les normatives que influeixen en la seva ordenació. Es descriu específicament la formació professional eqüestre, sempre en relació a la resta d'Espanya i d'Europa.

Les referències al sistema de formació professional en general i a les opcions existents d'especialització en estudis eqüestre a Catalunya, Espanya i Europa, pretenen relacionar i emmarcar les propostes i conclusions que finalment s'exposaran. El període de confecció de la tesi ha coincidit amb processos de canvis importants en el sistema educatiu a Espanya i a Catalunya. La LOCE ha donat pas a la LOE i a la LOMCE, amb les repercussions que un canvi legislatiu de nivell estatal comporta també per a les Comunitats Autònomes.

La part cinquena de la tesi, Proposta d'estructuració laboral del sector eqüestre. Catàleg d'oficis del cavall és la més pràctica i aplicada, junt amb els currículums formatius d'alguns oficis del cavall. En ella s'afronten les consideracions i les propostes més creatives. De fet, inclou les aportacions més originals com a producte

de la investigació. Es presenten les propostes específiques d'organització del sector eqüestre, així com de la formació professional eqüestre.

Es desenvolupa **una proposta d'Estructuració Laboral i Professional del Sector Eqüestre amb el catàleg d'oficis**. En l'actualitat no existeix i el sector professional el reclama. Fins ara no s'ha fet l'esforç de definir el conjunt d'oficis que es poden considerar propis del sector. Per aquesta raó una de les aportacions més innovadores de la present investigació és la classificació a la qual denominem **CATÀLEG DELS OFICIS DEL SECTOR EQÜESTRE A CATALUNYA**. El catàleg és la resultant de l'anàlisi per subsectors i de l'adscripció de cada ofici al subsector que li és més propi.

La sisena part es dedica a les valoracions i les conclusions finals. En ella se suggereixen algunes estratègies i actuacions que es consideren convenientes i necessàries per a la millora del sector del cavall a Catalunya i que es desprenen de la investigació realitzada. També es valora la tesi des del punt de vista de l'investigador.

Així mateix, donat el caràcter experimental d'una part de la tesi, la referida als perfils i currículums, s'expliciten les aplicacions que han tingut alguns dels resultats i el procés investigador.

Les parts següents es dediquen a la bibliografia organitzada per conceptes i segons les referències de llibres, revistes i webs.

En els annexos s'inclouen els currículums formatius dissenyats específicament en el marc de la tesi, com un dels resultats de la recerca. Són la conseqüència de les consultes, els qüestionaris, les entrevistes, les lectures, les visites a centres eqüestres d'altres països i totes les accions que s'han dut a terme. El disseny és aplicable a qualsevol centre especialitzat, amb els ajustos necessaris per a la seva adaptació a cada cas. L'experimentació dels currículums s'ha fet únicament a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat de Catalunya.

Es defineix el procediment emprat i es desenvolupen els oficis d'Expert en Cura i Maneig del Cavall, d'Auxiliar de Ferrador i Oficial de Ferrador, d'Auxiliar de Baster i Oficial Baster i l'ofici d'Acompanyant de Turisme Eqüestre.

II. DISSENY GENERAL DEL PROCÉS DE RECERCA

A. DISSENY, METODOLOGIA I DESENVOLUPAMENT DE LA RECERCA

El marc metodològic defineix els principis, objectius, criteris i estratègies metodològiques que han guiat i articulats la realització de la investigació. S'explicaran els factors implicats en l'estudi, les metodologies emprades, els instruments utilitzats per a recollir la informació i el procés d'anàlisi de les dades obtingudes per a la redacció dels resultats corresponents, així com les limitacions i dificultats que s'han produït al llarg del procés.

Com s'ha expressat en la introducció de la tesi, per a la realització d'aquesta investigació s'ha volgut comptar des del principi amb el suport i la col·laboració d'estaments públics i entitats privades implicades en el sector eqüestre. La raó d'aquesta decisió és l'interès de què el resultat del treball sigui d'aplicació efectiva i serveixi per intervenir i millorar la situació actual del sector. Aquesta idea ha orientat el conjunt de la recerca des del començament fins al final.

Lògicament, si l'interès era que s'acceptés l'estudi i s'aprofitessin els seus resultats, convenia que les entitats i organismes que hauran de prendre decisions respecte a la seva possible aplicació coneguessin aquestes intencions prèviament a la realització de la investigació, i inclús poguessin intervenir aportant idees i orientacions, en lloc de presentar-los les conclusions sense haver mediat informació, acord i consens.

El coneixement i la participació en la recerca per part del màxim d'organismes i entitats que tenen relació amb el món del cavall estaven motivats principalment per tres raons:

- ✓ Per la necessitat de conèixer les seves opinions sobre la conveniència i oportunitat de realitzar un estudi d'aquestes característiques i interessar-los des del principi incorporant els seus suggeriments i fent-los part promotora i protagonista de la investigació.

- ✓ Per la possibilitat de guanyar terreny vers l'aplicació de les propostes finals, en el sentit que les entitats i organismes implicats entenguin que pot resultar beneficiós per a ells mateixos i per al sector. S'ha de reconèixer, com es podrà demostrar, que han estat de gran utilitat les seves aportacions en la fase inicial de la recerca, ja que han ajudat a detectar les necessitats i mancances i els punts febles que presenta el món del cavall a Catalunya. En la fase final les seves opinions han estat cabdals per validar conclusions o corregir aspectes no satisfactoris de la investigació.
- ✓ Per la conveniència de donar publicitat a l'estudi i ancoratges institucionals, el que ha possibilitat que la difusió i el nombre d'organismes, entitats i persones que han participat a sol·licitud de l'investigador, o per pròpia iniciativa, ha estat molt rellevant i representatiu del sector.

L'estratègia per avançar i aconseguir aquest propòsit ha consistit en primer lloc en seleccionar clarament el problema o objecte de l'estudi, per tal de definir en la primera fase el guió de la investigació, les entrevistes i les reunions amb organismes, institucions, entitats i persones que tenen a veure amb el sector eqüestre directament o indirectament.

Valoro especialment les converses que he pogut mantenir sobre aspectes del món del cavall com la formació dels professionals, la gestió de centres de formació eqüestre, l'ensenyança de l'equitació, l'entrenament de genets, amazones i cavalls en les diferents disciplines de l'equitació, la promoció i difusió de la pràctica de l'equitació, l'explotació empresarial de recursos relacionats amb el cavall amb diferents finalitats comercials i industrials, la gestió empresarial de centres eqüestres, i sobre molts altres temes que m'han permès entendre l'estat de la qüestió i la complexitat del problema per orientar la recerca amb més criteri.

La utilitat social de l'estudi dependrà dels objectius que es proposen i dels que finalment s'assoleixin. S'ha de tenir sempre present que els objectius s'han fixat d'acord amb les institucions implicades en l'estudi, que no han imposat els seus

critèris i mètodes, però que han col·laborat opinant sobre el que és prioritari des del seu punt de vista i per a la satisfacció dels seus interessos. Per a la selecció i concreció dels aspectes a investigar s'ha partit, per tant, d'una hipòtesi i dels objectius a aconseguir.

Les característiques, conceptes i factors que constitueixen els objectius de la recerca es consideren motius principals de la investigació i han estat en el punt de mira dels treballs durant tot el procés.

B. HIPÒTESI I OBJECTIUS DE LA TESI

Per a la fonamentació i enunciació de la hipòtesi de la investigació es parteix de la percepció sobre el sector professional eqüestre a Catalunya i de l'estudi i l'anàlisi de les dades obtingudes, que són el resultat de les experiències i les opinions expressades per professionals i experts consultats del món del cavall, així com de la lectura de documents de variat contingut sobre el sector eqüestre i el món del cavall.

HIPÒTESI:

A Catalunya, el sector productiu del cavall està acceptablement consolidat, però desenvolupa únicament una part reduïda de les seves potencialitats. Actualment no gaudeix de la valoració social i econòmica que mereix. Ni els oficis del cavall ni els professionals que s'hi dediquen, són reconeguts amb justícia per la societat.

El sector no aconsegueix la productivitat que podria en forma de llocs de treball, activitats d'interès per a la ciutadania i desenvolupament econòmic i social.

L'aplicació d'un sistema eficaç de formació professional, a mida de les necessitats del sector, acompanyat de mesures dinamitzadores i d'un canvi d'orientació en les polítiques específiques de desenvolupament, podrien impulsar la importància productiva i de rendibilitat social del sector eqüestre a Catalunya.

La hipòtesi ha servit per centrar el tema de la investigació i orientar els treballs que s'han dut a terme per a demostrar-la, així com per arribar a la concreció de propostes d'actuació escaients a la millora del sector professional eqüestre.

Expressa una sèrie d'afirmacions valoratives i descriptives, que s'identifiquen amb la situació del sector equí a Catalunya:

La hipòtesi planteja un enunciat complex, que aporta diverses afirmacions i valoracions que estan interrelacionades, amb entitat pròpia cadascuna d'elles. És una hipòtesi direccional que estableix relació entre els conceptes que integra, a la vegada que orienta el sentit de la recerca. (J. Tejada, 1997).

El fet que sigui direccional respon òbviament a un plantejament premeditat que pretén no deixar excessivament oberta i imprecisa la posició de partida de la investigació.

La hipòtesi enunciada pressuposa una situació favorable però clarament millorable. La hipòtesi aporta també línies de possibles solucions.

Els **objectius que persegueix la tesi** s'estableixen sobre la base de la hipòtesi plantejada responent a les intencions que s'expressaran en termes generals en el present apartat. El tractament de la investigació ha tingut sempre en compte l'interès de realitzar una tesi d'utilitat amb propostes viables, en les condicions que s'acabaran de perfilar amb els organismes que seran responsables de la seva aplicació, si escau.

Els objectius generals s'especifiquen, acompanyats de les tasques associades, que han permès l'aproximació a cadascun d'ells. Aquests objectius fan la funció d'eix director de la tesi i es recuperaran posteriorment, i serviran de guia per determinar més clarament els indicadors i els factors a considerar per desenvolupar amb coherència la investigació.

Els objectius de la investigació i les tasques associades que s'han dut a terme són els següents:

OB-1. Descriure l'evolució que ha experimentat el cavall en relació a la seva influència en les societats humanes des dels orígens fins a l'actualitat.

- ✓ Analitzar textos especialitzats per tal d'aportar algunes dades significatives i d'interès sobre l'evolució del cavall i en relació a la seva implicació en el transcórrer de les civilitzacions humanes.
- ✓ Identificar les activitats i els aspectes que defineixen la presència actual del cavall a Catalunya i l'evolució experimentada en les últimes dècades.

OB-2. Estudiar la formació professional eqüestre a Catalunya, fent esment al sistema de formació professional. Aquest estudi es farà establint la relació amb la resta de l'estat i amb alguns països de la Unió Europea.

- ✓ Analitzar el model de formació professional en Catalunya i a la resta de l'estat.
- ✓ Esbrinar dades sobre aspectes referents a la política sobre la formació professional a la Unió Europea, per tal d'identificar la influència que tenen en les polítiques internes del nostre país.
- ✓ Analitzar el sistema de formació professional eqüestre a Catalunya fent referència al sistema que existeix en el conjunt de l'estat.
- ✓ Estudiar els que s'apliquen a França i Alemanya, com a referència per comparar i captar idees per a la elaboració de les propostes de millora aplicables a Catalunya.

OB-3. Dissenyar una proposta d'estructuració laboral del sector eqüestre, definint els subsectors en els que es pot organitzar i el catàleg d'oficis que correspon a cada subsector.

- ✓ Analitzar l'organització actual del sector eqüestre a Catalunya quan a les seves àrees d'activitat, identificant els oficis que es duen a terme.
- ✓ Agrupar en subsectors per característiques afins les activitats professionals que es donen en el món del cavall.
- ✓ Elaborar una proposta de catàleg d'oficis del cavall tot definint la competència general que correspon a cadascun d'ells.

OB-4. Proposar un model de definició del perfil professional dels oficis del cavall, desenvolupant a títol d'exemple, els que corresponen als oficis de l'Expert en Cura i Maneig del Cavall, de l'Oficial Ferrador, de l'Auxiliar de Ferrador, de l'Oficial Baster, de l'Auxiliar de Baster i de l'Acompanyant de Turisme eqüestre.

- ✓ Estudiar la proposta de definició de perfils professionals que aplica l'administració educativa a Catalunya i definir el model que s'utilitzarà.

- ✓ Esbrinar i definir, els components que defineixen el perfil professional actual de cada ofici del cavall, i dissenyar nous perfils que inclouran competències professionals, capacitats clau i camp professional.
- ✓ Redactar el perfil professional dels oficis següents: Expert en Cura i Maneig del Cavall, Auxiliar de Baster, Oficial de Baster, Auxiliar de Ferrador, Oficial de Ferrador i Acompanyant de Turisme Eqüestre.

OB-5. Desenvolupar el disseny curricular d'una part significativa dels oficis del cavall, com a model curricular. El model, establert de mutu acord amb l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre, es podria aplicar amb la resta dels oficis del catàleg proposat. Els oficis dels quals es desenvoluparan amb detall els currículums formatius són els mateixos indicats en l'apartat anterior.

- ✓ Identificar i seleccionar els continguts formatius que s'han de conèixer i dominar en cadascun dels oficis seleccionats.
- ✓ Determinar els continguts en forma de crèdits formatius i unitats didàctiques, organitzant-los en conceptes, procediments i actituds, valors i normes.
- ✓ Determinar els objectius didàctics en cadascun dels crèdits formatius.
- ✓ Organitzar la seqüenciació de la formació dels oficis seleccionats, concretant les hores que corresponen a cada crèdit i unitat didàctica.
- ✓ Apuntar criteris pedagògics i didàctics per al desenvolupament dels currículums formatius proposats.

OB-6. Proposar orientacions, suggeriments i actuacions per dinamitzar i millorar el sector eqüestre a Catalunya, i assenyalar noves línies de recerca.

- ✓ Aportar criteris generals que serveixin per entomar accions innovadores orientades a millorar i desenvolupar el sector.
- ✓ Concretar propostes aplicables en els diferents àmbits del sector a Catalunya.
- ✓ Argumentar la necessitat i les possibilitats de realització de les propostes.
- ✓ Detectar noves línies de recerca orientades a profunditzar en el coneixement del sector equí i al seu progrés.

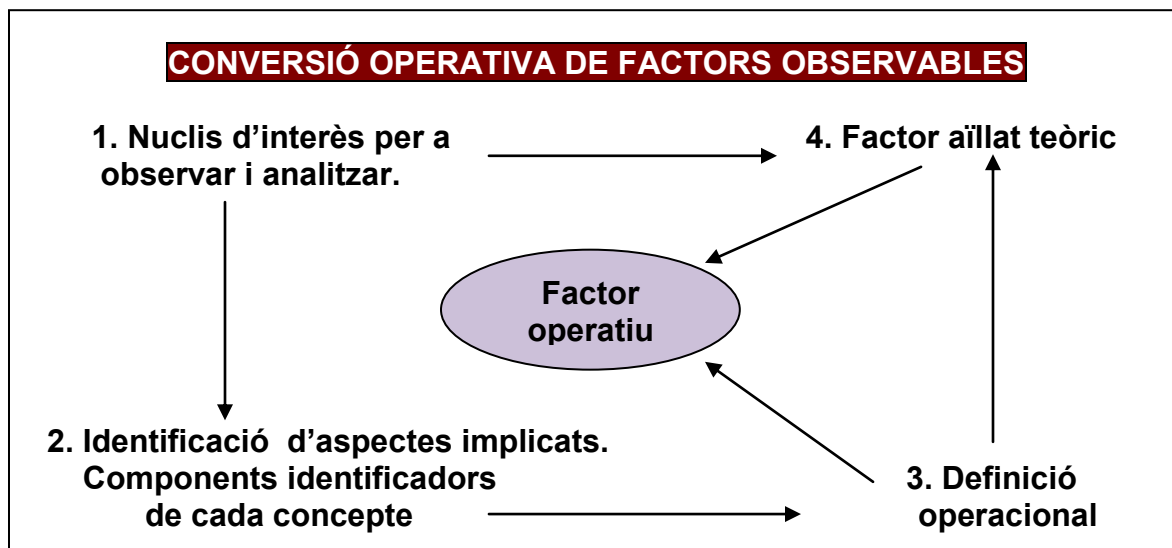
C. FACTORS IMPLICATS EN L'ESTUDI

Per factors implicats, s'entén les qualitats, propietats o característiques que corresponen a subjectes, situacions o processos que són motiu d'interès i d'estudi de la investigació. S'expressen com a conceptes, idees, successos o accions que poden ser definits en termes observables i en alguns casos mesurables en el context d'un determinat estudi. Aquesta definició té molt a veure amb la de variable (J. Tejada, 1997:61), segons la qual aquestes són *"les qualitats, propietats o característiques de les persones o les situacions que són estudiades en la investigació"*.

Per la complexitat de la investigació, els tipus de factors que es consideren implicats no són únics o simples, sinó tot el contrari, són diversos, molt abundants i complexos, raó per la qual s'aplicarà una anàlisi multivariant.

El procés de fer operatius per a la recerca els factors implicats, consisteix a convertir-los en conceptes amb significat propi en l'àmbit d'estudi, i d'ubicar-los en diferents categories raonablement organitzades.

El quadre que a continuació es reproduueix, explica el procés de categorització i concreció dels factors implicats.

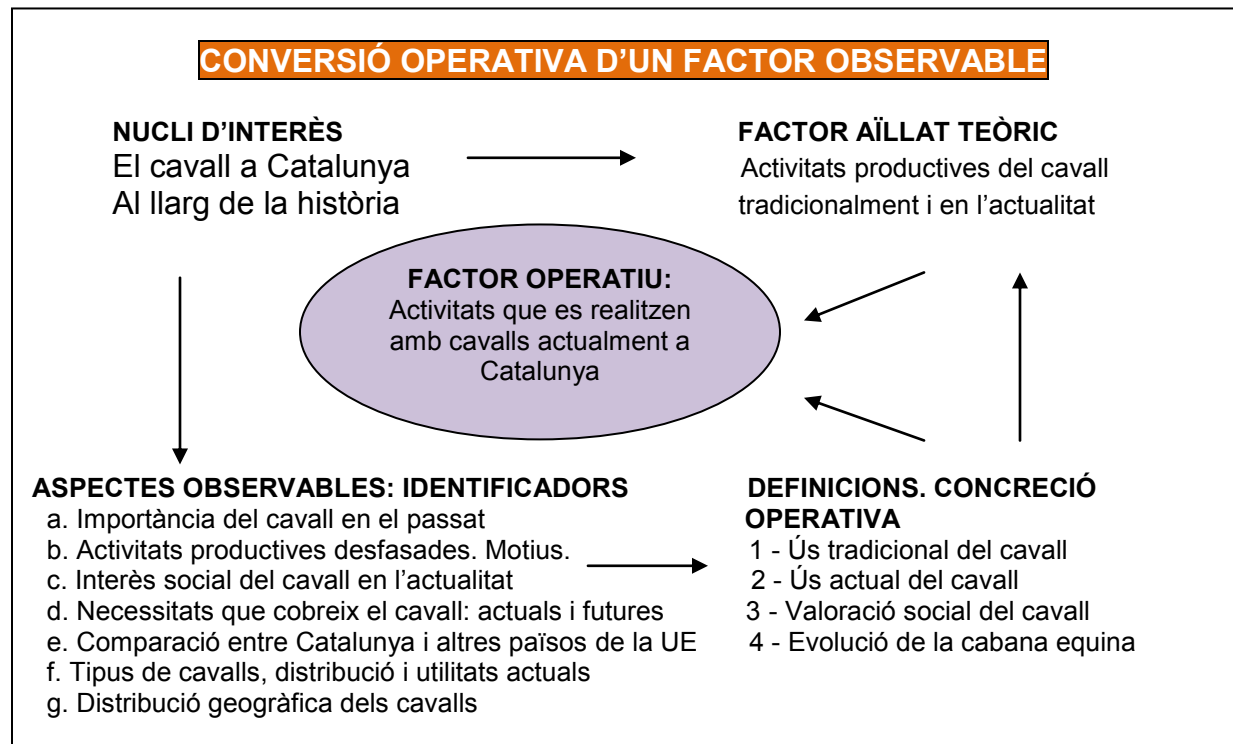

Quadre 1: Definició de factors operatius (J. Tejada, 1997:62, adaptat per T. Peire)

Aquest quadre es podrà comprendre millor amb un exemple concret.

Quadre 2: Conversió de factors implicats en factors operatius observables.

La feina de conversió ha consistit en reflexionar sobre els nuclis d'interès per diferenciar les seves parts i organitzar-les com a factors susceptibles d'estudi, intentant detectar indicadors que convindrà considerar en relació a cadascun d'ells.

Els factors que es tindran en compte en aquesta recerca es desprenen dels nuclis principals d'interès identificats, que tenen a veure amb la situació actual i amb aspectes que seran útils per construir la proposta de millora del sector. Els principals nuclis d'interès de la investigació són els següents:

1. La presència del cavall a Catalunya.
2. L'estructuració laboral del sector eqüestre a Catalunya.
3. La formació professional eqüestre.
4. El perfil professional dels oficis del cavall.
5. El currículum formatiu corresponent als oficis del cavall.

De fet, aquests nuclis o centres d'interès enuncien les parts més importants de la investigació. El mateix enunciat del nucli orienta sobre la seva dimensió. S'han estudiat des de la perspectiva que millor ha convingut per a l'assoliment dels objectius plantejats i expressats anteriorment. Per destacar de forma clara l'interès que aporta cadascun d'ells i per orientar la comprensió de l'estudi s'ofereixen a continuació una sèrie de quadres resultants de l'anàlisi dels nuclis citats i dels factors que tenen a veure amb ells i que s'han tingut en compte en la recerca.

Continguts dels quadres:

En les pàgines següents es despleguen els nuclis principals en la investigació, els factors aïllats o indicadors que orientaran la recerca, i els factors operatius que permetran l'anàlisi i aprofundiment.

- Nuclis d'interès de la investigació relacionats amb els objectius de la tesi.
- Factors aïllats relacionats amb la presència del cavall a Catalunya en forma d'indicadors o factors aïllats.
- Factors operatius.

No tots els factors i indicadors que s'especifiquen seran estudiats detalladament. Es fa necessari acotar la dimensió de l'estudi. Alguns d'ells són citats únicament perquè el seu desenvolupament no condiciona l'essència de la recerca. Tanmateix, s'han fet constar perquè completen la visió del camp d'estudi, i perquè obren les opcions de noves línies d'investigació, tal com es proposarà a les conclusions de la tesi.

NUCLIS D'INTERÈS	FACTORS AÏLLATS. INDICADORS	FACTORS OPERATIUS
Presència del cavall a Catalunya.	Evolució de la cabana d'èquids a Catalunya	Tipus, quantitat i localització dels cavalls a Catalunya.
	Activitats productives en què ha intervingut i intervé el cavall.	Varietat d'usos, finalitats i implantació actual.
	Importància social i econòmica del cavall a Catalunya i a Europa.	Rellevància. Nombre de practicants. Rendibilitat econòmica i social.
L'estructuració laboral del sector eqüestre a Catalunya	Oficis existents i organització.	Funcionalitat i adequació dels oficis del cavall a les necessitats del sector.
	Estructura necessària per al funcionament del sector.	Finalitats i formes actuals d'organització del sector.
La formació professional eqüestre a Catalunya	Sistema de formació professional a Europa, Espanya i Catalunya.	Diferències i dependències.
	La formació professional eqüestre a Europa, a Espanya.	Comparació i grau d'adequació a les necessitats.
	La formació professional eqüestre a Catalunya	Adequació al mercat i qualitat de l'oferta.
Perfil professional dels oficis del cavall	Model estàndard	Utilitat i reconeixement.
	Components del perfil	Definició i contextualització
	Tasques de cada ofici	Identificació i classificació
Currículum formatiu dels oficis eqüestres	Model de referència	Característiques
	Unitat estructurals	Formulació i contextualització
	Tipologia dels continguts	Utilitat, grau de concreció i aplicabilitat
	Temporització: durada i distribució	Temps estimat de dedicació i ubicació.

Quadre 3: Nuclis d'interès de la investigació relacionats amb els objectius de la tesi. Indicadors i elements a considerar.

En quadres posteriors s'inclouran diversos grups de factors, alguns dels quals tindran protagonisme principal en el desenvolupament de la investigació. Seran anomenats factors específics, que tenen a veure amb parts més concretes de la investigació que les expressades anteriorment.

D. FACTORS RELACIONATS AMB EL CAVALL A CATALUNYA.

El coneixement de la presència i la rellevància del cavall a Catalunya en l'actualitat és el punt de partida per orientar la recerca. No fora el mateix enfocar l'estudi per a l'activació d'un sector inexistent que no comptaria amb cap mena d'implantació, que, com és el cas, tractar d'un sector àmpliament arrelat i amb una dinàmica emergent i amb possibilitats reals de creixement. La situació del cavall a Catalunya i l'evolució viscuda, és la que ens proporcionarà la base real, la plataforma visible i mesurable sobre la que es desenvoluparà la recerca.

Respecte a la presència del cavall a Catalunya identificarem diversos factors i elements a considerar:

FACTORS	INDICADORS	ELEMENTS A CONSIDERAR
Les activitats professionals pròpies del món del cavall	Tipus d'activitats	Característiques específiques Àmbits d'intervenció
	Agrupacions per afinitats	
Presència i importància del cavall a Catalunya.	Nombre de cavalls	Races i quantitats Utilitats i necessitats. Zones rurals i zones urbanes
	Distribució per activitats i zones geogràfiques	
Evolució de la necessitat del cavall a Catalunya	Les funcions i les necessitats actuals que cobreix el cavall	Volum de població implicada Cabana equina actual Evolució prevista

Quadre 4: Factors específics relacionats amb la presència del cavall a Catalunya. Indicadors i factors a considerar.

E. FACTORS PER A L'ESTRUCTURACIÓ DEL SECTOR EQÜESTRE.

La forma que s'ha considerat adient per definir el sector professional eqüestre consisteix a elaborar un catàleg dels oficis que estan o haurien d'estar integrats en el sistema eqüestre i que permeten el seu funcionament. El fet de definir els oficis del cavall i d'ubicar-los en un subsector prèviament definit i diferenciat permetrà construir la proposta d'estructura professional del sector eqüestre. Aquesta permetrà disposar d'un mapa professional integral del sector. L'anàlisi dels factors i la conclusió d'un catàleg d'oficis es realitza amb una visió oberta i flexible, que ha de permetre la revisió i acomodació dels resultats a variacions futures i a la incorporació de nous oficis.

FACTORS	INDICADORS	ELEMENTS A CONSIDERAR
Definició del sector eqüestre	Rellevància en el teixit productiu del seu àmbit	<ul style="list-style-type: none"> - Presència i importància - Agrupació funcional lògica de les activitats professionals - Quantificació
	Subsectorialització	
	Factors de producció	
Oficis que depenen del cavall	Nom dels oficis i nombre de professionals	<ul style="list-style-type: none"> - Rellevància - Necessitat - Interrelacions
	Definició de les tasques pròpies de cada ofici	
	Utilitat en el sector. Agrupacions d'oficis per afinitats	
Naturalesa de les activitats professionals Perspectives de futur	Dinamisme de l'activitat productiva	<ul style="list-style-type: none"> - Potencialitat - Progressivitat - Adaptabilitat i creativitat - Rendibilitat social
	Noves activitats eqüestres	
	Activitats professionals, oficis i llocs de treball emergents.	

Quadre 5: Factors específics relacionats amb l'estructuració del sector eqüestre a Catalunya. Indicadors i elements a considerar.

F. FACTORS DEL PERFIL PROFESSIONAL DELS OFICIS EQÜESTRES.

En el quadre següent es defineixen els factors relacionats amb el disseny dels perfils professionals, així com els indicadors i els criteris que s'han de tenir en compte i els elements que han de servir per a la definició del model de referència i la complexió dels diferents apartats del perfil de cada ofici.

Els factors, indicadors i elements que es recullen en el quadre, seran d'especial interès i objectiu prioritari de la investigació per desenvolupar els perfils professionals dels diferents oficis del cavall. De fet, la part del treball de camp més intens de la recerca s'ocuparà de definir els perfils i els currículums formatius que d'ells se'n derivin.

FACTORS	INDICADORS	ELEMENTS A CONSIDERAR
Evolució dels oficis del cavall	Les necessitats de la societat.	Activitats en què intervé el cavall.
	La transformació de les tècniques i els utensilis	Qualificació professional que capacita.
Perfil professional dels oficis del cavall	Model estandarditzat	Utilitat i reconeixement
	Components del perfil	Adequació i contextualització
	Les tasques i les responsabilitats	Selecció i classificació
Competències professionals	Generals	Adequació a la realitat
	Específiques	Àmbits d'especialització
Capacitats professionals	Cognitives	Accessibilitat Actitud, disposició Grau de necessitat Aplicabilitat
	Tècniques	
	Psicològiques	
	Físiques	
	Socials	
Camp professional	Àmbits d'activitat professional	Adequació i capacitació Models de contractació
	Tipologies d'empreses	Titularitat i especialització
	Autoocupació i professionals autònoms	Capacitació d'ubicació en el sector. Oportunitats laborals.

Quadre 6: Factors específics relacionats amb el perfil professional dels oficis del cavall. Indicadors i aspectes a considerar.

G. FACTORS IMPLICATS EN EL CURRÍCULUM DELS OFICIS DEL CAVALL.

Són els factors que es prenen en consideració a l'hora d'analitzar els currículums formatius dels oficis del cavall i de confeccionar una proposta innovadora que respongui als criteris d'eficàcia, actualitat i d'integració dels coneixements. Aquests s'haurien d'incloure en la formació inicial corresponent als diferents oficis. El currículum formatiu és una de les eines essencials per a accedir-hi al món laboral amb les millors garanties d'adaptació i de progressió en el mateix.

FACTORS	INDICADORS	ASPECTES A CONSIDERAR
Els currículums de formació professional	Model de referència	Actualitat i reconeixement
	Finalitats i utilitat	Adequació i contextualització
Currículum formatiu dels oficis eqüestres.	Model de referència	Utilitat i aplicabilitat Viabilitat, distribució temporal Coherència amb necessitats del sector. Durada adequada
	Característiques de l'ofici i perfil professional	
	Àrees de coneixements	
	Durada de la formació	
Àrees curriculars.	Unitats estructurals: - Crèdits formatius - Unitats didàctiques - Nuclis d'activitats - Pràctiques - Tutories	Adequació. Aplicabilitat i modulació Concepció integrada
	Selecció de continguts: Fets, conceptes i sistemes conceptuals. Procediments. Actituds, valors i normes.	Correspondència amb el perfil Cobertura de l'espectre professional Actualització
	Metodologia, avaluació, recursos didàctics.	Utilitat i aplicabilitat Eficàcia i fiabilitat

Quadre 7: Factors específics relacionats amb el currículum formatiu dels oficis del cavall. Indicadors i aspectes a considerar.

H. METODOLOGIA EMPRADA. ELECCIÓ DEL MÈTODE D'INVESTIGACIÓ

La decisió sobre la metodologia aplicada en la investigació es pren lògicament sobre la base del principi que el mètode ha de garantir la fiabilitat de la recerca i l'assoliment dels objectius plantejats. El disseny inicial caracteritzat per metodologies qualitatives ha evolucionat al llarg del procés. Les previsions inicials han estat modificades en diferents moments per tal d'adaptar el mètode a la situació real, les necessitats i els esdeveniments que s'han anat produint en relació a la recerca. Tanmateix, la metodologia programada inicialment en la fase de disseny de la recerca ha estat de gran utilitat per iniciar els treballs i com a referent a les modificacions que s'han anat introduint.

La recerca té un tractament etnogràfic. Efectivament, la necessitat d'analitzar, de profunditzar en un entorn consolidat de tradicions, rols, valors i normes que defineixen un context determinant com és en aquest cas, la família professional eqüestre, converteix un dels objectius principals de la tesi, el de recrear una imatge realista i fidel dels sectors equí per contribuir a la seva comprensió, la converteix en una recerca etnogràfica².

El procés dinàmic i obert de la investigació incorpora la revisió i l'ajust de la metodologia com a una eina més per a la solució de les situacions que es van presentant. El dia a dia de la recerca sovint obliga a realitzar adaptacions i a introduir recursos o estratègies no previstes inicialment. Aquesta flexibilitat es produeix freqüentment en el cas de les investigacions dedicades a les ciències socials i humanístiques. Resulta evident que el caràcter evolutiu i dinàmic de la vida i de les persones i les seves activitats, fan difícil preveure amb exactitud la forma d'operar en procediments complexos com són els que impliquen les recerques en ciències de

---

² Miguel Martínez Miguélez. "La investigación Cualitativa etnográfica en educación. 2007

l'educació i en matèries que tenen a veure amb el món de la productivitat i del treball. La necessitat d'ajust periòdic de la metodologia d'investigació s'ha produït en diversos moments de la recerca, considerant sempre amb reflexió i mesura les modificacions i adaptacions aconsellables.

L'elecció del mètode que havia de servir per realitzar la recerca es va decidir prenent en consideració les característiques de l'estudi. Les estratègies metodològiques van ser determinades principalment a partir de la hipòtesi, dels objectius de la recerca, i dels factors d'interès identificats.

La investigació que s'ha realitzat abasta un àmbit clarament acotat, que en el seu moment es concretarà. Preveu identificar les claus del sector eqüestre i influir en la solució d'un problema, la definició del perfil i els currículums dels oficis del cavall, que són aspectes particulars i limitats d'un àmbit també concret, que és el món del cavall a Catalunya.

La metodologia d'investigació aplicada incorpora eines i fórmules que s'han considerat útils i adequades per resoldre els diversos aspectes que aporta la recerca. Totes elles s'aniran explicant detalladament.

Convé precisar que no és objectiu d'aquesta tesi explicar profusament les metodologies d'investigació aplicades. Sí que es justificaran i detallaran els mètodes emprats en la recerca.

La lògica i el format científic de la tesi obliga a identificar i classificar els mètodes que s'han aplicat i a justificar les raons per les quals s'ha optat per la seva utilització.

La metodologia guia a l'investigador durant tota la recerca, però també orienta a les persones que s'interessaran i llegiran el treball realitzat. En la metodologia utilitzada es troba la clau per al seguiment, la interpretació, la comprensió i la valoració de la recerca.

Els criteris, les estratègies i els recursos emprats en la investigació orienten sobre el desenvolupament d'aquesta i permeten a la validació o invalidació dels resultats de la

recerca. Així, és essencial per a l'èxit de la investigació i per a l'acceptació de la mateixa l'elecció d'una metodologia adient i l'aplicació correcta i rigorosa dels protocols i processos que implica.

De fet, i per tal d'argumentar l'elecció de les metodologies aplicades, s'evidencien dues orientacions principals de la recerca:

- √ Inicialment va ser necessària la recollida de dades i el seu tractament, per realitzar l'estudi de camp que va permetre la comprensió i descripció de l'estat actual de la qüestió. Aquesta part de la recerca no tractava de descobrir elements nous. Des del principi dels treballs s'ha tingut molt present que seria orientada a la cerca d'informacions existents. La finalitat era comprendre millor la situació del món del cavall, i el procés que ha conduït a ella. Entendre i sistematitzar allò que és conegut i forma part del seu entorn professional quotidià, i fonamentalment el que se sent, es pensa i es comenta, i també el que es reivindica en relació al desig de progrés i de millora del sector eqüestre.
- √ L'altra gran línia de treball és la que aporta més elements creatius i originals. Basant-se en la informació aconseguida i ordenada, construeix i desenvolupa les propostes concretes que han de servir per millorar el món laboral i professional del cavall. És evident que aquesta part és la més útil i la que té vocació de ser aplicada, però no s'ha d'oblidar que s'alimenta i depèn de l'anteriorment descrita, que ha estat el punt de partida necessari per a la construcció de les propostes i conclusions finals.

Per a les parts de la recerca amb finalitat i continguts més descriptius, històrics i de legislació, el mètode que va semblar més adient i que s'ha aplicat és el de la consulta i l'anàlisi de documents, així com les entrevistes a persones actives en el sector i amb profunds coneixements, i bona disposició favorable a la col·laboració demanada. Les visites a centres eqüestres de referència han estat molt abundants i de molt interès per la recerca.

La part de la investigació enfocada a conèixer la situació real del món del cavall, l'actual sistema de formació professional eqüestre, i a la identificació dels problemes i les possibles solucions per a la millora del sector, s'ha dut a terme mitjançant un mètode científic basat en la consulta de normatives i programes, en la reflexió i el debat amb experts destacats del sector i en la construcció de les propostes i les conclusions.

Aprofitant la part referida a la formació professional eqüestre i donant suport a la descripció dels aspectes més significatius dels sistemes de formació professional a Catalunya, a Espanya i a Europa, l'estudi també s'endinsa en les disposicions legals i d'organització i en la política educativa que fan funcionar els sistemes corresponents. En aquest sentit, de nou s'ha utilitzat la recerca documental i l'anàlisi de les dades d'interès. L'anàlisi d'aspectes legislatius que influeix en l'àmbit de l'estudi es refereix a dates anteriors al 2006. Posteriorment a aquesta data hi ha hagut modificació de lleis i edició de normatives que han influït en l'ordenació de la formació professional i del sector equí, per limitacions de temps i per la necessitat de finalitzar la recerca, aquestes no s'han tingut en compte.

Finalment, la recerca s'ha centrat en la part més aplicada consistent en l'elaboració de les propostes d'estructuració del sector a través d'un catàleg d'oficis eqüestres, la definició dels perfils professionals i dels currículums formatius i, de forma associada, també l'aproximació al funcionament de l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre que és a on s'estudien els oficis del cavall a Catalunya. Aquesta part s'ha dut a terme mitjançant la filosofia, els principis i les estratègies i recursos de la investigació acció.

La metodologia es pot resumir en l'aplicació de tres models principals que posteriorment s'explicaran amb detall. Són:

La recerca bibliogràfica i documental. Lectura de llibres, articles, informes, estadístiques, normatives, i altres documents diversos.

L'anàlisi de les informacions obtingudes a través de visites a centres eqüestres d'interès i d'entrevistes mantingudes amb els seus responsables i altres professionals de diferents àmbits.

El mètode Delphi basat en la consulta a experts i en el processament de les dades obtingudes. En certa mida també es pot parlar del mètode d'Estudi de casos, o d'una combinació de tots dos. Ambdós es consideren eines de la investigació descriptiva, que estudia i interpreta la realitat manifesta. Són mètodes que utilitzen l'observació i l'anàlisi per arribar al coneixement en profunditat d'un fenomen determinat.

La investigació acció, que suposa el coneixement directe de l'àmbit d'estudi mitjançant la implicació personal de l'investigador, i que persegueix canviar des de dins els aspectes millorables que són motiu d'estudi i revisió. En la investigació acció intervenen com a protagonistes les persones que estan immerses, perquè hi treballen, viuen i/o d'alguna forma reben o tenen influència en l'àmbit on es realitza la recerca.

I. RECERCA BIBLIOGRÀFICA I DOCUMENTAL.

El vessant històric de la investigació s'ha realitzat a través de l'estudi de textos literaris, textos històrics, textos tècnics, articles de revistes especialitzades i documents i normatives que fan referència al món del cavall en general, a les àrees específiques objecte de l'estudi i a la formació professional amb especial interès per tot el que té a veure amb els oficis del cavall. S'ha tingut molt present la influència del cavall a la nostra civilització, les variacions que aquesta a experimentat en relació a l'ús del cavall, i les noves utilitats que el cavall aporta a la societat actual, aquests aspectes han estat desenvolupats anteriorment, a la segona part de la tesi.

La informació històrica, redactada de forma sintètica donarà la pauta de l'evolució que ha experimentat el sector i de les tendències dominants, i fonamentarà la nova proposta d'estructuració del sector, que es basa, lògicament en les experiències i les formes d'organització i de gestió que s'han utilitzat fins ara.

La consulta d'una àmplia sèrie de llibres, revistes i documents de diversos autors i temàtiques, ha permès obrir i enriquir el procés de la recerca evitant el risc de tractament limitat a fonts d'informació parcials i insuficients. Els temes principals de la consulta bibliogràfica i documental han estat:

- a). Història del cavall i de la seva relació amb les civilitzacions humanes,
- b). Història i evolució dels oficis del cavall
- c). Orientacions sobre el desplegament del currículum formatiu a les diferents etapes formatives a Catalunya,
- d). Sistema de la formació professional reglada i no reglada a Catalunya i a Espanya,
- e). Sistemes de formació professional eqüestre vigents en altres països de la UE
- f). Memòries d'activitats d'organismes i esdeveniments del sector eqüestre
- g). Models d'organització escolar i de dissenys curriculars,
- h). Programes formatius actuals de l'ECAE
- i). Perfils professionals vigents en l'actualitat a l'ECAE,
- j). Programes de formació i perfils professionals procedents d'altres organismes i entitats del sector ,
- k). Perfils professionals referits a oficis d'altres sectors professionals,
- l). Models de formació continuada en l'àmbit de l'empresa,
- m). Sistemes d'avaluació de la qualitat de la formació professional,
- n). Models de formació de formadors,
- o). Situació dels oficis del cavall i importància social i econòmica a Catalunya i en altres països del nostre entorn immediat,
- p). Sistema agropecuari de Catalunya. Informes referents al cavall,
- q). Salut i higiene del cavall,
- r). Esports i disciplines eqüestres,
- s). Races de cavalls,
- t). Alimentació, reproducció, cura i maneig del cavall
- u). Hipologia.

Els centres de documentació consultats:

1. Biblioteca de l'ECAE. Hospitalet de Llobregat.
2. Biblioteca de l'Esport de la Generalitat de Catalunya.
3. Biblioteca d'Humanitats de la UAB i xarxa de biblioteques de la UAB.
4. Biblioteca de la Facultat de Veterinària de la UAB.
5. Biblioteca de l'Institut Nacional d'Educació Física de Madrid.

6. Biblioteca de l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya. Barcelona
7. Biblioteca del Mil·lenari de Sant Cugat del Vallès
8. Pàgines WEB especialitzades.

J. VISITES A CENTRES I ENTREVISTES A PROFESSIONALS.

Per tal de conèixer els sistemes de formació professional a Catalunya, Espanya i alguns països de la Unió Europea s'han realitzat visites i entrevistes, i consultat documents referents a la situació del món del cavall a Espanya, Gran Bretanya, Alemanya i França principalment.

L'investigador ha realitzat un bon nombre de visites a centres eqüestres dels quals es destaquen a continuació alguns dels més interessants i significatius:

La **Real Escuela Española de Arte Ecuestre** de Jerez de la Frontera. Els responsables van mostrar les instal·lacions i infraestructures, el sistema de funcionament, l'oferta de formació professional i els programes de preparació dels genets. Així mateix va ser possible veure els cavalls i els equipaments necessaris per a la realització dels espectacles eqüestres que ofereix el centre, entre els quals destaca "*Así bailan los caballos andaluces*" amb el que l'escola ha guanyat merescudament el reconeixement mundial. L'Escola de Jerez és un centre de referència estatal i internacional per a la formació de professionals del cavall, principalment genets, mossos de quadra, basters i ferradors.

La Escuela Militar Ecuestre a Madrid, depenent del Ministeri de Defensa, que també funciona com a club d'equitació. Disposa d'instal·lacions eqüestres excel·lents, de cavalls de gran classe i preparació, i del millor circuit permanent exterior de cross, amb diferents recorreguts i graus de dificultat.

Ha estat especialment il·lustrativa la informació obtinguda en una visita realitzada a una **Ecole Française d'Equitation a la ciutat d'Oseja** a la Cerdanya Francesa. És un centre rural que respon a criteris constructius, funcionals, organitzatius i de respecte al medi ambient i als cavalls que hi viuen, que val la pena tenir en compte per la seva senzillesa i correcció.

Es va realitzar una visita acadèmica concertada al centre oficial de la formació professional eqüestre i de foment de la cria i l'avaluació del cavall alemany de la regió del **Rheinland-Pfalz**, a la ciutat de **Zweibrücken**, que manté una certa similitud al l'ECAE de l'Hospitalet, tot i que l'envergadura del centre i les dotacions i els recursos en Alemanya són molt superiors.

S'ha visitat a la ciutat de **HasloB**, Alemanya, una **explotació eqüestre** de titularitat privada modèlica per la seva envergadura i funcionament, que manté un conveni de col·laboració amb el govern del land al que pertany, per acollir estudiants oficials que realitzen les pràctiques corresponents a la formació professional en les diferents especialitats eqüestres. En el moment en què es va fer aquesta visita realitzava les seves pràctiques professionals duals una alumna catalana amb qui vaig poder mantenir diverses converses per conèixer des del punt de vista d'una alumna i de forma detallada el sistema alemany de formació professional eqüestre.

S'ha estudiat a fons el sistema de la formació professional d'ambdós països mitjançant converses amb experts de cada país i la traducció de documents oficials alemanys i francesos sobre els temes següents:

- Sistemes de formació professional,
- Especialitats, plans d'estudis i titulacions,
- Pràctiques formatives en les explotacions, contracte en pràctiques,
- Tipus d'avaluació dels coneixements,
- Definició d'oficis eqüestres.

K. EL MÈTODE DELPHI. APLICACIÓ I UTILITAT EN LA RECERCA.

La fórmula per captar el punt de vista i l'opinió de persones implicades en el sector equí es concretà en la decisió d'aplicar el mètode Delphi que es basa justament en aquest mecanisme. L'aplicació d'aquest mètode s'ha fet amb variants, ajustos i adaptacions que han estat d'utilitat per a progressar i concloure la recerca. El detall d'aquests aspectes s'aniran desgranant al llarg del present capítol.

El mètode Delphi es basa, com altres mètodes d'investigació, en la consulta a experts. Interpreta la realitat a partir del recull i l'anàlisi de les opinions i valoracions que persones implicades i expertes en l'àmbit objecte d'estudi. L'esforç principal de les consultes que s'han dut a terme s'orienten al coneixement de l'àmbit laboral i professional que envolta i se'n deriva de la presència i influència del cavall, i a la formació professional específica en aquest àmbit.

El mètode Delphi i les adaptacions aplicades esdevé una tècnica de predicció qualitativa, que utilitza la definició de certes previsions de futur que es construeixen de forma lògica a partir de les aportacions subjectives i successives del grup o dels grups d'experts.

L'eficàcia del sistema Delphi s'ha constatat en investigacions sobre temàtiques socials, que basen la font d'informació en l'experiència, les percepcions i les opinions dels protagonistes de l'àmbit d'estudi en qüestió. De fet no hi ha millor font d'informació i de descripció d'una determinada realitat social o d'activitat humana que la que poden aportar les persones que l'han viscut amb major o menor grau de protagonisme.

El processament de la informació obtinguda ha consistit a analitzar-la, explicitar-la de forma entenedora, confirmar-la i ampliar-la a través de la formulació de nous qüestionaris i instruments de recollida de dades que han tornat a implementar els mateixos experts consultats, per finalment validar-la i completar-la mitjançant la reflexió i el debat en reunions de grup. Tot el procediment ha estat orientat a convertir la informació inicial i successiva en matèria útil traduïda en forma d'arguments i de propostes amb vocació de transformar la realitat estudiada. Aquests procediments seran explicats de forma argumentada i desenvolupada més endavant.

Els avantatges i les seguretats que aporta el mètode Delphi i les adaptacions inspirades en altres models similars de consulta a experts, que els fan adequats com a mètode per treballar en aquesta investigació, són els següents:

La seva eficàcia està àmpliament demostrada.

El mètode Delphi s'ha aplicat amb eficàcia en estudis analítics, programes de millora sobre aspectes relacionats amb la formació professional, els mercats laborals i altres aspectes propis dels àmbits educatius, econòmics, productius i professionals. És un mètode que s'utilitza molt sovint quan convé valorar l'estat de salut d'un determinat àmbit professional i prendre decisions en relació a la millora del mateix.

Així mateix ha estat de gran utilitat en estudis sobre el diagnòstic per a la revisió, l'actualització i optimització de programes d'acció social de difícil gestió per la seva evolució constant i els canvis que es produeixen. Programes d'atenció a les persones que viuen soles, o a les famílies immigrades, o als col·lectius de joves en risc d'exclusió social, entre altres exemples. En aquests casos, sempre és molt important la consulta als agents socials implicats, que s'hi dediquen i que coneixen el dia a dia.

Es basa en les aportacions de persones expertes.

Aprofita l'experiència adquirida de persones amb una trajectòria laboral i professional de resultats i dedicació contrastades, que per les seves qualitats i competència són reconegudes pels professionals del sector. Aquest fet és d'especial rellevància quan es necessita una opinió fonamentada i completa d'un determinat tema. Entre les persones expertes consultades hi ha que saben del conjunt de l'àmbit d'estudi, i també experts que són especialistes d'un aspecte o diversos aspectes específics.

Seràn la correcció en l'aplicació del mètode i la perspicàcia i la capacitat de raonament i d'extreure conclusions de l'investigador el que permetrà extreure un major o menor rendiment a les dades obtingudes.

Ofereix resultats contextualitzats i afavoreix la seva difusió i aplicació.

Els resultats de l'estudi no se separen mai del context del fenomen analitzat. Si ha estat realitzat de forma rigorosa, gaudeix de reconeixement immediat, ja que va

acompanyat de l'aval de les persones participants en el procés, que a l'hora són referents personals, institucionals i professionals del sector estudiat.

Sovint els mateixos participants en el procés de la recerca són els beneficiats o els destinats a aplicar els resultats obtinguts. Això es deu al fet que els experts i expertes que participen són gairebé sempre persones que estan en actiu en el sector, integrants destacats, de l'àmbit estudiat.

El mètode permet la revisió i actualització periòdica i sistemàtica dels resultats amb una certa comoditat i agilitat, al crear-se dinàmiques de treball conegudes i fàcilment assumibles entre les persones expertes que han participat, i entre persones properes que han comprovat els resultats satisfactoris i beneficiosos. Quan el procés ha estat positiu i ben acceptat, resulta més fàcil recuperar a les persones que han intervingut, i renovar o ampliar grups de consulta i de contrast. D'altra banda, és convenient fer-ho amb una periodicitat que permeti transcórrer el temps suficient per mantenir una expectativa que permeti la revisió i la millora permanent del sistema.

És un mètode participatiu i interactiu que es nodreix del context de la recerca.

El mètode es basa en la cooperació i la participació i fomenta la cultura del treball en equip. Estimula les sinergies i enriqueix a les persones que formen els grups d'experts. Resulta molt motivant, pel fet que es reconeixen i es valoren els coneixements, l'experiència i les opinions personals, que s'aprofiten per a la realització d'estudis i de propostes orientats a la millora de l'àmbit professional propi.

La fórmula de demanar les opinions d'experts per a tractar-les en el sentit de jerarquitzar-les i classificar-les, i tornar-les de nou als mateixos experts per tal que tornin a expressar les seves opinions pel que fa als resultats obtinguts, ha resultat especialment adequada en aquesta ocasió. En el sector eqüestre treballen en oficis molt antics professionals experimentats i apassionats de la seva feina, en la major part dels casos són oficis apresos de forma no reglada, que suposen molta dedicació, una elevada exigència personal i que impliquen una clara vocació.

La consulta als experts del sector eqüestre permet conèixer, recuperar i classificar opinions i coneixements que normalment tenen una difusió acotada en mantenir-se en un àmbit social i professional de reduït espectre. La limitada difusió dels coneixements professionals es veu agreujada per la manca de costum en la transmissió sistematitzada dels coneixements i per l'escassa estructuració professional, que no afavoreix la penetració de la seva cultura pròpia, sense oblidar el precari reconeixement social del cos de professionals del sector.

Diem que el mètode aplicat és interactiu perquè en les reunions de diferents formats que s'organitzen entre professionals del sector, el treball es basa en l'intercanvi d'opinions per a la construcció d'una valoració o d'una proposta consensuada sobre temes que interessin a la recerca.

És un mètode adaptable a les característiques i els objectius de cada recerca.

La tècnica Delphi contempla diverses fases en la seva aplicació i desenvolupament. Tant el procés com els instruments, són adaptables a cada investigació. S'ha de resoldre en cada cas la forma de confeccionar els qüestionaris, determinar els criteris de selecció d'experts, i orientar el tractament de les respostes i de les dades recollides, etc. El disseny dels instruments que s'utilitzen per recollir la informació és un aspecte de principal importància.

En aquesta investigació i com a suport i reforç al mètode, s'ha incorporat l'estudi i l'anàlisi de textos corresponents a investigacions i treballs referits a temes similars en altres sectors laborals i professionals³, que tot i ser d'àmbits molt diferents, permeten establir paral·lelismes i aprofitar formes d'analitzar i d'interpretar aspectes comuns a qualsevol sector laboral i professional.

---

³ - Programación Modular de la Formación Continua y Clasificación Profesional en el sector Textil y de la Confección. Elaboración Técnica del CIREM. 1999.

- Metal 2000. Cualificación y Clasificación Profesional en los Sectores del Metal. UGT, CCOO y CONFEMETAL. 2.000

Així mateix, per procedir a la comparació entre models de formació professional i de definició de perfils professionals i de funcionament de les diferents activitats professionals eqüestres, s'han tingut en compte estudis en relació a l'estructuració del sector eqüestre i els programes de formació a la resta de l'estat i en altres països de la Unió Europea, concretament a Alemanya⁴ i a França. També s'inclouen referències al sistema britànic de la formació professional eqüestre, per la seva destacada acceptació internacional i la forta influència al nostre país.

El sentit dels qüestionaris i de les entrevistes realitzades ha estat el de detectar els aspectes essencials que es refereixen als camps estudiats. Sovint les preguntes fan referència a qüestions purament descriptives, tècniques o procedimentals, altres vegades pretenen captar aspectes amb carències, millorables, com també identificar i valorar aquells que es comporten satisfactòriament.

Part fonamental de la bateria de preguntes i consultes realitzades tenen com a finalitat estimular a la producció d'idees i a la formulació d'accions que els experts consultats consideren que s'haurien d'aplicar per millorar el sector i aflorar i aprofitar les seves potencialitats. La informació obtinguda ha permès elaborar les propostes i les conclusions que s'exposaran en el seu moment.

A través de les opinions expressades, s'ha de constatar el nivell d'acord i desacord sobre les diverses consultes, així com l'existència de més d'un punt de vista dominant, del nivell de dispersió, de l'aproximació successiva a les posicions de consens que satisfan a la majoria o a la totalitat de les persones que intervenen. L'anàlisi de les dades recollides en cada consulta ha orientat la decisió sobre la consulta següent i la seva redacció.

L'aplicació específica del mètode Delphi en aquesta investigació ha consistit en la realització de les fases que es descriuen en el quadre següent:

---

⁴ APO Ausbildungs-und Profüings-Ordnung. Llibre de directrius anual del gremi professional dels oficis del cavall a Alemanya.

FASES D'APLICACIÓ DEL MÈTODE	DESCRIPCIÓ
Definició de la hipòtesi i dels factors implicats en la recerca	Delimitar l'objecte i l'àmbit de l'estudi històricament i conceptualment. Enunciar els objectius de la investigació. Identificar els factors implicats, derivats de la hipòtesi i dels objectius.
Formació d'un grup d'experts al que s'anomena: Grup Assessor G-A	Definir una divisió inicial i provisional dels subsectors que formen el món del cavall. La subsectorització de l'àmbit eqüestre ha permès determinar els oficis del cavall. Ha estat important l'establiment d'un sistema que servirà per continuar la tasca de definició de la totalitat dels perfils professionals identificats. La subdivisió del sector abasta totes les especialitats i particularitats del mateix. Validar el disseny i la pertinença dels qüestionaris que han facilitat la recollida d'opinions i dades en les entrevistes i consultes que s'han fet als grups d'experts dels diferents subsectors. Actuar com a grup d'assessorament i guia de les diferents fases i operacions del mètode i de la investigació en el seu conjunt.
Formació dels Grups d'Experts Delphi (GED)	Una vegada dissenyada la subsectorització, es va confeccionar una llista de persones reconegudes, que formaran els Grups d'experts Delphi (GED) coneixedores de cada subsector analitzat. El conjunt no és aleatori però sí representatiu. Les característiques de cada expert han de garantir que les opinions seran valuoses i representatives del seu àmbit, per tal d'obtenir el màxim nombre d'aspectes per analitzar.
Disseny i tramitació dels qüestionaris i les entrevistes personalitzades	Definició de la forma dels qüestionaris. Decisió sobre el grau de concreció de les preguntes i del que s'espera de les respostes. Redacció dels qüestionaris, edició, distribució, recollida i anàlisi de dades. Preparació, realització i tractament de les entrevistes personalitzades.
Confecció dels qüestionaris 2n i 3r.	Amb els primers resultats s'inicia una fase que permet als experts revisar la seva opinió inicial i modificar-la si fos el cas. Es van realitzar fins a tres circulacions, i finalment tothom expressà la seva darrera opinió sobre els assumptes consultats.
Formació del Grup de Contrast (G-C) per opinar sobre les conclusions del GED.	De la ronda de qüestionaris modificats successivament sobre la base de les respostes obtingudes, es confecciona un nou qüestionari resum que es passa a consulta a un grup de contrast que no té res a veure amb el GED. El G-C també està format per experts en cadascun dels àmbits.
Anàlisi dels resultats de la intervenció del G-C	S'analitzen els resultats obtinguts del G-C. S'incorporen les aportacions que es valoren oportunes per part de l'investigador segons la pertinença i ajust al context, i es redacta un document que sintetitza els anteriors.
Presentació del document final.	Redacció, presentació, estudi i debat de la proposta final amb els resultats i les conclusions obtingudes. Incorporació definitiva de modificacions, si s'escaigués.

Quadre 8: Fases i descripció de l'aplicació del mètode Delphi.

L. PRECISIONS SOBRE EL MÈTODE DELPHI APLICAT

El mètode Delphi implica que les persones expertes que formen els grups de consulta no sàpiguen que pertanyent al mateix grup de treball. Per aquesta raó es va demanar que treballessin individualment aportant la seva opinió sense comentar amb altres professionals la seva participació en el projecte.

La condició de l'anonimat entre membres de grups de consulta s'ha respectat parcialment. Una part de les persones consultades es coneixien al pertànyer a la mateixa institució, ens referim al professorat de l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre (ECAE) de la Generalitat de Catalunya, i als membres de la junta directiva de l'Associació de Ferradors de Catalunya. En aquest cas l'aplicació de la norma no va ser efectiva. Aquesta és una de les modificacions en l'aplicació del mètode, que no creiem que desvirtuï de forma substancial els resultats de la recerca.

El Grup d'Experts Delphi de l'ECAE

Els primers GED, especialistes en formació professional eqüestre de l'ECAE, van intervenir en la resposta dels qüestionaris referits a l'estructuració del sector eqüestre a Catalunya, que incorporava la classificació dels oficis corresponents a cada subsector.

També van respondre als qüestionaris per a la definició de dos perfils professionals, el de l'Expert en Cura i Maneig del Cavall i el de l'Acompanyant de Turisme Eqüestre. Ambdós oficis s'ofereixen a l'ECAE. Per tant aquesta part de la investigació va ser d'especial interès i aprofitament per part de l'escola, ja que va permetre revisar la seva pròpia tasca, procediments i resultats.

El Grup d'Experts Delphi format per ferradors.

Els GED format per ferradors van intervenir en les respostes dels qüestionaris sobre el perfil professional dels oficis de Ferrador i d'Auxiliar de Ferrador. Cada grup va ser informat simultàniament, però van contestar els primers qüestionaris individualment, així es va recomanar i es va acomplir.

En el cas del Perfil Professional de l'Oficial Ferrador i de l'Auxiliar de Ferrador, els resultats obtinguts i validats pel grup d'experts s'han ordenat i classificat i s'han passat a consulta en forma de nou qüestionari a un grup ampli de professionals ferradors format per 16 professionals, anomenat Grup de Contrast (G-C), que expressà la seva opinió manifestant el seu acord o desacord i valorant concretament cadascuna de les aportacions del GED.

Finalment, amb les respostes obtingudes del GC es va procedir a fer el tractament del conjunt de dades obtingudes per elaborar la proposta que es va presentar i debatre amb el GED. El resultat és el document definitiu que es presenta com annex en la tesi: *"Perfil Professional i currículum formatiu de l'Oficial Ferrador i de l'Auxiliar de Ferrador"*.

Altres experts consultats i validació i projecció d'aquesta part de la investigació.

També van respondre els qüestionaris altres experts i expertes que no tenien a veure amb entitats o organismes professionals, i que van ser informats i tractats de forma individualitzada. A tothom se'l va demanar el compromís de no compartir les respostes fins que el procés de la investigació ho permetés. En les circulacions dels qüestionaris els experts han rebut informació sobre la seva implementació i, a partir del segon qüestionari, un resum dels comentaris i nous successos i els resultats de l'anterior, per tal d'orientar i enriquir les successives respostes.

La relació directa i útil de la investigació amb les activitats i les finalitats de l'ECAE, i del sector eqüestre en general, i la implicació dels professionals que han intervingut, junt amb altres factors de comparable valor per la directa relació amb el món del cavall, va propiciar que el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya s'interessés per la tesi i la inclogués en el conveni de col·laboració signat amb la UAB, que s'ha citat anteriorment i que es pot consultar en els annexos de la investigació.

En el marc d'aquest conveni en el moment que es considerés més oportú, es va preveure presentar els resultats de la investigació en unes jornades tècniques organitzades amb la col·laboració dels professionals, les institucions i les entitats que hauran intervingut en l'estudi i altres entitats i professionals que s'interessin.

La idea de les jornades té el sentit de fer públic el resultat de la investigació, i de mostrar el grau d'implicació de les institucions i persones que han intervingut en la seva realització. Serviran també per introduir i difondre en el sector professional del cavall els elements innovadors i dinamitzadors que aporta l'estudi i que poden ser d'utilitat per a la millora del seu funcionament. així com per afavorir l'avenç en la implantació i el reconeixement social del sector.

Durant les jornades es podrà debatre i emetre valoracions i conclusions que, si escau, es podran incorporar als diferents documents, aprofitant el caràcter obert de la recerca, capaç d'assimilar noves aportacions que impliquin la seva actualització i adaptació a les necessitats del sector.

Cal insistir en el fet d'implicar a professionals, entitats i organismes del món del cavall, que ajudarà a que el resultat de la recerca obtingui el suport i el reconeixement del sector professional i possibiliti el seu aprofitament.

M. CARACTERÍSTIQUES DE LA MOSTRA SELECCIONADA.

Per determinar el mètode de recerca i seleccionar una mostra significativa i assequible va ser de gran ajut conèixer el món del cavall. No va ser una mostra a cegues. La pràctica habitual de l'equitació i la relació continuada amb el sector per part de l'investigador va ser un avantatge des del primer moment. Poder identificar directament els subsectors professionals i els grans grups d'activitat que es realitzen amb cavalls ha facilitat les decisions sobre la mostra necessària.

El llibre “*El proceso de investigación científica*”, 1997, de José Tejada, entre altres molts aspectes interessants, indica amb claredat i simplicitat orientacions i criteris que han ajudat a definir la mostra representativa de la investigació. Al seu contingut ens referim en moltes de les afirmacions i definicions que expressem en aquest apartat metodològic.

En el mètode Delphi un dels punts fonamentals per a l'èxit del procés de recerca és la selecció de les persones expertes.

Per orientar-la va ser útil la definició tradicional de J.W. Best sobre “mostra” adequada per a una recerca científica. Ell considera **mostra** una “quantitat reduïda del conjunt d'una població, seleccionada per a l'anàlisi d'un o de diversos aspectes que li afecten. Mitjançant l'observació de la mostra es poden fer certes deduccions en relació a la població en general”. (J.W. Best, 1982).

Tenint en compte que es tractava de realitzar un estudi qualitatiu, es va establir com a criteris per a l'elecció els següents:

- ✦ Experts i expertes professionals de vàlua reconeguda i àmplia experiència en la seva especialitat.
- ✦ Experts i expertes representatius dels diferents oficis del cavall i amb funcions diverses dins del sector professional eqüestre.
- ✦ Persones disposades a col·laborar de bon grat en l'estudi per l'interès que aquest podia tenir per a la millora del sector.
- ✦ Persones de diferents zones geogràfiques de Catalunya, i d'altres Comunitats Autònomes.

L'interès es concentrava en l'aprofitament de la seva experiència i criteri personal, i l'expressió de l'heterogeneïtat del grup, que havia de ser representativa del món del cavall al nostre país.

L'interès se centra en què el resultat de la mostra admeti un grau de probabilitat suficient per garantir uns resultats fiables.

En les reunions per explicar el sistema de treball i proposar la participació a les persones expertes seleccionades, es va destacar la necessitat d'acceptar un cert compromís per part seva, que es concretava en la necessitat de realitzar de forma acurada i responsable les tasques següents:

1. Assistència a les entrevistes i reunions que es convoquin, que es reduïrien a les mínimes necessàries.
2. Dedicació suficient per llegir els comunicats i qüestionaris i per donar resposta i retornar-los dins dels terminis establerts.
3. Compromís de respondre amb l'interès, la reflexió i qualitat suficients a l'exigència que suposa l'expressió d'opinions, valoracions, idees i propostes d'actuació.
4. Discreció i reserva de les opinions expressades per tal d'evitar l'intercanvi amb persones participants en el projecte i garantir al màxim la individualitat de les respostes.

N. DEFINICIÓ DE LA MOSTRA.

El sistema que s'ha aplicat per definir la mostra és de tipus no probabilístic, ja que s'ha triat entre el conjunt de la població que ha resultat més accessible i disposada a participar.

La selecció ha estat de caràcter intencional sobre els individus disponibles. S'han elegit les persones que l'investigador, i de vegades el grup assessor, han considerat adequades valorant principalment aquelles que poden aportar a la investigació la informació i les opinions que es necessiten. L'accessibilitat a les persones seleccionades ha estat un condicionant que ha orientat la formació dels grups d'experts. Era necessari garantir la comunicació entre els components dels grups d'experts i la coordinació i l'assistència a les reunions que s'haurien de realitzar. Finalment, com és lògic, el grup de la mostra s'ha fet amb les persones que s'han manifestat interessades en participar. Cal dir que en alguns casos la col·laboració ha estat entusiasta. Moltes persones participants han manifestat la seva satisfacció per poder participar en un programa dirigit a la millora del sector eqüestre, al considerar molt necessària una reforma urgent del mateix.

La població sobre la qual se selecciona la mostra en el nostre cas es pot definir de la forma següent:

Conjunt de persones expertes que es dediquen o s'han dedicat professionalment a algun dels oficis i/o negocis que tenen a veure amb el cavall.

A causa de la manca d'estructuració laboral i professional del sector resulta difícil en algun cas valorar aquest aspecte. Hi ha persones que treballen de forma estable i absolutament regularitzada, per compte propi o contractades. Altres estan en situació laboral irregular i precària, altres persones que s'hi dediquen algunes hores sense cobrar perquè els agrada la feina i veuen que col·laborar gratuïtament és una forma d'aprendre i d'introduir-se en el món laboral, empresaris que mantenen explotacions o establiments eqüestres sense ànim de lucre, pel plaer de fer-ho, etc. La tipologia és molt diversa.

L'heterogeneïtat de les relacions laborals i professionals que es donen en el sector ha complicat els criteris de selecció i l'assoliment d'una certa ortodòxia en el resultat final de la mostra. Això no obstant, no ha significat una preocupació per a l'investigador, ja que el criteri que s'ha aplicat per a la selecció ha estat la capacitació i el reconeixement professional en el sector.

Els àmbits i els centres de treball en els que s'ubiquen les persones que conformen la mostra són de diversos tipus:

Centres de formació professional eqüestre. El centre principal de referència ha estat la ECAE. No només perquè ha proporcionat bona part dels professionals que han intervingut i han opinat en la investigació, sinó perquè en ella s'han centrat parts importants del treball.

Explotacions eqüestres. Centres dedicats a la reproducció, la cria i la cura dels cavalls. Hi ha explotacions que s'especialitzen en cavalls de races adequades per a la producció de carn. Altres que la seva finalitat és la cria i el foment de cavalls de sella per a la pràctica de l'equitació esportiva i/o recreativa. Generalment en aquestes

explotacions també preparen als cavalls en la doma i l'ensinistrament bàsics. Per últim hi ha ramaderies que combinen totes dues vessants de producció d'èquids. La major part de les explotacions equines s'instal·len en el medi rural.

Establiments d'activitats eqüestres: centres d'activitats en els que es poden practicar les diferents especialitats eqüestres: l'equitació esportiva en les variades disciplines que presenta, turisme eqüestre, classes d'equitació, marxes a cavall, horse-ball, etc.

La dedicació professional autònoma en els oficis del cavall. El cas prototípic és el dels ferradors, que actuen autònomament ferrant allà on són requerits. Normalment no disposen d'un punt fix de treball.

Altres entitats i organismes amb relació i influència directa o indirecta amb el món eqüestre. Tenen com a raó de ser el món eqüestre des de perspectives diferents: Federació Catalana d'Hípica, Unió de Ramaders i criadors de Cavalls de Catalunya, Facultat de Veterinària de la UAB, editorials i publicacions periòdiques de temàtica eqüestre, etc. Tant les modalitats de les consultes com la implicació de les persones consultades no han estat regulars.

La mesura de la població referencial no es pot precisar exactament. En el sector equí les dades estadístiques i censals específiques són imprecises. Fins fa pocs anys, ni el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya podia aportar dades quantitatives fiables. Com a resultat de la recerca s'oferiran dades de diferents èpoques.

Fora motiu d'un treball d'investigació molt interessant i necessari esbrinar quin és el nombre de persones que es dedica professionalment als oficis i als negocis que tenen a veure amb el cavall. Així com també les modalitats contractuals i els vincles laborals que s'estableixen en cada cas, segons oficis i tipus d'agents contractants. Origen formatiu dels treballadors i treballadores, grau de precarietat, nivells salarials, possibilitats de promoció dins de l'empresa, etc.

Tanmateix, es pot fer una aproximació prenent com a base de càlcul aproximat el nombre d'explotacions i establiments eqüestres. Al respecte, també hem de dir que tampoc hi ha estadístiques ni dades fiables. Són les dades creuades i les estimacions que fan els experts del sector les que permeten parlar d'un nombre que estarà al voltant de les 2.500 explotacions i establiments eqüestres a Catalunya. Pel que fa al nombre de cavalls, tampoc hi ha xifres exactes i fiables. Es parla d'una quantitat aproximada de 35.000 èquids a Catalunya.

Amb aquestes dues dades i la baixa proporció que acostuma a aplicar-se en la relació treballador/nombre de cavalls als establiments eqüestres, es pot calcular que en el sector eqüestre a Catalunya, l'any 2000, treballaven aproximadament 6.500 persones de tots els oficis del cavall. En aquesta xifra s'inclouen tant els treballadors i treballadores assalariats com els professionals que actuen per compte propi.

Les persones que s'han seleccionat per respondre als qüestionaris i entrevistes són representants de la major part dels subsectors professionals del cavall. S'ha consultat a persones de cadascun dels subsectors eqüestres més significatius, en total han estat 70 les persones consultades. Els subsectors als quals pertanyen són:

ÀMBIT PROFESSIONAL DE LES PERSONES QUE FORMEN LA MOSTRA			
Subsector	Lloc de treball	Nº de persones	
Ramaderia, cria. Doma bàsica i cura d'èquids.	Explotació equina	10	Total: 70
Docència de l'equitació. Equitació esportiva.	Establiment d'activitats eqüestres	14	
Basters	Professional autònom	4	
Ferrament	Professional autònom	20	
Hipoteràpia	Professional autònom	3	
Veterinària.	Hospital veterinari i Professional autònom	6	
Gestió d'empreses, entitats i programes eqüestres o relacionats	Explotació equina Establiment d'activitats eqüestres. Altres entitats.	11	
Construcció i conducció de carruatges de cavalls.	Autònom	2	

Quadre 9: Pertinença professional de la població de la mostra.

Es va preveure utilitzar en la recerca una mostra aproximada a l'1% de la població, per considerar que la consulta a 70 persones expertes i representatives de les diferents branques d'activitat era suficient, fiable i significativa.

CARACTERÍSTIQUES DE LA MOSTRA		
Tipus de mostra:	Mesura de la població	Mesura de la mostra
No probabilístic Intencional	6.500 persones (aproximadament)	1'07 % = 70 persones Professionals dels subsectors indicats + 5 persones d'àmbits relacionats.

Quadre 10: Característiques de la mostra.

L'origen geogràfic de la mostra és divers. La majoria de les persones que integren la mostra provenen de Barcelona i la seva àrea metropolitana, on també realitzen les seves activitats professionals. També s'ha comptat amb la participació de persones d'altres zones de Catalunya i de fora de la comunitat. Els criteris que s'han tingut en compte per a la selecció de la mostra en aquesta investigació han estat bàsicament:

1. Experiència demostrada en algun vessant del món del cavall.
2. Relació professional activa en l'actualitat, preferiblement.
3. Disposició a col·laborar i a respondre als compromisos que comporta l'aplicació del mètode d'investigació.
4. Accessibilitat.

O. CARACTERÍSTIQUES DE LES PERSONES SELECCIONADES.

Una dificultat que es va detectar inicialment en aquest sentit va ser la diversitat de persones dels diferents subsectors que s'hauria de comprometre a col·laborar. Finalment han intervingut un total de 59 persones, de les quals 54 hi viuen d'una activitat professional en relació amb el cavall o tenen responsabilitats no remunerades. 4 no treballen en cap activitat eqüestre però tenen coneixements i influència en el sector.

En el procés de selecció d'experts també hem trobat persones amb molta experiència professional en el seu ofici, que no han volgut col·laborar amb la justificació de no

estar acostumades i/o disposades a respondre qüestionaris i a expressar per escrit opinions. En algun cas s'ha pogut substituir les respostes escrites per entrevistes amb respostes gravades.

Quan ha estat possible, abans de les entrevistes gravades s'ha tramés informació sobre les qüestions a tractar per tal que la persona entrevistada tingui la preparació suficient per respondre amb coneixement i temps de reflexió suficient.

Tot i que les consultes, com abans hem indicat, s'han centrat en persones implicades en el món del cavall a Catalunya, també s'han realitzat entrevistes i consultes, al marge de l'aplicació del mètode Delphi, a experts de la resta d'Espanya així com a persones i responsables d'entitats i institucions internacionalment reconegudes d'altres països, principalment de França, Regne Unit i Alemanya, països amb una estructura laboral i professional del sector eqüestre consolidada i eficaç, que sovint serveixen d'orientació i de referent en assumptes que tenen a veure amb l'organització del sector i la confecció de programes de formació professional que es realitzen a Catalunya i a la resta de l'estat.

P. DESCRIPCIÓ I CATEGORITZACIÓ DE LA METODOLOGIA EMPRADA.

Per a la realització d'aquesta investigació s'han aplicat criteris i mètodes diversos. Ha estat de gran utilitat la consulta sobre les metodologies investigadores i els recursos d'utilitat el llibre *Técnicas de investigación en ciencias sociales* de Delio del Rincón, Justo Arnal i altres, 1995.

També han estat d'especial ajuda les propostes de classificació dels mètodes d'investigació del professor José Tejada (1997). En la conceptualització de la funció investigadora i la definició de conceptes implicats ha orientat especialment la consulta de *Cómo investigar en educación* de J.W. Best, 1982.

En el quadre següent s'ofereixen els mètodes aplicats en la investigació, classificats en funció de la seva utilitat en el tractament dels factors a investigar.

FACTORS	CRITERIS I MÈTODES D'INVESTIGACIÓ	INSTRUMENTS
<p>Presència del cavall a Catalunya.</p>	<p>- Consulta i anàlisi documental Es basa en l'estudi de les dades històriques i estadístiques obtingudes a través de la recerca bibliogràfica i documental</p>	<p>Resums, comentaris de text, selecció i incorporació de cites, anàlisi factorial de dades i referències. Redacció de conclusions significatives</p>
<p>L'estructuració laboral del sector eqüestre a Catalunya</p>	<p>- Metodologia qualitativa, descriptiva, etnogràfica i constructivista. És <i>qualitativa</i> perquè orienta tots els esforços a l'anàlisi qualitativa o motivadora de les accions i els conceptes que es manifesten o s'haurien de manifestar en l'àmbit estudiat. És <i>descriptiva i etnogràfica</i> per referir i interpretar fets reals. L'investigador s'implica en l'àmbit investigat per tal d'obtenir des de dins el màxim d'informació, motivacions, valors. És <i>constructivista</i> perquè s'elaboren les interpretacions, propostes i conclusions en funció dels arguments, comprovacions i coneixements que es generen durant el procés i al final del mateix.</p> <p>- Mètode Delphi amb adaptacions. Consulta a experts del sector adaptant el mètode Delphi a la investigació.</p> <p>- Mètode d'investigació-acció. Actuacions realitzades en el marc de la recerca en les que intervé de forma destacada la reflexió i la presa de decisions de les persones implicades en el procés, per aplicar canvis i millores, de forma immediata, en l'objecte de la investigació, basats en els resultats de la pròpia experimentació.</p> <p>- Aplicacions del mètode de l'estudi de casos. Aprofita elements del mètode de l'estudi de casos. Realitza una exploració en profunditat en el sector eqüestre i més concretament en els perfils de certes professions i en el corresponent currículum formatiu.</p>	<p>Entrevistes. Qüestionaris escrits. Reunions. Observació directa. Consulta documental.</p>
<p>La formació professional eqüestre a Catalunya. El perfil professional dels oficis del cavall.</p>		
<p>El currículum formatiu dels oficis del cavall.</p>		

Quadre 11: Resum dels mètodes, criteris i instruments de la investigació

Q. INSTRUMENTS QUE S'HAN UTILITZAT EN LA RECERCA.

A continuació s'expliquen els instruments que s'han utilitzat per progressar en la investigació. De cadascun d'ells aportarem dades referides a la justificació de la seva utilització, el procés de disseny i concreció, i la definició de les seves característiques.

Com es fa constar en el quadre anterior, els instruments més característics de la recerca han estat les entrevistes, els qüestionaris i la recerca bibliogràfica i consulta documental. A més han estat de gran utilitat les reunions i l'observació directa en alguns casos. Per tant es destaca clarament la multi funcionalitat de les eines utilitzades, que des del nostre punt de vista, potser complica el procés, però també li proporciona una perspectiva més polièdrica i completa. Aquesta és justament la intenció que motiva la decisió d'utilitzar diversos instruments.

El doctor A.S. Barr⁵, citat per J.W. West (1982), utilitza un argument didàctic per a referir-se a la conveniència o a la preferència d'un instrument sobre un altre, sortint al pas dels investigadors que destaquen les avantatges d'uns i neguen o qüestionen les d'altres. Aprofitant el símil de la capsa d'eines del fuster es fa la pregunta: ¿què és millor el martell o la serra?. Lògicament la resposta és que cada instrument pot ser útil a la investigació en funció dels objectius de la recerca, del mètode que s'aplica, de les característiques de la situació, i les opcions d'actuar que es presenten.

Els que s'han aplicat són instruments que han permès conèixer l'àmbit d'estudi des de diferents perspectives, cercant el màxim de punts de vista i de manifestacions propis. Instruments per a l'anàlisi de la realitat. La varietat d'instruments emprats creiem que afavoreix l'objectivitat i la riquesa dels resultats de la recerca.

Entrevistes

Les entrevistes realitzades han estat una eina molt útil per intercanviar opinions de forma matisada amb els interlocutors. El recurs de l'entrevista ha permès accedir a

---

⁵ J.W. Best: *Cómo Investigar en educación*. 1992. Capítol VII, pàg. 133

persones que per les seves característiques, ocupacions o per circumstàncies diverses no resultava adient incloure'ls en els grups de resposta als qüestionaris escrits o van manifestar la seva preferència per l'entrevista.

En alguns casos s'ha considerat que era millor plantejar directament l'entrevista, sense proposar respondre als qüestionaris escrits, per tal de poder conversar amb major flexibilitat i confiança, evitant els inconvenients que comporta l'aplicació de qüestionaris, que donen un marge limitat de l'expressió de les idees. En general les persones consultades, i probablement podria generalitzar-se l'afirmació, prefereixen parlar que escriure, és més directe i fàcil, es pot matisar i corregir de forma immediata i es té l'interlocutor al davant, factor que afavoreix l'expressió i la comunicació.

El temps que ocupa una entrevista normalment és menor que el que s'ha de dedicar a les respostes escrites. Sobretot si les consultes no es plantegen únicament amb respostes sistema marcar en una casella, sinó amb opinions argumentades. Tanmateix hi ha hagut professionals que han aportat les seves opinions en una entrevista, i a més has respost als qüestionaris.

El problema principal de les entrevistes s'ha presentat a l'hora de concertar les cites. Les persones consultades en general no disposaven de gaire temps i no ha estat gens fàcil combinar els horaris i la disponibilitat de l'investigador amb la disponibilitat dels entrevistats. Tanmateix, i tot i que alguna de les entrevistes previstes s'han hagut de suspendre finalment, la major part s'ha realitzat satisfactòriament.

Per facilitar les entrevistes s'ha utilitzat un guió que ha servit per garantir el plantejament de totes les consultes necessàries i mantenir el fil de la conversa. A més, l'aplicació del guió s'ha utilitzat per reproduir amb exactitud la mateixa entrevista o molt similar a persones diferents. Durant les entrevistes s'ha aprofitat per tractar altres qüestions d'interès que han sorgit sobre la marxa.

El guió ha estat el mateix en la major part de les entrevistes. En diversos casos s'han redactat guions adaptats a la persona a entrevistar. La raó de les adaptacions ha estat

voler aprofitar aspectes específics del perfil i de l'experiència i característiques particulars de cada entrevistat.

Les entrevistes s'han fet a persones que presenten una trajectòria reconeguda en l'àmbit eqüestre, sigui en la seva experiència professional en un ofici o activitat laboral del sector, o per la seva responsabilitat en càrrecs de caràcter polític, de gestió o d'administració també en el sector. S'ha entrevistat a persones expertes que han aportat la seva visió personal sobre les qüestions plantejades, i han opinat confirmant o confrontant les apreciacions d'altres participants en l'estudi. Així mateix han pogut conèixer la investigació i opinar sobre el seu interès, utilitat i projecció futura. Aquest fet ha propiciat en algun cas l'ampliació de la cadena de contactes i de participació d'experts en la investigació no previstos inicialment.

✓ **Justificació de la utilització d'entrevistes.**

Les entrevistes es van utilitzar per aconseguir la informació i les opinions que semblaven d'utilitat en diferents apartats de la investigació. L'entrevista es basa en el recurs d'escoltar i parlar. Les converses han estat disteses però organitzades. Les persones entrevistades han pogut expressar-se lliurement a través d'entrevistes no estructurades, amb un esquema i unes preguntes preparades, conduents a una conversa diferent en cada cas, que posteriorment s'ha d'estudiar i aprofitar.

Les entrevistes s'han enregistrat en gravadores la major part, i també mitjançant notes escrites. En general han anat precedides de la tramesa d'un guió a la persona entrevistada per tal que les respostes a les preguntes programades no fossin necessàriament espontànies. Com s'ha apuntat anteriorment, en la major part dels casos els temes tractats han anat més enllà de les preguntes preparades.

Les consultes i el contingut de les entrevistes han abastat aspectes de format general. De valoració del sector laboral i professional del sector. Les preguntes han versat sobre els temes següents:

- ✓ La situació general del sector del cavall.

- ✓ La situació actual del subsector al qual pertany la persona entrevistada.
- ✓ Les raons que expliquen els aspectes més negatius i els més positius que experimenta el món del cavall en l'actualitat.
- ✓ Les potencialitats del sector i les oportunitats que es consideren més rellevants per a l'avenç i la millora del sector.
- ✓ Les accions que s'haurien de dur terme per millorar el sector, i els agents que les hauria de prendre.

Un avantatge molt interessant de les entrevistes és que permet accedir a informacions i coneixements que l'entrevistador no s'ha plantejat en la preparació, i que durant el desenvolupament de la mateixa, bé per iniciativa pròpia de l'entrevistat, bé per interès de l'entrevistador, es poden incorporar als resultats.

✓ **Disseny i concreció de les entrevistes**

Les entrevistes es poden considerar de caràcter formal. S'ha intentat evitar les trivialitats fent preguntes ben estructurades i encadenades, en les que s'exigia reflexió i coneixement de l'àmbit laboral i professional a analitzat. La idea era implicar a la persona entrevistada en la revisió d'aspectes complexos i compromesos de la seva feina i de la seva experiència en el sector.

El contingut de les entrevistes respon a les necessitats de la investigació que troben en les converses directes amb les persones seleccionades un vehicle més adequat que els qüestionaris. Les preguntes i els temes de conversa que s'han plantejat en les entrevistes es desprenen dels següents apartats de la recerca:

- Els objectius.
- Els factors generals identificats.
- Els factors específics referits als diferents àmbits de la recerca.
- El marc teòric general.
- La situació actual del món del cavall.

En els annexos de la investigació s'adjunten els guions de les entrevistes realitzades.

En algun cas el guió va ser enviat prèviament a la persona que havia de ser entrevistada. El sistema utilitzat va ser el FAX o el correu electrònic. Aquest sistema pretenia que les respostes no fossin tan improvisades, sinó més reflexionades. En aquest sentit, no sempre es pot saber amb certesa si realment s'ha produït l'efecte desitjat, o pel contrari, per manca de temps o per altres raons, ha servit de poc la tramesa prèvia del guió. En algun cas sí que ha estat eficaç, perquè acompanyant l'entrevista, la persona entrevistada ha aportat un escrit adicional per reforçar les respostes.

✓ **Definició de les característiques de les entrevistes**

Per comprendre el tipus d'entrevistes aplicades convé definir alguns dels factors que s'han tingut en compte i que han influït en el seu desenvolupament. Aquests factors els agrupem en factors interns i en factors externs, els primers es refereixen a aspectes estructurals continguts en les entrevistes, els segons són aspectes circumstancials que evidentment condicionen l'aplicació de l'enquesta:

Factors interns:

- ✓ Consideracions sobre el sistema de les entrevistes, que afavoreixen la implicació i la posada en situació de l'entrevistat.
- ✓ Preguntes preparades en atenció als requeriments específics de la recerca i al perfil de la persona entrevistada.
- ✓ Preguntes biogràfiques referides a l'historial professional i laboral.
- ✓ Preguntes obertes de temàtica professional de caràcter tècnic.
- ✓ Espais d'expressió lliure a través d'ocasions que proporcionen l'entrevistador o l'entrevistat.
- ✓ Preguntes de resposta compromesa amb aportació d'idees i propostes per a la millora de la qüestió motiu de la consulta.

Factors externs o ambientals:

- ✓ El lloc de l'entrevista sempre ha estat decidit per l'entrevistat. S'han realitzat en el lloc de treball dels entrevistats, a l'ECAE, a la UAB i en llocs neutrals.
- ✓ El temps de durada ha oscil·lat entre 1 i 2 hores.

- ✓ La qualitat del temps dedicat a l'entrevista. És refereix a la disponibilitat real de l'entrevistat, que té a veure amb l'estat d'ànim, l'interès pel tema de les consultes, el marge de temps a dedicar, l'empatia aconseguida entre l'entrevistador i l'entrevistat, ...
- ✓ Les situacions de les entrevistes i el to de les converses, que ha estat col·loquial, en la major part dels casos, propiciat pels plantejaments previs i per la intencionalitat de l'entrevistador i la receptivitat i predisposició de l'entrevistat. En algun cas l'actitud de la persona entrevistada ha estat molt formal i institucional, per decisió de l'entrevistat i a causa de la seva interpretació.
- ✓ Del conjunt de les entrevistes s'han gravat en cintes d'àudio el 50%. La resta s'han enregistrat a través d'anotacions escrites per l'entrevistador.

Persones entrevistades (16):

- ◆ **Fernando Vizcaíno.** Secretari Tècnic de la Federació Hípica Española. Professor de Biomecànica de l'INEF de Madrid.
- ◆ **Luís Lucio.** Genet de la selecció espanyola de doma clàssica.
- ◆ **Elisabet Coll.** Professora d'equitació. Propietària i gestora de la Hípica Can Coll de Sant Cugat del Vallès. Amazona.
- ◆ **Toni Peral.** Professor d'Equitació. Coautor del llibre *Doma Vaquera* i Jutge Territorial de Doma Clàssica per la Federació Catalana d'Hípica.
- ◆ **Javier Aguilera.** Professor i director tècnic de l'ECAE.
- ◆ **Júlia García Ràfols.** Professora de l'ECAE, periodista i historiadora.
- ◆ **Elena Llorens.** Auxiliar de Baster. Ex alumna de l'ECAE. Amazona
- ◆ **Josep.** Baster professional. Ex professor de cursos de baster a l'ECAE.
- ◆ **Leonor Brozgol.** Vocal de Formació de la Federació Catalana d'Hípica. Jutge de Doma Vaquera. Amazona.
- ◆ **Marie Kerenfor.** Estudiant de l'especialitat de Gestió d'establiments eqüestres a la Universitat de Montpel·lier. Amazona. Col·laboradora de l'ECAE.
- ◆ **Sílvia Alonso.** Veterinària. Directora de la Secció de grans animals de l'Hospital Veterinari de la UAB.
- ◆ **Marta Prades.** Catedràtica de Patologia Animal. Facultat de Veterinària. UAB.
- ◆ **Francesc Colomer** Secretari de l'Associació de Ramaders i Criadors de cavalls de Catalunya.
- ◆ **Jordi Magallón.** Gerent de l'empresa Outback de La Cerdanya, especialitzada en l'organització i realització d'esports a la natura. Propietari de cavalls. Genet.
- ◆ **Luciano Luccarelli.** Professor d'equitació. Hipoterapeuta social.
- ◆ **Mateu Rosell.** President de la FCH de 1998 a 2008.
- ◆ **Albert Riudeubàs.** Director de l'ECAE. Veterinari. Genet.

Qüestionaris escrits

Els diversos models de qüestionaris dissenyats específicament per a obtenir dades i opinions en diferents parts de la recerca han estat proposats a persones expertes i implicades professionalment en algun dels oficis eqüestres. Les característiques que reuneixen les persones consultades es concreten bàsicament en:

- ✓ Són coneixedores de la temàtica tractada en els qüestionaris proposats.
- ✓ La seva situació laboral és activa o passiva, però sempre amb experiència i qualitat professional contrastades.
- ✓ Gaudeixen del reconeixement professional en el seu àmbit professional. Són persones conegudes per la seva vàlua personal i/o professional.

Aquest sistema de consultes ha servit d'eina principal en la realització de la investigació i l'elaboració de la proposta final.

S'ha demanat la validació de cada qüestionari a persones que pertanyent al món del cavall i a experts en investigació educativa i sociològica.

Inicialment es van dissenyar qüestionaris molt oberts, amb preguntes que donaven totes les opcions de resposta. En la part de la recerca referida al perfil professional de l'Oficial Ferrador, que va ser dels primers qüestionaris confeccionats, el Grup Assessor no el va validar per aquesta raó. Una pregunta rebutjada va ser per exemple:

- Quins són els coneixements que ha de tenir un Oficial Ferrador en relació al maneig del cavall?

La pregunta anava referida a identificar els conceptes, els equips, els procediments, i les mesures de seguretat que l'Oficial Ferrador hauria de dominar per tal de portar el cavall del destre des de la quadra a la zona de ferrament, assegurar-lo i tornar-lo de nou a la quadra. La pregunta es va considerar massa oberta. La resposta era complexa i els consultats no estan acostumats a aquests tipus de qüestionari.

La solució va ser reduir l'amplitud de la resposta oferint d'antuvi els coneixements i recursos més acceptats professionalment, donant peu a una valoració quantitativa de

cadascun d'ells i deixant temps i espai en el paper per a opinions, valoracions i suggeriments addicionals, lliurement expressats.

En opinió del GA les preguntes massa obertes haurien inhibit la resposta per la seva complexitat. És cert que una pregunta oberta pot donar com a resultat una resposta més rica i personal, però són més difícils de respondre, sobretot per a persones poc acostumades a escriure.

Per tant, els qüestionaris inicialment previstos, van evolucionar vers l'aplicació d'un model de qüestionari mixt, que inclou preguntes de respostes limitades, i preguntes no limitades o obertes del tipus: *“Altres tasques i habilitats que ha de dominar l'Oficial Ferrador en relació al maneig del cavall”*.

✓ **Justificació per a la utilització dels qüestionaris**

Els qüestionaris utilitzats són de dos tipus:

- Qüestionaris Delphi. Dissenyats i preparats per a ser utilitzats amb els grups d'experts Delphi.
- Qüestionaris ordinaris o oberts. Qüestionaris de consultes dissenyats per a ser utilitzats amb grups naturals.

Qüestionaris Delphi

El qüestionari, junt amb les reunions, són les tècniques bàsiques del mètode Delphi. Mitjançant consultes successives, és a dir, qüestionaris successius, els experts van conformant una resposta que varia el coneixement del concepte o del problema plantejat, de forma més o menys substancial després de cada qüestionari, entre la concepció inicialment expressada i la que tanca el procés de les consultes.

El model de qüestionari ha estat aplicat com a eina versàtil i dinàmica en el sentit que evoluciona al llarg de la investigació adaptant-se a les respostes que es van rebent.

Es produeix un efecte de revisió constant dels qüestionaris successius, per tal d'incorporar els elements que van apareixent al llarg del procés.

El contingut i l'organització interna del qüestionari actua com a guia per a la reflexió i permet avançar més ràpid en la investigació. La preparació del document per part de l'investigador suposa un avenç substancial en la recerca, ja que ha implicat consultes i provatures prèvies. D'altra manera no es podien presentar les preguntes ben elaborades. El marge de resposta és reduït perquè el plantejament de cada pregunta apunta premisses que impliquen una reflexió acurada.

Qüestionaris ordinaris generals.

Estan pensats per a la realització de consultes a grups de persones més o menys heterogènies. A diferència dels qüestionaris Delphi, aquests són de caràcter terminal, en el sentit que les respostes obtingudes no generen nous qüestionaris condicionats per aquestes. El seu plantejament és més obert.

✓ **Procés de disseny i concreció dels qüestionaris.**

Les preguntes dels qüestionaris es van enunciar amb precisió per assegurar informació útil per progressar en la recerca. Les respostes dels qüestionaris considerades escaients i ajustades a les consultes realitzades s'han incorporat als diferents apartats de la recerca i s'han referit als següents temes:

TEMES SOBRE ELS QUALS S'HAN REALITZAT ELS QÜESTIONARIS
• Subsectors en què es pot dividir i classificar el gran sector laboral del cavall.
• Competències professionals de l'ofici d'Expert en Cura i Maneig del Cavall.
• Blocs formatius que hauria d'incloure la formació dels Experts en cura i Maneig del Cavall.
• Objectius terminals dels crèdits formatius del currículum de l'Expert.
• Continguts formatius dels crèdits inclosos en el currículum de l'Expert.
• Competències professionals de l'ofici d'Oficial Ferrador i d'Auxiliar de Ferrador.

Quadre 12: Temàtiques dels qüestionaris Delphi

El sistema per confeccionar els qüestionaris ha estat el següent:

- ✓ Consulta documental i entrevistes per determinar les bases de coneixement necessàries per redactar les preguntes partint d'una conceptualització i coneixement de l'àmbit a investigar que no ha de ser elemental, sinó avançat.
- ✓ Redacció de les preguntes, classificació conceptual i ordenació lògica. Aquesta fase de redacció ha estat essencial. Per tal de plantejar preguntes desenvolupades per permetre l'avenç eficaç de la recerca, com s'ha indicat.
- ✓ Disseny de l'estructura física del qüestionari: presentació, sistema de resposta, orientacions, etc. Composició del qüestionari per apartats amb taules, enquadraments, tipus de lletra, èmfasi, etc.
- ✓ Presentació de la proposta de qüestionari al Grup Assessor per a la seva validació.
- ✓ Revisió i edició definitiva dels qüestionaris amb les consideracions del Grup Assessor, amb el criteri de fer-los senzills i entenedors per tal de facilitar la seva aplicació.
- ✓ Reproducció tipogràfica i distribució entre els del Grup d'Experts.
- ✓ Recollida dels qüestionaris implementats i anàlisi dels resultats.
- ✓ Incorporació dels nous elements extrets de les respostes i confecció del qüestionari següent de la sèrie.
- ✓ Redacció i distribució i repetició del cicle.

Definició de les característiques dels qüestionaris.

Els qüestionaris que s'han utilitzat en aquesta recerca han estat un instrument dinàmic. D'un qüestionari inicial s'han derivat els qüestionaris posteriors, als que s'han incorporat les modificacions que s'han anat aportant en les consecutives respostes. La matriu de tots ells inclou una informació general sobre la recerca i la seva dependència institucional, les orientacions formals que serveixen per a la seva implementació, així com la utilitat i finalitat del qüestionari. La part oberta i opinable del document reproduïx les preguntes que corresponen a cada fase.

S'han dissenyat, adaptat i tramitat diversos qüestionaris referents als apartats de la investigació.

CARACTERÍSTIQUES DELS QÜESTIONARIS	
El tipus de pregunta	Poden ser obertes, tancades i mixtes.
El tema de cada sèrie de qüestionaris.	Definits a l'apartat anterior, han influït lògicament en l'enunciat de les preguntes i el seu abast.
El número de qüestionaris en la sèrie del mateix tema.	Ha estat variable en funció del tema de la sèrie. 2, 3 i fins a 4 qüestionaris. Ha influït el ritme de les respostes i la dinàmica d'aplicació del qüestionari.
Les opcions de resposta	- Si / no - valoració numèrica - opinió o suggeriment
El temps per respondre	- Temps entre la devolució per part dels experts consultats - Temps per confeccionar el següent qüestionari de la sèrie
La valoració dels resultats	Anàlisi de les respostes que inclou les del grup de contrast, en els casos que aquest hagi intervingut.

Quadre 13: Característiques definitòries dels qüestionaris utilitzats.

Podem afirmar que els resultats obtinguts amb aquest instrument no han estat els esperats. El procediment és molt exigent i presenta problemes en la seva aplicació, Valorar el percentatge d'aprofitament serà difícil.

El grau de satisfacció en la utilització dels qüestionaris és mitjà. Els inconvenients i les limitacions detectats són deguts a les següents raons:

- ✓ Les dificultats d'algunes de les persones consultades per donar respostes per escrit.
- ✓ El temps que s'ha perdut en l'espera del lliurament dels qüestionaris per part de les persones consultades. De vegades el retorn dels qüestionaris s'ha retardat més del compte. Aquest fet ha dificultat tot el procediment perquè no s'ha pogut mantenir un bon ritme de treball. Els qüestionaris es distancien massa, les persones consultades redueixen el seu grau d'interès, i es qüestiona l'eficàcia del mètode. S'ha de tenir en compte que per emetre cada nou qüestionari s'han hagut de buidar i analitzar els anteriors.
- ✓ Els inconvenients per procedir a la tramesa i l'explicació del qüestionari i del treball d'investigació al que pertany. Alguns experts han volgut una explicació prèvia personal abans de respondre, el que també ha suposat una dedicació addicional, que s'havia volgut evitar justament a través de l'aplicació de qüestionaris escrits, que estalvien reunions i fan que la informació sigui més concreta i endreçada.

- ✓ Freqüentment els qüestionaris retornaven amb preguntes sense respondre i opinions d'escàs interès.

Les avantatges de l'ús dels qüestionaris són les següents:

- ✓ Han proporcionat molta informació interessant.
- ✓ Han permès difondre la recerca en el sentit que, a més dels experts i les expertes que han participat en la investigació, moltes persones del món del cavall que estan relacionades amb els components dels grups de treball, han tingut ocasió de saber que s'està realitzant un estudi per millorar el sector i els oficis del cavall.
- ✓ Han propiciat que un grup nombrós de persones s'hagin sentit útils i actius en un procés de millora del seu sector laboral i hagin pogut transmetre els seus coneixements, experiències i suggeriments en un entorn en què seran tingudes molt en compte.

Reunions

Les reunions han esdevingut probablement l'instrument més decisiu en la presa de dades. El contacte directe amb les persones consultades i les possibilitats de parlar en llibertat, sense tantes cotilles com en el cas dels qüestionaris, amb la possibilitat de matisar sobre els temes tractats durant les converses han resultat de gran utilitat.

El nombre de reunions ha estat molt gran a causa de la complexitat i de la varietat de temes que abasta la recerca. El principi de què en general es prefereix parlar més que escriure, s'ha constatat àmpliament durant el procés.

En les reunions el tracte és directe i personal, es poden matisar millor els temes i la conversa pot ajustar-se a les característiques dels participants, i de la temàtica que la motiva.

Les reunions realitzades han estat individuals i col·lectives. Les més nombroses han estat les reunions de claustre de professorat de l'ECAE, en les que s'han tractat temes de la tesi.

Les reunions han estat dedicades a temes específics, amb temàtiques molt definides, o a temes generals sovint en forma de pluja d'idees.

Les reunions s'han dut a terme amb diferents participants:

1. Professorat i responsables de l'ECAE
2. Ferradors
3. Basters
4. Acompanyants de turisme eqüestre
5. Veterinaris
6. Representants d'associacions de ramaders i criadors de cavalls
7. Altres persones relacionades amb el sector equí

Un aspecte destacat de l'eficàcia de les reunions és el fet que algunes d'elles es van convocar per solucionar aspectes específics de la tesi. Parts que restaven per completar o per confirmar. Han estat eines de treball a mida.

Consulta documental

- ✓ La consulta bibliogràfica i documental en general. S'han llegit textos publicats i no publicats. La bibliografia sobre aspectes de la formació professional eqüestre no és abundant, per no haver estat una branca formativa prou desenvolupada. La recerca de documentació específica considero que pot ser en si mateixa una aportació d'interès per al sector perquè no s'havia fet fins ara, segons he pogut comprovar.
- ✓ Anàlisi de programes formatius oferts per organismes públics i privats. S'han tingut en compte fonamentalment els que s'han desenvolupat des del 1980, per ser els més significatius en relació a la situació actual del sector.

R. ACOTACIONS I LÍMITS DE LA INVESTIGACIÓ.

La necessitat d'establir els límits de la recerca ha marcat els plantejaments inicials. Va ser difícil de determinar per la manca de referències de treballs realitzats sobre la formació professional dels oficis del cavall.

L'acotació de l'abast de la recerca que, ha experimentat diverses modificacions al llarg del procés, ha estat una decisió que finalment ha facilitat el seu desenvolupament. Els límits es concreten en el marc general de l'estudi. Per exemple, del conjunt de 26 oficis que inclou la proposta d'estructuració laboral del sector, es va decidir fer una selecció dels que serien subjecte d'estudi en profunditat. Malgrat això, i tot i que inicialment es va decidir realitzar la recerca sobre dos dels oficis descrits, finalment es va ampliar la previsió a quatre oficis.

El mètode aplicat en la investigació i els instruments utilitzats pretenen ser innovadors en la definició de perfils i sobretot en la proposta d'estructuració de dissenys curriculars en oficis actualment no reconeguts oficialment.

La intervenció de persones expertes i implicades professionalment fa d'aquesta investigació una ocasió magnífica per rendibilitzar els esforços que poden esdevenir millores reals per al sector.

També s'ha de tenir en compte que la translació aparentment automàtica o fàcil dels resultats i de les conclusions poden significar una complicació en el cas que el procés sigui incorrectament desenvolupat, o les persones implicades insuficientment informades, o els plantejaments que han orientat la recerca allunyats de les necessitats reals i d'una visió ajustada i viable. Per pal·liar aquest perill, els resultats i conclusions parcials s'han revisat i contrastat sistemàticament durant el procés abans de validar-los.

Tot i els resultats obtinguts, que responen àmpliament a les previsions inicials de l'estudi, s'explicitaran també les limitacions que s'han constatat, conseqüència de factors interns i externs de la investigació.

A continuació s'expressen els factors investigats i l'abast de la recerca.

FACTORS INVESTIGATS	ABAST DE LA INVESTIGACIÓ
Presència del cavall a Catalunya.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Descripció dels trets més destacables de l'evolució de la relació entre el cavall i l'home. ✓ La presència i la utilitat del cavall a Catalunya en l'actualitat.
L'estructuració laboral del sector eqüestre a Catalunya.	Disseny d'una proposta d'estructuració laboral del sector amb descripció dels subsectors i dels oficis que els hi corresponen.
La formació professional eqüestre a Catalunya.	Descripció de la situació actual de la formació professional eqüestre a Catalunya, amb referències dels aspectes que es consideren significatius per a comparar-la amb la resta de l'estat i d'alguns països europeus.
Perfil professional dels oficis del cavall.	Definició del perfil professional dels 4 oficis següents: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Expert en Cura i Maneig del Cavall. ✓ Oficial Ferrador i Auxiliar de Ferrador. ✓ Acompanyant de turisme eqüestre. ✓ Oficial Baster i Auxiliar de Baster. (S'han considerat les qualificacions d'oficial i d'auxiliar dins del mateix ofici)
Currículum formatiu dels oficis eqüestres	Currículum formatiu dels 6 oficis següents: <ul style="list-style-type: none"> ‡ Expert en Cura i Maneig del Cavall. ‡ Oficial Ferrador. ‡ Auxiliar de Ferrador. ‡ Oficial Baster. ‡ Auxiliar de Baster. ‡ Acompanyant de turisme eqüestre. Model de desenvolupament de les Unitats Didàctiques del currículum formatiu dels oficis: <ul style="list-style-type: none"> ‡ Expert en Cura i Maneig del Cavall. ‡ Auxiliar de Baster.

Quadre 14: Abast de la investigació en relació als factors generals identificats.

Dels quatre oficis desplegats, se n'han triat dos, **Expert en cura i maneig del cavall** i l'**Auxiliar de Baster**, dels quals es presenta el disseny curricular desenvolupat amb detall, fins a la concreció de les unitats didàctiques i els seus continguts.

La mostra del model servirà per definir tots els oficis del cavall. Els exemples de currículums triats van ser validats i aplicats. En el futur, si es decideix continuar la tasca de programació iniciada, el model facilitarà el desenvolupament de la resta d'oficis del sector.

La part específica de l'estudi dedicada a la revisió dels plans d'estudi de les especialitats que ofereix l'ECAE, que tenia la finalitat d'analitzar la situació actual i d'elaborar alternatives per a la millora de la formació i l'ajust a les necessitats del sector eqüestre, s'ha dut a terme aconseguint una doble fita:

- ✓ Captar l'opinió de les persones implicades l'ECAE per aprofitar la seva experiència i el coneixement de l'escola i el seu punt de vista sobre l'evolució en els últims anys i les previsions que fan respecte al futur.
- ✓ Implicar de forma positiva en la recerca al professorat de l'ECAE que en el futur hauran d'aplicar les propostes de millora i d'innovació que se'n desprenguin. Es tracta que facin seu el projecte, de recollir les seves opinions, valoracions i suggeriments, aprofitant l'experiència individual i col·lectiva adquirida i donant l'oportunitat que participin en la construcció de la nova etapa que suposaran els canvis en els programes formatius i probablement també, en la forma de treballar.

La resposta per part de totes les persones a les quals s'ha proposat col·laborar ha sigut molt favorable i el resultat de gran utilitat. El paper de les successives direccions de l'ECAE, concretament 3 durant el període de realització de la tesi, també ha estat molt positiu. Totes elles han permès la transmissió al professorat del valor i l'interès que tindrà per a la institució el resultat del treball d'investigació, encoratjant a tothom a participar i a col·laborar activament.

Tanmateix, s'ha de dir que l'aplicació del mètode Delphi s'ha hagut d'adaptar, perquè no donava els resultats esperats. Com s'ha dit, aquest mètode es basa en la consulta a experts principalment a través de qüestionaris escrits i de reunions posteriors a la resposta i a l'anàlisi dels qüestionaris, amb les persones que els han respost. Es va realitzar d'aquesta forma al principi, segons el mètode prescriu, però no s'ha pogut mantenir al llarg de tot el procés, excepte en un cas, en el que es refereix a la definició del perfil professional dels ferradors.

En la part corresponent a la definició del perfil professional de l'Oficial Ferrador i de l'Auxiliar de Ferrador, el sistema de qüestionaris ha funcionat raonablement bé. Es van passar 3 qüestionaris de cada ofici, Oficial i Auxiliar, al grup d'experts. Cada grup de respostes es revisaren i incorporaren al qüestionari següent, i així successivament. El resultat del tercer qüestionari va donar lloc al quart, es va consensuar en una reunió amb tots ells. Posteriorment es va redactar el qüestionari final d'aquesta fase, que havia de ser respost pel grup contrast format per professionals ferradors diferents dels anteriors del grup d'experts. Aquest nombrós grup de 16 ferradors experimentats van constituir el Grup de Contrast, que tenia la funció de validar i acabar de perfilar el treball fet per part del Grup d'Experts i dels responsables del projecte.

Per a la resta de perfils i currículums estudiats, es va constatar que el sistema de recollida d'opinions i d'informacions mitjançant qüestionaris no funcionava correctament. La tardança en la devolució dels documents i les escasses aportacions que es feien a través d'ells van demostrar que el mètode no podia funcionar. Les persones que formaven els grups de consulta no tenien una bona disposició per escriure.

Probablement l'elevada exigència de la feina quotidiana a l'ECAE per part de tothom i la dinàmica del seu funcionament intern no permetia en aquell moment la introducció d'una demanda i un sistema de treball que implicava la dedicació individual a tasques a què no estaven acostumats i que els exigia temps, concentració i el trencament de la dinàmica habitual.

Tanmateix, l'interès i la participació activa i compromesa ha anat millorant progressivament en la major part de les persones que han intervingut. Inicialment va haver-hi una fase d'un cert distanciament en relació al mètode de treball i a la forma de conduir la investigació, però a mesura que ha anat passant el temps i avançant el treball, la dinàmica del grup i dels subgrups que s'han format ha funcionat bé i s'han evidenciat els beneficis del sistema de treball i la utilitat de l'esforç.

Per evitar el risc de fracàs per no recollir tots els qüestionaris distribuïts o de respostes excessivament improvisades en el cas de les entrevistes, es van enviar el qüestionari i el guió de l'entrevista junt amb una explicació detallada de la finalitat, i el *modus operandi* de la recerca. La tramesa es va fer pels mitjans habituals: a través del FAX, per correu electrònic, o per correu postal.

Detectats els inconvenients es va decidir canviar el mètode i adaptar-lo a les circumstàncies. La modificació ha consistit, en la major part dels casos, en substituir el lliurament dels qüestionaris de resposta individual, per reunions individuals, reunions de grups reduïts la majoria dels casos, i algunes reunions de participació general. Aquestes últimes dedicades principalment al contrast de les aportacions recollides a les reunions de petit format i en els qüestionaris rebuts.

Al llarg de la realització de les reunions, s'ha pogut constatar que les persones consultades s'expressen amb molta més riquesa i precisió oralment que de forma escrita. Certament la major part de les reunions han estat molt interessants i útils, s'han dut a terme debats molt ajustats i acurats i hem sortit sempre amb la sensació d'haver aprofitat el temps. Aquesta opinió ha estat expressada pels mateixos participants en les sessions de treball.

Després de cada reunió s'han redactat els documents resultants que s'han distribuït entre els participants per tal que els poguessin revisar-los i modificar-los i es considerava oportú, per consensuar-los en les successives reunions. Aquesta forma participativa de treballar ha permès avançar vers les conclusions definitives.

El fet que prèviament a cada reunió s'aportessin per escrit les modificacions i conclusions de la reunió anterior, i que durant el procés tothom disposés dels documents actualitzats i de la memòria escrita dels acords, ha afavorit la implicació de les persones consultades.

L'evolució de la recerca i les característiques de la part exportable de la mateixa, la referida als currículums formatius dels diferents oficis del cavall, va aconsellar derivar

el mètode vers la investigació-acció. Era evident que l'experiència, les opinions i les propostes del professorat, els gestors i en definitiva de les persones que seran responsables d'organitzar i d'impartir la formació professional eqüestre, havia de ser escoltada i havia de guiar i solucionar aquesta part de la investigació.

L'estratègia d'investigació-acció portada a terme es justifica i explica detalladament en el següent apartat.

S. EL MÈTODE D'INVESTIGACIÓ-ACCIÓ.

La combinació dels conceptes investigació i acció són suficientment expressius i contundents sobre l'essència, el valor i l'orientació d'aquest mètode d'investigació, que pretén aportar solucions a problemes, ampliant el coneixement de la realitat a partir de l'estudi i la interpretació del cas, amb una perspectiva immediata i directa de la situació i sempre amb la participació activa i directa dels agents socials implicats.

En la darrera part de la investigació realitzada s'han aplicat els criteris i els recursos de la investigació-acció. La decisió sobre la seva utilitat i pertinença per al desenvolupament de la tesi es va prendre iniciada la recerca. Va ser durant la fase d'estudi de l'àmbit específic de l'ECAE que es va considerar aquesta la fórmula més escaient donat que permetia no només analitzar i interpretar el funcionament de l'escola, sinó que també possibilitava intervenir aportant propostes de modificació de determinats aspectes de la seva organització i funcionament. Aquests aspectes es refereixen fonamentalment a la tasca formativa de l'ECAE, específicament a la revisió o definició dels perfils professionals dels oficis del cavall, i a la construcció de les propostes curriculars corresponents. L'activitat reflexiva i el debat generat, també s'ha donat peu a la revisió de plantejaments pedagògics i a la planificació de la docència per a la seva millora i actualització.

Els resultats del procés d'investigació-acció localitzat a l'ECAE, ha estat possible gràcies a la implicació directa de l'investigador en el teixit social i professional de l'escola, que ha desenvolupat tasques d'assessor pedagògic i ocasionalment de

professor d'alguns crèdits formatius. La naturalesa de la recerca des dels seus orígens, i el fet que el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural s'hagi interessat per ella, ha possibilitat la implicació de l'autor del treball en l'entitat. Una conseqüència destacable i sempre desitjable del procediment emprat ha estat el fet que els resultats que s'han anat obtenint s'han pogut aprofitar a mesura que la investigació progressava. I sobre aquesta aplicació, s'han pogut aportar idees i suggeriments per a la seva millora que s'han aplicat de forma natural en successius moments del procés. Aquest fet ha estat afavorit per la llarga durada de la recerca i pel coneixement i la confiança mútua entre l'investigador i l'escola.

Va ser Kurt Lewin (1890-1947), psicòleg nord-americà d'origen alemany nascut a Massachusetts, qui utilitzà per primera vegada la denominació "investigació-acció" l'any 1944. Va desenvolupar les seves teories en el camp de la personalitat i les motivacions, i posteriorment centrà la seva acció investigadora en els estudis experimentals sobre la dinàmica de grups. El concepte li va servir per definir un mètode d'investigació que ell mateix havia aplicat durant anys i que al llarg del temps va anar perfeccionant i adaptant a cada circumstància, a la realitat. L'experimentació constant i els resultats objectivables, així com el reconeixement i la ràpida acceptació de la comunitat investigadora ho van permetre.

La gran aportació que Lewin considerà que proporcionava el procediment, era la possibilitat de derivar del tractament experimental de les investigacions, actuacions específiques i contextualitzades que de forma immediata aportaven solucions a problemes i situacions reals. Les seves investigacions i l'aplicació majoritària del mètode d'investigació-acció es centren en l'àmbit de les ciències socials: la sociologia, la psicologia, l'educació, etc.

A través de la investigació-acció, Lewin argumentà i demostrà que es podien aconseguir de forma científica i simultània en el temps progressos teòrics i canvis socials. De fet el procediment estableix una relació de retroalimentació immediata

entre l'experimentació i la conceptualització, que permet que l'aplicació sigui específica i adaptable a les necessitats i circumstàncies. Les característiques de la investigació sobre la formació professional eqüestre que ens ocupa, justament necessitava aquesta condició aplicada i pragmàtica del procés, per fer-la realment útil i interessant per al sector al qual s'adscriu.

El model tradicional que dibuixa Lewin per definir la investigació-acció es descriu de diverses etapes o requisits:

- 1) *Detecció del problema.* Es manifesta insatisfacció de la situació existent, el que actua com a motor d'inici del procés de revisió i solució.
- 2) *La identificació del problema.* Que a partir d'un procés d'anàlisi i de reflexió convé conèixer en tota la seva complexitat
- 3) *Definició de l'àmbit a tractar.* La delimitació de la part o les parts del problema sobre les que específicament s'actuarà mitjançant l'acció investigadora. Part especialment important per evitar la dispersió dels esforços i el risc de voler abastar el que és inabastable.
- 4) *Formulació d'hipòtesis.* Definició de la hipòtesi o del conjunt d'hipòtesis que se'n deriven de l'anàlisi del fenomen a estudiar i modificar.
- 5) *La selecció i definició acurada d'una hipòtesi.* Serà la que centrarà i guiarà el procediment investigador.
- 6) *Determinació i execució de l'acció.* Aplicació de l'acció o accions que permetran experimentar les solucions enunciades en la hipòtesi.
- 7) *Avaluació dels resultats de l'acció.* Sobre l'acció realitzada podran aplicar-se els ajustos i modificacions que s'escaiguin.
- 8) *Redacció de conclusions i exposició de les generalitzacions consegüents.* Per a ús en l'àmbit de la investigació-acció realitzada així com en altres àmbits en els quals la transferència sigui possible.

Entre les virtuts del mètode d'investigació-acció interessa especialment la seva flexibilitat. Les fases i la seva aplicació permeten abordar els esdeveniments dinàmicament, atenent als canvis que el procés experimenta i genera. L'objectiu és millorar la pràctica, la solució o la comprensió d'un determinat aspecte. El motiu de l'estudi s'ha de definir clarament per tal d'establir un programa d'actuació adient. Durant l'execució del programa i al final del mateix, es mostraran els resultats de forma organitzada i raonada. Finalment, com en qualsevol procés de recerca, convindrà comprovar els resultats i avaluar l'eficàcia del mètode. Aquests criteris s'ajusten als que creiem que han de guiar la recerca que ens proposem realitzar.

La investigació-acció esdevé un mètode qualitatiu de reflexió, anàlisi i experimentació que pretén afavorir canvis significatius, a ser possible a curt termini, en l'àmbit investigat. Utilitza prioritàriament el resultat de l'observació sistemàtica i la recollida de dades, fent servir com a recursos essencials les opinions i l'experiència de les persones implicades en l'estudi.

Les persones a qui s'ha demanat col·laboració han respost amb generositat i dedicació. Totes han manifestat interès per la millora del sector eqüestre, en el qual desenvolupen les seves respectives professions. El mètode Delphi, també emprat en la investigació, al que ens hem referit anteriorment, i la investigació-acció, lliguen perfectament, entre altres raons pel recurs de la consulta a experts que ambdós utilitzen, encara que la seva aplicació difereixi.

En aquesta recerca, l'observació i les dades recollides s'han referit fonamentalment:

- ✚ al funcionament de l'ECAE com a centre de formació professional especialitzat en la formació dels oficis del cavall,
- ✚ al desenvolupament dels programes de formació que ofereix,
- ✚ a l'organització de les seccions que són imprescindibles en relació a la gestió eqüestre del centre,
- ✚ a les relacions amb les entitats i els organismes professionals relacionats directament o indirecta amb el sector eqüestre.

Les persones que s'han implicat en l'estudi, amb diferents graus de compromís i dedicació, han estat:

- + El professorat de l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre.
- + Ferradors. La majoria membres de l'Associació de Ferradors de Catalunya
- + Ferradors retirats per jubilació.
- + Basters.
- + Genets i amazones.
- + Professors i professores d'equitació.
- + Gestors i gestores de diferents àmbits del sector eqüestre.
- + Altres persones expertes relacionades amb el món del cavall.

T. CARACTERÍSTIQUES DE LA INVESTIGACIÓ-ACCIÓ APLICADA:

L'aplicació de les estratègies de la investigació acció han permès entendre en profunditat els aspectes rellevants de la realitat existent a l'ECAE i per extensió al sector eqüestre a Catalunya, així com les causes i motivacions que expliquen aquesta realitat.

El perill d'allunyament de la realitat per part de l'investigador ha estat especialment previst, i s'ha intentat evitar mitjançant el contacte permanent amb les persones i els llocs de Catalunya en els que es desenvolupen els programes de formació professional eqüestre.

El tractament metodològic de la tesi ha permès arribar a conceptes i classificacions que han estat avaluades i validades, per un nombre significatiu de persones expertes a les quals s'ha consultat sistemàticament en diferents moments de l'estudi.

Parlem doncs d'un plantejament de recerca que no es basa les interpretacions i les preses de decisió durant el procés únicament en el punt de vista de l'investigador, sinó que aquest compta en els moments claus de la investigació amb l'opinió de persones que redueixen el risc dels plantejaments excessivament subjectius i pal·lien el perill del desconeixement de la realitat.

Les converses i observacions curoses de les experiències específiques d'interès en la investigació, s'han produït en situacions quotidianes i naturals evitant en tot moment alteracions de la normalitat. Això s'ha aconseguit mercè a la integració de la investigació en la dinàmica habitual de l'escola. Com s'ha comentat anteriorment, el responsable de la investigació, com a conseqüència de l'estudi i de la utilitat que aquest podria suposar per a la institució, ha esdevingut en assessor i col·laborador del centre. La relació de col·laboració es va concretar i formalitzar en un conveni entre el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural i la UAB, que es va signar per primera vegada l'any 2001 i que s'ha renovat des de llavors fins a l'actualitat.

Per tant, esdevé una situació privilegiada la que finalment defineix l'ambient, el context en què es desenvolupa la recerca sobre la formació en els oficis del cavall, pel fet que és acceptada plenament per les persones i les institucions implicades i ha permès treballar amb comoditat en un marc de confiança i cooperació.

La producció de nous coneixements ha anat alimentant la investigació i, gràcies al sistema de treball i als acords institucionals, també als grups involucrats. Aquest aprofitament tan rendible s'explica per la permanent confecció de documents de treball que eren tractats per les persones consultades, i el contingut de les nombroses reunions de treball realitzades, que s'han materialitzat en documents elaborats d'utilitat immediata. El seu ús i aplicació han augmentat els recursos disponibles a l'ECAE per a l'actualització i la millora dels programes de formació professional eqüestre. El procés d'anàlisi, de reflexió i de debat franc i constructiu sobre temes que afecten el dia a dia, així com aspectes essencials de la institució, han actuat com a revulsiu i mecanisme de correcció i millora.

Els resultats s'estan experimentant i seran avaluats en el seu moment. Les orientacions i criteris curriculars aportats, el disseny general dels estudis, els principis pedagògics i didàctics resultat de la recerca, produiran uns efectes que hauran de ser

valorats per poder ajustar-los i perfeccionar-los. El conveni de col·laboració DARP-UAB pretén, entre altres aspectes, garantir aquest extrem.

La investigació-acció ha estat una fórmula útil per facilitar l'ajust progressiu dels resultats a la realitat del sector i, més concretament, per a la millora de l'organització dels estudis eqüestres en general i de l'ECAE en particular. Tot a través del treball en col·laboració amb l'equip del centre: els responsables de la direcció i la gestió, el professorat, el personal de serveis i de l'investigador.

Entre les tasques de la investigació-acció realitzada convé destacar les següents:

- a). L'observació i anàlisi de les accions humanes i les situacions socials i professionals de l'entorn eqüestre, en especial del que té a veure amb la formació professional dels oficis propis. Aquestes tasques s'han dut a terme al llarg de més de 5 anys, des de principis de l'any 1999.
- b). L'aplicació d'un enfocament descriptiu-exploratori per arribar a la comprensió del problema sense postures apriorístiques, per poder efectuar el millor diagnòstic, s'ha tingut en compte des del primer moment de la recerca.
- c). En coherència amb en el punt anterior, els objectius específics de la recerca no s'han explicitat de forma definitiva fins a haver fet el diagnòstic detallat de la situació. És més, durant la recerca s'han incorporat aspectes imprevistos i objectius que inicialment ni s'havien considerat, en algun cas fins a ben avançat el procés.
- d). L'anàlisi i la comprensió de la realitat s'ha anat conformant de forma dinàmica i progressiva amb la participació imprescindible de les persones que han participat i són els seus protagonistes. Es tracta d'arribar a conèixer el fenomen amb exactitud, reduint el risc d'elaborar en la distància una teoria més o menys coincident amb la realitat.
- e). La consideració permanent del fet que la interpretació dels aspectes analitzats són resultat de valoracions personals de cada persona col·laboradora. El valor de la càrrega subjectiva del procediment augmenta quan s'aconsegueix el consens o una aproximació raonable a valoracions comunes.
- f). No obstant això, la subjectivitat no s'ha considerat un aspecte negatiu, tot el contrari. Les significacions, creences, interessos, necessitats, limitacions i altres
- g). factors que conformen les opinions subjectives, són a la vegada la garantia d'autenticitat en la interpretació del motiu de l'estudi. No s'ha d'oblidar l'arrel epistemològica del mètode triat, que en aquest cas s'adscriu al paradigma

interpretatiu-qualitatiu. No ignorem, però, que la investigació-acció també es pot orientar a partir del paradigma quantitatiu-explicatiu.

- h). Les tècniques i procediments aplicats en la part d'investigació-acció han estat les entrevistes, els formularis, les històries de vida, les observacions i interpretacions d'actituds i comportaments, la triangulació i el contrast d'opinions i valoracions.
- i). El diàleg, la reflexió, la revisió de decisions i orientacions apriorístiques i d'opinions i criteris, per part de l'autor i del director de la tesi han estat habituals i aplicades sense condicions al llarg de tota la recerca.

U. LES FASES DEL PROCÉS D'INVESTIGACIÓ-ACCIÓ REALITZAT.

1. Detecció i explicitació del problema:

L'origen i la motivació de la recerca es basa en les següents consideracions:

- a. Impressió generalitzada, per part d'un nombre de professionals consultats al respecte, que el sector professional eqüestre es troba frenat en el seu desenvolupament i desaprofitat en les seves possibilitats de creixement i presència en l'entorn social, productiu i econòmic de Catalunya.
- b. Constatació de dificultats o limitacions en l'àmbit de la formació professional dels oficis del cavall, fet que es considera també incompatible amb un futur favorable de desenvolupament del sector.

La detecció dels problemes no implica el seu coneixement en profunditat. S'imposa reflexionar i insistir en la percepció de les causes i significats. La identificació i comprensió del context, la història, les diverses perspectives de la mateixa realitat, i les circumstàncies en què es produeixen, així com els elements que conformen els problemes detectats, s'han de verificar. És la forma de procedir científicament per poder definir les intencions de canvi i les estratègies per intervenir.

2. Diagnòstic:

Identificat el calat i l'estructura del problema, que haurà de ser el centre d'interès del procés d'investigació, es va realitzar la tasca de recopilat de la informació que havia de permetre enunciar un diagnòstic afinat i comprensible de la situació.

En essència el diagnòstic es resumeix en l'existència de costums, tendències i vicis històrics no superats que impedeixen el normal desenvolupament tant del sector productiu derivat del cavall en general com específicament del sistema de formació professional. Fet, aquest últim, que blindava l'estancament del creixement i la productivitat sectorial.

El diagnòstic detecta les mancances més destacades i les raons que provoquen el problema, i apunta també a la necessitat d'imprimir un tomb decidit als costums, tendències i vicis més influents. El diagnòstic és el resultat de les opinions crítiques i valoratives que han fet la major part de les persones consultades, i es concreta en les següents afirmacions.

- a). L'estatus i la fama d'activitat elitista reservada a les classes adinerades i aristocràtiques que tradicionalment ha tingut i que encara manté l'equitació en la major part de les seves disciplines.
- b). L'elevat cost de la pràctica de l'equitació per les despeses que se'n deriven: valor dels cavalls, cost del pupil·latge, cost de l'equip del genet i del cavall, costos veterinaris, etc.
- c). Les característiques dels serveis que s'ofereixen per a la pràctica d'activitats eqüestres, que sovint no responen als estàndards d'higiene, seguretat i qualitat desitjables, el que retreu el creixement del nombre d'usuaris.
- d). La manca de legislació específica sobre els estàndards de qualitat i seguretat i d'un sistema d'inspecció i de control de qualitat que garanteixi la seguretat i la qualitat dels serveis eqüestres.
- e). La inexistència d'una política de difusió i de promoció de les activitats eqüestres i de l'ús del cavall.
- f). La inexistència d'un sistema eficaç de cria de cavalls i de millora de les races de cavall per a l'esport i la recreació, que fes més assequible l'adquisició de cavalls per a més persones i les empreses.
- g). La manca de programes de formació professional dels oficis del cavall de qualitat garantida, amb reconeixement oficial i protecció en l'accés al mercat laboral i en el compliment dels drets i deures de treballadors i contractadors.
- h). L'insuficient suport i impuls que les administracions públiques, locals, provincials, autonòmiques i estatals ofereixen al desenvolupament del sector professional eqüestre.
- i). La manca d'instal·lacions adequades per a la pràctica de les diferents disciplines eqüestres i d'una àmplia distribució en el territori de Catalunya, que dificulta l'augment d'usuaris i la dinamització del sector.
- j). El desaprofitament del cavall com a recurs per a la recuperació del transport tradicional d'enganxament en àmbits com el turisme i la recreació, tant en el medi urbà com en el medi rural.

3. Proposta d'actuacions per a la solució del problema:

Les propostes per a la millora de la situació descrita es redactaran en les conclusions de la tesi.

Una part d'aquestes propostes, les més desenvolupades, prenen la forma de perfils professionals i de currículums formatius. El nivell de concreció definit és suficient per ser directament aplicats. Aquestes propostes han estat assumides per l'ECAE.

Una altra part de les propostes d'actuació seran presentades com a suggeriments suficientment explícits, i amb orientacions per a la seva realització.

El caràcter pragmàtic i realista de les propostes finals, respon al criteri general de la recerca i s'ha orientat des del principi vers la viabilitat de la seva transferència al sistema, intenció coincident de l'investigador i del DARP, decidits a aplicar-les en la mesura que sigui possible.

4. Avaluació del procés d'investigació acció

L'avaluació serà de caràcter continuat, ha d'estar present fins al final del procés, permeten la posada en comú i la reflexió sobre els resultats obtinguts i la retroalimentació desitjables. La dinàmica successiva i mantinguda consistent en l'elaboració de propostes d'actuació, l'aplicació de les mateixes i d'avaluació dels resultats, esdevé una fórmula que ens permet intervenir sobre criteris i actuacions que poden ser objecte de millora.

D'entre els aspectes de l'avaluació del procediment d'investigació acció aplicat i de les situacions generades, destaca el grau de transformació experimentat en alguns dels aspectes que es pretenia analitzar, i també la intensitat de la implicació i el compromís dels agents que hi han intervingut.

El plantejament bàsic de la investigació acció pretén que el procés de la recerca, amb la detecció i identificació del problema a investigar i la concreció d'accions a realitzar per millorar la situació d'origen, suposi un benefici i un avenç des del primer moment.

Cal reforçar el propòsit que el valor científic del procediment i l'adequació dels resultats obtinguts siguin validats finalment per les persones que participin en la recerca, i per les institucions en les quals s'ha centrat la mateixa.

L'experiència i els coneixements professionals dels experts i les institucions esdevenen la millor opció per a la validació del procediment i dels instruments emprats, així com de les fases i les etapes superades, tot en el marc d'un context de treball sistemàtic que haurà garantit els criteris i estàndards de rigor i d'adequació de la recerca científica.

III. MARC TEÒRIC I CONTEXTUALITZACIÓ

La importància actual del cavall es fa palesa en l'augment del nombre de persones a les que atreuen activitats tan diverses com les disciplines eqüestres clàssiques, l'equitació recreativa, el turisme eqüestre, l'equitació educativa o la hipoteràpia en les diferents aplicacions, entre d'altres.

Així mateix han estat de gran importància, i continuen sent-ho, activitats professionals com el transport i els treballs agrícoles que es realitzen amb la força de treball que proporciona el cavall, que tot hi haver disminuït enormement, són encara presents en determinats ambients i territoris. També algunes feines relatives a la seguretat, la vigilància en zones rurals i en parcs urbans, certs rescats en el medi natural en indrets de difícil accés. Cal recordar la presència dels cavalls en el món de l'espectacle, al circ, al cinema, en espectacles d'animació, etc. Totes elles són activitats productives en les que el cavall és el denominador comú i imprescindible.

No s'ha d'oblidar l'aportació del cavall com a proveïdor de matèries primeres com són, el cuir, els ossos i la seva carn per a l'alimentació humana, no molt consumida a Catalunya però de gran acceptació en altres països de la UE. L'aportació del cavall a la investigació veterinària i per a la l'elaboració de medicaments útils per als éssers humans és importantíssima.

Totes aquestes aportacions del cavall, i altres que esbrinarem al llarg de la tesi, atorguen als èquids i al sector professional i econòmic que se'n deriva una rellevància social indiscutible, que en l'actualitat dóna mostres de vitalitat i de projecció de futur. Per denominar el conjunt de la ramaderia d'un territori s'utilitza el concepte de "cabana ramadera". El conjunt de la cabana ramadera agrupa la "cabana equina".

La Gran Enciclopèdia Catalana recull el concepte de bestiar equí i el descriu en un parell de paràgrafs des d'una perspectiva rural i local, fent també una referència global i internacional. Es reproduïx una part literal a continuació:

Bestiar equí

“Bestiar integrat per cavalls, egües, poltres, ases, someres, muls i zebres.

Poden ésser criats en règim d'estabulació i de pastura, i són alimentats sobretot a base d'herba fresca, farratge i palla. La ramaderia de zebres és molt estesa a la República Sud-africana, sobretot després de l'obtenció del zebró o híbrid entre els cavalls i les zebres, amb la força d'aquells i la resistència d'aquestes a les malalties tropicals. La ramaderia d'ases, someres i muls, animals sobris i resistents, ha experimentat una gran minva a causa de l'expansió de la maquinària agrícola i del desenvolupament dels mitjans de transport, i només n'hi ha a les regions poc desenvolupades. Els països més importants quant a ramaderia d'ases i someres són Mèxic, la Xina i Etiòpia i, quant a ramaderia de mules, Mèxic, el Brasil i la Xina.

Als Països Catalans, han estat emprats gairebé exclusivament per al treball, però la cria i el comerç n'han estat importants. Les contrades pirinenques, malgrat que hi han estat preferits els bovins per al treball en terrenys pregons i humits, són el país de la cria cavallina, de l'Alt Empordà a la Vall d'Aran (Conflent, Cerdanya i Andorra, sobretot). L'obtenció de muls, abans a base de cavalls i someres, anomenats vulgarment matxos, tendeix a especialitzar-se en muls eguins, fills de guarans urgellesos i, sobretot, vigatans.

La recria és típica de la muntanya mitjana. Als Prepirineus, de la Garrotxa a l'Alta Ribagorça, és tradicional la del bestiar mular; en contrades reduïdes (Moianès, delta de l'Ebre), la del cavall i els asinins eren molt estesos, de Vic a la Baixa Ribagorça, especialment als regadius del canal d'Urgell. ...

La productivitat econòmica del sector equí a Catalunya és considerable però no s'apropa ni de lluny a la que s'aconsegueix en països com França, Alemanya, Itàlia, Bèlgica, Suïssa, etc., en els que el producte interior brut que genera aquest sector està entre els primers indicadors econòmics, tan important com altres indicadors de sectors industrials claus en les respectives economies nacionals.

A. LA CABANA EQUINA A CATALUNYA, A ESPANYA I A EUROPA.

La cabana ramadera equina a Catalunya s'apropa en l'actualitat als 35.000 animals. A Espanya en el seu conjunt es calcula que aproximadament n'hi ha entre 350.000 i 400.000 èquids, a Alemanya el nombre de cavalls gira al voltant dels 700.000. A França es calcula que aproximadament són 450.000. Incloent-hi en tots els casos tant els que es dediquen a les activitats i disciplines eqüestres, com a treballs agrícoles, al transport i altres feines, però excloent els que es crien en explotacions ramaderes per proveir de carn el mercat alimentari.

A Suïssa, país de 9'5 milions d'habitants hi ha més de 250.000 cavalls. Fent un càlcul simple però versemblant de la proporció habitants/cavalls en relació a Suïssa, tenint en compte el cens actual de cavalls en aquest país, donaria com a resultat que a Catalunya, per a una població que depassa els 7.000.000 habitants, li correspondrien 130.000 cavalls, quasi 100.000 cavalls més que els que té en l'actualitat. Sense arribar a aquestes comparacions proporcionals directes, que segur que s'haurien de matissar, sí que es pot afirmar que l'opció d'augmentar la cabana equina a Catalunya és molt possible. Lògicament dependria sempre de les necessitats d'ús i de la capacitat d'explotació dels productes que conformen el sector equí.

Segons *l'Institut Nacional d'Estadística*, en el cens agrari de 1999, que és el més complert actualitzat en el moment de la redacció d'aquesta recerca, publicat el 2002, el sector ramader en el conjunt del país mostra canvis importants respecte al cens anterior del 1989⁶.

Una dada significativa que destaca el cens és que disminueix el nombre d'explotacions de cada espècie de ramat, mentre que augmenta el nombre total de caps de ramat de totes les espècies.

A Europa el percentatge de cavalls que es deriva al mercat de la carn és del 3% de la cabana total. A Espanya són aproximadament 15.000 tones, que orientativament corresponen a 30.000 cavalls que es crien específicament, o que se'n deriven d'altres usos i es destinen anualment a aquesta finalitat. A França i a Itàlia que són els principals productors i consumidors de carn, es compra carn procedent d'Espanya. Especialment Itàlia. Aquestes quantitats relatives, tot i la seva importància, indiquen que la major part dels cavalls es dediquen a les activitats eqüestres, i no pas al mercat de la carn. La exportació de carn de cavall, no obstant, podria augmentar significativament si es dinamitzessin els canals de promoció i distribució, segons opinen alguns productors consultats.

---

⁶ <http://www.ine.es/prensa/np231.doc>

Catalunya té les condicions per augmentar el nombre de cavalls que existeix en l'actualitat. Es calcula que al 1960 n'hi havia 100.000 cavalls a Catalunya i més de 600.000 a tota Espanya⁷, sempre tenint en compte que els censos de la cabana equina han estat habitualment molt imprecisos, al 2014 es calcula que hi ha al voltant de 35.000 equins. L'augment de cavalls és desitjable i seria possible, donades condicions climàtiques i les característiques del territori català, majoritàriament rural, idoni per a la seva cria i els atractius paisatges i itineraris. Les característiques ambientals són òptimes per a l'establiment de serveis eqüestres dedicats a les diferents disciplines i activitats basades en l'equitació o la conducció de carruatges.

La demanda d'activitats que tenen a veure amb el cavall ha crescut molt a les últimes dècades i podria créixer significativament amb actuacions decidides orientades a la difusió i el foment de les possibilitats educatives, recreatives, turístiques i esportives que ofereix el cavall.

Actuacions que haurien d'afrontar la millora de la qualitat dels serveis i de les instal·lacions equines. L'opció de desenvolupament i de creixement del sector estarà sempre condicionada a l'augment del nombre de professionals amb l'adequada formació i qualificació.

El desenvolupament del sector eqüestre està molt lligat a la situació socioeconòmica del país. A millor situació econòmica correspon major benestar, el que permet que la població dediqui el seu temps i recursos a activitats i a consums no limitats a la cobertura de les necessitats bàsiques i de supervivència.

La solvència econòmica lligada a l'estat del benestar, estimula i permet l'accés als àmbits relacionats amb la formació, la recreació, la cultura, el turisme, etc. La importància que adquireix progressivament l'espai dedicat a l'oci no deixa de créixer.

---

⁷ DEVIMEUX, Theodore "Les equides en Espagne". Paris. CEREOPA Centre d'Etude et de Recherche sur l'Economie et l'Organisation des Productions Animales, 1988.

És demostrable que també el nombre de persones que es dedica a la pràctica de les activitats eqüestres va en augment. L'augment se situa principalment en sectors de la població amb un poder adquisitiu elevat. Tanmateix, es constata que l'accés a les activitats amb cavalls es nodreix cada vegada més de practicants amb situació socio-econòmica que es pot considerar mitjana o humil. L'afició pel cavall no troba fronteres en les classes socials. És el seu cost el que dificulta la pràctica de les activitats eqüestres.

Una prova d'aquesta afirmació és el bon ritme que estava experimentant abans de la crisi econòmica el mercat de compravenda de cavalls, l'augment de centres de cria de cavalls i d'activitats eqüestres, el creixement del nombre de centres i de cursos de formació professional dels oficis del cavall, l'augment d'escoles d'equitació i del nombre de fitxes federatives a la Federació Catalana d'Hípica i d'altres federacions d'arreu l'estat.

La mateixa valoració positiva es pot fer en relació a la pràctica d'altres esports i activitats físiques també lligades a la salut, el lleure i la recreació que no tenen a veure amb els cavalls. És un fenomen generalitzat que a les societats industrialitzades i en situació sociopolítica estable progressi, entre altres àmbits d'activitat social, tot allò que té a veure amb l'educació, l'esport, el turisme, el lleure organitzat, el contacte amb la natura, l'aventura i la diversió, i que la combinació de tots aquests elements esdevinguin una conseqüència i a la vegada un paràmetre de valoració del progrés i la millora social.

És innegable que l'actual crisi, manifestada de forma crua i global l'any 2008 i que al 2015 continua en tendència negativa, tot i que amb algun símptoma d'una certa recuperació, està significant un parèntesi en l'evolució del sector. Però no és menys cert que l'activitat del sector pot esdevenir un jaciment d'ocupació i de desenvolupament econòmic en una conjuntura especialment necessitada d'iniciatives productives.

El nombre de persones dedicades a feines del camp s'ha reduït de forma alarmant en els darrers 20 anys. Estadístiques publicades recentment destaquen que en el 1985 hi havia censades a Espanya 2 milions de persones treballadores en feines del camp, vint anys més tard, l'any 2005, aquest nombre s'havia reduït a 950.000. La progressió negativa apunta a què és una tendència de difícil reversió.

Segons el *Instituto Nacional de Estadística*, en el cens agrari de 1999, publicat el 2002, el sector ramader en el conjunt del país mostra canvis importants respecte al cens anterior del 1989. <http://www.ine.es/prensa/np231.doc>

Una dada significativa és que disminueix el nombre d'explotacions de cada espècie de ramat, mentre que augmenta el nombre total de caps de ramat de totes les espècies.

Les explotacions de ramat porcí disminueixen en un 42%, mentre que el nombre de caps augmenta un 84'7, situant-se en 22 milions. En el cas del ramat equí probablement està passant el mateix, si més no en el nombre d'animals, que està en evident creixement. Això no obstant, en les dades que ofereix el *Instituto Nacional de Estadística* no es recullen les referents als equins, això és a causa del fet que, comparativament amb altres espècies, el volum del ramat equí és encara molt inferior.

La constatació que la ramaderia equina no es considera suficientment important com per comptar en les estadístiques estatals, és un inconvenient important per al creixement de la cabana a Catalunya i a Espanya, pel fet que denota desconfiança i infravaloració del potencial que té.

La reproducció, la cria, la producció d'aliments per als humans i el ramat són la base i el motor de la productivitat i del futur de qualsevol subsector ramader. La disminució de camps de conreu i de granges ramaderes lògicament actuen a contracorrent. Tanmateix, s'observen moviments de l'administració i de la iniciativa privada que apunten a una possible recuperació de la productivitat agrària en general. Esperem que les condicions climàtiques i els factors que actuen negativament els últims anys al nostre país, deixin de destorbar i dificultar el ressorgiment del món rural, i de la ramaderia equina en particular.

És evident que els cavalls preferiblement han de néixer, créixer i viure en l'àmbit rural, que les matèries primeres de la seva alimentació són els vegetals i que la major part de les activitats que es realitzen amb ells tenen lloc en el medi natural. Doncs Catalunya és un país especialment favorable per les seves condicions climàtiques, la proporció de zones rurals molt superior a les urbanes, i la riquesa i diversitat del seu ecosistema. Aquesta és una realitat que convé tenir molt en compte.

D'altra banda, un factor productiu favorable al creixement del sector equí, apuntat anteriorment, s'afegeix a la gran demanda d'activitats eqüestres en les seves nombroses varietats, que reforcen la idea d'un futur optimista.

En relació directa amb el desenvolupament del sector equí s'ha de considerar l'evolució de l'agricultura i la ramaderia específiques, que amb els inconvenients conjunturals comuns a altres ramaderies, manifesta una tendència favorable a la cria del cavall i de les explotacions equines.

B. INSTAL·LACIONS EQÜESTRES A L'ESTAT ESPANYOL.

Les xifres que consten en el banc de dades del *Consejo Superior de Deportes del Ministerio de Educación, Cultura y Deportes*, sobre el cens d'instal·lacions esportives eqüestres publicat al WEB: csd.mec.es; actualitzat el maig de 2005, sorprenen per ser quantitats petites. Les dades observades sobre les instal·lacions hípiques públiques i privades a l'estat espanyol, són les següents:

CONCEPTE		QUANTITAT	
		INSTAL·LACIONS	ESPAIS ESPORTIUS
Total d'instal·lacions eqüestres al conjunt de l'estat		399	540
Instal·lacions de gestió municipal.		22	26
Instal·lacions de gestió autonòmica.		3	6
Instal·lacions a Catalunya	Barcelona	46	78
	Girona	27	39
	Lleida	13	16
	Tarragona	7	7
	TOTAL A CATALUNYA	93	140

Les dades que es mostren en el quadre anterior, i en general el cens que consta a la pàgina WEB del *Consejo Superior de Deportes* molt probablement no responen a la realitat. És incomplet i no està actualitzat, però són les dades disponibles.

Per tant, la base de dades oficial consultada d'instal·lacions esportives i activitats eqüestres hauria de ser la més precisa. És responsabilitat del màxim òrgan rector estatal de l'esport, es fa difícil conèixer l'envergadura i valorar la importància del sector eqüestre respecte al volum d'inversions, al tipus i la quantitat d'activitats i la distribució d'infraestructures en el conjunt de l'estat.

D'altra banda, el desconeixement d'una part de les infraestructures i serveis del sector dificulta la rendibilitat i aprofitament dels recursos degut als obstacles per accedir que es troben els usuaris, organismes, empreses i serveis del sector.

Un dels suggeriments que es derivaran d'aquest estudi serà que s'estableixi un sistema d'administració del cens d'instal·lacions eqüestres que sigui complet, actualitzat, eficaç i pràctic. Aquest extrem serà desenvolupat i concretat en la part de conclusions i propostes de la tesi.

C. HISTÒRIA DEL CAVALL I DE LA SEVA RELACIÓ AMB L'HOMME

En aquest apartat es parla sobre el cavall. Es fa esmen d'alguns dels aspectes més significatius de la seva evolució com a espècie. Es parla del procés que, al llarg del temps ha experimentat la relació amb una altra espècie, l'espècie humana. Una tesi que analitza i fa propostes d'intervenció sobre el sector laboral i professional que genera el cavall, és deutora de l'atenció que es mereix el subjecte origen i protagonista principal de l'existència de dit sector.

La història del cavall i la seva relació amb la civilització humana, descrita de forma resumida en la tesi, s'inclou com a tribut a aquest magnífic animal amb l'ànim de destacar els serveis que ha prestat a l'ésser humà i per reflexionar sobre la importància que el cavall ha tingut i té encara en la civilització actual. Amb la inclusió de l'apartat dedicat al cavall i la seva evolució i història, es reconeix la seva rellevància com a subjecte actiu i autèntic protagonista d'aquesta investigació.

La història de la relació d'home i cavall explica l'evolució dels usos, els canvis i les adaptacions que s'han anat produint. Ara ens trobem en un moment clau d'aquesta evolució. Hem de ser conscients i intentar orientar adequadament el futur del cavall a la nostra societat, a la nostra civilització.

De les entrevistes i consultes realitzades amb persones enteses i implicades en alguna de les professions eqüestres o que han tingut o tenen responsabilitats en aquest àmbit, es constata l'opinió generalitzada de que el sector eqüestre creix, però es mou massa lentament. Es considera que no s'estan aprofitant les seves potencialitats, que augmenta la demanda de serveis i d'activitats eqüestres, i encara podria augmentar més, però el sector no pot respondre adequadament.

La decisió d'obrir en la tesi una perspectiva cultural sobre el cavall, ha estat reflexionada per l'autor i compartida amb les persones que han intervingut.

Podria semblar que implica un cert allunyament del tema central o finalitat propositiva del treball, que se centra en la situació actual del sector equí i de les seves oportunitats de desenvolupament, però hem considerat que aporta arguments que ajuden a comprendre l'àmbit d'estudi, i la pròpia importància del cavall.

Aquesta part de la investigació serà, per tant, dedicada al cavall i a comprendre les complexes i decisives relacions entre home i cavall. Els continguts que s'inclouen són:

- ✓ La definició biològica del cavall.
- ✓ L'evolució de l'espècie equina i la seva adaptació als diferents territoris del planeta.
- ✓ La relació que l'home i el cavall han establert al llarg dels segles.
- ✓ La presència i utilització del cavall a l'actualitat.

A través de les dades i consideracions del capítol, la tesi serà més significativa i s'afavorirà la comprensió del passat i del present del cavall.

La relació entre l'ésser humà i els èquids és d'una complexitat desbordant i es remet a temps immemorials. És una evidència que les relacions amb el cavall són difícilment comparables en matisos i intensitat a cap altre relació entre home i animals.

Les referències i dades que s'aporten han estat consultades i extretes de diverses fonts. De la *Enciclopedia del caballo*, obra dirigida per Elwin Hartley Edwards per a l'Editorial Blume, Barcelona 1990, *Un mundo de Caballos, Evolución, història, razas, deportes y recreaciones*, de Anne Charlish, i d'altres llibres, que consten a la bibliografia, així com de revistes i documents especialitzats citats també en la bibliografia específica de la investigació.

D. EL CAVALL: ORIGEN, EVOLUCIÓ. DEFINICIÓ ZOOLOÒGICA.

El cavall és un gran mamífer que s'ubica en la següent classificació del regne animal:

Família:	Èquids
Gènere:	Equus
Espècie:	Caballus
Tipus:	Vertebrats
Classe:	Mamífers.
Ordre:	Ungulat. <i>Mamífers proveïts de peüngles sobre les que es recolzen, sostenen i exerciten l'acció locomotora.</i>
Subordre:	<i>Perissodàctil: Mamífers de gran talla i amb ungles en nombre senar. El cavall és un solípede, ja que té un sol dit amb una gran peüngla a cada peu, que reposa en el terra. L'eix de les extremitats passa pel dit central, que s'ha desenvolupat molt més per permetre el desplaçament més ràpid i àgil.</i>

En zoologia es defineix **espècie animal** com cadascun dels grups en què es divideixen els gèneres que pertanyent a una família i que comprenen individus que, a més dels caràcters genètics, tenen en comú altres característiques per les quals s'assemblen entre si i es distingeixen dels que són d'altres espècies. L'espècie *caballus* es divideix en diverses races, que a la vegada presenten varietats en la seva aparença i comportament.

Algunes preguntes interessants:

- ✓ *Quan s'origina el cavall?*
- ✓ *En quin moment i a on es fixa l'actual espècie caballus?*
- ✓ *A partir de quin animal evoluciona el cavall que viu en l'actualitat?*
- ✓ *Tenen un mateix origen les diferents espècies i races d'èquids actuals?*

Aquestes preguntes són de difícil o d'impossible resposta segura. La paleomastozoologia, és l'especialitat de la paleontologia que investiga i intenta reconstruir els orígens, el comportament i forma de vida i l'evolució dels mamífers que han habitat el nostre planeta, entre els que es troba el cavall. També historiadors, zoòlegs i arqueòlegs han investigat i avançat en diverses direccions, aconseguint nombroses conclusions i punts de coincidència sobre l'evolució dels equins. No obstant això, i essent el cavall un animal prou conegut, també es mantenen divergències i incògnites en les seves conclusions investigadores.

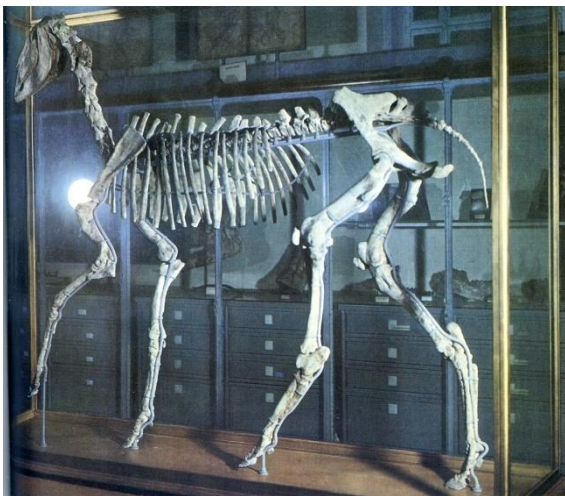
Es considera que els avantpassats dels actuals èquids van desplaçar-se inicialment a Euràsia, a Àfrica i a Amèrica del Nord, on van desaparèixer per causes no determinades. No se sap si també a Oceania. La definició o fixació del gènere animal anomenat EQUUS és datada pels científics paleozoòlegs en l'Era Quaternària durant el Pleistocè, fa un milió d'anys. S'accepta que el primer preèquid del qual en tenim coneixement existia a l'era terciària, considerada com a l'edat dels mamífers, en el període de l'eocè inferior.

La major part de les investigacions sobre els orígens del cavall i d'altres espècies es basen en l'estudi dels cranis i molars que s'han conservat al llarg de milers de segles. Aquests vestigis són molt abundants i a més, aporten informacions valuosíssimes per a la interpretació de molts aspectes referents a l'animal i l'hàbitat en què desenvolupà la seva existència. Les peces dentàries sempre han tingut un destacat valor taxonòmic per a la classificació i registre del fòssil. L'anàlisi morfològic i la comparació mètrica són els mètodes que han permès progressar en el coneixement de l'evolució

dels èquids i en la seva identificació paleontològica i diferenciació amb la resta d'animals de les diferents èpoques.

El fòssil més antic que s'ha descobert i classificat de l'antecessor de la família dels èquids es calcula que té entre 50 i 60 milions d'anys. Va ser descobert a Nord-Amèrica el 1867. Era un animal petit, que no mesurava més de 30 cm. Habitava a les zones selvàtiques, humides i pantanoses. Disposava de 4 dits a les potes davanteres i 3 a les posteriors. Se l'anomena *Eohippus* i es considera que es va desplaçar i propagar vers l'est cap a Europa amb motiu dels canvis climàtics que es van produir en el període Eocè.

Dibuix de l'Hipparion

Esquelet reconstruït d' *Hipparion gracile*. Típic mamífer de la família dels èquids procedents del miocè superior. Alçada aproximada 1'4 m.

Fòssils molt abundants que s'han trobat a tots els continents.

Es considera que el primer fòssil europeu d'ancestres del cavall va ser descobert per Richard Owen, anatomista i zoòleg britànic, el 1839. Es tractava d'un crani provinent del període Esparnaciense localitzat al comtat de Kent a Gran Bretanya.

Pràcticament era el mateix animal que l'*Eohippus*, però Owen el va anomenar *Hyracotherium* doncs en lloc de treballar amb la terminologia llatina per etiquetar les espècies d'animals ho feia amb la terminologia d'origen grec, habitual d'anteriors èpoques.

Evidentment, la climatologia va ser determinant en els canvis evolutius de l'espècie, perquè va modificar les fonts alimentàries dels animals, que van haver de desplaçar-

se i/o evolucionar per adaptar-se a noves dietes alimentàries. Així, el primer cavall va passar de menjar fruites, brots i branques tendres a ser consumidor d'herba, doncs la climatologia va provocar la modificació del seu hàbitat dels pantans a les sabanes herboses, i va haver d'adaptar-se a la cel·lulosa. L'evolució va donar com a resultat animals diferenciats en funció del territori i de les condicions climàtiques i ambientals que van viure al llarg de milers d'anys.

En canviar d'hàbitat, a les sabanes, van influir els predadors i el precavall va haver de resoldre dues noves necessitats per sobreviure, la de la vigilància inclús mentre menjava i la de la velocitat per la fugida. De tal manera que els següents estadis evolutius es van caracteritzar pel creixement anatòmic de l'espècie. El *Mesohippus* va augmentar la seva envergadura fins als 50 cm. aproximadament, arribant a desenvolupar 3 dits a cada peu i una dentadura que li va possibilitar augmentar la velocitat de fugida i aprofitar una vegetació diversa i més nutritiva, que finalment li va permetre arribar a una alçada d'1 metre. En el seu descendent directe, el *Miohippus* i posteriorment en el *Merychippus*, es donen característiques molt semblants a les que presenta l'ase actual. Restes fòssils d'aquests animals es daten entre 40 i 20 milions d'anys.

Els canvis més significatius que es van produir a partir de llavors van ser l'augment de l'alçada i corpulència i la disminució del nombre de dits fins formar-se un sol dit molt fort, dur i desenvolupat, que els va permetre millor mobilitat i més velocitat en la carrera. El *Dinohippus* i el *Pliohippus* van ser les primeres espècies mono-ungulades.

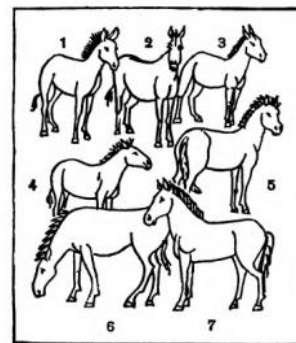
Les glaciacions que es van produir al nord del continent americà van acabar amb els èquids, es calcula que fa entre 8.000 i 10.000 anys que van desaparèixer els últims cavalls originals del continent americà. La seva continuïtat en el planeta es garantí per les migracions dels animals supervivents vers l'est.

Aquests cavalls es van estendre pels continents europeu, asiàtic i africà, evolucionant morfològicament de forma diferent, però fixant el que seria l'espècie *Equus caballus* que ha sobreviscut fins a l'actualitat.

Respecte a l'evolució de l'*Equus*⁸, H.L. Blanc, destaca alguns aspectes que resulten d'enorme interès per conèixer i entendre la història del cavall.

Reforça la teoria de l'origen americà i defensa també els processos migratoris que difongueren als pre-èquids i als èquids arreu del món, a través de les connexions terrestres que la conformació dels continents permetien en aquella era. Coincideix en atorgar a les causes climatològiques degudes a la inestabilitat pròpia del període, que es va traduir en una successió de fases glacials i interglacials, cap al final del Pleistocè, que els cavalls desaparegueren d'Amèrica i els obligà a dirigir-se cap a Euràsia. Com a conseqüència de l'adaptació a la migració i colonització dels nous territoris i de l'adaptació conseqüent, s'originen 3 branques evolutives principals el cavall que es va

Т а б л и ц а 36. Непарнокопытные:
1 — зебра Грета (*Equus grevyi*);
2 — кулан (*E. hemionus*);
3 — нубийский осел (*E. asinus africanus*);
4 — квагга (*E. quagga*);
5 — тарпан (*E. gmelini*);
6 — саванная зебра (*E. burchelli*);
7 — лошадь Пржевальского (*E. przewalskii*).

desenvolupar en els altiplans i les extenses valls centreeuropees, el cavall del bosc i el cavall de les estepes i les tundres asiàtiques. Més científicament coneguts com:

- ✓ **Equus Prezwalskii Gmelini**, o Tarpan que visqué a Europa Occidental.

⁸ H.L. Blanc “*Guía del Caballo y del Poney*” (1987)

- ✓ **Equus Robustus** que es desenvolupà a Europa Central i és de tipus braquimorf, que significa d'estructura ampla i sòlida, molt consistent i cuirassada. D'aquesta branca es deriven els cavalls de tir pesat i de gran envergadura que avui es troben a Alemanya... Són cavalls, a diferència dels cavalls del biotipus de l'àrab, lleuger i estilitzat, menys àgils i actius, molt resistents i forts, que sovint arriben a pesar el doble que aquests.
- ✓ **Equus Prezwalskii Poliakov**, que es localitzà principalment a Mongòlia. S'anomena també **Equus ancestor** perquè es considera el cavall antecessor del cavall domèstic. Tot i que es dona la circumstància genètica de que el mapa cromosòmic d'aquest cavall és diferent del de tots els cavalls domèstics actuals, les seves similituds anatòmiques i de comportament són molt evidents.

D'aquestes varietats de cavalls se'n deriven els tipus dolicomorf i mesodolicomorf, denominació que fa referència a la longitud del cos i del crani: dolicomorf vol dir forma allargada, mesodolicomorf forma de longitud mitjana/mitjana-corta. De la segona de les línies genètiques sorgiria la raça àrab. L'àrab és la raça evolucionada més antiga que avui dia existeix. Els seus orígens com a raça de línies i característiques fixades es remunten a 3000 anys aC, com testimonien les troballes arqueològiques fetes en els deserts aràbics. Aquesta raça ha aportat la seva sang a la gran majoria de races avui existents generant com a resultat cavalls estilitzats, àgils, ràpids, ...

1) L'origen de l'espècie *caballus* i de les races dels cavalls.

Una espècie animal és un conjunt d'individus que tenen la capacitat de reproduir-se entre ells per generar individus amb les característiques adients per a perdurar la mateixa línia genètica. Durant molts segles, en anys molt remots, es va anant conformant una espècie de característiques estables però amb diferències morfològiques i funcionals entre individus localitzats en zones geogràfiques distanciades.

Alguns investigadors zològics consideren que el lloc on es desenvolupen els individus adquireix més influència i importància sobre els trets identificadors i diferenciadors

que els mateixos trets evolutius. Les diferències entre tan variades races de cavalls s'han anat formant i fixant progressivament, com a conseqüència dels mecanismes de selecció natural, pels quals només sobreviuen els que millor s'adapten a les condicions ambientals del seu hàbitat. Tot sembla indicar que els cavalls actuals són replica molt aproximada dels seus parents llunyans.

Grup de famelles d'*equus hemionus* en les sabanes

Cavalls przewalski

Si bé l'evolució natural de l'animal va ser un procés lent, va haver-hi una causa determinant que el va condicionar fins a derivar en les espècies de què gaudim avui en dia, això és, el primer contacte amb l'ésser humà. A la vida del Paleolític la influència va ser minsa doncs el cavall era una presa més. Però l'home del Neolític, convertit en pastor, quan aconseguí assegurar-se sobre ell, domina, tanca i protegeix als cavalls i els alimenta tot l'any i, òbviament, amb el desenvolupament del seu ús gradual, descobreix les seves qualitats i les possibilitats de treure'n profit i els selecciona en la seva cria per tal que siguin més funcionals per a les seves necessitats. Tot plegat modifica totalment el sistema de vida cavall. L'home, al llarg dels mil·lennis, ha arribat a dissenyar i a generar diferents races equines segons els seus propis criteris estètics, funcionals i productius.

James Cossar Ewart, (1851-1933), zoòleg i professor d'història natural a la Universitat d'Edimburg, reconegut investigador i erudit en el coneixement dels cavalls, juntament amb els seus col·laboradors, distingiren 4 tipus de cavalls, en l'origen de l'espècie, als

que van investigar i descriure sense fer referència al concepte concret i determinant de raça. Aquests cavalls habitaren a Euràsia a l'era postglacial. Els mencionem per la importància i curiositat que presenta el fet que en l'actualitat s'han mantingut cavalls molt similars als que van descriure, que són extingits des de fa molts segles i que, per tant, es poden considerar com a progenitors de tots o de bona part dels cavalls actuals. Són:

- ✓ **El poni celta d'Ewart o atlàntic**, del que deriven races modernes com l'Exmoor i alguna subraça islandesa.
- ✓ **El cavall escandinau d'Ewart** que habità el nord d'Euràsia. Del qual deriven alguns ponis nòrdics i el cavall de tir pesat Noriker.
- ✓ Un cavall innominat i molt abundant que vivia a Àsia Central, del que se'n deriven el **Sorraia portuguès** i, amb una forma més estilitzada, l'**Akhal-Teké** d'Àsia Central i el **Karabakh**, amb origen localitzat entre les muntanyes de Karabakh i Azerbaidjan. Aquesta branca contribuí a la formació del cavall andalús i el pura sang anglès.
- ✓ Un poni o cavall petit que habitava l'oest d'Àsia. La raça moderna que més s'assembla a ell és el **Poni del Caspi**, pas previ, segons sembla, a la formació del cavall àrab i altres races semblants que es van generar a l'antiga Pèrsia.

2) Cavalls actuals, record del passat. El Przewalski i el Tarpan.

En l'actualitat hi ha més de 300 races de cavalls diferents, identificades, descrites i tipificades. L'evolució de l'espècie equina i la seva diversificació en aquesta enorme varietat de races, ha estat el resultat de la intervenció de l'home que ha manipulat la genètica dels cavalls per servir els seus propis interessos. Per tant, el cavall ha evolucionat de forma accelerada i artificial, però tenim la sort que es conserven races que ens mostren com eren en èpoques llunyanes en les quals l'evolució fou el resultat de les forces de la natura, abans de la influència de l'ésser humà.

Val la pena saber que el **Przewalski** és l'últim cavall que ha arribat al segle XX autènticament salvatge, el que significa que no ha rebut cap influència de l'home. En 1881 el militar i explorador rus Nicolai Mikhalo Vich Przewalski (1839 - 1888), va descobrir un petit grup de cavalls salvatges en el límit entre Mongòlia i Sinkiang, en l'Àsia Central.

Aquest cavall rep el nom de Cavall Salvatge de Mongòlia o Cavall de Przewalski, en record del seu descobridor i protector. L'alçada és aproximadament de 130 centímetres a la creu, és corpulent i el seu cap és, proporcionalment a altres races, més gruixut.⁹

Mosaic d'algunes de les races equines del món.

El Cavall Salvatge de Mongòlia va desaparèixer de la tundra i planures estepàries de l'Àsia continental el 1956. Els motius van ser la caça i l'ampliació de les pastures per al ramat productiu, que els obligà a desplaçar-se a territoris més secs i durs. Els últims animals van ser eliminats per les tribus rebels *kazajas* que habitaven a la frontera entre la Xina i Mongòlia, així com per la rudesia de dos hiverns especialment severs, el 1944 i el 1956. Per sort van quedar alguns exemplars perduts en les grans

---

⁹ Agrovit.com Pàgina WEB amb articles d'interès sobre el cavall.

extensions del seu hàbitat natural, i també en zoològics d'arreu del món on havien estat traslladats, que van ser l'origen de la darrera recuperació *in extremis* de la raça.

L'any 1992 es van enviar 16 exemplars a Mongòlia per a la seva reintroducció, que està essent un èxit. En l'actualitat n'hi ha més de 200 cavalls salvatges perfectament adaptats en dues reserves del país. Una d'elles, la d'Hustai, té 50.000 hectàrees i alberga més de 40 exemplars. Mongòlia compta amb un Centre d'Investigacions sobre el Cavall de Przewalski. Tot i que els llops han fet estralls entre els poltres, la supervivència està assegurada.

Com a conseqüència de la protecció del cavall i de la influència dels parcs naturals s'han millorat les condicions de vida de les poblacions properes, s'han creat llocs de treball, una fàbrica de formatges i es poden mantenir hospitals i escoles secundàries en les tres poblacions de la regió. Aquest és un exemple molt actual de l'efecte positiu amb repercussions socials, econòmiques i ecològiques que pot generar el cavall, en aquest cas en una regió extremadament pobre.

Per a la reconstrucció de l'evolució de les races euroasiàtiques de cavalls, també s'ha d'estudiar al **Tarpan**, cavall salvatge de l'est d'Europa i de Rússia meridional. Aquest cavall petit, àgil i molt resistent, va ocupar amb enormes ramats grans extensions de terra. A causa de l'excel·lent qualitat de la seva carn va ser objecte de caça sistemàtica fins que va desaparèixer en la seva forma més pura, cap al 1890. Modernament s'ha reconstruït una raça de característiques molt similars anomenada **Tarpan Polonès**. El Tarpan és un cavall que manté similituds amb el cavall de Przewalski. La seva mida i complexió el recorda enormement.

En diverses pàgines trobades navegant per internet a la recerca de referències sobre els orígens del cavall, se cita al professor polonès **Adam Joachim Vetulani** (1901-1976) historiador i estudiós de les primitives races de cavalls, que en 1930 es va proposar recuperar el Tarpan. En els boscos polonesos va trobar uns ponis que tenien una notable semblança amb els seus avantpassats salvatges. Mitjançant un procés

meticulós de cria selectiva aconseguí reconstruir les característiques morfològiques originals i regenerar el Tarpan modern.

Els tarpans són de cap llarg i ampli, amb perfil convex, coll curt i robust, amb les espatlles descendents. La cua té una inserció alta, a la gropa. 1'30 m. d'alçada aproximadament. La capa més habitual és castanya, amb una ratlla obscura al dors. De vegades en les extremitats i també en el cos presenta ratlles zebreades. Els Tarpans són cavalls molt valents, es defensen en ramat i no rebutgen l'enfrontament amb els seus depredadors, inclusivament en el cas d'haver pogut fugir.

En l'actualitat existeixen diversos ramats vivint en llibertat en una gran reserva natural propietat pública gestionada pel govern polonès¹⁰, que està actuant amb molt interès per rescatar una raça ancestral de cavalls i mantenir un testimoni viu d'una altra era.

3) El cavall, objecte de caça, animal de fuga.

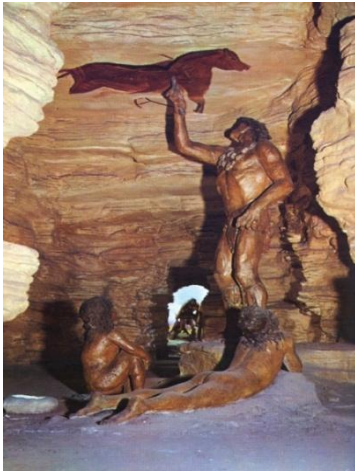
La relació utilitària del cavall per a l'home únicament com a recurs alimentari, es donà de forma principal en el Paleolític, que és el període més antic, llarg i desconegut de l'anomenada Edat de Pedra, en la que l'home progressà en la talla de la pedra i la confecció i utilització d'eines rudimentàries. L'economia es basava en la caça, la pesca i la recol·lecció de productes que oferia la natura sense intervenció productiva de l'home. El cavall, en aquest context, és una peça de caça més. No tan assequible com els petits i mitjans animals, però més a l'abast que els mamuts i elefants i altres espècies més difícils d'abatre i vèncer.

L'observació de la vida dels ramats i del comportament dels cavalls, i la relació continuada fa que els vincles entre home i cavall evolucionin d'una forma molt especial.

Amb pocs animals l'home ha establert lligams tan duradors i complexos com amb el cavall.

---

¹⁰ WEB del centre eqüestre Goikomendi Zalditegia del País Basc.

Representació d'un home del paleolític pintant : Cavalls policromats. Pintura rupestre sobre roca de Lascaux (Dordogne) l'interior d'una caverna. M. Arqueològic BCN França.

La dificultat que comportava guanyar als cavalls en força i en velocitat va obligar a observar-los i a enginyar paranys i estratègies per a emboscar-los i capturar-los.

Durant segles l'home progressa en les seves tècniques de caça i supervivència. Perfecciona les seves armes llancívoles i aconsegueix conèixer millor als cavalls, els caça amb més eficàcia i freqüència, però també els domestica.

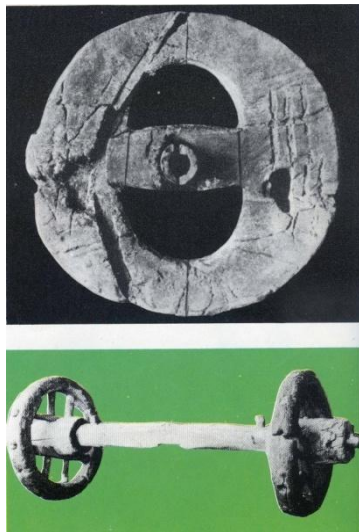
4) El cavall, animal sense interès per a l'home, i un destorb

Probablement en el Neolític, període en què es poleix la pedra, l'home no tenia especial interès vers el cavall, en tot cas era objecte de caça. Es perfeccionen notablement els estris de treball. Apareixen l'agricultura i la ramaderia i, així, l'home es convertí en sedentari. La caça passa a ser un recurs per a obtenir aliments i matèries primeres de segon ordre. A més, els grans animals, molt més difícils i perillosos de caçar, no són l'objectiu habitual.

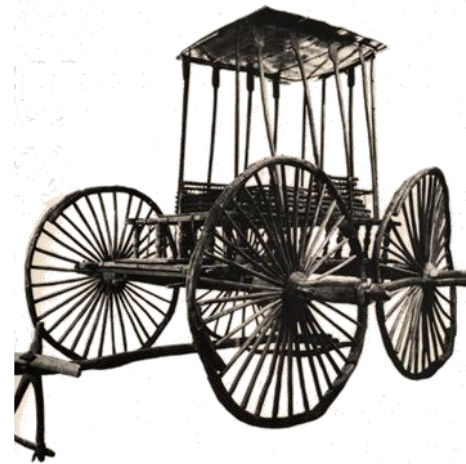
Un dels invents que probablement va influir de forma més determinant en el progrés de les civilitzacions humanes fou la roda. Provenent del torn, el primer vestigi conservat de la roda va ser conseqüència d'un descobriment realitzat a la ciutat mesopotàmica d'Ur. Aquest instrument se situa aproximadament 6000 anys aC al

Pròxim i Mitjà Orient i s'utilitzà principalment a les civilitzacions de la cultura Mesopotàmica, i a la península Ibèrica després del 4000 aC.

Rodes trobades en Merciragio, prop d'Arona, de tres elements amb una àmplia obertura en forma d'arc (Museu arqueològic de Torí) baix roda d'un carro prehistòric restaurat i conservat al Museu.

En un monticle funerari de Sibèria va ser trobat aquest carruatge cerimonial de fusta, de construcció complicada, i les restes dels quatre cavalls del tir. Les rodes de molts radis i de 1,60 cm de diàmetre, i un eix anterior fix que limitava la maniobra del vehicle. És molt possible que els cossos de l'home i la dona que es van trobar enterrats sota el túmul fossin portats a aquell lloc en el carruatge. (II mil·lenni aC).

Parlem, doncs, d'àmplies zones geogràfiques del continent eurasiàtic, molt allunyades i desconnectades entre si, en les que habitaven els cavalls.

Llavors, els ramats de cavalls van esdevenir en molts territoris un problema per a les comunitats recol·lectores, ja que afectaven els sembrats menjant-se la collita o malmetent-la. Per això era perseguit i matat com una plaga. És raonable suposar que el cavall tenia importància per a l'home únicament com a font d'alimentació i de provisió de matèries primeres com el cuir i els ossos. Aquesta situació es perllongà fins que l'home veié en el cavall un col·laborador en el treball, que podia alleugerar les seves càrregues més pesades. Va ser necessari un llarg període de molts segles perquè es produís la transició del cavall objecte de caça al cavall col·laborador i amic de l'home.

5) El cavall domesticat.

La domesticació del cavall està àmpliament documentada en abundants mostres gràfiques trobades en molts llocs del planeta referents a diverses èpoques i civilitzacions, i en bibliografia de referència, resultat d'interessants treballs de recerca.

Segons el professor Sanz Parejo, Catedràtic de Reproducció i Obstetrícia Animal de la Facultat de Veterinària de la Universidad de Córdoba, pot afirmar-se que el cavall va ser domesticat molt abans que altres animals. Afirmar que 3.000 anys abans que l'ovella, la cabra, el porc, els bòvids o el gos. El professor José Sanz Parejo va morir a Sevilla el propassat juliol de 2012 a l'edat de 82 anys. Va fer una tasca important en relació al cavall i va escriure interessants llibres sobre els èquids, i específicament sobre el cavall Pura Raça Espanyol. Ho faig constar com a reconeixement a un professor i investigador destacat.

Certes fonts interpretatives de la història consideren que els primers genets de cavalls van ser tribus nòmades asiàtiques, aris i escites. Els escites van ser genets extraordinaris, que no concebien la vida sense cavalls. Muntaven sense estreps i sembla que van ser els primers a utilitzar el cavall per a la guerra.

A la Xina la data aproximada que es calcula per situar el cavall utilitzat com a eina de treball per l'home és 5500 anys aC. L'ús inicial del cavall va ser per mitjà de l'enganxament i les diferents variants de vehicles, primer amb els enganxaments pesats amb rodes massisses i, mes tard, lleugers amb rodes radials, que van aconseguir tanta importància per a la superioritat productiva i bèl·lica dels pobles antics.

Se sap que fa més de 6000 anys, els Perses criaven cavalls de forma sistemàtica. En aquella època remota i durant molts segles, a l'orient mitjà es trobava el centre mundial de producció i distribució de cavalls lleugers i esvelts doncs, a més dels usos bèl·lics i de plaer per la cacera, els utilitzaven com a trofeus de pau i mostra de cordialitat pels regnes veïns a qui s'havia d'obsequiar. A Europa hi havia menys cavalls, més petits, de sang freda, semblants al cavall actual de les Ardenes.

Tanmateix, sembla que la majoria d'autors coincideixen en situar la domesticació del cavall, donant-li a la cita un marge ampli i general, entre el 6.000 aC a l'Orient Mitjà i Llunyà, i vers el 3500 aC al Pròxim Orient. Si bé, com esmentàvem abans, es creu que vers els voltants del quart mil·lenni van ser els escites, poble de cultura i costums basats en la pastura i en la cria de cavalls, els que primer van pujar-li al damunt amb finalitats utilitàries i de forma habitual.

Pinta d'or del segle IV a. C. trobada en Solok en la tomba d'un home que probablement la utilitzava com adorn del seu llarg cabell. Representació de genets escites corresponents al IV mil·lenni aC.

Estendard d'Ur. Registre de la cara de la guerra. Detall d'un carro de batalla sumeri (2.500 aC)

Ens quedem amb aquesta aproximació, tot i que probablement és preferible evitar una datació i localització excessivament estricta perquè l'experiència ens diu que els processos històrics i evolutius tan antics són sovint imprecisos. Sorprenentment, al llarg de la història de l'home s'han donat processos similars o idèntics en llocs diferents i possiblement sense comunicació entre ells, de forma aïllada.

Més freqüentment, els processos de canvi, les adaptacions a noves situacions i el progrés no es produeixen aïlladament, sinó per la influència i interacció entre

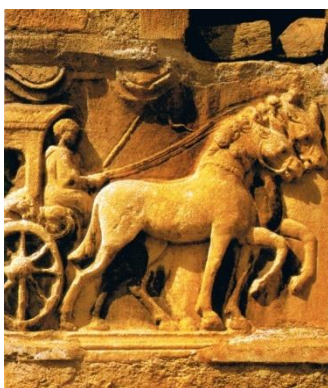

civilitzacions. En tots dos supòsits, es fa difícil assegurar què va succeir amb la domesticació del cavall. Les dates i el relat dels esdeveniments en la crònica històrica del procés de la domesticació del cavall s'ha de fer necessàriament acceptant un marge ample per a la lliure interpretació. No obstant, sorprèn la coincidència de la domesticació dels cavalls en extrems tan allunyats i desconnectats del planeta.

6) El cavall com a eina de treball.

Del període Neolític s'han trobat vestigis d'un cavall amb un cert grau de domesticació, que per la seva baixa estatura no era apte per a la munta però sí per realitzar algunes funcions d'ajuda com estirar carros i plataformes per a transportar persones i altres càrregues, i esdevé mica en mica en col·laborador d'inestimable valor, multiplicador de la força i la resistència pròpies de les feines del camp. D'aquesta manera s'inicia l'era de la simbiosi entre el cavall i l'home, que s'ha servit de la força, la resistència i el caràcter noble d'aquests extraordinaris animals.

En els seus estudis i treballs, el professor José Sanz Parejo (1999), citat anteriorment, ofereix una interpretació de la història de l'home, que permet relacionar el cavall a esdeveniments molt destacats en diferents èpoques. Sanz Parejo centra les seves investigacions principalment a la península Ibèrica. La selecció d'alguns episodis ajudarà a traçar una panoràmica històrica significativa per comprendre la transcendència del cavall i per destacar la relació amb l'home fins els nostres dies.

Relleu del s. II dC representat un carro de correu romà.

Shetland en una mina de carbó d'Escòcia.

Bosnia Herzegovina. Treballant la terra amb l'arada amb l'ajuda del cavall. 2002

7) Traços de la relació entre home i cavall al llarg de la història.

A l'antic Egipte els èquids eren essencials en l'organització de la societat. S'utilitzava primer l'ase i més tard el cavall. Els èquids servien per arrossegar els carros de càrrega amb aliments, productes del camp, mercaderies, materials per a la construcció o materials de guerra.

El valor que s'atorgava als enganxaments lleugers, gran avenç de l'època, es demostra amb la presència d'alguns exemplars de carruatges recuperats a les tombes de Yuya i Tuya (pares de Tiye, Gran Esposa Reial d'Amenofis III), o en el conjunt sepulcral de Tutankhamon.

El fem servia a diverses finalitats, entre les més importants, la construcció i l'adob. Es menjava la carn dels cavalls, s'aprofitaven els ossos i el cuir. Els cavalls van ser recurs essencial pels exèrcits faraònics i força de treball imprescindible en multitud de tasques.

Ramsés II, de la dinastia XX, a la famosa batalla de Qadesh. Relleu de la primera sala de pilastres del temple major d'Abu Simbel (segle XIII aC)

Tomba de Tutankhamon. Conjunt de carros lluents d'or i incrustacions.

Aspecte parcial de l'immens jaciment arqueològic de la dinastia Qin trobat a la ciutat de Xi'an, província de Shaanxi (221-206 a. C.)

La seva resistència a la calor i a les estacions marcades per la sequera pertinaç, va permetre el seu desenvolupament com a espècie i la seva expansió. Aquells cavalls eren petits i rústics, d'una alçada entre 1'20 i 1'40 m, però amb una conformació més semblant als cavalls que als ponis, propers en aparença als actuals berbers. Eren cavalls originaris d'Etiòpia, els mateixos cavalls dels exèrcits nubis, poble del baix

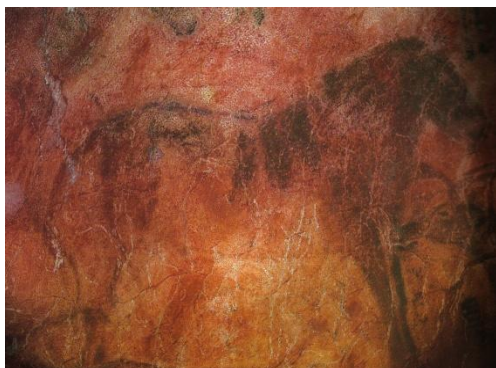

Egipte, que van lluitar contra Cèsar a Pompeia, i els que, milers d'anys després, formaren l'esquadró de mamelucs al servei de Napoleó I.

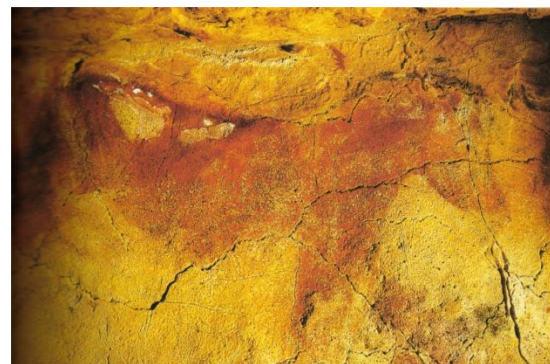
Els costums nòmades i pastorals de la regió, mantinguts en molts llocs fins a l'actualitat, van ajudar a preservar un autèntic paradís dels cavalls, que entre 1970 i 1980 comptava amb més de 3 milions d'exemplars a l'Egipte i el pròxim orient. Malauradament, la inestabilitat política i la precarietat social de la zona, i la pobresa i la fam afavorida pels molt perllongats i dramàtics períodes de sequera i de guerres, han fet disminuir de manera alarmant els ramats salvatges i desaparèixer gran quantitat de cries, fins al punt que si no canviés la tendència aviat, podria perillar seriosament la pervivència d'aquesta raça de cavalls ancestral a la regió.

8) Origen del cavall a la península Ibèrica.

Són múltiples les evidències gràfiques prehistòriques de l'existència de cavalls a la península Ibèrica. De l'època paleolítica es conserven pintures i gravats rupestres de cavalls estàtics o en moviment, que demostren la importància que tenien aquests animals en la vida de les comunitats paleolítiques. Citem, per exemple, les pintures rupestres de la cova de la Peña en el poble de San Roman que pertany a Cándamo, municipi d'Astúries, i que seran comentades més endavant.

Pintura en negre que representa un cavall en les Coves de Tito Bustillo, Astúries

Cavall d'Altamira, pintura del període magdalenià, entre 16000 i 13000 anys a. C.

Les fonts escrites sobre les civilitzacions i les cultures d'origen mediterrani que van habitar i han tingut rellevància a la península Ibèrica, fan referència als tartessis, els

celtes, els ibers, els fenicis, els cartaginesos, els grecs, els romans i els àrabs. La presència i l'herència dels celtes, tot i haver estat important, apareix desdibuixada.

Els celtes procedien del centre Europa, on existien com a poble amb entitat pròpia en el 2n mil·lenni aC. La seva cultura era pobre i rudimentària en relació a altres tribus coetànies d'Europa. El seu territori se situa a ambdues riberes de l'alt Danubi. L'expansió vers el sud d'Europa es va produir entre els segles VII i VI abans de la nostra era. A la península Ibèrica, es van assentar pràcticament a tot el territori, excepte a la vall del Guadalquivir i el Llevant. La convivència i interaccions que es van generar entre els celtes i els pobles ibers va donar lloc al poble celtiber.

Tot i la seva procedència centreeuropea, els celtes van utilitzar i portar a la península cavalls de petita alçada (1,25 m) però forts i molt resistents, que al unir-se als que vivien en les regions muntanyoses de la Península, conformaren la base de la població equina d'aquelles regions on se'n van instal·lar.

Els celtes van ser tècnics i enginyers, que destacaren en la construcció i la millora dels carruatges i la caldereria. La paraula carro, que correspon al mot llatí *carrum*, és d'origen cèltic.

Un dels fets que van influir de forma més determinant en la relació de dominació de l'home sobre el cavall fou obra dels celtes, segons demostren les investigacions de l'antropòleg Enrique Aguilera i Gamboa (1845-1922), realitzades en el jaciment paleolític de Torralba, Sòria, i confirmat per diferents autors; es tracta de l'ús de les primeres embocadures tipus filet i les primeres ferradures del món, fet que canviaria la tàctica militar de combat a les guerres, modificaria també l'eficàcia dels cavalls en els transports i els treballs de càrrega i arrossegament i, per tant, augmentaria acceleradament l'interès pel cavall, i propulsaria a cotes insospitades la seva utilitat.

Els celtes sentien gran admiració i respecte pels cavalls. De fet, els devien la seva mobilitat i capacitat conqueridora. Com en altres pobles, el cavall convivia de forma molt propera amb les persones i eren considerats autèntics membres de les tribus.

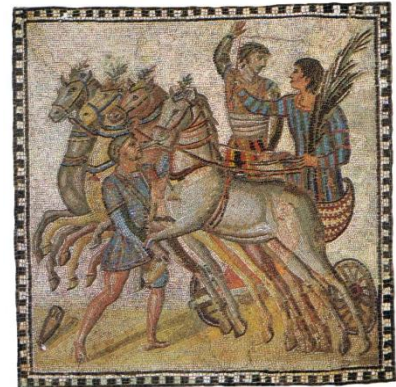
Aquesta proximitat i importància dels cavalls en la vida quotidiana de les persones es manté actualment en les tribus nòmades de Mongòlia i en grups berbers nòmades del desert africà. És tanta la confiança que tenen en ells, que els hi confien la vigilància i seguretat dels infants i les seves pertinences i els consideren part de les seves famílies.

Genet ibèric armat. Exvot de la Bastida de les Alcuses (Moixent)

Arracada d'or celta on es representa un cavall. Segles IV i III aC Museu Arqueològic Nacional de les Marques

Mosaic en el qual es representa una quadriga amb quatre cavalls. Segle III. Museu Arqueològic de Madrid

9) El cavall en les migracions i les guerres abans de la nostra era.

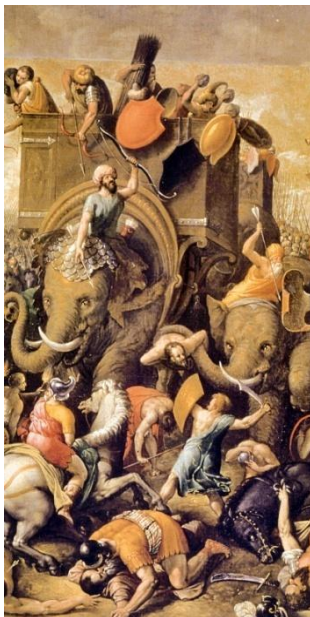
A partir de 264 aC, amb l'inici de la primera Guerra Púnica entre Roma i Cartago, en la que els cartaginesos perden Sicília i Còrsega, la influència del cavall es trobava en camí d'adquirir una enorme importància. Les guerres prendrien unes dimensions que encara avui ens segueixen admirant, no sols pel que a la formació dels exèrcits es refereix i pel gran nombre de batalles que constantment i en els més variats llocs es succeïrien, sinó per les enormes incursions que realitzaven i l'agilitat amb què es desplaçaven les tropes.

L'any 238 aC desembarca en Cadis el cartaginès Amílcar Barca i inicia la conquesta del sud i del llevant peninsular. Organitza un important exèrcit de genets sobre àgils i resistents cavalls espanyols (PRE), que li porten a l'ocupació de la vall del Guadalquivir i del litoral llevantí. Li succeeix Àsdrubal, que segueix una política basada en l'amistat i l'entesa amb els indígenes, aconseguint mitjançant hàbils negociacions diplomàtiques, estendre el domini de Cartago a gran part de la

Península. A la mort d'Àsdrubal (221 aC), Anníbal, fill d'Amílcar, es posa al front de l'exèrcit cartaginès i avança cap el nord. Anníbal es preocupà sempre de mantenir una cavalleria important en número i ben entrenada, seleccionada i alimentada, que havia de ser la base de les seves campanyes.

L'any 219 aC Anníbal conquesta Sagunt, aliada de Roma. Aquest conflicte origina la segona Guerra Púnica. Anníbal envai Itàlia, creuant els Pirineus i els Alps amb 90.000 soldats a peu, 12.000 genets i nombrosos elefants per sorprendre els romans en un atac audaç que li obligués a rendir-se.

Fragment de la batalla de Zama, atribuïda al pintor renaixentista Giulio Romano, Museu Pushkin, Moscou

Fragment del relleu de un sarcòfag del s II dC en el que els legionaris romans combaten contra els germans.

Aquesta llunyana pàgina de la història havia mobilitzat 12.000 genets d'Anníbal, 3.000 d'Àsdrubal i 2.000 d'Hannon, militar cartaginès al càrrec dels exercits a la península, i un total de 17.000 cavalls, la gran majoria del sud d'Andalusia. Aquestes dades fan pensar que el número d'eugues mares que deuria haver-hi en aquella època en Andalusia, possiblement va ser de més de 200.000.

Si aquestes xifres són rellevants per valorar la importància de la península Ibèrica en la cria de cavalls, també ho són per comprendre la influència de la raça andalusa sobre la resta dels cavalls d'Europa, influència que neix de l'interès que en el món despertaren aquests cavalls polivalents, àgils i resistents, capaços de realitzar tasques de característiques molt diverses.

La victòria d'Anníbal en la terrible batalla de Cannas, ciutat situada al nord de l'actual Itàlia el 216 aC, va proporcionar gran fama als seus cavalls al fer-se paleses de forma indiscutible les extraordinàries facultats que mostraren després d'haver recorregut 2.000 quilòmetres i suportat la terrible duresa de les batalles.

Un altre fet important va ser la influència dels cavalls peninsulars sobre la població equina romana. Vençuts els cartaginesos, els exèrcits de Roma confiscaren aproximadament 1.500 cavalls. Aquests cavalls havien travessat, en un temps que avui considerem rècord, la península Ibèrica, els Pirineus i els Alps, i arribaren encara en condicions de lluitar amb tal força i valor que, admirats els cònsols romans, no dubtaren en adquirir-los per a enriquir els seus exèrcits i seleccionar els cavalls que havien de servir de valuosos regals i de reproductors excel·lents. Aquesta admiració pels cavalls de la península és rellevant, i dóna peu a pensar que la raça de l'actual cavall espanyol és tan antiga que escriu els seus orígens molt abans de l'arribada dels romans.

Els romans cercaven cavalls en les terres d'Andalusia. Els cavalls, els rucs i les mules, eren un immillorable mitjà de treball a l'agricultura, el transport i la comunicació, i elements imprescindibles per a la lenta conquesta peninsular, amb constants incursions i guerres. Els èquids jugaren sense cap dubte un paper estratègic especialment destacat.

Els cavalls del sud de la península, per la seva estampa harmònica, els seus elegants moviments, la noblesa, la seva resistència, comoditat en el pas, trot, i galop, i de tantes altres qualitats, foren els preferits per generals, reis i emperadors. Virgili els va

elogiar en la seva "Geòrgiques". Varrón en el "Rerum Rusticarum", Plini en "Història Natural", Lucio Columela en "De re rustica", i així per molts altres escriptors i poetes.

En el Baix Imperi prevalia l'interès pel cavall hispà que, tanmateix, requeria una selecció acurada donada les característiques òptimes per a la seva utilització en les curses de carros i de galop. Per a la selecció s'especificaven zones de procedència dels cavalls, com la Bètica o la Lusitània, a on vivien les eugassades dels admirats cavalls de carreres.

E. CAVALLS DE LA PENÍNSULA IBÈRICA I CAIGUDA DE L'IMPERI ROMÀ.

La decadència de l'imperi romà va fer que els visigots es desplaressin vers el Mediterrani amb tot un exèrcit de genets que, des de feia quasi dos-cents anys, s'organitzava i entrenava en el sud de França principalment. Aquest exèrcit muntava majoritàriament sobre cavalls de races germàniques, més alts, pesats i corpulents. Eren cavalls de perfil de cara convex, que van exercir alguna influència pel que fa a modificacions morfològiques i de comportament sobre els cavalls del Nord de la península. Tanmateix no va tenir influència significativa en la zona de Catalunya, del llevant i d'Andalusia, a on la cavalleria d'origen germànic es diluï entre les races autòctones.

En el 409 dC els pobles germànics (sueus, vàndals i alans) travessen els Pirineus i s'estenen per la Península. Tots aquests pobles invasors no van alterar la població existent de cavalls. Les incursions es van fer a peu, sense més cavalls que els dedicats a la càrrega. Amb els anys també van organitzar els seus exèrcits muntats.

En l'any 429 dC els vàndals abandonen Hispània i passen al Nord d'Àfrica, a on funden un regne independent, portant amb ells uns 500 cavalls espanyols, que segons els cronistes foren seleccionats acuradament.

Un nou i important capítol de la història del cavall espanyol (PRE) va ser l'arribada dels àrabs a la península en el 711 dC, i la seva permanència al llarg de més de vuit segles. Encara que hi ha discrepàncies històriques i no tots els estudiosos estan d'acord, es parla del fet que l'abundant importació de cavalls del nord d'Àfrica va

suposar canvis i adaptacions biotípiques i de caràcter tant per part dels cavalls peninsulars, com dels cavalls àrabs i africans, principalment de tipus berber. Aquests canvis són impossibles de determinar de forma detallada.

1) El cavall a l'Edat Mitjana.

El cavall és tan important en l'Edat Mitjana que, una vegada més, sense ell no és possible entendre com es desenvolupava la vida quotidiana, el treball a l'agricultura i als boscos, els transports, i també els moviments migratoris, les grans construccions i les guerres. En el nostre àmbit geogràfic peninsular, podem afirmar que sense el cavall, probablement no hauria estat possible l'ocupació musulmana ni la posterior recuperació dels territoris. Ni s'haurien pogut construir els edificis emblemàtics de l'època, castells, ponts, esglésies i catedrals, ni les ciutats els mercats i els ports, ni treballar les terres amb la productivitat necessària.

Des del punt de vista social i militar, el cavall atorgava al seu amo la condició de "Cavaller", i aportà als homes que els tingueren la cavalleriesitat, que implica un comportament, uns privilegis i compromisos que originen un codi d'honor i de valors que esdevé característica històrica molt rellevant a l'Edat Mitjana. L'estil de vida i els codis d'honor dels cavallers van ser immortalitzats en les novel·les de cavalleries i els relats de l'època, si més no com a fantasia i desig ennoblidor de l'home. Caldria comprovar els fets. Hi ha testimonis a les cròniques històriques que ho constaten

Lorenzo de Mèdici en una pintura al fresc de Benozzo de Lese, dit Gozzoli (1420-1497), artista florentí que va renovar, en l'equilibri de les figures i la descripció serena, la gran lliçó dels seus artistes.

L'home de l'època aspira a ser acceptat a l'Ordre de Cavalleria, a ser cavaller, a ser considerat com a tal i a comportar-se sempre "cavallerosament". Aquests conceptes i els seus derivats, de connotacions socialment positives, encara es mantenen i són de curs quotidià.

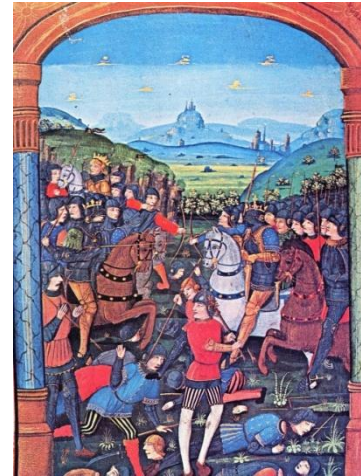
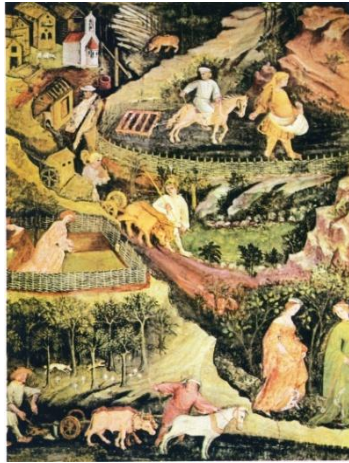

Les guerres de la reconquesta protagonitzada pels Reis Cristians, reduïren la cabana equina fins límits alarmants. D'una banda van morir molts cavalls en els nombrosos enfrontaments bèl·lics i malalties incontrolades; a més, es va relaxar l'atenció i l'interès per la cria i millora de la raça cavallina, preocupats els reis i califes en problemes polítics i de guerres i successions.

A partir del 1492, amb la victòria definitiva dels reis cristians sobre els musulmans de la península, es desenvolupa una societat agrícola i ramadera que, a causa del foment de la cria de ramat mular posa en perill la població de cavalls alterant-se les línies genètiques que van ser fixades per encreuaments amb cavalls del nord d'Europa de sang freda. El preu dels cavalls va arribar a ser prohibitiu per a la major part de la població i per als exèrcits. Els muls, els ases i les someres podien substituir al cavall en moltes de les tasques que aquest realitzava. Aquest fet va esdevenir un perill per al manteniment de la idoneïtat de les races llavors apreciades. És un exemple clar de com les circumstàncies socials poden marcar una tendència perillosa portant a l'alça exagerada dels preus, en aquest cas del preu del cavall.

Afegirem a aquesta panoràmica les implicacions que van suposar per a la cabana equina el descobriment del Nou Món on el cavall, que s'havia extingit a principis del Quaternari, torna a ser present transportat per les caravel·les espanyoles. Aquesta exportació massiva de bestiar, gran part del qual no arribava a bon port perquè no suportava el viatge marítim, va acabar de posar en perill la cabana Peninsular fins que els Reis Catòlics dicten la Pragmàtica del 15 d'octubre de 1499 per la qual prohibeixen exportar cap tipus d'èquid sota pena de confiscació i mort.

Los trabajos del campo en noviembre, según una pintura al fresco de la Torre dell'Aquila, del castillo de Buonconsiglio, a Trento.

Representacion de Carlos Martell en la batalla de Vincy (717)

Paral·lelament i com a reacció, les autoritats territorials comencen a dictar normes sobre el control de les parades privades, no solament per limitar l'ús de cavalls creuats, sinó també amb la finalitat de seleccionar els cavalls sementals i evitar els encreuaments impropis, corregint la despreocupació de tants anys per la cria i la millora de les races autòctones.

A finals del segle XV i durant el segle XVI, es reforça l'interès per la qualitat de les cavalleries invertint en la compra de sementals i en la consolidació d'eugassades molt controlades. L'extensió dels dominis d'Espanya a Europa va propiciar l'exportació d'un gran nombre de cavalls espanyols (PRE) a Flandes i Màntua i va influir d'aquesta forma en l'evolució de les races centreeuropees.

El progrés va discorre, no de forma casual, unit a una millora substancial de la situació de la cabana equina. El cavall, durant tres-cents anys havia estat un autèntic objecte de luxe, arribant a uns preus exagerats per la seva funció de primera necessitat per a la guerra, el transport ràpid i el transport pesat. Un cavall arribà a valer l'equivalent a 20 bous. Però l'estabilitat política va aportar altres finalitats a la seva existència i, sense deixar de ser imprescindible per a la guerra i el transport, passà a ser animal preferit en festes, tornejos, caceres, esports, etc. D'altra banda, la comunitat agrícola

torna a utilitzar-lo com animal de treball, en substitució dels bous. En el comerç, per resoldre el transport de mercaderies, així com el transport de persones, el cavall es fa insubstituïble.

2) El cavall a l'Edat Moderna.

A Catalunya el procés relatat anteriorment és coincident amb la resta de la península. Són diverses les races que es van fixant a les diferents regions de la geografia ibèrica. Tanmateix, el cavall més valorat i desitjat a tot arreu respon a les característiques del cavall espanyol, que es cria de forma depurada i en òptimes condicions a la meitat sud de la península.

L'activitat comercial, que comença a ser molt dinàmica a Catalunya a partir del segle XVI, es reparteix entre del món rural, la ciutat i l'activitat marítima. Abasta la càrrega i descàrrega, el transport i la distribució dels productes pel mar, a través dels ports que cobreixen la costa catalana, també les feines de l'agricultura i la ramaderia i l'explotació dels abundants boscos, sense oblidar el transport de persones, que fa més dinàmica la relació interterritorial, entre altres tasques imprescindibles. Un cop més els cavalls assumeixen un paper protagonista i fonamental, pràcticament a totes les àrees de l'activitat humana. Per obtenir major productivitat es comencen a valorar, a més dels cavalls lleugers més fàcils de mantenir i de manejar, molt especialment els cavalls de tir, que essent més corpulents i resistents, i cars de mantenir, eren capaços d'arrossegar grans càrregues i de caminar llargues distàncies.

La utilització del cavall per a finalitats militars continua essent pràcticament la mateixa. El cavall, el mul i l'ase, proporcionaven una mobilitat i unes possibilitats estratègiques que arribaven a marcar la diferència. L'expansió dels imperis i les conquestes i colonitzacions s'enduien terme, una vegada més, mercè a la participació dels èquids.

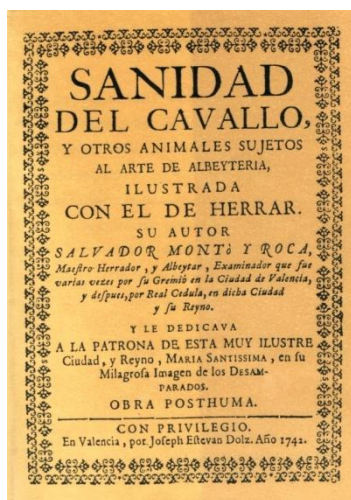
A Andalusia, al començament de l'Edat Moderna, sorgeix la idea de fundar la Cartoixa a les terres de Jérez. Promoguda per membres de l'oligarquia de la ciutat, esdevindrà un important nucli de cria de cavalls seleccionats, que prenen el seu nom. Convé

aclarir que les denominacions de cavall andalús, cartoixà o, més modernament, pura raça espanyol, es refereix a la mateixa raça de cavalls.

És també l'època en què els cavalls andalusos i lusitans no solament estan presents en els millors centres hípics i cavalleries d'Europa, sinó que són traslladats a Amèrica i seran la base de tota la població equina actual en aquest continent. Va ser en el segon viatge de Colom que es va fer el primer transport de cavalls des d'Espanya a Amèrica. A partir d'aquest, i havent comprovat que amb les cures adients els cavalls podien suportar el viatge, el transport de cavalls va ser constant, ja que en Amèrica esdevingué eina i recurs polivalent de summa utilitat.

Així mateix, tots els oficis derivats de l'ús del cavall van adquirir major auge i reconeixement social. Entre ells, el ferrador, que normalment realitzava també les feines de ferrer. Era un artesà imprescindible per al funcionament del sistema social i productiu del moment.

Portada Facsimil de l'edició del llibre facsimil de Salvador Muntó i Roca, *Sanidad del Cavallo y otros animales sujetos al arte de la albeysteria, ilustrada con el de herrar*, 1742. Mestre ferrador i Albéitar Examinador per Cèdula Reial

Ferrament d'un cavall segons gravat de l'*Enciclopèdia de Diderot i D'Alembert*, tom VII (1769)

A l'Espanya medieval, per obtenir la consideració de ferrador, la societat exigia garanties de qualitat. Aquesta exigència apareix reflectida en el *Fuero Real de Alfonso*

X (1255) així com a les *Ordenances dels Gremis d'albéitares i ferradors de València* (1298) on s'esmentaven les pràctiques i exàmens que se'ls aplicava. L'any 1500 per real Ordre dels Reis Catòlics, amb la intenció de vigilar aquests exàmens i evitar frau van anomenar els "albéitares examinadores o protoalbéitares" què en nom dels reis viatjaven per tot el regne per vigilar la qualitat dels exàmens de l'ofici. Amb el temps, a meitats del segle XIX; aflorarien les Escoles de Veterinària amb una nova ciència, una nova professió i molts problemes de rivalitats professionals i de competències entre ambdues especialitats: el veterinari reconegut i valorat, mentre que la professió de ferrador decau.

Els guarnimenters, els domadors dels cavalls, els constructors de carruatges, els carreters, traginers, els mossos de quadra, també van ser oficis que es van consolidar i promocionar, i que han evolucionat i s'han mantingut al llarg dels anys, fins a l'actualitat.

3) L'origen de les races peninsulars actuals.

PRE. Pura Raça Espanyol

Poni pottokka autèntic poni A

Ponis asturcons, una de les races autòctones de la península ibèrica

Durant segles, entre el XII i el XVII, el cavall espanyol va ser molt important en l'aportació genètica que va influir en les races del centre d'Europa i en races de tot el món. S'ha de tenir en compte que totes les races autòctones americanes es deriven genèticament dels cavalls que van ser aportats durant els viatges dels colonitzadors espanyols a partir del segle XVI i principalment eren cavalls espanyols, pottokas o asturcons els que van ser portats en les caravel·les. Posteriorment aquests cavalls es

van creuar amb èquids d'altres races i novament van patir una evolució d'adaptació als nous i amplis territoris plens grans extensions d'herba.

La denominació de cavall andalús és sinònima a la de cavall espanyol. Algunes interpretacions diuen que la correcta és cavall espanyol, que la localització d'aquesta raça no es limita ni va evolucionar únicament a Andalusia, sinó en grans àrees de la península Ibèrica. Hi ha dues opinions sobre l'origen de la raça, la que afirma que existia abans de l'arribada dels romans a Hispània. Relats de l'època descriuen amb admiració la troballa de cavalls de característiques molt valorades pels romans i els seus exèrcits, que es demostra també amb la selecció de cavalls que van utilitzar els cartaginesos en l'organització de la seva cavalleria.

Pol·lí de guarà català de vuit dies.
Ramaderia de Fives

Poni gallec en la tradicional festa
de la *rapa das bestas*

Cavall menorquí a la típica festa de
Sant Joan.

Coexisteix la interpretació que defensa que els cavalls peninsulars eren ben diferents fins que van arribar els àrabs, i atorguen al cavall barbaresc i al pura raça àrab la càrrega genètica principal que va donar com a resultat l'actual cavall espanyol.

En els llibres i estudis especialitzats es pot comprovar que són més de cent les races de cavalls catalogades a tot el món. Les característiques anatòmiques i, sobretot el caràcter, temperament i intel·ligència del cavall de pura raça espanyol (PRE) són tan reconeguts que s'han volgut aprofitar en la millora genètica d'un gran nombre de races de cavall que existeixen en l'actualitat en el món.

4) La influència destacada del cavall Pura Raça Espanyol.

L'Escola de Versalles va tenir més de 200 cavalls sementals andalusos, a Dinamarca foren famosos els cavalls de sang espanyola de l'eugassada de Fredericksborg, que es van traslladar a Àustria a les quadres de Kladrub i Lipizza. En Rússia la base de la raça Orloff, tan polivalent i apreciada en els països eslaus, fou una euga holandesa de sang espanyola.

El 26 de maig del 1460, l'Ajuntament de Jerez conscient de la importància dels seus cavalls, que eren els més cotitzats del món, i preocupat per la disminució del nombre d'aquests animals, acordà publicar una ordre amb la que prohibí la venda de cavalls fora del territori sense el permís del corregidor. Així mateix es prohibeixen a Andalusia els encreuaments dels ases amb les eugues i dels cavalls amb les someres. Com a dada demostrativa de la cura que llavors s'observava en la cria de cavalls, abans de cobrir una euga, el cavall havia d'ésser examinat per una comissió de diputats de la ciutat entesos en la matèria. La multa per l'incompliment de la normativa suposava el pagament de 10.000 maravedís i la pèrdua del cavall o l'ase corresponent a la falta.

Durant molts anys es van promulgar nombroses disposicions fomentant la ramaderia equina a tot el territori peninsular, sobretot a les regions i regnes meridionals.

L'esperit de protecció i de foment del cavall andalús va fer que a la *Pragmàtica* del primer d'octubre de 1499, es digués:

"Tenemos por bien que cualquiera que sacase caballo o rocín, yegua o potro fuera de nuestros reinos, quiera sea, Alcalde o Merino u otro oficial o otra cualquiera persona de cualquier cualidad o condición que sea, pierda lo que susodicho sacare y todos sus bienes y muera por ello; y lo mismo haya lugar contra el que sacare aunque sea caballero o escudero hijodalgo", i segueix dient "y mandamos que si los dichos Alcaldes y personas susodichas, sacasen los dichos caballos y bestias ajenas para los poner en salvo, a los que la sacaran y a los sacadores, que hayan la misma pena de muerte y perdimiento de sus bienes".

La pragmàtica era una prerrogativa exclusiva dels monarques per sancionar i legislar, per sobre del que pogués sancionar o opinar el poble o les corts.

Una altra mostra de la rellevància estratègica del cavall en aquella època i de la preocupació pel futur de la cabana equina és la decisió de Felip II en 1562, quan ordenà als *Corregidores* que cada un, dins de la seva jurisdicció, reunís a les persones de més coneixement en la matèria per informar al *Consejo* (Consell de Notables) del territori de les mesures que es consideressin més convenientes per incrementar la producció i la millora de la classe dels cavalls. Entre altres disposicions es va decidir que *El Consejo* comprés un semental per cada 25 eugues, allà a on no hi hagués, i que les fecundacions es fessin amb la vigilància deguda, a fi de què s'aconseguissin els millors resultats. Significatiu de la importància que se li donava a la cria selectiva del cavall és també l'ordre per la qual en 1556 es disposà que qui tingués sobre la seva cura i tutela durant tres anys a 12 eugues de cria o més, no podria ser empresonat per deutes.

Rubens, Felip II a cavall, Museu del Prado de Madrid. Va ser un dels defensors de les races equines de la península ibèrica

Felip III que va governar a Espanya en els albors del conflictiu segle XVII en un quadre pintat per Velázquez (Museu del Prado). En el seu regnat comencen a fer-se creuaments del PRE amb animals normands, danesos i napolitans de manera indiscriminada fins al punt d'embrutar les nostres línies.

També Felip II, en 1579, ordenà els primers registres de cavalls i completà la fundació de la primera *Real Yeguada de Castilla*, que es va establir en la devesa de Córdoba la Vella.

Posteriorment, a finals del segle XVI, el cavall espanyol es va creuar amb sang de cavalls danesos, napolitans i alemanys, amb la finalitat d'augmentar la seva corpulència i fer-los més útils com a cavalls de tir.

Conscients també els monjos de la difícil situació que travessava la ramaderia equina, coneixedors de les excel·lències de les eugues i cavalls de Jerez de la Frontera i amb una tradició ramadera molt experimentada en la Cartoixa Sevillana, decideixen formar una eugassada, que amb el temps seria la més famosa del món.

Es pot considerar que aquesta època, amb l'actitud decidida i la visió de futur dels governants i responsables sobre la importància estratègica dels cavalls, va marcar un salt qualitatiu respecte a la necessitat de selecció les races per respondre a les necessitats de la societat: exèrcit i seguretat, transport, agricultura, carn, exhibició,...

5) El cavall i l'economia a l'edat contemporània.

Des del punt de vista de l'economia i de les activitats productives de les societats en el vell continent, al final del segle XVIII, pràcticament en tota Europa, l'agricultura era indiscutiblement l'activitat principal. La terra era el mitjà de producció fonamental i els homes la principal força de treball. L'agricultura cobria les necessitats bàsiques de subsistència de la població, que s'alimentava de cereals, generalment de pa de blat. Juntament amb l'agricultura, la ramaderia era també una activitat de vital importància.

Tasques del cavall a l'agricultura

Sortint amb els vagons carregats del túnel de la mina Maria de Vallcebre. S. XIX i XX

Treballador de Gales en 1954 realitzant el repartiment

El contingent més nombrós el componia el ramat oví, que proporcionava llana com a matèria primera per a la indústria tèxtil, molt desenvolupada, i carn de molt bona qualitat. La ramaderia caprina rústica, que proporcionava llet, carn i pells; el ramat vacu era font principal de carn i llet, i la ramaderia equina que solucionava diverses necessitats, ajut indispensable per a la realització de les tasques agrícoles, ramaderes, forestals i en general totes les que es duïen a terme en el món rural.

La Catalunya del segle XVIII i XIX era molt majoritàriament agrícola i rural. Més del 80% del seu territori es dedicava a explotacions forestals, agrícoles i ramaderes o era improductiu i despoblat. La funció de les cavalleries resultava fonamental pels treballs del camp i els transports. La creixent productivitat agrícola i ramadera es basava en bona mida en la força de treball que proporcionaven els èquids: cavalls, rucs i mules.

Els millors cavalls sempre han significat poder i riquesa de les classes dominants. A la vegada, però, el cavall ha acompanyat les classes populars i treballadores, ajudant a les feines més exigents. El cavall ha acompanyat l'home des de sempre alleugerant la duresa i dificultat de les feines més feixugues i cansades.

Cavall de sang freda a la tasca de llaurar el camp

Fonda Xic Maxina. Caravanes de Sant Sadurní que efectuaven el tram de l'estació al poble.

El cavall s'utilitza per muntar amb sella o equip de càrrega (albarda, llitera), per al tir (carruatges, embarcació, trineu, maquinària agrícola), per arrossegat troncs i netejar boscos, per desgranar els cereals, per accionar maquinàries industrials (molins, sínies), per traçar carreteres, extreure aigua, etc.

Al nostre país, els cavalls utilitzats com a força de treball, no han estat objecte d'un procés sistemàtic de millora de les races, a pesar de les normatives i disposicions que en aquest sentit s'han anat promulgant per les autoritats competents. La reproducció d'aquests cavalls s'ha produït a través d'encreuaments entre races de molt diversa fesomia i característiques, sovint sense criteri ni control. En tot cas, el control de la reproducció selectiva s'ha aplicat principalment en cavalls dedicats a l'esport i per a l'exhibició o el gaudi. L'interès per la millora de les races a Catalunya i a Espanya s'ha activat en les darreres dècades, i és un aspecte assumit com a imprescindible pel conjunt del sector.

A França, Regne Unit, Irlanda, Alemanya, Itàlia, Bèlgica, Holanda i altres països europeus, des de fa molts anys s'ha tingut molta cura en la preservació i millora de les races de treball, de tir i de sella, autòctones o no. Aquest fet ha estat un signe de progrés, una manifestació d'interès vers el cavall, una actitud que ha propiciat la importància social i el desenvolupament i la potència productiva que ha aconseguit el sector del cavall. Mostres d'aquesta tradició responsable és, per exemple, la generació de la raça Sella Francès i la consolidació, i fixació i del Pura Sang anglès.

La millora de les races existents i la cerca de combinacions genètiques per a la generació de noves races de cavalls és una mesura que s'aplica, amb major o menor mesura i rigor, arreu del món. A Amèrica, per millorar les races i ajustar-les a les necessitats i a les demandes d'ús de cada època, es van conservar exemplars i material genètic molt seleccionats. Originades sobre la base indígena dels cavalls espanyols importats en l'època de la colonització, el Mustang (cavall salvatge), als EEUU i a Mèxic, és la raça que proporciona la base d'una nova era del cavall a Nord Amèrica. Altres races autòctones i indissociables de la cultura eqüestre americana són: Appaloosa (EEUU), Azteca (Mèxic), Buckskin (EEUU, Califòrnia), Chilote i Chileno, (Xile), Colombiano, Costarricense de Paso, Paso Peruano, Criolla (Sud-amèrica), Morgan (EEUU), Palomino (EEUU), Pinto (EEUU), Quarter Horse (EEUU), Tennessee Walking (EEUU).

Una llarga trajectòria de seleccions i encreuaments de diferents races i orígens han propiciat la fixació de noves tipologies de cavalls que s'han consolidat com a races autòctones de nord a sud del continent americà, com també a la resta de continents.

6) Les races equines autòctones de Catalunya.

Actualment les races d'èquids reconegudes com a autòctones a Catalunya i catalogades per Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya, són dues. Hi consten en el web del departament amb data d'actualització 17.10.2007. Aquestes races són:

- **Ase Català. Guarà Català.**
- **Cavall Hispà-Bretó o Bretó Ceretà (confirmada com a raça autòctona en el 2012)**

Tot i que no hi ha un cens actualitzat i detallat, els caps de cadascuna d'aquestes races es compten al voltant de 250 en el cas de l'Ase Català i de més de 5.000 en el cas del cavall Hispà-Bretó o Bretó Ceretà. Hi ha dues associacions reconegudes per la Generalitat de Catalunya que tenen com a objectiu principal preservar l'existència de les dues races autòctones i, en la mida del possible, estendre la seva presència al territori i exportar-les a altres comunitats i a altres països. Són la Federació Cavall Pirinenc *Català (FECAPI)* i l'Associació per al Foment de la Raça Asinina *Catalana (AFRAC)*, que apleguen un nombre important d'entitats i particulars que treballen en el sentit indicat i que es distribueixen pel territori català, sobretot a les comarques del Pirineu, i del Pla de l'Estany i el Gironès.

Ase o Guarà Català

Cavall Bretó Ceretà

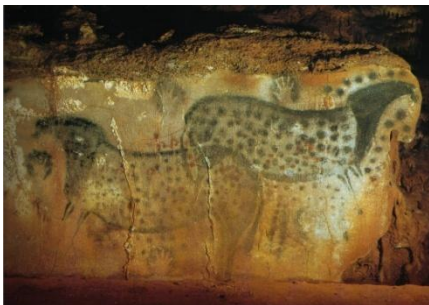
Cavall Bretó Ceretà

7) El cavall a la mitologia, la cultura i l'art al llarg de la història.

La influència i significació del cavall en les societats al llarg de la història, en aspectes tan importants com les guerres, els sistemes de producció i en la vida dels pobles en general, ens obliga, per fer justícia, a destacar també la influència que ha tingut en totes i cadascuna de les manifestacions artístiques.

El cavall ha estat un dels protagonistes i inspiradors de la cultura humana des de la prehistòria. Són abundants les mostres de pintures rupestres en les quals el cavall n'és present. A partir de llavors, el cavall ha omplert pàgines fonamentals de la cultura i de les tradicions, sigui a través de mites i llegendes o a través d'obres expressades en totes les arts.

Cavalls amb puntejats en negre i vermell envoltats d'impressions de mans en negatiu perfilades en negre. Pech-Merle (Lot), França.

Representació de cavall elaborada en ivori. Es tracta del famós ivori de Les Espelugues (Lourdes, Hautes-Pyrénées)

Relleu grec dels segles VI al V a. C. on es representen els bessons divins Castor i Pólux.

El cavall inspira simbolisme i històries fantàstiques probablement a tots els països on han tingut presència. A cultures tan distants i tan diferents com l'antiga Grècia, Roma, Índia, Egipte, Iran o la Xina. L'atracció que produeix, les qualitats i els atributs associats al cavall han merescut acompanyar a reis, profetes i herois reals o de ficció.

Per citar només alguns exemples, el cavall està molt present en la mitologia grega. Pegàs, el cavall alat, i els centaures, animals mig home-mig cavall. Bucèfal, el cavall d'Alexandre el Gran, descendent d'una de les eugues de Diomedes. Les eugues de Diomedes eren carnívores i silvestres.

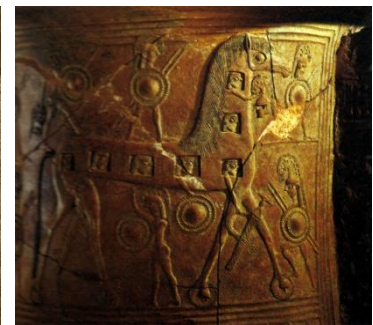
Entre els déus, el cavall és un atribut de Posidó, déu dels oceans i els mars, que va crear aquest animal i va ensenyar als homes per muntar-lo.

Detall del sarcòfag anomenat d'Alexandre el Gran descobert a la necròpolis de Sidó (actual Sayda, al Líban) el 1855. El soldat persa cau sota els cops del conqueridor divinitzat, tocat com Hèrcules, amb un cap de lleó. (segle IV a. C.) Museu d'Istanbul.

Quadriga d'Helios del baix relleu del temple d'Atenea de Ilium, 300 aC.

Coll d'una pithos (gerra) de l'any 675, trobada a Míkonos, veiem una de les més antigues representacions del cavall de Troia. Aproximadament l'any 675 aC. uns cinquanta anys després de la mort d'Homer.

Els celtas situen al cavall al voltant de deesses com Epona, adoptada com a deessa de cavalls posteriorment a la Gàlia, El seu culte va continuar en la cultura de Roma.

Algunes tradicions celtas basades en el valor i la ferocitat del cavall en la batalla, que alimenten les llegendes artúriques, persisteixen fins els nostres dies, com el Kelpie cavall aquàtic que pertany al folklore escocès i que segresta les seves víctimes per portar-les a l'om al fons del llac.

El cavall ha estat i és font inesgotable d'inspiració artística. A la pintura, la literatura, la poesia, l'escultura, les cançons, la música, la fotografia, el cinema, les obres audiovisuals, a totes les formes de manifestació artística el cavall ha aportat la seva bellesa, força i noblesa transformada en inspiració. Des la perspectiva estètica de l'estampa del cavall, manté el professor Sanz Parejo¹¹ que l'home ha aconseguit races i tipus de cavalls que han satisfet i inspirat els gustos i tendències estilístics de les diferents èpoques.

¹¹ SANZ PAREJO, José *Por las sendas del caballo de pura raza española*. Madrid, 1999. Ediciones Siruela

De la mateixa forma que s'han erigit esglésies romàniques i més tard catedrals gòtiques o compostat poemes de diferents estils i inspiració, també cada època ha produït, en certa mida, el tipus de cavall, l'ideal de cavall, acord amb la sensibilitat estètica de cada moment.

Estudi de La Batalla d'Anghiari de Leonardo da Vinci

Una cursa de braus (1934) de l'estil cubista últim, Pau Ruíz Picasso el toro com a símbol de la fúria i la força derrota al cavall.

En 1885, Edgar Degas presenta aquest genet dibuixat (abaix) inspirat directament de la fotografia de Muybridge, cavall al trot.

El professor Sanz Parejo apunta la correlació existent entre l'home, la cultura, l'art i el cavall de cada moment, i cita els estudis realitzats per Rafael Castejón i Manuel De Arizala l'any 1954, que analitzen en profunditat aquests aspectes.

No es conserven suficients descripcions morfològiques sobre l'arquetip estilístic corresponent a les creacions humanes de cada època històrica que serveixin per validar aquesta afirmació, però són molt útils els testimonis com les representacions de cavalls que s'han conservat a través de les arts plàstiques, pintura, escultura, gravats, així com a través de la literatura.

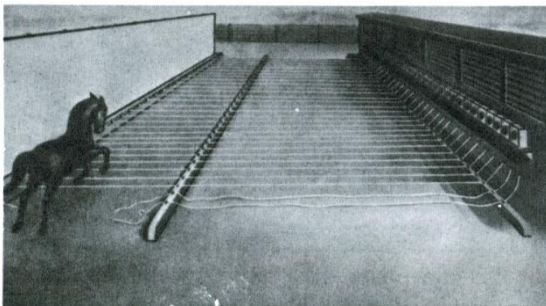
Absolutament totes les cultures que han conviscut amb el cavall l'han convertit en objecte d'admiració i d'expressió artística.

És justament l'interès per representar als cavalls des que l'home es decideix a plasmar gràficament el que veu i admira, o el que li produeix determinades sensacions

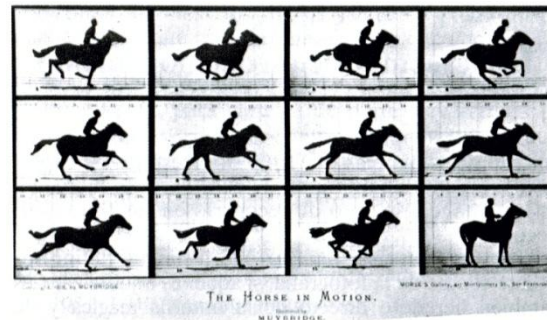

i emocions, el que ens ha permès reunir molta informació sobre l'evolució del cavall i la seva relació amb les diferents èpoques i civilitzacions.

Davant la representació antiga d'un cavall, és normal fer-se la pregunta de si en la realitat els cavalls eren com es va expressar per l'artista. ¿Es tracta de la visió personal subjectiva i sovint transformadora de l'artista?, o ¿respon realment a la morfologia dels cavalls tal com eren i que servien de model?. La resposta ha de ser que indubtablement, la visió i la forma d'expressar-se de cada artista és determinant del resultat final de la seva obra. Tanmateix, en la comprovació científica del model representat en relació a la fidelitat amb el cavall real de l'època, s'ha documentat suficientment que la tipologia dels cavalls més admirats responia a les representacions artístiques.

Sèrie de càmeres que es disparaven en passar el cavall utilitzades per captar el moviment del cavall. Muybridge

The horse in Motion de Muybridge. El galop de l'euga Sallie Gardner, presa fotogràfica de 1878.

En la prehistòria, quan el cavall encara no era domesticat se'l representa probablement amb una intenció màgica en les seves coves i abrics, l'artista ofereix una representació naturalista d'un animal salvatge, d'aspecte comparable al caçador paleolític que el persegueix.

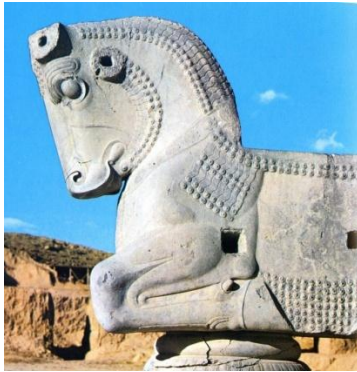
En la civilització clàssica a Grècia, el model és el temple amb les seves columnes de tres ordres: dòric, jònic i corinti. Les línies del temple son rectes, la columna és erecta. Els grecs adopten els cavalls orientals i macedonis, de perfils rectes. El prototip de

bellesa humana és el de nas recte; tot és d'una rectilínia elegància, així el cavall del Partenon és recte mentre que la crinera imita les volutes d'un capitell jònic.

El romanticisme valora el cavall dolç, elegant, sofisticat, de saló, amb llargues crineres, sotmès de nou a les modes i a l'estètica de l'època.

Capitell en forma de cavall, trobat en les ruïnes de Persépolis, Iran.

L'Emperador Carles V (Carles I d'Espanya), representat per Tiziano en la batalla de Mühlberg. Aquest rei va dictar una importants disposicions relatives a la cria equina continuant la tasca empresa pels Reis Catòlics.

Franz Marc - Grans cavalls blaus

El professor Sanz Parejo continua explicant en la línia d'argumentació estètica iniciada, que la revolució soviètica declara al cavall "animal burgés" i decreta la seva extinció, completada per les fams del poble que se'ls menja i les malalties que els extermina. Desapareixen les eugassades imperials. En les representacions artístiques dels països d'influència soviètica o en l'obra d'artistes amb aquesta ideologia, el cavall es mostra sovint desgavellat, lleig, contrafet.

El cavall, ha estat motiu d'expressió i representació de molts artistes. Tiziano, Anthon Van Dyck, Diego Velázquez, Rubens, Franz, Picaso, Kandinski, i molt altres artistes representen en multitud d'obres la figura del cavall. El model de cavall espanyol ha estat, probablement, el prototip preferit en totes les èpoques i tendències artístiques.

També en la literatura el cavall ha proporcionat motius i inspiració per a la creació d'obres de notable interès. En moltes d'elles el cavall ha estat protagonista o coprotagonista del relat històric o novel·lat, del compte, del poema o de la ficció. En altres obres ha estat el motiu principal per què se'n parla monogràficament, se'n parla se'l dibuixa i se'l fotografia. Altres obres específicament dedicades al cavall i a l'equitació esdevenen autèntiques guies i tractats erudits per al seu coneixement. Citem algunes d'elles: "*L'instruction du roi en l'exercice de monter a cheval*", escrita per Antoine de Pluvinel, en París (1625) amb seixanta gravats magnífics de Crispín de Pas, en els que els perfils i trets morfològics corresponen a cavalls andalusos. Una altra obra important és "*Ecole de Cavallerie*", escrita en París el any 1733, per François Robichon de la Guérinière (1688-1751) *Gran Écuyer de France*. És una guia i manual per a l'equitació i el maneig del cavall, vigent en molts aspectes.

En Espanya, el Marqués de Jerez de los Caballeros, publica "*Ejercicios de la brida*" (1662), en el que destacà la importància dels cavalls espanyols i la millor forma de tractar-los. Manuel Álvarez Osorio i Vega va publicar a Madrid el 1733, el llibre titulat "*Manejo Real*", en el que parla dels arreus del cavall i dóna una sèrie de consells, avui dia encara vigents, per dominar el cavall amb confiança i eficàcia.

Contraportada del llibre de Cesar Fiaschi, *Trattato dell'imbrigliare e ferrare i cavalli*, 1559

Enciclopèdia de Diderot i D'Alambert, tom VII, Equitació. (1769)

L'Encyclopédie Méthodique. Arts Académiques, Équitation, escrita per Denis Diderot, (1713-1784) i Jean D'Alembert,(1717-1783), va ser publicada a Paris el 1786. Es considerat el tractat sobre el cavall més important de l'època. Va ser escrita amb els criteris científics i divulgatius que inspiraven als enciclopedistes.

La versió en castellà, *Enciclopedia Metódica. Artes Académicas, El arte de la Equitación*, fou traduïda per Baltasar de Irurzun i publicada en Madrid el 1791. Va ser un fet molt celebrat pel fet que aportava un recull (enciclopèdic) de tot el que tenia a veure amb el cavall i l'equitació. Va servir per difondre encara més i de forma més fonamentada el coneixement i la cultura del cavall.

En Amèrica una nova cultura apareix i pren força al llarg del segle XVIII i XIX. La colonització de les terres americanes i les guerres que es van produir entre indígenes i colons i entre nord i sud, una vegada més es van dur a terme amb el cavall com a protagonista, a través de la seva força de treball imprescindible en el transport, en les feines de camp, com a proveïdor de carn per alimentar a les persones, o com a recurs per a la guerra.

El cavall apareix en multitud de manifestacions gràfiques, artístiques i en relats que tenen a veure amb el desenvolupament dels països de Nord-amèrica. Es reconeix la seva importància en la construcció dels nous països d'Amèrica i passa a formar part de la història i la personalitat dels pobles americans, de la seva idiosincràsia, i de l'imaginari col·lectiu de la seva cultura i civilització.

Mentre existeixi civilització humana i convisquin emocions artístiques i estètiques, admiració per la natura i per al cavall, aquest seguirà essent un element inseparable de la cultura de l'home, com ho són les catedrals, les obres mestres de l'art, les infraestructures públiques o els paisatges naturals.

8) El cavall muntat. Evolució de l'equitació.

La intensitat, la varietat i la sofisticació de les formes de relació entre el cavall i l'home ha estat un constant al llarg dels segles, com hem vist a les pàgines anteriors. Són nombroses també les noves formes que s'han anat consolidant en les darreres dècades, i altres que de ben segur aniran apareixent en el futur. Com a evidència, només cal atendre a la multiplicitat d'activitats que es duent a terme amb els cavalls: des de les primeres i més rudimentàries, basades en els usos utilitaris per a l'alimentació, el transport i l'arrossegament, a les disciplines hípiques actuals.

L'equitació, que és una de les aplicacions i formes d'utilització que l'home ha generat per a l'aprofitament de la força del cavall i per resoldre la dificultat del seu maneig i control, és un concepte que definim sintèticament com a "*l'art de muntar a cavall*". L'equitació ha desenvolupat dues formes principals d'aplicació:

- ✓ **L'equitació clàssica:** la que servia com a mitjà de mobilitat de les persones amb finalitats de desplaçaments de llarg, mitjà o curt recorregut, quotidians o extraordinaris, per plaer, per necessitat o obligació, així com també per a l'ús del cavall utilitzat per a les activitats militars, i d'alguns serveis públics com la vigilància i la seguretat. Actualment, a les societats desenvolupades, l'ús militar del cavall és únicament testimonial, protocol·lari i festiu, així com també ho són la resta d'usos de l'equitació clàssica. Els vehicles a motor han substituït els semovents.
- ✓ **L'equitació esportiva:** aplicació que es desenvolupa per la tendència i l'interès lúdic de l'home. L'equitació esportiva es practica per plaer, sense una finalitat utilitària ni productiva. En bona mida, pren les formes i les tècniques de l'equitació clàssica. De fet l'equitació esportiva s'ha practicat, probablement, des del moment en què l'home va dominar el cavall. Amb el temps s'ha anat reglamentant i moltes de les especialitats tradicionals s'han constituït com a esports federats. En alguns casos, variants de l'equitació que es practicaven per simple plaer, s'han

professionalitzat. Tanmateix, la major part de les formes de pràctica esportiva de l'equitació, romanen com a formes lúdiques i recreatives.

Posada. Segons gravats de la *Enciclopedia de Diderot i D'Alambert*, tom VII

Federico Caprilli, (Itàlia 1868-1907). Rebutja molts principis de l'equitació clàssica i es fonamenta en l'equitació natural. Les seves teories van canviar la pràctica del salt. Per exemple la tècnica d'inclinar durant el salt la va desenvolupar aquest genet.

La alternança entre l'equitació utilitària i les pràctiques recreatives de l'equitació, dona lloc a l'equitació esportiva. A Grècia i la Roma clàssiques es realitzaven curses i competicions hípiques en festes i celebracions, més endavant, els tornejos, que eren autèntiques festes hípiques van tenir lloc durant segles a l'Edat Mitjana, competicions populars basades en habilitats a cavall s'han realitzat des de sempre de forma espontània o organitzada. A la nostra època, els Jocs Olímpics moderns, i moltes altres competicions de les diferents disciplines eqüestres, són manifestacions evidents totes elles del trasllat i l'aprofitament dels usos laborals i militars del cavall a la recreació, l'espectacle i l'esport.

9) L'Equitació clàssica.

A les properes pàgines esmentarem alguns episodis i testimonis històrics que il·lustren l'ancestral origen de l'equitació. És un recorregut breu, no exhaustiu, que recull aspectes importants de l'evolució de l'art de muntar a cavall i moments destacats en aquesta evolució.

Vers 3000 aC els xinesos utilitzaven al cavall no únicament per realitzar feines quotidianes, sinó com a element de veneració per establir les bases de la seva filosofia.

El cavall era un referent per les seves qualitats, per la forma de vida salvatge i per la relació amb l'home una vegada domesticat o semidomesticat. Aquesta relació es considerava un privilegi i muntar es reservava a qui s'ho mereixia. Al Mediterrani occidental les primeres mostres testimonials on apareixen homes cavalcant daten de l'any 1600 aC.

Es troben però, representacions eqüestres en la tomba egípcia de Horenhab, faraó d'Egipte, que prèviament va ser general del faraó Akhenaton. La datació d'aquests vestigis demostren que l'equitació es practicava molt abans.

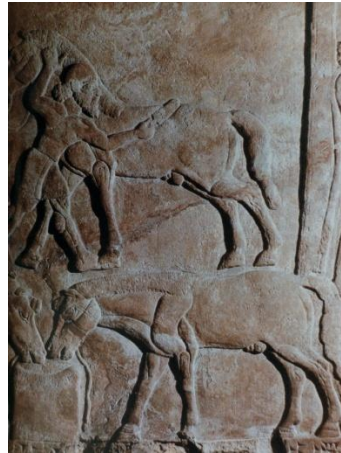
A Egipte, en aquella època, els cavalls s'utilitzaven per a tasques domèstiques i per a lluïment dels faraons i dels soldats que *"lluïtaven victoriosament sobre els cavalls contra les infanteries dels països enemics"*, si bé històricament la seva gran aportació al món del cavall va ser la creació d'esquadrons d'enganxaments lleugers i les primeres eugassades concebudes per millorar les aptituds bèl·liques o estètiques.

Els assiris i els perses, en lloc d'asseure's a la grupa com s'havia fet fins llavors, herència de la munta en ases, van adaptar el seu seient damunt del cavall sobre el dors en descobrir que era el lloc més còmode i segur per muntar aquests i altres animals. El canvi es va produir cap al segle VIII aC.

D'aquesta nova forma de muntar es conserven registres gràfics que, a més, presenten als genets com a grans caçadors a cavall. La possibilitat de perseguir als animals objecte de caça i d'igualar la seva velocitat i resistència va augmentar enormement l'eficàcia dels caçadors. Damunt del cavall, l'home havia canviat la seva perspectiva del món: ara era més extensa, accessible i dominant.

Figura de ceràmica pintada d'un genet amb un lleopard a la gropa del seu cavall. Observeu que porta Estrep.

Cavalls en l'acte de ser raspallats i alimentats. Relleu del palau de Assurbanipal (Mesopotàmia, 883-859 aC)

Xenophonte el gran pare de la hipologia i la psicologia eqüestre.

Malgrat que històricament es coneixen dos precedents: els fragments que ens han arribat gràcies a les tablettes de fang de Kikuli de les quadres reals de Mitanni (civilització hurrita anterior a l'asíria 1800 a 1500 anys aC), i els fragments transmesos per Herodot (450 anys aC) en els seus Nou Llibres de la Història on ens parla de les teories de Simon d'Atenes respecte a maneres de cuidar i entrenar els cavalls, el llibre més antic que es conserva complet sobre l'art eqüestre és "**De l'equitació**" de l'oficial de la cavalleria grega, **Xenophonte**, qui a l'any 400 aC va fixar les bases de l'equitació clàssica, que avui encara es mantenen i que en bona part s'apliquen de forma literal. Aquest llibre d'absoluta vigència conté els següents apartats :

- ✓ *Doma*
- ✓ *Adquisició i ensinistrament de cavalls joves*
- ✓ *Exercicis d'equilibri i flexibilitat que comprenen; canvis de direcció, voltes i cercles, i salts*
- ✓ *Caceres i equitació camp a través*
- ✓ *Estudis de la ment del cavall: premi i càstig. "Si el recompenses amb tracte amable quan ha complit les teves ordres i el renyes quan et desobeeix, llavors acabarà fent allò que vols".*

Xenophonte, militar i home d'estat, filòsof i historiador grec, deixeble de Sòcrates, insistia en la importància de la paciència i el tracte suau amb els cavalls com a sistema d'aconseguir el comportament i rendiment desitjat. S'havia d'evitar el càstig sever, la violència i la força. Però Xenophonte tenia l'inconvenient de servir en l'exèrcit espartà que lluitava muntant a pèl, i no estava per romanços a l'hora d'ensinistrar els cavalls i dominar-los per a l'obediència.

Abans de Xenophonte, i gràcies a les seves cites freqüents, sabem que Simon d'Atenes va escriure un llibre detallat i complet sobre equitació i coneixement i maneig del cavall. Malauradament aquest llibre mai no s'ha pogut trobar.

Els xinesos van inventar i utilitzar per primera vegada els estreps. L'Estrep va permetre un avenç definitiu a l'art de l'equitació.

Cal comentar respecte a l'estrep que s'han trobat breus referències a Macedònia sobre l'ús terapèutic d'un estri fet de corda que va permetre seguir muntant a cavall a Filippo de Macedònia, el pare d'Alexandre el Gran, després d'ésser ferit en una cama en una batalla. Parlem de 4 segles aC. Per cert, el nom de Filippo en grec antic vol dir Filo/ Φίλος (amic) i Ippos/ ἵππος (cavall).

No obstant, els estreps no van ser introduïts definitivament a la munta occidental fins a mitjans de l'Edat Mitja doncs els cavallers els consideraven un signe de feblesa. (**)

L'Imperi Romà assimilà coneixements eqüestres dels grecs i egipcis, i mercè a les races de cavalls que va anar descobrint com a conseqüència de les seves conquestes i ocupacions, va afavorir la millora d'algunes de les principals races d'Europa, Àsia i Àfrica.

En la batalla, la cavalleria anava molt desprotegida, amb la conseqüent pèrdua de cavalls valents i valuosos. Per a evitar-ho procediren a protegir-los amb cuirasses, que van obligar a seleccionar cavalls forts i grans que poguessin aguantar el pes i suportar esforços enormes durant la lluita i els llargs desplaçaments que havien de fer.

Malgrat les proteccions de la cavalleria que utilitzaven alguns exèrcits, foren vençuts sovint per les tribus asiàtiques que muntaven àgils i lleugeres els seus cavalls resistents i obedients, i que havien desenvolupat la tècnica de l'equitació combinada amb l'ús de la llança i l'habilitat del tir amb arc des del cavall i a galop. El final de l'imperi romà a Europa fou marcat per la influència de cavalls àrabs i asiàtics dels exèrcits Huns d'Àtila.

Els *beduïns* d'Aràbia, per la seva admiració i adoració vers els seus cavalls, vetllaren per la puresa del cavall àrab, esforç que s'ha mantingut fins a l'actualitat, aconseguint que sigui la raça més antiga del món, i probablement la més depurada i fixada genèticament.

10) L'equitació a l'Edat Mitjana.

A l'Edat Mitjana la formació eqüestre es comença a oferir en centres organitzats específicament a aquest efecte. A les escoles de cavallers els fills dels grans senyors i nobles havien de ser instruïts en dos graus de dificultat i responsabilitat:

- ✓ primer en el maneig d'armes i escuts, i esdevenien en escuders.
- ✓ després es preparaven com a genets i aprenien els jocs o demostracions esportives que es desenvolupaven en temps de pau. Així sorgiren les justes i torneigs entre cavallers com a mètode d'entrenament dels cavallers en èpoques de pau. Era una manera per mantenir-se en plena forma a l'espera de noves guerres.

La preparació per a l'equitació s'orientava a les tasques militars de vigilància i de preparació per a la defensa i l'atac. No sempre, però, es feia en centres de formació militar.

El torneig era una festa en què combatien amb armes corteses dues grups de cavallers. Va ser "l'esport" que es va practicar a l'Edat Mitjana amb major entusiasme entre guerrers i nobles. S'havia de gaudir d'una excel·lent preparació física i psíquica, perquè eren lluites perilloses i molt exigents, que diferien d'un lloc a l'altre. Les justes sovint acabaven amb la mort d'algun dels contrincants o dels dos.

Justes i torneigs van ser els quefers medievals en temps d'oci

Representació d'una justa medieval en la que destaca la varietat d'indumentària de cavalls i genets. Fragment de la miniatura del Llibre dels Cavallers de l'Ordre de Santiago

El Cid llancejant un toro. Fragment d'una làmina de Miranda. El llanceig va ser una nova modalitat de distracció i risc alternativa de justes i tornejos a Espanya. Es diu que El Cid va ser el primer a llancejar un toro.

Amb la unificació del sistema de les justes i la seva reglamentació es va reduir la brutalitat i el perill, però aparegueren les apostes que a la llarga van suposar un detriment de l'esperit noble d'aquests exercicis. Aquests canvis van provocar que aparegueren cavallers professionals que participaven en tots els tornejos que podien per aconseguir els premis i la fama, exposant sempre el mínim i atemptant així contra l'esperit de cavalleria.

Els torneigs i les justes eren massa perillosos, el que va propiciar la seva desaparició i substitució per jocs de simulació més innocus:

- ✓ **"Rompre llances"** contra l'escut de l'adversari, que fou una desviació dels torneigs en forma de sumar punts per llança trencada.
- ✓ **"Joc de canyes"** que consistia en esquivar mitjançant un escut les canyes que llançaven els adversaris.
- ✓ **"Joc d'anelles"**. Consistent en encertar amb la llança el màxim d'anelles muntat a cavall al galop.

Els cortesans es divertien amb aquests jocs de competició basats en el domini del cavall, que a més servien d'entrenament per a la guerra.

Dues formes o estils per muntar a cavall van progressar: **a la brida i a la geneta**. El primer estil de muntar, **la brida**, procedia dels cavallers del nord d'Europa i suposava

l'ús de cavalls grans i pesats amb l'objectiu de suportar les proteccions i armadures que implicaven també unes muntures planes de seient vertical doncs els cavallers folrats de ferro no podien articular-se. Així mateix per poder arribar al cavall superant l'armadura i les gualdrapes necessitaven utilitzar uns esperons amb uns ganivets de fins a 20cm, en lloc de rodes coneguts com «*acicates*».

Per altra banda els estreps petits (semblants als actuals) només donaven repòs al peu del cavaller que es mantenia en posició totalment vertical en unes muntures (generalment de fusta folrada de tapissos) amb unes bones borrenes que els mantenien subjectes damunt del cavall, els ferros de la boca eren gruixuts i feien efecte de palanca doncs els cavallers que muntaven a la brida atacaven en batallons compactes atacant amb investides de grup.

L'altra forma de muntar, **la geneta**, s'inspirà en la forma de muntar dels genets orientals i dels àrabs, que es movien amb una gran lleugeresa i rapidesa, fent reaccionar al cavall amb gran agilitat utilitzant els moviments sobre la sella, la pressió amb els genolls i els talons i permetent desplaçaments i reaccions especialment útils per a certes estratègies de combat i atacs en solitari. Aquesta tècnica derivaria més tard en la utilitzada per conduir el ramat boví i els braus, així com per al "rejoneo".

En aquest cas la sella està especialment pensada per subjectar al genet facilitant-li els moviments per conduir el cavall amb gran rapidesa de resposta, les muntures proveïdes de borrenes ajudaven a mantenir el genet en equilibri i a realitzar ràpids moviments tot mantenint les cames mig plegades. Els cavalls anaven amb ferros que castigaven i obligaven i que junt amb les palanques afavorien les arrancades i les parades ràpides, així com els bruscos canvis de sentit. Així mateix els genets portaven esperons de càstig, els estreps eren grans i amb una gran plataforma on el genet s'hi pogués repenjar. En aquesta època l'art de la munta assolí un esplèndid desenvolupament.

Un esdeveniment especialment destacat de l'Edat Mitjana foren les Creuades. L'agost de l'any 1095 el papa Urbà II instà als exèrcits cristians a rescatar sota el crit de "*Déu*

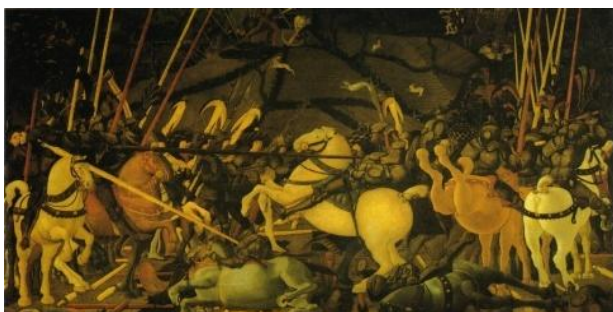
ho vol!", les terres de Palestina que dominaven els turcs. Aquest exèrcit basà la seva força i poder de conquesta en la cavalleria.

Les llargues creuades requerien de gran nombre de cavalls resistents i àgils, raó per la que es produí una important repoblació equina. Es van importar molts cavalls d'Orient a Occident. A Europa els tornejos havien contribuït a la millora de les tècniques d'equitació a la brida, però la qualitat dels cavalls s'estancà pel fet que només calia que fossin de gran envergadura per suportar el pes del genet, l'armadura i l'equip de muntar, durant una investida molt breu. El cavall àrab, mitjançant la seva aportació genètica, va permetre la millora de les races peninsulars de l'època.

La cavalleria va conèixer èpoques difícils. La tipologia dels cavalls venia determinada per l'ús al que eren destinats, principalment les guerres, i que finalment condicionaven també la tipologia dels cavalls destinats a altres usos

Per exemple, a la Batalla de Crezy (1346), a prop de Poitiers durant la guerra dels cent anys, la cavalleria francesa de l'exèrcit de Felip VI va ser derrotada amb els arcs, les fletxes i els canons de l'exèrcit anglès d'Eduard III. Aquest fet va obligar a dissenyar protectors especials per als cavalls, i va determinar la selecció i la millora de les races per aconseguir major talla i fortalesa, perquè amb la sobrecàrrega de l'equipament per a la guerra no resultaven prou operatius.

Dos segles mes tard, a la Batalla de Pavia (1525), la lentitud dels cavalls, escassos de mobilitat i entorpits per les grosses armadures es convertiren en blancs molt fàcils. Les tropes de Carles V d'Espanya, amb cavalls més lleugers i muntats a la geneta, van derrotar estrepitosament les de Francesc I de França.

Batalla de Sant Romano per Paolo Uccello (1451/1457)
Panell dels Uffizi, Florència

L'imparable avanç dels àrabs sobre Europa es va veure contingut per dos imperis cristians, el franc i el bizantí.

En el període renaixentista (1500-1600) l'equitació fou reconeguda com a art, al mateix nivell que les arts clàssiques com la música, la pintura i la literatura. L'art eqüestre s'havia d'assegurar en la formació dels joves nobles per proporcionar una educació completa. Convenia que els cavalls no fossin tan grans, sinó més esvelts i manejables. Es van definir i exigir els cànons de l'equitació quan a equipament, vestimenta, postura, ajuts, habilitats de maneig i conducció i els seus graus de dificultat, normes de cortesia, usos i costums derivats, que van anant conformant una nova cultura de l'equitació.

Aquest període fou d'una gran riquesa eqüestre. Es van tornar a llegir les obres de Xenophonte amb les seves orientacions i ensenyances, i es fundaren escoles d'equitació que van fer socialment més assequible al cavall i el seu tracte i maneig.

11) Les primeres Escoles d'Equitació.

La primera escola dedicada a l'ensenyança de l'equitació de la que tenim coneixement es creà a Nàpols a l'any 1532, sota la protecció de Frederico Grisone

autor de *Gli Ordini di Cavalcare* (1550), on per primer cop, després de molts anys, Grisone va adoptar les antigues lliçons de Xenophonte. *Les ordres de cavalleria* va ser traduït a l'anglès per ordre d'Isabel I d'Anglaterra.

De seguida es van fundar establiments similars a Roma, Florència, Bolonia i Ferrara. A Ferrara, l'escola d'equitació va ser fundada pel comte *Fiaschi* l'any 1539. A l'escola aprenien joves de les millors famílies del país. Cesare Fiaschi, animat per l'èxit, es decidí a escriure un llibre on, igual que Grisone, desenvolupà el tracte pacient i respectuós amb el cavall seguint la doctrina de Xenophonte però, en realitat, el cavall continuava essent tractat i dominat per mètodes violents i degradants, tot i que la tendència era evitar-ho.

El continuador fou Giovanni Battista Pignatelli que va desenvolupar els mètodes de Grisone als que va incorporar ensinistraments i moviments del circ, que exigien un alt grau d'obediència i equilibri. Per aconseguir-ho no era necessària la utilització de la força física i la violència, tendència que es va instal·lar progressivament en la nova cultura del cavall, que va comprendre les avantatges d'aquest tipus d'ensinistrament. Pignatelli va tenir un alumne destacat, el francès Antoine Plunivel, que després d'estudiar i aprendre equitació a Itàlia, va regressar a França, a on va ser anomenat Primer Cavallerís Reial.

A França, Antoine Plunivel rep l'encàrrec del rei de fundar la primera Académie Française d'Equitation, el 1594.

Progressivament es feren populars els cavalls de conformació més lleugera, més fàcils en la seva cura i maneig i pràctics per a les utilitats del cavall, cada vegada més variades i a l'abast de més persones.

A Espanya, la primera escola d'equitació de la que es tenen notícies va ser fundada al 1573 com a conseqüència de les ordres de Felip II, amb la finalitat de formar als cavallers en l'art de l'equitació per a la guerra i per a ensenyar el toreig a cavall. A més les *Maestranzas* també havien de servir per fomentar la millora de les races i la producció de cavalls adequats per lluitar i per torejar.

Les “*Reales Maestranzas*” es van crear en altres places importants durant els segles XVI al XIX. Al llarg del s XVII es creen les de Sevilla, Granada i València, mentre que la última va ser la de Saragossa al 1824.

El nom de *maestranza* és derivat del mot *maestro*, que és qui ensenyava a muntar a cavall, a l'estil geneta.

Per a satisfer les demandes de la tendència més distingida i sofisticada de l'equitació van progressar ràpidament diverses eugassades entre la que destacà la dels cavalls lipizzans, que va donar lloc a la fundació de l'Escola Espanyola d'Equitació de Viena al 1572. Aquesta eugassada encara existeix en l'actualitat i conserva gran fama.

Per la seva importància i influència en l'evolució de l'art de l'equitació relatarem alguns trets de la història dels cavalls lipizzans i d'aquesta important escola, que continua aplicant els sistemes d'entrenament, els exercicis i els elements de les exhibicions tal i com es feien originalment. L'Escola és un exemple destacat de la complexitat d'un projecte eqüestre que es va iniciar fa quatre segles, i que continua essent vigent i admirat i conegut arreu del món. Se citen algunes de les fites, les dificultats i els esforços que es van haver de superar, i la perseverança de les persones i les institucions que han estat les protagonistes.

12) L'Escola d'Equitació Espanyola de Viena¹².

Els cavalls lipizzans assoliren l'esplendor en l'Escola d'Equitació Espanyola de Viena. Alosi Podhajsky, en el seu tractat d'equitació, diu que el nom de “Espanyola” es deu a que des del principi es van utilitzar en ella cavalls espanyols. En aquella època es consideraven els de millor aptitud per a l'equitació clàssica i/o barroca.

---

¹² La vida de los Caballos – Jane Holderness-Roddam. Ed. Blume. Barcelona, 2008

La gran influència àrab i l'acció decidida sobre la selecció de la raça dels monjos de la Cartoixa havia donat com a resultat a Espanya uns cavalls magnífics, molt depurats, que es van estendre per tota Europa, fonamentalment per la influència sobre els territoris dominats per l'imperi, i pel prestigi assolit per l'Escola Espanyola de Viena.

El Lipizzà és un cavall resultat de l'encreuament de diverses races, amb una base molt important en els seus orígens, de cavall espanyol, i napolità, que també derivava de l'espanyol i de cavalls àrabs. Van influir també de forma determinant en la fixació de la raça l'aportació genètica d'eugues centro europees. Es considera que la raça es va fixar i definir a mitjans del segle XVI a la ciutat de Lipizza, llavors part del gran imperi Austro-hungar. En l'actualitat Lipizza és una ciutat eslovena.

L'Escola s'inicia amb l'ensinistrament de cavalls a camp obert. El màxim esplendor de l'escola va ser quan Fischer von Erlich construï les pistes d'elegància barroca que avui es poden visitar a Viena. L'obertura oficial la realitzà Carles VI.

L'eugassada austríaca de Lipizza s'estableix a la Sessana, una de les regions més meridionals d'Àustria, amb clima sec, semblant al d'Andalusia; raó decisiva per a la seva elecció al ser la més adequada per a la cria de cavalls d'origen geogràfic i climàtic similar.

En temps de Felip II, en 1565, la Cort de Viena decidí construir una pista hípica dins de las instal·lacions del palau imperial, que set anys després va rebre el nom de Picador Espanyol. Aquesta escola d'equitació que va anant augmentant la seva fama arreu d'Europa. La van anomenar "Escola Espanyola d'Equitació" de Viena, nom que conserva en l'actualitat.

En 1580, es construïren quadres, pellers i enormes cisternes necessàries per la falta d'aigua en el territori. El 10 de maig del mateix any van arribar els primers cavalls. En 1582 i 1584, s'envià a Espanya un home de confiança, que va comprar per a l'eugassada 9 cavalls i 24 eugues. Quan l'eugassada va assolir la quantitat de 150 reproductores, al voltant de l'any 1730, ja es considerava una raça consolidada i molt

apreciada. Van ser 150 anys de selecció controlada i de treball constant i sistemàtic per fixar aquella raça de cavalls.

En 1785 s'adquireix per l'eugassada el cavall "Maestoso", extraordinari exemplar considerat pur espanyol. La línia genètica i morfològica d'aquest semental es manté actualment, essent de les més esteses entre els cavalls Lipizzans.

Pista coberta de Viena amb cavalls treballant.

La vida dels cavalls lipizzans de Viena immersos a la vida de la ciutat.

Picador cobert de l'Escola d'Equitació de Viena.

La sala d'equitació actual, considerada com la més bella d'Europa, fou ordenada construir per Carles VI, en 1729, a Joseph Enmanuel von Erlaeh, un del més reconeguts arquitectes barrocs de l'època, i es va acabar en 1735. A les exhibicions que se'n fan els genets encara saluden, amb el bicorn en mà, el retrat de Carles VI com a expressió d'agraïment. En l'actualitat es continua oferint espectacles eqüestres de primera categoria i de fama mundial.

A l'Escola Espanyola d'Equitació de Viena s'utilitzen únicament cavalls lipizzans sementals, per la docilitat, sociabilitat i capacitat d'aprenentatge d'aquesta raça. El cavall lipizzà no és només un excel·lent cavall d'alta escola, sinó que també és un extraordinari cavall de carruatge.

Actualment són milers les persones que visiten a Viena les instal·lacions i les exhibicions de l'Escola Espanyola d'Equitació, que ofereix també demostracions arreu

del món, i s'ha constituït com a escola de formació d'alguns dels oficis del cavall, no únicament de genets, rebent el reconeixement internacional.

Altres escoles eqüestres a Europa, són també referents indispensables per comprendre l'evolució de l'art eqüestre i la implantació de la utilització del cavall a les societats europees. S'ha relatat amb més detall una part de la trajectòria de l'Escola Espanyola d'Equitació de Viena com a exemple pròxim i conegut, que representa un episodi de la nostra pròpia història i és paradigma de tenacitat, i mostra de l'interès i la importància que ha cobrat el cavall al llarg de les civilitzacions i a pràcticament totes les cultures.

13) L'equitació als segles XVI i XVII.

Ja hem citat alguns dels mestres d'equitació més destacats i reconeguts a Europa en el segle XVI, que van marcar les tendències i els principis de l'equitació moderna, que es desenvoluparen durant els segles següents i que, en bona mida, s'han mantingut fins a l'actualitat: Cesare Fiaschi, Federico *Grison*, Giovanni Battista Pignatelli, Antoine Plunivel. Les idees principals que guiaren els seus mètodes per a la preparació de cavalls i de genets i amazones, van ser expressades de forma magistral a l'obra de Plunivel "L'instruction du Roy". Destaquem alguns dels criteris per ells utilitzats:

- ✓ Suavitzar molt les ajudes: fusta i esperons. Aquests darrers eren per a Plunivel "el reconeixement d'un fracàs". Així, refinà molt els mètodes i incrementà la comprensió i la compenetració amb els cavalls.
- ✓ Reconèixer la importància de desenvolupar la capacitat física introduint mètodes d'entrenament progressius pels cavalls i d'incorporació d'arnesos per al maneig més precís i eficaç dels cavalls, tot evitant-li al màxim molèsties i dolor.
- ✓ Utilitzar elements que poden ajudar al cavall a entendre i a aprendre allò que el genet li vol ensenyar. Fou el primer mestre que utilitzà els pilars en la pista per l'entrenament i les exhibicions dels cavalls.
- ✓ Aplicar exercicis progressius en dificultat i repetitius per a l'assimilació del cavall i del genet, tot adaptant el temps i l'exigència a cada cavall en particular.

William Cavendish genet i professor d'equitació format a l'Escola de Nàpols amb Pignatelli, creà posteriorment una important escola a Bèlgica que més tard traslladaria a Anglaterra. Va aplicar els mètodes de Pluvinel però evitant els pilars fixos a la pista per l'ensinistrament, però no forçar excessivament al cavall. Al 1658 va publicar "*A New Method to Dress Horses an Extraordinary Invention anb Work them Acording to Nature*" en el que insistia en la importància de l'entrenament sistemàtic i la repetició d'exercicis exactes per aconseguir bons resultats en la doma dels cavalls i l'aprenentatge de l'art de l'equitació per part dels genets i les amazones.

14) L'equitació al segle XVIII.

Ja a les portes del segle XVIII, l'equitació s'havia estès arreu d'Europa i constituïa junt a l'art de l'esgrima i la gimnàstica, un conjunt de pràctiques que guanyaven adeptes dia a dia, i que aportaven els conceptes bàsics i l'esperit del que havia de ser l'esport modern al món.

François Robinchon de La Guérinière (1668-1751), militar de cavalleria de l'exèrcit francès, és féu càrrec de l'escola d'equitació de les Tulleries, creada per Lluís XIV, i escriví la seva influent obra "*École de Cavalerie*" publicada en 1773. Els seus punts centrals i innovadors respecte a l'ensenyança de l'equitació eren:

- ✓ Descripció de mètodes i exercicis de flexibilitat: exercici d'espatlles endins, transicions, canvis de direcció, ...
- ✓ Promoure àmpliament els moviments laterals del cavall,
- ✓ Portar més lluny el refinament de les ajudes de Pluvinel, perfeccionant l'ús conjunt de les cames i el seient (va dissenyar un tipus modern de sella en la que incorporà accions pels genolls i les cuixes...), així com el sistema per aplicar i definir les ajudes de les regnes.
- ✓ Muntar el cavall "en una posició el més natural possible amb llibertat de moviments i en línia recta cap el front".
- ✓ Muntar el cavall en tots els aires: voltes, cercles en perfecte equilibri, i altres figures i evolucions. És la idea de l'equitació de companya.
- ✓ L'equitació es practica correctament en "posició més continguda amb la gropa profundament inclinada, en tots els salts i també en els passos que constitueixen els aires".

En l'actualitat, l'obra de La Guérinière continua essent vigent i es consideren criteris encertats i absolutament aplicables. El que demostra els profunds coneixements experimentats, reflexionats i sistematitzats que es dominaven en aquella època.

L'Escola de les Tulleries es traslladà més tard a Versalles i esdevingué un dels dos principals corrents eqüestres francesos que van influir a tota Europa: la de Versalles difusora de l'equitació més acadèmica i artística, i l'escola militar de Saumur, orientada a difondre i mantenir els costums i les utilitats militars de l'equitació.

General Decarpentry muntant a Professeur al Piaff. Va ser ecuyer i després segon cap de l'Escola de Caballeria de Saumur

James Fillis, galop a tres peus

Le Cadre Noir, Saumur. (foto cedida per Le Cadre Noir. A. Laurieux)

L'Escola Francesa d'Equitació de Saumur presentà l'any 1828 els primers carrusels que la feren famosa, mentre que l'Escola de Versalles restà relegada a la categoria de centre anacrònic i testimonial de molt costosa conservació. El 1830 l'Escola d'Equitació de Versalles tancà les seves portes. Saumur és, fins a dia d'avui, dipositària de la rica tradició eqüestre francesa, mantenint una gran importància al seu país i arreu del món.

Les escoles de Viena i Saumur continuen en l'actualitat exercint la funció de referents principals i essencials de l'equitació a Europa. Han divulgat els seus sistemes i l'esperit clàssic de l'equitació i moltes escoles d'arreu s'inspiren en l'exemple que elles representen. La nostra Escola de Capacitació Agrària Eqüestre realitza cada any una estada d'aprenentatge a Saumur amb l'alumnat de l'especialitat d'Expert en Cura i Maneig del Cavall, i ha visitat en diverses ocasions l'Escola de Viena.

F. L'EQUITACIÓ EN L'ACTUALITAT.

1) Equitació esportiva. Les curses de cavalls, origen dels esports eqüestres.

Probablement la forma més natural, habitual i senzilla de competir a cavall és la cursa de velocitat, també anomenada *cursa de galop* o *turf* (*mot utilitzat principalment en països d'Amèrica Llatina*).

Les modalitats són conseqüència de l'adaptació a l'espai disponible, que condiciona aspectes com la distància i el tipus de superfície: gespa, sorra, amb obstacles o sense...

La primera competició organitzada i oficial de curses de cavalls va tenir lloc a Anglaterra l'any 1514 durant el regnat d'Enric VII. A les proves participaren 30 sementals de sang barbaresca-espanyola.

Això no vol dir que les curses de cavalls fossin desconegudes fins llavors, les curses de cavalls o d'ases poden remuntar-se a segles abans de la nostra era. Com per exemple a l'època de l'esplendor olímpic a la Grècia clàssica, on tenien un magnífic hipòdrom de 770 x 200 m., molt a prop de l'actual Estadi Olímpic d'Atenes. Les proves entusiasraven a la gent encara que no tant com les curses de quadrigues o bigues.

Però volem centrar-nos la deriva esportiva de l'equitació d'èpoques més recents. Les competicions hípiques es feien en situacions festives i tradicionals, i també de forma espontània. Era normal que a cada lloc les modalitats fossin diferents. Degut a l'augment de les relacions diplomàtiques i internacionals i al progrés dels mitjans de transport i per a desplaçar-se, es van fer freqüents les curses de cavalls en les que participaven genets de diferents contrades i inclús de diferents països. Aquest fet va provocar la necessitat de reglamentar les curses, cosa que es va fer l'any 1750 quan es fundà a Anglaterra el Jockey Club, màxim organisme del món en curses de cavalls. La seva reglamentació perdura encara avui. Són molts els Jockey Club que s'han reproduït per tot el món a nombrosos països. Una vegada més Anglaterra actua de pionera en la normalització i institucionalització dels esports moderns.

El Jockey Club d'Anglaterra va ser fundat per l'elit de les curses de cavalls de l'època. Des del primer moment es va convertir en la referència per al disseny i el reconeixement de circuits, curses, i concursos eqüestres. Amb el temps van ser establint les normes per a l'estàndard de les races de cavalls, i les regles i regulacions dels diferents esdeveniments hípics dedicats a les carreres. Va ser l'entitat que va institucionalitzar l'esport, les normatives i l'estil de les carreres de galop s'han mantingut fins a l'actualitat, des de fa, per tant, més de 260 anys.

El Jockey Club es va esforçar a sistematitzar els procediments per a la determinació de les races de cavalls i la seva certificació. Aquest aspecte va ser essencial per a la millora i fixació de les línies de sang i la diferenciació entre elles. A partir de les cruïlles i la cria controlada el Jockey club d'Anglaterra es van seleccionar i van certificar els primers sementals dels Pura Sang, que s'han anat criant fins a l'actualitat.

La prova híptica més antiga és el Saint Leger de Doncaster e l'any 1776 seguida dels Oaks de Epsom fundada l'any 1778 però malgrat això, la més famosa és el Derby de Epsom, que des de 1780, des de fa 234 anys, es disputa anualment sobre la mateixa distància una milla i mitja (aproximadament 2400 m.).

A Anglaterra i França les curses al galop tenien molts seguidors i es feien amb freqüència. L'interès que despertaren va animar a trobar noves fórmules i diversificar les proves. Es tractava de dotar de més emoció a l'espectacle i per fer-lo més semblant a l'esport de la caça que en aquella època era el més practicat per l'aristocràcia.

Un dels cartells més antics d'un Concurs de Salts al qual encara se li denominava Concurs Hípic.

Joc de Polo, 1900 Guaix 27x36 Col·lecció Particular. Roberto Domingo.

Així, van néixer les curses d'obstacles. La idea va partir de la "Llei de tancats" que va obligar al tancament dels terrenys, forçant al caçadors a saltar-les amb els cavalls.

El 1836 es va organitzar per primera vegada la prova d'obstacles que és actualment la més famosa del món: el Grand National de Liverpool. Aquesta prova consta de 7 km. amb 30 salts repartits al llarg del recorregut. Hi ha un obstacle amb nom propi: el Beecher's Brood: Un arbust d'1,45 m. d'alt per un metre d'ample amb un petit riu natural d'1,68 m. d'amplària que discorre al seu peu a la sortida del salt. En aquest obstacle han perdut la vida molts cavalls i algun genet, i es produeixen múltiples caigudes cada any, D'aquí la seva nefasta reputació que, malgrat tot, no ha impedit el seu manteniment.

Amb l'arribada del segle XX, el hipòdroms proliferaren arreu del món i esdevingueren una atractiva activitat d'oci i espectacle, a la vegada.

A Espanya, les primeres curses internacionals es van celebrar a principis del s XX . La cursa més important era la de Lasarte (Guipúzcoa), que es va iniciar l'any 1922. Un gran premi (mig milió de pessetes) la situava a l'altura de les proves més ben dotades del món. Contra tots els pronòstics, guanyà el representant espanyol.

Cartel dels JJOO Londres 1948

Alwin Schockemöhle en els JJOO de 1976 en Montreal. Medalla de Oro Individual en Salts

L'any 1941 s'inaugurà l'Hipòdrom de la Zarzuela a Madrid, obra del prestigiós arquitecte Eduardo Torroja. Des de llavors, els èxits de l'equitació espanyola es van multiplicar, exemples van ser les medalles del Jocs Olímpics de Londres l'any 1948, o els èxits de Paco García Goyoaga (el millor genet espanyol dels temps moderns) en el Campionat del Món de salts d'obstacles l'any 1953 a París, i una llarga llista de guardons internacionals aconseguits per genets del nostre país. La influència d'una instal·lació de categoria internacional va ser decisiva en el desenvolupament de l'esport hípic. Actualment a Espanya tenim uns quants hipòdroms de diferents característiques que estan en actiu. Entre altres, són:

- a) Hipòdrom de Lasarte a San Sebastián.
- b) Hipòdrom Costa del Sol, a Mijas.
- c) Gran Hipòdrom d'Andalusia, a Dos Hermanas.
- d) Hipòdrom de la Zarzuela a Madrid,
- e) Hipòdrom Municipal de Mahó. Menorca. Sobretot acull carreres de trotadors
- f) Hipòdrom Municipal Son Pardo de Mallorca. Carreres de trotadors principalment.

- g) Hipòdrom de Ribadesella. Playa de Santa María- Asturias
- h) Hipòdrom de Las Mestas. Gijón. Asturias.
- i) Hipòdrom de Jerez de la Frontera.
- j) Hipòdrom de las playas de Sanlúcar de Barrameda. Sociedad de Carreras de Caballos de Sanlúcar de Barrameda.
- k) Hipòdrom Centro Ecuestre de la Diputación de Ourense.
- l) Hipòdrom del Centro Ecuestre Municipal “El Asturcón”. Oviedo-Asturias.
- m) Hipòdrom de Bàscara, a la província de Girona, reinaugurat al mes de març de 2011, després de realitzades les reformes provocades per les obres de l’AVE.

La notícia més rellevant sobre els hipòdroms que funcionen en Espanya és la reobertura del de la Zarzuela, a Madrid el 23 d’octubre de 2005, reiniciant les seves activitats després de nou anys de tancament i d’abandonament.

En pocs mesos va tornar a ocupar el primer lloc dels hipòdroms de curses llises de tot l’estat.

Hipòdrom de Lasarte

Hipòdrom la Zarzuela

Es realitzen moltes carreres de cavalls, en els hipòdroms convencionals i en altres espais habilitats. Les curses de cavalls més reconegudes són:

- Sobre gespa: Madrid, San Sebastián i Dos Hermanas
- Sobre sorra: Madrid, San Sebastián, Sevilla, Dos Hermanas, Mijas, Gran Canarias, Ourense i Sanlúcar de Barrameda i Ribadesella.

A Catalunya, en l’actualitat, hi ha excel·lents genets i amazones de nivell internacional, i sobretot una afició que ha millorat en nombre de persones i en nivell

d'equitació i que està experimentant una corba ascendent en el seu rendiment esportiu que anuncia una progressió important de l'equitació a Catalunya, tant en la pràctica més popular de finalitats recreatives i educatives, com en la de l'alt rendiment molt més exigent i complexa.

A Catalunya després de moltes iniciatives frustrades, finalment es va construir d'hipòdrom de Bàscara a la província de Girona però quan començava a funcionar, i acabada una pista de galop de sorra, es va haver d'aturar el projecte per causa de la construcció de l'AVE. Un cop finalitzades les obres ferroviàries, al 2011, es va recuperat el seu ús. Cal destacar la importància que està adquirint aquest municipi de Girona en la promoció del món del cavall.

Per altra banda, gaudim d'instal·lacions per a la major part de disciplines eqüestres, però la comparació amb altres països del nostre entorn mostraria la gran distància que encara ens separa en quant a nombre, qualitat, diversitat i distribució geogràfica de les instal·lacions eqüestres.

L'explicació del creixement constant de la pràctica de l'equitació esportiva i del món del cavall s'explica per l'activitat dels centres d'activitats eqüestres, que en general són d'iniciativa privada, amb l'excepció d'alguns d'iniciativa municipal. Aquests centres, estesos arreu de Catalunya, experimenten una clara i progressiva millora de la qualitat en l'oferta de les seves activitats, instal·lacions i serveis. La promoció de l'equitació esportiva comença per les classes d'equitació dels més petits, cada vegada més sovint a través dels poni-club, que utilitzen cavalls de petita alçada per afavorir el procés d'aprenentatge de la iniciació a l'equitació i del seu perfeccionament en les edats infantils.

L'afició eqüestre a Catalunya és sòlida. S'intueix que el teixit empresarial que ha generat el cavall, sobretot els últims 25 anys, superarà la conjuntura i es reforçarà en el futur immediat. Moltes empreses, la majoria, són petites i de caràcter familiar. És per aquesta raó que es pot preveure que resistiran el rigor del moment i es recuperaran dels anys difícils.

De fet, una part destacada de les activitats eqüestres, tot i que no van al ritme que podrien anar, es mantenen en el nombre d'usuaris o no han davallat excessivament.

Per entendre la varietat i la riquesa de les activitats eqüestres que es practiquen actualment a Catalunya, es detallen en el quadre següent les que són més habituals.

A continuació s'expliquen les disciplines eqüestres amb major èxit i nombre de participants.

2) Activitats i disciplines hípiques actuals.

DISCIPLINA	DESCRIPCIÓ
<p>Doma clàssica</p>	<p>Disciplina hípica basada en l'execució d'un conjunt de repeses, que té com a finalitat que el concursant demostrï la seva preparació, i el cavall franquesa, submissió, equilibri i elegància. Els recorreguts, són de diferent tipus i dificultat, segons la categoria dels cavalls, dels genets i les amazones, es realitzen en la pista que també pot ser de diferents mides. Està articulada en concursos autonòmics i nacionals. Hi ha categories interclubs i d'escoles d'equitació. Les classificacions poden ser per equips i/o individuals. Les pistes de doma clàssica poden ser de 20 m x 40 m, o en el cas de les proves de competició oficials, de 20 m x 60 m. El paviment sol ser de sorra, també hi ha pistes de gespa. Al voltant de la pista es reserva una zona de seguretat de 4 m d'amplada. Les diferents zones de la pista es senyalitzen amb lletres de l'alfabet, per forçar la precisió en el traçat dels recorreguts i les figures.</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Una repesa de doma consisteix en encadenar una sèrie de moviment i de figures. Hi ha repeses de diferents tipus i dificultat: individuals o per equips de recorregut obligatori o lliures, amb o sense música. La Federació Eqüestre Internacional (FEI) reconeix vint repeses progressives en dificultat, van des de la repesa Sant Jordi fins el Gran Prix especial. Al 1929 es va establir el primer reglament internacional i esdevingué en esport olímpic.</p> <p>A partir de la repesa Sant Jordi, les repeses són exactament iguals a tot el món, tant en les competicions nacionals com internacionals.</p> <p>Els jutges valoren la franquesa i la regularitat en els aires, la submissió, la impulsió, la posada en mà, la posició i la postura del genet o l'amazona, la previsió l'ús de les ajudes i l'exactitud del traçat en relació a les lletres de la pista.</p>

DISCIPLINA	DESCRIPCIÓ
Salt d'obstacles	<p>Disciplina hípica consistent en recórrer una distància determinada en què cal superar obstacles de diferents graus de dificultat per demostrar la preparació del concursant i la franquesa, fortalesa, destresa i obediència del cavall davant els obstacles. Les classificacions poden ser individuals o per equips.</p> <p>Els salts es realitzen en una pista tancada. Els obstacles estan numerats i s'han de saltar per ordre. Les indicacions es fan amb banderes: vermella/dreta i blanc/esquerra. Els obstacles poden ser: verticals, amples, rius, talús, dobles, etc.</p>
Concurs complet d'equitació	<p>És una prova combinada que exigeix una alta i polivalent preparació tant del cavall com del genet. Aquest concurs consta de 3 parts o proves: Doma clàssica, Cross (prova de resistència i de salts d'obstacles al camp), i Salts d'obstacles en pista. Les proves es disputen durant tres dies, al llarg dels quals el concursant munta un únic cavall.</p>
Doma vaquera	<p>Es tracta d'una especialitat derivada de les feines que es fan a cavall en les explotacions ramaderes per al maneig del ramat vacu. Les habilitats que tradicionalment es practiquen en la feina al camp amb les ramaderies, es converteixen en habilitats de doma vaquera, descrites i valorades per un reglament específic.</p>
Cross (Camp a través)	<p>Competició hípica en la qual cada participant ha de superar obstacles naturals d'un recorregut marcat a camp obert. La velocitat en aquesta prova és molt més ràpida que la de salt d'obstacles (450-570 m/min).</p> <p>Els tipus d'obstacle són: d'equilibri (gual, panoràmic, ...), d'impulsió (pujada, amples, forat, bull finch, ...), de direcció (les puntes, tancats, ..) La 3a caiguda és eliminatòria, així com la caiguda del cavall. Destruir un obstacle no elimina.</p>
Curses de galop (Turf)	<p>A l'Anglaterra del segle XVIII, de la pràctica de la caça i la necessitat de preparar cavalls ràpids i resistents, amb aires vius i amb capacitat de saltar obstacles naturals, se'n van derivar les curses i es va generar tota una passió pels cavalls de velocitat. Les curses van provocar la selecció i depuració de races com el Pura Sang Anglès (PSA). Derivades d'aquesta raça o amb la seva aportació genètica s'han creat altres races com per exemple la raça Sella Francès (cavall de tir francès + PSA), l'Anglo-àrab (PSA + Cavall àrab), que amb el temps han conformat les races de cavalls d'esport.</p>

	<p>Les curses d'obstacles sumen a la dificultat de córrer al galop a la màxima velocitat, la superació d'obstacles de diversa dificultat. Exigeixen grans qualitats de resistència per recórrer distàncies de més de 4.500 m. Els obstacles reproduïxen elements de la natura: rius, tanques, sots i pendents, etc.</p>
Raid:	<p>És una prova de resistència que pot anar del 20 als 200 km. en la que existeix tota la participació d'un equip que pot estar format per 2 i fins a 10 persones. Aquest equip col·labora en donar aigua al genet, al cavall, indicant els temps.... Es realitza en un espai obert i natural. És una prova en la que existeix un alt control veterinari. La velocitat mitjana que assoleixen els cavalls està entre els 12 i els 15 km/h a les proves de velocitat controlada i de velocitat lliure depenent del tecnicisme del recorregut. Guanya el que corre més mantenint el cavall en condicions veterinàries adequades.</p> <p>Al nostre país vam celebrar al 2010 la competició més antiga i amb més distància, la <i>58 edició del Raid de Barcelona</i>. En dos dies consecutius els cavalls es disputen la victòria al llarg d'un recorregut de 200km organitzat en dues etapes de 100km cada dia. Es realitza en quatre fases amb els controls veterinaris corresponents.</p> <p>El concursant que menys punts acumula al final guanya la prova. La fórmula per saber la puntuació és:</p> $\frac{[(\text{Velocitat del concursant} \times 2) - \text{velocitat màxima}] \times 100}{\text{freqüència cardíaca del cavall al final de la prova}} = \text{Punts}$ <p>Sovint són els cavalls àrabs els que mostren més resistència.</p> <p>Es realitzen controls veterinaris al principi i al final de la prova, i a cada fase o etapa de 20 ó 30 km, amb parades de descans entre les diferents fases del recorregut de raid que poden variar entre 30 i 40 min, segons la categoria de les proves i les distàncies dels recorreguts. Així en aquests controls veterinaris es verifiquen les coixeses, el ritme cardíac i la hidratació del cavall, si el cavall no aconsegueix les condicions mínimes saludables és retirat de la competició.</p> <p>Es pot penalitzar fins a 3 punts la brutícia i les ferides del cavall.</p>

Volteig	<p>Es tracta d'una disciplina eqüestre consistent en la realització de figures i evolucions gimnàstiques sobre un cavall. El volteig contribueix a adquirir i millorar la confiança i equilibri sobre el cavall. Les diferents postures individuals i figures de grup s'executen sobre un cavall mentre aquest realitza cercles al pas o al galop conduït a la corda. El volteig figura des de fa temps en les proves dels Campionats del Món. A Catalunya no s'ha desenvolupat aquesta disciplina tant com en altres països de la UE. Fa pocs anys es va traduir el reglament de competició i s'inicià un tímid intent de formació de tècnics.</p> <p>El centre pioner va ser el Centre d'Equitació Centaure de Salt (Girona) l'any 1995. Tot i la seva adscripció esportiva, segueix sent una activitat d'exhibició minoritària, que recorda el seu origen en les arts del circ.</p> <p>Les proves es desenvolupen en 3 fases cronometrades:</p> <ul style="list-style-type: none"> - presentació del cavall - exercicis obligatoris - exercicis lliures <p>Els equips els formen 4 o 8 volteadors o volteadores. Actuen com a màxim 3 a la vegada sobre el cavall.</p>
Polo.	<p>El polo primitiu es jugava a Pèrsia fa més de 2500 anys. El nom del joc és una veu anglesa que se'n deriva d'una paraula tibetana <i>pulu</i> que significa pilota. El polo es juga en un camp de gespa de 275 x 144/180 m. Consisteix en colpejar una bola o pilota amb l'ajut d'una maça llarga. Els jugadors van muntats a cavall i han de fer passar la pilota entre dos postes separats entre si 7'5 m. El joc es disputa en 4, 6 o 8 períodes de set minuts i mig de durada, separats entre si per descansos de 3 minuts.</p> <p>Tant els jugadors com els cavalls van protegits per evitar accidents. Així mateix hi ha normes precises sobre els comportaments i les accions que s'han d'evitar. En les competicions oficials es tenen en compte les característiques dels jugadors, als quals se'ls hi atorga una puntuació. El handicap d'un equip es la suma dels punts de cada un dels 4 jugadors. per compensar les diferències entre dos equips en un partit, a l'equip que té menys puntuació se li concedeixen tants punts de partida com la diferència existent.</p> <p>Degut a les grans dimensions del camp i la dificultat que comporta comptar amb espais tan grans, s'han generat algunes variants que tenen molts adeptes: Paddock-polo es juga en un camp de 115 x 55 m. amb 3 jugadors per equip en lloc de 4, i una pilota de cautxú més gran.</p> <p>En pista coberta es practica l'indoor-polo, i l'adaptació pels més petits es diu junior-poni, que es practica amb ponis de categoria A i B.</p>

<p>Horseball</p>	<p>És un exemple dels esports creats recentment. Es va inventar el 1976 per Jean Claude Gast. És un esport d'equip jugat per 4 jugadors de camp i 2 jugadors reserves. Els equips poden ser mixtos. Els partits es juguen a 2 períodes de 10 minuts, separats per un descans de 3 minuts. El terreny de joc és tancat de 60 x 30 m. amb protectors inflables per pal·liar els possibles accidents.</p> <p>El joc consisteix en passar-se una pilota de cuir amb nanses intentant aconseguir encistellar en una argolla elevada fixat a un taulell de fusta. Els estreps es lliguen l'un a l'altre per tal de poder inclinar-se al màxim per poder agafar la pilota del terra.</p> <p>Manté semblances amb jocs molt antics en els que els genets es passaven un objecte o un animal, com per exemple el "pato" a l'Argentina que es jugava amb un ànec inicialment viu.</p>
<p>Curses de trot</p>	<p>Les curses de cavalls enganxats es desenvolupen amb gran intensitat a Anglaterra, França, Itàlia i Estats Units. L'únic lloc d'Espanya on es porten a terme amb gran popularitat és a les Balears, a Mallorca i a Menorca. A Catalunya l'associació "Foment horse trot regió 7" que es va presentar el 4 d'Abril de 1998, s'ha proposat l'objectiu de difondre el trot a Catalunya.</p> <p>Els cavalls van enganxats a carros de dues rodes molt lleugers i únicament poden córrer al trot. L'enganxament va conduït per un únic pilot.</p>
<p>TREC</p>	<p>TREC és l'abreviatura de Tècniques de Recorregut Eqüestre de Competició. Consisteix en una prova on s'han d'aplicar totes les tècniques necessàries per viatjar muntant a cavall. S'ajunten alguns dels problemes típics que es poden presentar en una marxa a cavall, com lectura de mapes, orientació, superació d'obstacles, travessar un riu, salvar un arbre caigut al mig del camí, etc. És a dir, tot allò que es considera important en les marxas a cavall. Consta de 3 proves que es desenvolupen durant dos dies:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Orientació i regularitat. Recorregut de 40-60 km. segons velocitats exigides, que inclou controls de pas. ✓ Aires del cavall. Test de mestratge en el control dels aires del cavall. En el pas, trot i galop, canviar d'aire en cada punt assenyalat en distàncies de 200 m. Una modalitat consisteix en realitzar el recorregut al pas en el menor temps i al galop en el major temps possible. ✓ Prova d'obstacles. Superar dificultats i obstacles en un recorregut de 5 km. en els que hi ha uns 16 problemes (obrir i tancar portes, superar torrents amb aigua, arbres caiguts..).

Munta Western	<p>La Munta Western és hereva directa de la munta a la Vaquera exportada pels espanyols en el descobriment d'Amèrica, amb les variants que s'han anat adaptant al tipus de terreny i als animals propis d'aquell continent. Els treballs que realitzen en l'actualitat amb el bestiar els famosos cowboys als Estats Units són l'origen de la Munta Western.</p> <p>Les especialitats de la disciplina s'anomenen de la següent manera: Reining, Cutting, Pole Bending, Barrel Racing, Trail, Trainers, Roping. La relació entre cavall i genet ha de ser de completa confiança. Les ordres i els gestos són imperceptibles, ràpids i concrets. Igual que el que passa amb la munta campera a Espanya, la feina que realitza el genet per conduir i dominar el bestiar no li permet estar gaire atent al que fa el cavall. Aquest fa un esforç de comprensió i compenetració que finalment permet el treball en equip entre cavall i genet. Es fan competicions internacionals i creix la seva pràctica a tot el món.</p>
Concursos d'enganxaments	<p>El campionat d'Espanya es realitza a finals d'octubre i principis de novembre formant part de l'anomenada "Tardor Hípica".</p> <p>El concurs consta de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prova de doma amb quarts (enganxament amb 4 cavalls) ▪ Prova de doma amb troncs (enganxament amb 2 cavalls) ▪ Prova de tècnica (represa prèviament establerta) ▪ Prova de marató (cursa de 25 km. i superar 8 obstacles) ▪ Prova de maneig (superar obstacles en la pista). <p>Les competicions d'enganxaments inclouen proves de Doma en les que s'ha de seguir una pauta determinada. Marató, obstacles naturals que s'han de salvar camp a través. Manejabilitat, obstacles en una pista de competició.</p>

Respecte la tipologia de les especialitats hípiques citades, fem a continuació algunes reflexions a partir d'un anàlisi dels components que intervenen en cadascuna, tenint en compte les interaccions que s'estableixen entre els participants, així com la lògica interna de les situacions que se'n deriven.

Les modalitats d'interaccions més complexes són el polo i el horseball. Són els esports hípics col·lectius en els que es donen relacions més clares i directes de col·laboració i d'oposició, a diferència de la resta de proves hípiques, que són de caràcter individual o de col·laboració.

Les curses de turf i de trot són modalitats individuals de participació simultània, diversos cavalls i genets, amb o sense carruatge, actuen a la vegada, sense entorpir ni agredir als altres. Les competicions de salts són disciplines individuals de participació successiva o alternativa.

El salt, la doma, el TREC també són disciplines individuals. Exigeixen màxima concentració i un alt coneixement i control d'un mateix i del cavall.

La disciplina del volteig presenta modalitats individuals i d'equip. L'equilibri, el ritme la coordinació individual o grupal amb el cavall, l'estètica i la dificultat de les figures sobre el cavall en moviment la converteixen probablement en la disciplina més sofisticada.

En les competicions d'enganxaments de més d'un cotxer són necessàries també les habilitats, les estratègies i la compenetració entre els participants del mateix equip.

Tot i la necessària interacció entre companys o companyes d'equip en els esports eqüestres, a totes les especialitats citades, així com a la resta de disciplines, l'essència es troba en la relació recíproca, íntima, conscient i coordinada entre cavall i genet o amazona per a la superació de les exigències i dificultats de cada prova o situació.

3) Altres jocs i activitats eqüestres.

A més de les disciplines esportives descrites anteriorment, que són les més conegudes i de caràcter institucionalitzat, existeixen altres jocs, manifestacions i competicions de diferents tipus, algunes d'elles molt arrelades, que tenen com a element principal la utilització del cavall. A continuació s'apunten algunes activitats eqüestres que es desenvolupen localment, com a espectacles en alguns pobles o ciutats, i altres que són competicions i jocs fins i tot d'abast internacional.

- ✓ Concurs anomenat "**Jocs Eqüestres Mundials**" coneguts també com els WEG. Se celebren de forma itinerant a diferents ciutats del món i la seva adjudicació depèn de la FEI (Federació Eqüestre Internacional). Els WEG

consisteixen en proves combinades amb més modalitats eqüestres que als Jocs Olímpics: doma clàssica, salt, concurs complet, concurs d'enganxament, volteig i raid.

✓ **"Acoso y derribo"** és una disciplina relacionada amb les tasques que es realitzen amb el ramat al camp. Consisteix en tombar al brau amb una garrotxa per tal de comprovar si reuneix les condicions desitjades, i també per a dominar-lo i marcar-lo. És una pràctica generalitzada a les explotacions de braus, que ha esdevingut en esport, com moltes altres activitats tradicionals que tenen o tenien a veure amb treballs habituals al camp. Anualment se celebra el campionat d'Espanya en diferents poblacions.

✓ **Jocs hípics.-** "Els jocs a cavall constitueixen la més antiga de les arts eqüestres. El Llibre de Job ens parla de caceres d'estruços a cavall, les justes foren entreteniments de l'Edat Mitja i els orígens del polo es remunten a l'antiguitat. 600 anys aC els xinesos practicaven una forma de polo amb una pilota lleugera....".

✓ **Jocs de l'oest:** hi ha una gran quantitat i riquesa de jocs relacionats amb la vida de "ranxo" basada en la captura i doma d'animals salvatges. A determinats indrets d'Estats Units i Austràlia, aquestes activitats són considerades esports.

✓ **Rodeo.** Consisteix en aguantar-se sobre un pollí salvatge, amb cadira o sense, durant un temps mínim determinat. També es realitza sobre altres animals com per exemple en bou.

✓ **Cursa de barrals.** Es practica en una pista triangular senyalitzada per 3 gran bidons al voltant dels quals el genet cavalca) és també popular a Canadà i Austràlia.

✓ **Captura de vedells amb el llaç.** Sobre el cavall es persegueix el vedell galopant al seu costat, i es llença el llaç per a atrapar-lo. El genet salta des del

cavall sobre el vedell per tombar-lo al terra de costat i lligar-li les potes, en menys de 5 segons.

✓ **Curses sobre pell de bou** Un genet a cavall arrossega amb una corda a una persona que va sobre una pell de bou, lliscant.

✓ **Skyjoring.** Consisteix en esquiar en una pista plana arrossegat per un cavall conduït al galop per un genet o una amazona. Qui esquia s'agafa d'una corda i traça un recorregut marcat superant diverses portes i realitzant habilitats de precisió.

✓ **Jocs d'armes:** Molts jocs que l'home ha inventat estan inspirats i relacionats amb la guerra. A més de la diversió, servien per a preparar-se i aconseguir millors resultats en la batalla. Els més famosos i estesos són els torneigs i les justes. Aquests jocs eren substitutius de les guerres en èpoques de pau. En l'actualitat es practiquen com a record folklòric del que van ser en la seva època històrica.

✓ **Caceres de guineus**, que fins fa molt poc es continuaven celebrant al Regne Unit, tot i les constants protestes en raó de la defensa dels drets dels animals per part d'un sector important de la població. Recentment es van prohibir, el que va provocar importants protestes del sector de la població que era partidari. Finalment són les guineus les que han sortit guanyant.

✓ **Caceres de llebres amb llebrer i a cavall**, és un dels esports més antics practicats a la Península Ibèrica, amb reglament de l'època de la ocupació romana. Avui encara es practica a Andalusia, Extremadura i part de les dues Castelles.

✓ **Jocs de feina del camp:** són jocs relacionats amb les tasques que a l'agricultura el cavall i l'home han realitzat colze a colze. Predominen en determinades zones com el País Vasc Aragó. Són el transport de pedra, aixecament de l'ase (a Aragó)...

✓ **Gynkanas:** (Gymkhamas) és una paraula angloíndia que vol dir "un dia de camp a cavall". Les gynkanas són un conjunt de jocs, font de diversió i de demostració de certes habilitats, que es practiquen a cavall. Gaudeixen de gran popularitat arreu però especialment freqüents a Anglaterra. Al ser proves combinades de jocs varien d'un lloc a l'altre, cada organització escull els jocs segons els seus coneixements, creativitat, tradició, tipus de concursants, ... Els més típics són:

- ✓ Curses de sacs guiant als cavalls amb brides llargues.
  - ✓ Curses en què després d'arribar a la meitat del recorregut s'ha de desmuntar i aguantant al cavall agafar amb la boca una poma que està dins d'un pal d'aigua, tornar a muntar i completar el recorregut.
  - ✓ Curses de ziga-zaga amb el cavall.
  - ✓ Fer diana en anelles o altres objectes amb un pal passant al galop....
- **Cavalls i festes:** la implicació dels cavalls en festes populars es ben sabuda. Exemples destacats són la Feria de Abril de Sevilla i el Rocío, celebracions que serien impensables sense la presència abundantíssima de cavalls i carruatges.

Un altre exemple de la importància festiva del cavall el trobem en la cursa del *Palio*. La festa té els seus orígens l'any 1656. Consisteix en una cursa de velocitat a la plaça central de la ciutat de Siena, a Itàlia. Els genets munten a pel, sense sella ni estreps i amb robes de l'edat mitjana. Han de completar 3 voltes a la plaça. El premi no són diners sinó la glòria. Potser aquest és un dels aspectes més notables. La durada de la cursa és mínima, poc més d'un minut. Es celebra els mesos de juliol o agost i és una de les principals atraccions turístiques d'Itàlia. Competeixen els diferents barris de la ciutat i sense exagerar, es pot afirmar que desperta verdaderes passions, de vegades incontrolades.

Més properes i conegudes són les desfilades de les companyes muntada de la guàrdia urbana, o la participació de cavalls a la Cavalcada dels Reis Màgics, o les exhibicions en els espectacles de circ, o la festa més tradicional en la que intervenen cavalls a tota Catalunya amb motiu del patró dels traginers, Sant Antoni

Abat,... per adonar-se que els cavalls són un element que es relaciona amb el folklore, l'espectacle i la diversió.

- **Cavalls de Menorca.** Són el principal atractiu de les festes de Sant Joan i d'altres festes populars de l'illa de Menorca. La participació dels cavalls menorquins, d'espectacular planta i pelatge, suposen un esdeveniment àmpliament conegut a nivell nacional i internacional. De fet, els cavalls surten sempre que hi ha festa als pobles, a qualsevol poble de Menorca. Els cavalls menorquins, negres i brillants han transcendit les seves fronteres i són molt valorats per les seves característiques. Sovint són convidats a animar altres festes tradicionals, com les de la Mercè a Barcelona.
- **Les curses de galop** que se celebren als pobles de La Sénia i de Vila-seca a Tarragona, amb motiu de les seves festes majors, en les que participen genets i amazones diferents categories, inclusivament genets professionals que competeixen habitualment en les curses del hipòdrom de la Zarzuela, Lasarte i el de Sevilla. La competició s'estructura en tres proves de entre 700 i 2.000 m. Els genets i amazones afeccionats també poden provar sort i optar a premis en metàl·lic.

Són molt famoses les curses les tradicionals curses que se celebren al mes d'agost a les platges de Sanlúcar de Barrameda a la província de Huelva. Enguany serà la 160a edició. En ella participen a prop de 200 cavalls i més de 50 quadres de diversos països com Gran Bretanya, Irlanda, França, Argentina, Estats Units, etc. També participen alguns dels millors exemplars de cavalls espanyols.

En altres països europeus i d'arreu del món, les curses de cavall adquireixen una importància enorme pel volum de negoci que impliquen.

A cavall són les festes més importants de Guipúscoa. A Sant Sebastià el 20 de Gener (patró de la ciutat) se celebra la famosa festa de la "tamborrada" en ella, al ritme de música i tambors els cavalls desfilen amb genets disfressats amb vestits de l'època

napoleònica. També en aquesta festa desfilen nens a cavall vestits amb rèpliques dels exèrcits del s .XIX. Una altra festa en la que el cavall és el protagonista és la dels "calderers" que commemora les caravanes gitanes que recorrien Europa amb els seus carros i cavalls per traficar amb els seus productes artesans.

Altres modalitats de la presència dels cavalls en festes populars són les curses d'aficionats o "*curses de cavalls per la joia*". Per exemple les curses de la platja del Pinar a Castelló. El recorregut és de 2 km. Aquesta prova té un origen musulmà i en elles el vencedor lliurava una joia a la seva estimada com a símbol dels seus sentiments amorosos¹³.

A tota Espanya fires i subhastes de cavalls tenen lloc al llarg de tot l'any, com les que citarem a continuació en una relació que no és exhaustiva, sinó demostrativa de la quantitat de fires i mercats del cavall que se celebren, i de la seva àmplia distribució arreu l'estat. A la major part de les fires, mercats i subhastes importants que se convoquen s'aprofita per celebrar concursos morfològics i de funcionalitat, a on es valoren i qualifiquen els exemplars que es presenten:

- ✚ **Feria del Caballo de Jerez.** Organitzada per l'Ajuntament de Jerez de la Frontera, la Junta de Andalusia, la *Real Escuela Española de Arte Equestre* i entitats públiques i privades.
- ✚ **Subhasta Equisur** de pollins d'1 i 2 anys emmarcada en la Feria del Caballo de Jerez
- ✚ **Saló del cavall de València.** La XVIIè Saló del cavall de València es va realitzar durant la **Fiecvall, Fira del Cavall de València**, al juny de 2014.
- ✚ **Mercat del Cavall a Bàscara.** Girona, Alt Empordà. Es realitza el primer diumenge de cada mes.
- ✚ **SICAB. Salón Internacional del Caballo de Sevilla.** Probablement la fira dedicada al cavall PRE més important del món.
- ✚ **Fiesta del Asturcón** en la Majada de Espineres. Astúries.

---

¹³ Revista Crinum. 12, Maig 1995

- ✦ **Feria del Caballo de Piedrahíta.** Àvila. Amb la participació de més de 250 cavalls i l'assistència de més de 50.000 visitants.
- ✦ **Feria del Caballo Español en Torrelavega,** Cantàbria.
- ✦ **Salón del Caballo de Albacete.** Principalment dedicat al PRE i als carruatges.
- ✦ **EQUIMUR - Salón Nacional de Caballos de Razas Puras.** En el 2014, del 3 al 6 d'abril, es va celebrar l'edició número XIX.
- ✦ **Feria Internacional Ganadera de Zafra. Extremadura.** En ella es donen cita, junt amb altres espècies ramaderes, més de 1500 caps de ramat equí.
- ✦ **Mercat del Cavall d'Amposta.** Amb la parada de sementals de l'estat espanyol que es realitza sota la responsabilitat del Servei de Criar Cavallar de l'exèrcit. Aquestes parades dedicades a la munta d'eugues per a la millora de les línies genètiques dels cavalls només es realitzen en tres llocs a Catalunya, un d'ells és Amposta.
- ✦ **Feria Equina de Galicia.** Aquesta comunitat autònoma ha crescut molt en importància en relació a la cria i preparació de cavalls. Probablement és la tercera d'Espanya en nombre de caps i s'estan fent molts esforços per a la promoció de la cria i doma de PRE per a l'esport, a les seves explotacions ramaderes.

A Catalunya se celebra una important fira íntegrament dedicada als cavalls, de les més destacades que se celebren a l'estat espanyol: **Equus Catalonia**. En ella s'ofereix un programa molt variat de concursos morfològics de PRà i de PRE, exhibicions de doma clàssica, vaquera i d'altres disciplines, a més de concursos de salts, demostracions de doma natural, activitats amb ponis, enganxes, carrusels, partits de horseball, etc. Aquesta fira se celebra cada any a la tardor, al Parc de la Dehesa de Girona. Anys anteriors també es va ubicar al recinte firal de Montjuïc de Barcelona.

La **Fira del Cavall de Sabadell** s'instal·la anualment al Parc Central del Vallès, en la frontera amb el municipi de Badia. Aplega exhibicions, concursos i mercat de compra venda de cavalls i de materials i equipaments eqüestres.

El **Mercat del Cavall Hispà-Bretó de Puigcerdà** que se celebra anualment a la tardor va aplegar en l'edició de novembre de 2013 més de 450 cavalls, la majoria de la raça hispà-bretona. Un indicador de la importància que té la ramaderia de cavalls a

la comarca de la Cerdanya es que es comptabilitzen de l'ordre de 800 ramaders de cavalls, que reuneixen al voltant de 4.500 cavalls d'aquesta raça.

L'Equifira de Bàscara. Amb la desaparició de la fira Equus Catalonia que se celebrava a Barcelona, l'Equifira va iniciar-se amb la vocació de ser la principal fira eqüestre de Catalunya. La primera edició es va realitzar els dies 14, 15 i 16 de juny de 2013. La segona edició va ser el passat juny de 2014, els dies 14 i 15. L'impuls i el compromís destacat de la Revista Hípica Catalana està al darrera de la creació, realització i manteniment d'EQUIFIRA.

4) Activitats terapèutiques que es realitzen amb cavalls. La Hipoteràpia.

Equinoteràpia o hipoteràpia són conceptes sinònims.

La hipoteràpia és una activitat rehabilitadora que s'inscriu en el conjunt de teràpies que es realitzen amb la col·laboració o participació d'animals. En la hipoteràpia, el cavall amb els seus moviments, la seva morfologia, el seu caràcter i el seu contacte serà molt útil per estimular les persones susceptibles i necessitades de ser tractades. Els beneficis de la estimulació tenen a veure amb aspectes físics com la mobilitat de les articulacions, l'activació de la musculatura, i el funcionament del sistema locomotor en general, que implica l'equilibri estàtic i dinàmic, la multiplicació de les sensacions propioceptives, exteroceptives i interoceptives, la definició de la lateralitat, l'ajust postural, etc.

També aporta beneficis de caràcter psíquic, com la confiança en si mateix, l'autoestima, l'afany de superació, l'atenció i la concentració, o aspectes socials i afectius, com són, l'expressió i la comunicació, la proximitat i afinitat i la sensació de correspondència afectiva. Sense oblidar els beneficis cognitius derivats de l'aprenentatge en un ambient diferent a l'habitual i del coneixement d'un animal gran i poderós, però dòcil i de tracte afectuós i amable, en el seu estil propi.

Hipoteràpia social: cerca la inserció social de persones amb discapacitats socials, psíquiques i físiques mitjançant la relació afectiva amb el cavall, el sentiment

d'autonomia que permet gaudir aquesta relació i el coneixement i domini de les cures i el maneig bàsics dels cavalls i dels elements propis del seu món.

Cito un exemple proper i recent. A l'escola hípica Ca n'Alzina de Sabadell, sota la responsabilitat de l'Associació MAIN, el patrocini de l'Ajuntament i la direcció del professor Luciano Lucarelli i la seva dona i col·laboradora Cristina, s'ha dut a terme un programa de reinserció social i laboral amb joves en risc d'exclusió social, a través de la formació professional basada principalment en els oficis de mosso de quadra, i conductor de carruatges. L'objectiu, habituar l'alumnat participant en la regularitat i l'exigència formativa, inspirada en les activitats pròpies de l'àmbit laboral, aprofitant l'estímul i la satisfacció del tracte amb el cavall, en un ambient a l'aire lliure i realitzant feines manuals i d'elevada exigència física com són, entre altres, la cura i el maneig del cavall i dels equips, l'equitació i la preparació, maneig i conducció de carruatges.

Hipoteràpia per a persones amb discapacitats psíquiques i/o físiques: Segons paraules d'una pacient¹⁴ *"a los que estamos en una silla de ruedas, montar a caballo nos permite disfrutar de una libertad que no se paga con nada. En realidad es el caballo quien nos transmite esa sensación de cariño desinteresado"*.

Un exemple de creació de nuclis d'activitats eqüestres per a persones amb necessitats especials el trobem al Centre La Granja de Sitges, dirigit per la Raquel Martín i Sira Matas. Aquests centres proliferen a Catalunya, normalment dedicats a serveis i activitats diversos entre els que s'integren els d'hipoteràpia. Així mateix augmenten les associacions, webs, publicacions i estudis dedicats a aquesta línia de teràpies dins del subsector de teràpies amb animals.

Hipoteràpia per a persones grans: També se l'anomena Gerontohipoteràpia. La relació entre persones grans i el cavall és especialment intensa quan resulta acceptada per ambdues parts. Les persones que participen en programes de gerontohipoteràpia experimenten en poc temps millores substancials en la seva

---

¹⁴ Revista Ecuestre, núm.188 Octubre 1998. Pàg. 87.

mobilitat específica en les diferents articulacions i general del conjunt del seu organisme, recuperen energia vital, s'adonen de què són capaces de realitzar activitats que ni somiaven abans d'intentar-ho, com pujar i baixar al cavall, mantenir-se sobre ell i realitzar exercicis posturals en posició estàtica i en moviment. Les persones que hi participen de forma continuada, estableixen una vinculació afectiva amb el cavall, que és mútua, que els proporciona gran motivació i satisfacció.

Respecte a la formació professional que prepara a especialistes en les diferents versions de la hipoteràpia, cal destacar 3 cursos de postgrau que s'ofereixen a Catalunya i que són únics i punters a Espanya:

- a). **Diplomatura de Postgrau en Rehabilitació Eqüestre. Hipoteràpia.** Curs pioner d'hipoteràpia a Espanya. L'ofereix l'Escola d'Infermeria i Fisioteràpia Gimbernat, adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona. La Directora és Teresa Xipell.
- b). **Màster en Hipologia.** El Cavall com a mitjà de revitalització. S'ofereix a l'INEFC (Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya) de Lleida, és dirigit pel professor Joan Antoni Prat.
- c). **Diploma de Postgrau en Hipoteràpia i Equitació Terapèutica.** L'ofereix la Universitat de Girona i l'entitat Equinoteràpia Girona. Mas Alba. La directora és Inés Fernández i la coordinadora Katrin Kopperschmidt.

Tant els centres que ofereixen formació per a la hipoteràpia com centres que es dediquen a practicar-la proliferen a Catalunya i arreu l'estat. Aquest fet és positiu, però planteja la dificultat del control de la qualitat i l'adequació dels serveis i les activitats ofertes.

El cavall a l'exèrcit i les forces de seguretat: la utilització d'èquids per part de l'exèrcit i els cossos de seguretat es redueix de forma progressiva. És manté una cabana de cavalls encara notable, que són utilitzats principalment en funcions de vigilància i d'exhibició en festes i ocasions protocol·làries.

El Servei de Cria Cavallar de l'exèrcit ha tingut molta importància durant segles. Ha estat el principal responsable de la millora de les races i de la fixació de biotips

equins. Actualment la influència de l'exèrcit és molt menor i el servei de cria ha deixat d'existir.

El Reial Decret 662/2007, de 25 de maig, que tracta de la selecció i reproducció de races equines pures, lliura la gestió de les Races Cavallars al Ministeri d'Agricultura, i el Servei de Cria Cavallar deixa de ser una entitat rellevant en el sector eqüestre.

En aquella època, era evident la importància del sector. El Reial Decret expressa la millora del sector en el seu preàmbul per justificar els canvis regulats:

"En funció de la favorable evolució d'aquest sector, posada de manifest per l'increment del cens registrat en llibres genealògics, la millora de la qualitat i per la projecció internacional dels èquids criats a Espanya, tant de races pròpies com foranes, procedeix ..."

Uns anys més tard, es produeix un nou canvi important que afecta la regulació del cavall a Espanya. El Reial Decret 701/2013, de 20 de setembre, de racionalització del sector públic, procedeix a extingir l'Organisme Autònom de Cria Cavallar de les Forces Armades, l'Estatut es va aprovar per Reial Decret 1664/2008 de 17 d'octubre. Totes les funcions i competències d'aquest Organisme Autònom seran assumides, a partir del 01 de gener de 2014, per la Secretaria General Tècnica del Ministeri de Defensa.

El control de les races equines i la certificació i emissió de les cartes i els certificats d'identificació dels individus no dependrà principalment de l'exèrcit, sinó d'organismes públics i privats vinculats al sector de l'agricultura, de la veterinària, a les associacions de ramaders i a les federacions hípiques.

Presència dels cavalls a la societat actual

Per tant, pel que hem anat argumentant i demostrant, en els països desenvolupats el cavall continua acompanyant a l'ésser humà en la seva singladura per la vida possibilitant activitats que creixen en varietat i nombre de practicants, que tenen a veure amb l'oci i la recreació. A més el cavall realitza encara moltes de les feines que ha realitzat tradicionalment al camp, en el medi rural, certament en menor intensitat i sovint de forma testimonial, cedint de forma irreversible al predomini de la tecnificació i la maquinària.

En les societats avançades el nombre de persones que aprèn a muntar per plaer i que compra cavalls creix. Això comporta que augmenti la necessitat de personal especialitzat en la cura i la preparació dels cavalls, la fabricació de productes per a les diferents activitats, la gestió dels centres, el manteniment de les quadres, l'ensenyança de l'equitació i de la resta de disciplines, la veterinària, etc.

Es pot dir amb seguretat, per tant, que el cavall no és una espècie en vies d'extinció, sinó tot el contrari, és una espècie que consolida la seva presència tant en el món desenvolupat com el món en vies de desenvolupament. Aquesta afirmació probablement no es podria fer d'una forma tan segura sense la deriva que ha pres en les darreres dècades la presència i utilitat del cavall en l'entorn de l'esport, de l'oci i de la recreació.

Així mateix no hem d'oblidar situacions com la de països com Albània, Romania, Sèrbia, Bulgària, Bòsnia o Kosovo, entre altres, en els quals, com a conseqüència dels canvis sociopolítics experimentats, en alguns casos després de processos especialment traumàtics com han estat les guerres dels Balcans, els cavalls han tornat a prendre un protagonisme destacat en les feines de transport i en les pròpies de les explotacions agrícoles. De vegades, per la precarietat de recursos, es produeixen situacions paradoxals com les de cavalls estirant de cotxes moderns inservibles com si fossin carruatges.

Al nostre país, a Catalunya i al conjunt d'Espanya, la recuperació de la presència del cavall, un cop estabilitzat el procés d'ajust originat per la irrupció de la maquinària i la tecnologia en els sectors d'activitat productiva que li eren més propis, és segura i duradora. L'augment del nombre de cavalls i de persones que practiquen les activitats eqüestres és evident. Tanmateix, és de preveure un cert estancament del creixement donada la profunda crisi econòmica actual, que afectarà de forma més contundent els productes i les activitats que no són prioritàries per a la supervivència.

El cavall està de moda. En els últims anys s'han estrenat amb èxit pel·lícules sobre el cavall, o amb el cavall com a protagonisme, que demostren la gran atracció i la màgia incombustible que desprèn aquest animal singular. En citem algunes d'elles:

- ✓ **War horse.** 2011, dirigida per Steven Spielberg i protagonitzada per David Thewlis, Emily Watson, Toby Kebbell, Peter Mullan,...
- ✓ **Secretariat.** 2010, dirigida per Randall Wallace i protagonitzada per Diane Lane, John Malkovich, Scott Glenn, Dylan Walsh,...
- ✓ **La Legenda de Moondance Alexander.** 2007, dirigida per Michael Damian. Història inspirada en un cas real. Protagonitzada per K. Panabaker, D. Johnson,...
- ✓ **Dreamer. Camino hacia la victoria.** 2005, dirigida per John Gatins. protagonitzada per Kurt Russell, Dakota Fanning, Kris Kristofferson, Elisabeth Shue, David Morse,....
- ✓ **Océanos de fuego (Hidalgo).** 2004, dirigida per Joe Johnston i protagonitzada per Viggo Mortensen, Omar Sharif, Zuleikha Robinson,...
- ✓ **Seabiscuit, más allá de la leyenda.** 2003. dirigida per Gary Ross i protagonitzada per Tobey Maguire, Jeff Bridges, Chris Cooper, Elizabeth Banks,...
- ✓ **Spirit: el potro indomable. 2002.** Pel·lícula d'animació, dirigida per Kelly Asbury i Lorna Cook.
- ✓ **El hombre que susurraba a los caballos.** 1998, dirigida per Robert Redford, protagonitzada per Robert Redford, Kristin Scott T., Sam Neill, Dianne Wiest, ...
- ✓ **Belleza negra (Un caballo llamado Furia).** 1994, dirigida per Caroline Thompson, protagonitzada per Sean Bean, David Thewlis, Jim Carter, Peter Davison,...
- ✓ **El corcel negro.** 1979, dirigida per Carroll Ballard i produïda per Francis Ford Coppola, protagonitzada per Kelly Reno, Mickey Rooney, Teri Garr, ...

<http://www.youtube.com/watch?v=MV4ES6O8Giw>

La importància del cavall en l'actualitat. Influència en l'economia.

La relació home-cavall ha estat marcada sempre per dues utilitats, la feina productiva i la recreació, el negoci i l'oci. L'entesa entre cavall i home ha donat tant de joc que és difícil trobar exemples de compenetració comparables. Però aquesta relació ha anat més enllà de la pura rendibilitat del cavall com a força de treball, més enllà de la pura servitud i utilitarisme. Al llarg de la història el tracte de l'home amb el cavall ha anat de la por inicial al desconegut a l'explotació més despietada, passant per relacions de protecció, d'admiració, d'afecte i de simbiosi que han permès que el cavall hagi esdevingut inseparable i insubstituïble. L'home i el cavall s'han fet amics, s'han guanyat mútuament la confiança, l'home admira al cavall per les seves qualitats i pels serveis que li presta i el cavall s'ha habituat a la vida domèstica. L'home li ha proporcionat condicions de vida, no sempre adequades, que han evolucionat vers formes dignes i respectuoses.

En anteriors apartats hem recordat que en el Paleolític la relació home-cavall era la de la caça, la lògica entre caçador i presa. La caça era el treball de l'home i el cavall la recompensa, un salari pel treball realitzat que li proporcionava aliment i matèries primeres d'utilitat. Hem esmentat que en el Neolític, amb la domesticació del cavall, la troballa de la roda i l'economia agrària, el cavall esdevingué una eina de treball essencial per multiplicar la força i la resistència de l'home en activitats de transport, activitats de camp: neteja, preparació, conreu, collita....

Durant el colonialisme i l'expansió dels imperis, fins al segle XX, el cavall fou un col·laborador imprescindible per accelerar els desplaçaments, incrementar el pes i el volum de les càrregues i per aconseguir major rendiment tant en el comerç, com en l'agricultura, el transport i altres branques productives. També en la guerra...

Fins a la dècada de 1960, a les cases de camp i als negocis de transport i càrrega hi havia més ases i mules que cavalls, ja que eren més barats i eficients. Progressivament, duran el segle passat, els cavalls van ser adquirits per les classes adinerades i pels clubs per promocionar i practicar l'equitació i per arrossegar els

carruatges. Ases i mules servien a les feines agrícoles i als transports en els negocis populars. La proporció en el medi rural entre els segles XIII i XX podia ser d'un cavall per cada 15 mules i ases. També, de forma progressiva, en proporció a la davallada de la seva utilització, el nombre de mules i ases va anar minvant.

En 1997 es calculava que a Catalunya hi havia aproximadament 24.000 cavalls, 150 mules i al voltant de 800 rucs. En 2014 el nombre de cavalls, està entre 30.000 i 35.000, el nombre de rucs ha millorat lleugerament per la protecció del ruc català, mentre que el nombre de mules s'ha estancat o probablement ha anat disminuint.

La força de treball que aportava el cavall als països que avui dia es consideren d'economia avançada ha estat substituïda per maquinària molt més eficaç i còmoda, vehicles de motor per a les feines del camp, camions, remolcs, etc., multipliquen per molt el rendiment que oferien les cavalleries. Aquest fet ha provocat una reducció molt important de la presència i la importància del cavall. Tanmateix, la davallada s'està remuntant mercè als nous usos i finalitats que proporcionen els cavalls a la recreació, l'esport i l'oci, i el proveïment de matèries primeres, entre altres activitats.

El cavall s'ha encaixat per mèrits propis en una nova civilització en la qual les ànsies hedonistes continuen marcant els hàbits humans i el temps disponible per al lleure i el cultiu de la salut és creixent. La combinació d'aquests factors i l'atractiu i polivalència del cavall emparen la seva recuperació. Les raons d'aquest canvi de cultura en relació amb l'era industrial precedent, i de l'augment del temps d'oci i el gust i l'accés a l'activitat física per a una vida saludable, probablement no tenen marxa enrere, dit això amb la prudència a què obliga la complicada conjuntura econòmica que ens afecta.

Algunes de les causes que han propiciat el canvi social postindustrial i l'èxit de les activitats hípiques i la recuperació de la presència del cavall són:

- ✓ la reducció de la jornada laboral i l'aplicació d'horaris flexibles,
- ✓ l'augment del poder adquisitiu d'amplis sectors de la societat,
- ✓ el reconeixement de l'activitat física com a factor que millora la qualitat de vida,

- ✓ el reconeixement de l'esport i del temps de lleure com un dret de les persones,
- ✓ la cerca del plaer i la salut en un entorn de vida saludable, junt amb la satisfacció del contacte amb el cavall,
- ✓ l'apropament al món del cavall, afavorit a l'escola i als mitjans de comunicació,
- ✓ la popularització d'algunes de les modalitats eqüestres i la reducció dels costos de compra i de manteniment dels cavalls,
- ✓ l'increment i disseminació dels centres d'activitats eqüestres i la seva promoció i accessibilitat,
- ✓ la diversitat d'activitats que es poden realitzar amb cavalls a totes les edats,
- ✓ els beneficis que aporten els cavalls a diversos sectors productius directament i indirectament relacionats,
- ✓ l'augment de l'expectativa de vida, que permet l'allargament de la vida activa

Convé insistir en aquesta qüestió, explica i justifica en bona mida la raó de ser d'aquesta tesi. Vivim en una societat en la qual les pràctiques d'activitats físiques i esportives amb finalitat recreativa i per a la salut, en el seu sentit més profund, han adquirit una importància cabdal marcant una de les diferències amb el model socioeconòmic de l'era industrial, en la que el treball era el valor central i l'oci només s'entenia com el temps breu, sovint insuficient, per reposar i acumular energies per tornar a treballar.

L'oci i la recreació, així com la protecció de la salut i del benestar, eren un privilegi reservat a les classes dominants i solvents. Tot i que no hem arribat a la situació ideal o desitjada, i sense ignorar l'etapa difícil i regressiva que vivim en l'actualitat, les condicions de vida han millorat en general respecte a la primera meitat del s. XX.

L'augment del temps de lleure ha afectat també, de forma determinant, el món del cavall. Sempre ha existit el vessant recreatiu i plaent de muntar a cavall en les diferents modalitats. La diversió i la recreació de l'home a través de la relació amb el cavall, i confiem que en certa mida també del cavall amb l'home, és present des de la domesticació del cavall i conseqüència de la convivència propera i la relació simbiòtica habitual entre ambdós.

Els segles XX i XXI, són d'inici, consolidació i acceleració de la revolució digital, de l'era cibernètica i d'internet, de l'increment exponencial de les xarxes socials i la participació en elles. També de l'augment irrenunciable del temps de lleure per a una gran part de la població mundial en els països d'economia desenvolupada. En conseqüència, s'ha produït un procés de la transformació dels usos de l'equitació tradicional vers una pràctica definitivament i majoritària recreativa, esportiva i saludable, a l'abast d'amplis sectors de la ciutadania. A la societat contemporània, en els països desenvolupats, la pràctica de l'equitació va trobant la manera de deixar de ser una activitat reservada únicament a les classes amb més poder adquisitiu, i es popularitza. Tanmateix, es mantenen algunes modalitats i àmbits de pràctica de l'equitació, de la mateixa forma que ha succeït amb esports també popularitzats com el tennis, l'esquí i altres, que són encara distintius de classes socials econòmicament privilegiades.

És innegable que tenir un cavall en propietat i poder muntar de forma habitual no és comú, i està molt lluny de l'abast de la majoria de les persones, tant si es manté el cavall en un centre de pupil·latge com si es disposa d'espai a casa i el mateix propietari es dedica a la seva cura i maneig.

Tot indica que el nombre de cavalls propietat de particulars creix constantment a un ritme moderat. Les fires de cavalls, l'augment de les eugassades, el mercat de compravenda, les publicacions especialitzades, la proliferació d'empreses que s'hi dediquen, ..., així ho demostra.

És també evident que cada cop són més els afeccionats que accedeixen a la pràctica de l'equitació, degut probablement tant a la millora del poder adquisitiu d'un sector important de la societat, com a l'evolució favorable i menys selectiva de les condicions i dels requisits de compra i de manteniment dels cavalls i d'accés als clubs hípics.

S'ha de fer una consideració important en aquest punt de la recerca, com a conseqüència de la revisió final, que tornarà a ser comentada en diferents apartats. Des del 2011, el creixement moderat i constant del sector s'ha alentit, no sabem amb

quina severitat ni quan durarà, però la crisi econòmica l'està afectant. Els raonaments i deduccions de la tesi no se centraran en la conjuntura de l'actual crisi, que tot i que no pot ser ignorada, no condicionarà el seu desenvolupament pel fet que la major part de la mateixa s'ha realitzat en l'etapa prèvia a la crisi, que ni podia ser imaginada. És raonable, d'altra banda, pensar que la crisi se superarà i donarà pas a la recuperació, que també afectarà el sector equí favorablement.

Cal esmentar que, tot i l'afectació d'algunes dinàmiques productives internes del sector degudes a les tensions econòmiques i socials provocades per l'actual crisi econòmica, les dades que es proporcionaran més endavant demostraran que la salut del sector és satisfactòria i que ni a Espanya ni a Catalunya no s'ha produït cap daltabaix en la seva estructura i evolució.

En altres països de la UE l'afectació en el sector ha estat profunda i dramàtica. Irlanda és país prototípic en aquest sentit. Els cavalls han caigut en desgràcia. És un clamor el drama que estan patint molts cavalls que són abandonats a la seva sort, morint sovint per inanició o per accidents diversos. Aquest fet extraordinari també s'ha manifestat al nostre país, fins al punt de què s'han creat associacions per a la protecció dels cavalls maltractats o abandonats. Tanmateix, són manifestacions estadísticament poc rellevants, malgrat la seva gravetat.

L'augment de la pràctica de les activitats eqüestres, la proliferació de noves modalitats d'activitats, les facilitats per a apropar-se al món del cavall, l'augment del nombre de cavalls i d'explotacions eqüestres, junt amb altres indicadors que es comentaran posteriorment, mostren una evolució positiva del sector equí al nostre país.

Són molt abundants a Catalunya els centres d'activitats hípiques que lloguen els cavalls i els equips i que organitzen activitats com cursos d'equitació o excursions a cavall, escoles esportives d'equitació a on s'ensenya a muntar i preparen per a la competició, estades formatives intensives basades en la relació amb cavalls, colònies eqüestres, competicions escolars i interclubs de diverses modalitats hípiques, turisme

rural a cavall, etc. Aquests centres apliquen preus que normalment resulten assequibles per a persones de totes les edats i condició.

La pràctica de l'equitació pot ser habitual o esporàdica i no passa necessàriament per l'obligació de ser propietari d'un cavall.

Estimacions aproximades apunten que a Catalunya practiquen de forma habitual alguna o diverses disciplines eqüestres al voltant de 25.000 persones, mentre que de forma esporàdica, són més de 200.000.

En una perspectiva de dècades s'ha de considerar que el món del cavall, en les seves diferents manifestacions, es troba en un moment evolutiu clau, en el que intenta recuperar amb solidesa i visió de futur la seva importància, a través de noves activitats que, si tot va bé, s'aniran diversificant, popularitzant i estenent.

Xifres d'Alemanya, França i Holanda, països que guarden menys tradició eqüestre que Espanya però que han sabut explotar i exportar tant la seva cabana equina com la seva estratègia esportiva donen la pauta del que pot ser també l'evolució previsible al nostre país un cop superades les limitacions actuals. Fins ara, lamentablement, no s'han pogut fer estudis comparatius per manca de dades pròpies.

Algunes dades contrastades el 2010, ens informaven que Catalunya ocupava el segon lloc en el rànquing de clubs d'equitació, i el tercer en nombre de llicències federatives a tota Espanya.

No es coneixen, però, les dades de les persones que practiquen l'equitació recreativa, sense federar-se i el nombre de practicants esporàdics en activitats de turisme eqüestre. En qualsevol cas, les xifres disten molt de les que presenten la major part de països europeus.

Sempre ha estat un gran inconvenient el desconeixement quantitatiu i qualitatiu del sector equí.

Per sort, la situació ha canviat en el decurs del 2013. Un estudi detallat encarregat per la *Real Federación Hípica Española*, anomenat "**Primer Estudio sobre el Impacto**

Económico del Sector del Caballo en España”, ens permet conèixer les dimensions quantitatives i qualitatives amb més precisió que mai.

Alguns dels resultats d'aquest estudi es comentaran en el següent apartat de la tesi.

Comparativament, aquestes dades estan encara allunyades de les centreeuropees. De fet, a bona part dels països d'Europa central i del nord el nombre de les llicències hípiques està entre els primers llocs en les estadístiques esportives generals, sovint només per darrere de les llicències de futbol, la proporció de cavalls per nombre d'habitants també n'és superior i l'impacte en el PIB estatal supera a l'impacte comptabilitzat a Espanya.

Es fan constar a continuació algunes dades il·lustratives de la situació del cavall a Europa.

ALEMANYA

A Alemanya el conjunt d'activitats productives que se'n deriven del cavall és importantíssim. Se situa en els primers llocs dels sectors que aporten major PIB al país.

Aproximadament 1,24 milions de persones practiquen esports eqüestres a Alemanya, segons dades de la Federació Alemanya d'Hípica, Deutschen Reiterlichen Vereinigung (FN). Hi ha més d'un milió de cavalls i ponis.

La població de cavalls a Alemanya s'ha multiplicat per quatre en els darrers cinquanta anys. A Espanya i a Catalunya la proporció ha estat la inversa, s'ha dividit per 4 la cabana equina.

La FN és l'associació eqüestre més gran a Europa. Dins de la Federació Alemanya d'Esports Olímpics, la FN és la segona amb 748.839 membres. La pràctica de l'equitació és més freqüent entre les dones. Aproximadament el 70% de les llicències de la Federació són femenines.

El sector aporta més de 300.000 llocs de treball directes, i més de 10.000 empreses depenen del cavall.

FRANÇA

La Federació Francesa d'Hípica és la tercera del país en nombre de llicències, superat únicament per la de futbol i la de tennis.

Segons dades del Ministeri d'Agricultura francès, el nombre de llicències federatives al país veí és de 601.000, amb un augment del 30% en els últims cinc anys. I no només el nombre de llicències continua una tendència ascendent, el nombre d'associacions eqüestres ha experimentat un increment del 7% del 2003 al 2008 fins a situar-se en 2.696, mentre que el nombre de clubs va augmentar en el mateix període un 40%, amb 4.380 en l'actualitat. El sector eqüestre genera 44.200 llocs de treball directes en un país on hi ha 45.000 criadors de cavalls i que compta amb 245 hipòdroms.

HOLANDA

L'hípica és una important font d'ingressos a Holanda. El comerç del cavall esportiu holandès és molt important i més de 30.000 persones es dediquen a la cria de cavalls. Anualment, més d'un milió de persones visiten els concursos hípics del país. La Federació Hípica Holandesa (KNHS) té un nombre aproximat de socis de 140.000. El KWPN, (*Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland*), cavall esportiu holandès, que en l'actualitat es compten en nombre de 28.000, amb una descendència anual de prop de 10.000 poltres l'any, és un emblema nacional i ostenta un dels llibres genealògics més gran del món.

A Catalunya es podria esperar una evolució favorable en la mateixa direcció que aquests països, propers i referència de tants aspectes relacionats amb el desenvolupament i la lògica socioeconòmica de l'estat social i del benestar.

No hem d'oblidar que, tot i que estem en un moment involutiu de l'economia, la generació de llocs de treball i la creació d'empreses, el cavall i el seu entorn professional, capaç de generar activitat productiva d'alt valor pel seu caràcter transversal i plurifactorial, pot ser una part de la solució.

G. DADES DEL SECTOR EQUÍ A CATALUNYA I A ESPANYA.

Catalunya ocupa el segon lloc en el rànquing de clubs d'equitació, i el tercer en nombre de llicències federatives a tota Espanya.

Les dades més fiables en relació a la pràctica d'activitats eqüestres són les que presenten les organitzacions institucionalitzades a través d'estudis estadístics i també qualitius i de les seves pròpies memòries, informes i manifestacions. Per contra, no es coneixen les dades exactes de les persones que practiquen l'equitació recreativa, sense federar-se, ni el nombre de practicants esporàdics d'activitats de turisme eqüestre. En qualsevol cas, tot essent un nombre important, les xifres disten encara de les que presenten la major part de països europeus del nostre entorn. En el proper apartat s'aportaran dades de gran interès per conèixer les dimensions del sector. Se citen a continuació algunes d'elles.

En el 2014 a Espanya hi ha 719 clubs hípics federats i un total de 42.255 llicències federades entre genets i amazones.

Per comunitats autònomes, Andalusia és la regió amb més clubs federats arribant als 214. Catalunya amb 106 i Galícia amb 104 clubs la segueixen en segona i tercera posició respectivament. Quant al nombre de llicències federades, la Comunitat de Madrid destaca sobre les altres amb 8.809 llicències. Catalunya compta amb 6.238 llicències i Andalusia amb 6.164.

A totes les comunitats hi ha superioritat de llicències d'amazones sobre les de genets, amb 25.714 amazones federades per 16.541 genets federats.

Comparativament, aquestes dades estan molt allunyades de les centreeuropees. De fet, a bona part dels països d'Europa central i del nord, el nombre de les llicències hípiques està entre els primers llocs en les estadístiques esportives.

El nombre d'hipòdroms indica amb claredat l'escassa implantació de les curses de cavalls al conjunt de l'estat. Jerez de la Frontera a Andalusia, Lasarte al País Basc,

Centro Asturcón a Astúries, La Zarzuela a Madrid, i Bàscara a Catalunya recentment inaugurat, són els únics de l'estat on es practiquen de forma regular curses de Turf.

El més important i internacional de l'estat és l'Hipòdrom de La Zarzuela, que ha estat tancat durant quasi 10 anys, fins que a la tardor del 2005. Després d'una important restauració, ha iniciat d'una nova etapa de curses i activitats, amb un èxit molt considerable en les seves curses, així com en volum d'apostes i de negoci.

El nombre total de cavalls a Espanya es calcula que al conjunt de l'estat espanyol supera els 700.000 èquids de totes les races i finalitats, considerant també les espècies d'ases i mules.

EL cens ha estat imprecís fins el 2013, any que es va realitzar un estudi fiable encarregat per la RFHE, estudi citat anteriorment en aquesta tesi i que ofereix dades molt valuoses que durant lustres han estat demanades.

El nombre de practicants habituals de les diferents disciplines i activitats eqüestres a Espanya tampoc es pot determinar amb precisió, però supera àmpliament els 200.000 sumant els genets i amazones federats i els que no ho estan.

Són dignes de menció els 5 hipòdroms que hi ha a l'illa de Menorca, que evidencien la gran afició als cavalls que es manté a l'illa. Els hipòdroms són utilitzats principalment pels entrenaments i les competicions de trotons. És ben coneguda la importància del cavall menorquí i la seva presència a les festes i les tradicions de Menorca. El cavall ha esdevingut un signe d'identitat i un dinamitzador econòmic molt important, El cavall menorquí és un orgull per a la societat menorquina, i la seva illa està marcada per recorreguts especialment pensats per ser realitzats sobre el cavall, que permeten una forma de conèixer l'illa des del punt de vista cultural i turístic i que reben el nom de Camí de Cavalls.

Es considera que a Catalunya el nombre de persones afeccionades i practicants d'activitats eqüestres, que amb una freqüència mínima d'1 ó 2 cops al mes practica alguna activitat, pot situar-se al voltant de 30.000. Segons estimacions aproximades

de professionals del sector aquest número agrupa a persones de totes les edats i condició socioeconòmica.

Les dades són més fiables si es prenen sobre la base del càlcul que aporten les estadístiques federatives i la mitjana estimada de pràctica que es constata en els centres d'activitats eqüestres que imparteixen classes d'equitació i organitzen excursions i marxes a cavall.

Dels genets i les amazones ocasionals encara es federen pocs, i durant la crisi econòmica menys. Aquest fet perjudica l'expansió i la consolidació del sector, tot i que sembla que l'evolució és moderadament favorable. Les dades que s'aporten la federació estatal i la catalana demostren aquesta asseveració.

Les campanyes informatives i divulgatives i les mesures de promoció adoptades per la Federació Catalana d'Hípica estan estimulants, tot i que tímidament, l'augment de fitxes federatives tant de genets i amazones, com de registres de cavalls i de centres eqüestres. L'agrupació i la cooperació entre organismes sectorials i institucions públiques i privades ha suposat un factor de desenvolupament, creixement i millora del sector professional. Ens referim a centres eqüestres, Federació Catalana d'Hípica, associacions de criador i ramaders, ajuntaments, Generalitat, mitjans de comunicació, empreses fabricants de materials i equipaments equins, empreses comercials vinculades indirectament, ... Una manifestació evident de les iniciatives e cooperació són les fires, concursos, exposicions, salons, etc., que es fan sobre el cavall i sobre els esports eqüestres.

La Federació Catalana d'Hípica (FCH) ha superat períodes de confusió i d'un cert rebuig i desconfiança per part dels agents del món del cavall: genets, amazones, entitats esportives, explotacions ramaderes equines, promotors d'activitats i professionals del sector. Durant els últims anys, mercè a la nova direcció i a una gestió més acurada i professionalitzada, la FCH ha millorat molt el seu sistema de funcionament i de serveis als seus federats i federades, el que li ha permès un creixement considerable i la implantació desitjada en el món de l'equitació esportiva.

H. DIMENSIONS DEL SECTOR EQUËSTRE I IMPACTE ECONÒMIC, 2014.

Els estudis que s'han realitzat darrerament sobre el sector equí a Catalunya i a Espanya són de gran interès i imprescindibles per apropar-nos a la realitat.

Un dels aspectes més negatius per a la modernització i la millora del sector era, justament, la manca d'informes i de dades significatives suficientment contrastades.

Al principi dels treballs de recerca d'aquesta tesi resultava molt difícil o impossible disposar de dades específiques per entendre i poder valorar la realitat del sector a Catalunya i a Espanya. Alguns d'aquells estudis rudimentaris i imprecisos, que s'han citat en diferents moments, ens van ajudar a avançar però amb el recurs de la intuïció i les impressions i dades poc fonamentades en dades demostrables.

L'any 2014, la situació havia canviat. Vam disposar de referències de gran interès per dimensionar el sector equí i per poder emmarcar-lo en el conjunt de sistema productiu i econòmic del país.

Citem a continuació dos estudis que ens permeten utilitzar dades fiables, actualitzades i de gran valor:

1. ***“El impacto económico del Sector Ecuestre en España. Una primera aproximación”***. Rafael Castejón Montijano. Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED, 2006).

Aquest estudi xifra el seu interès en l'aportació de dades sobre el sector equí en diferents països, també al conjunt d'Espanya. Permet establir una certa comparació, si més no numèrica, entre els països estudiats. La referència s'adjunta a la bibliografia de la tesi.

2. ***“Primer estudio sobre el impacto económico del sector del caballo en España”***. Madrid 2013. Segons s'explica en la presentació del document, la idea de realitzar un estudi en profunditat sobre el sector va partir del *Comité para el Fomento del Caballo del Deporte*, que la Real Federación Hípica Española va crear l'any 2012.

L'estudi és molt complet i útil. Proporciona dades sobre el cens de cavalls i de les explotacions equines que permeten radiografiar els fonaments del sector. Proporciona també les dades sempre difícils d'obtenir de les llicències federatives de genets, de cavalls i de clubs i entitats del món del cavall.

Junt amb les estadístiques i informacions sobre la presència del cavall a la societat actual, dels usos i les pràctiques d'activitats esportives i d'oci que permeten dimensionar el sector, l'estudi aporta paràmetres econòmics del sector que obren un panorama definit per a la reflexió i la planificació de possibles iniciatives de negoci.

Analitza i quantifica la situació dels criadors, de la veterinària equina, de la indústria alimentària derivada del cavall, de les fires i certàmens, del transport de cavalls, de les festes populars en què els èquids són protagonistes, de les construccions i instal·lacions eqüestres i dels equipaments per a la pràctica de les diferents activitats i la cura dels cavalls, de les assegurances, del món del ferrament i del mercat de compravenda de cavalls, entre altres aspectes, i aporta les noves tendències que apunten en el sector.

Aquest informe suposa un abans i un després en el coneixement detallat i científic del sector equí a Espanya. Podem afirmar que mai s'havia fet una recerca tan completa, ben feta i fiable. Les dades quantitatives són molt positives des del punt de vista de l'evolució i de la situació actual. A més, com l'estudi indica, les dades obtingudes en alguna de les seves seccions són incompletes i avaluades a la baixa.

Aquest fet s'explica per l'encara deficient estructuració del sector, que impedeix obtenir dades exhaustives a causa de la dificultat d'arribar a connectar a totes les parts implicades, i per l'escassa experiència en estudis d'aquesta mena, el que fa que agents generadors d'activitat en el sector no sempre s'impliquin aportant informacions compromeses. Per aquesta raó, cal suposar que un resultat més exhaustiu de l'informe fora encara més favorable per a la importància del sector i la seva implantació.

La llarga perspectiva que proporciona el temps dedicat a aquesta tesi permet fer valoracions sobre l'evolució del sector. Des de l'any 2000 podem deduir algunes valoracions molt substancials comparant amb les dades de l'estudi de 2013. A continuació s'exposen una selecció de dades estadístiques extretes de l'informe.

CONCEPTES I ESTADÍSTIQUES SECTOR EQUÍ. ESPANYA 2012 i 2013	
Explotacions equines de diversa tipologia i dimensions	175.429
Clubs hípics federats	788
Clubs hípics no federats (estimació)	158
Nombre d'empleats directes en el sector (amb contracte laboral)	61.247
Nombre de cavalls, mules i ases (Dades d'abril de 2013)	723.496
Nombre de cavalls censats com a cavalls de pura raça	219.997
Llocs de treball identificats	> 61.000
Impacte econòmic directe (64% del total)	3.375.636.794 €
Impacte econòmic indirecte (36% del total)	1.928.010.703 €
Percentatge del PIB espanyol = 0'51%	5.303.647.497 €
Impacte econòmic de la indústria alimentària eqüestre (alimentació dels cavalls, facturació de la indústria, salaris..)	557.025.124 €
Factura veterinària	619.262.956 €
Total llicències federatives autonòmiques 2012 (+23% respecte a 2009: 42.255) Total llicències federatives nacionals 6.117	51.982
Total factura llicències federatives genets + cavalls 2012	7.626.751 €
Total factura estabulació de cavalls en clubs hípics 2012	479.747.544 €
Impacte econòmic anual concursos totes les modalitats	103.548.036 €
Impacte econòmic de les curses de cavalls als hipòdroms (en concepte d'apostes hípiques el 32% del total)	112.790.422 €
Impacte econòmic del transport de cavalls	16.650.000 €
Impacte econòmic equipaments eqüestres del cavall i del genet	144.881.500 €
Impacte econòmic activitats d'oci a cavall. Turisme eqüestre	68.000.000 €
Impacte econòmic anual compravenda de cavalls (90.000 caps)	403.609.914 €

En el quadre següent s'inclouen dades específiques de Catalunya.

CONCEPTES REFERITS AL SECTOR EQUÍ A CATALUNYA 2012 I 2013	
Explotacions equines de diversa tipologia i dimensions	5.263
Clubs hípics federats FCH (a Andalusia 214)	106
Clubs hípics no federats (a Andalusia 43)	21
Nombre d'empleats directes en el sector (aproximadament)	15.800
Nombre de cavalls a Catalunya (abril 2013)	33.740
<i>Nombre de cavalls a Andalusia ((abril 2013, per comparar)</i>	<i>(257.633)</i>
Nombre de cavalls de pura raça censats a Catalunya (aproximadament)	20.000
Nombre de llicències federatives 2012 (12%. 3r lloc entre CCAA)	6.238
Producció de pinsos d'alimentació per al sector equí a Catalunya, en tones. (2011. 3r lloc entre CCAA)	21.076
Impacte econòmic de la venda de pinsos equins a Catalunya (2011)	44.341.932 €
Impacte econòmic estimat del sector a Catalunya (7% del sector a Espanya)	371.255.325 €

Com a dada curiosa respecte a les races dels cavalls censats a Espanya, cal saber que el 85% correspon a PRE (*Pura Raza Español*). Catalunya aporta aproximadament el 10% de cavalls de pura raça de tot l'estat, la raça majoritària és també el PRE.

L'estudi valora que la formació professional eqüestre a Espanya genera un impacte econòmic anual de 15 milions d'euros. Tenint en compte que les dades són parcials i que recullen principalment els cursos realitzats per les federacions hípiques i les entitats del sector més destacades, es pot inferir que l'impacte és superior. L'any 2000, quan es van iniciar les primeres aproximacions a la formació professional eqüestre d'aquesta tesi, no hi constava cap dada al respecte, però és segur que la repercussió d'aquesta branca de la formació professional era molt inferior.

El creixement de la formació professional d'un sector productiu afecta directament i proporcional a la mateixa evolució del sector. A major creixement sectorial, més importància per a la FP específica. A més FP, més progrés que experimenta el sector.

IV. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE

El context educatiu, administratiu i social en què s'hauria d'encabir en el nostre país la formació professional eqüestre i en el que progressaria de la forma més eficaç i segura és el sistema educatiu reglat, el sistema oficial per a la formació professional.

En l'actualitat la formació en els oficis eqüestres a Espanya se situa entre l'àmbit de la formació reglada i la no reglada. En els últims anys s'han regulat els títols oficials de tècnic i de tècnic superior en hípica. També és formació reglada vinculada a la pràctica de l'equitació d'exterior el Cicle Formatiu de Grau Mitjà que atorga la titulació de **Tècnic de Grau Mitjà en Conducció d'activitats fisicoesportives en el medi natural**, que dedica una part important dels continguts formatius al cavall i al turisme eqüestre en el medi natural. Tot i no ser un títol específic del sector equí, perquè abasta moltes activitats que no tenen a veure amb el cavall, s'ha de considerar la seva pertinença al sector. D'un total de 1.400 hores que té el cicle, el crèdit 3 de Conducció de grups a cavall i atencions equines bàsiques es desenvolupa en 180 h.

En aquest capítol s'analitzen els aspectes del sistema que poden ser més orientadors i útils per situar la formació professional eqüestre, conèixer l'estructura organitzativa i comprendre quines són les seves opcions actuals i de futur.

L'oferta d'especialitats de formació professional a Catalunya és, en general, molt rica i diversa. Augmenta en les seves especialitats i s'assimila a sistemes més avançats de països com França, Alemanya, Holanda, Suècia i Noruega, en els que la intervenció de sindicats, gremis i associacions d'empreses ha estat determinant des de fa molts anys.

Superats períodes polítics i socials nefastos que van anul·lar els drets i les llibertats a Espanya, i van endarrerir el progrés i l'avenç del país, i amb un sistema democràtic que no té marxa enrere, hem assolit un nivell en la formació professional comparable a la mitjana dels sistemes de formació dels països del nostre entorn.

En el progrés vers la convergència de la formació professional amb Europa ha influït especialment la cooperació i l'intercanvi d'informació i d'experiències respecte a les

pràctiques professionalitzadores, les metodologies d'ensenyança, el control de qualitat, les formes d'organització, etc., que a través d'organismes com el CEDEFOP (*European Centre for the Development of Vocational Training*), i de programes subvencionats per la UE com el LEONARDO DA VINCI, han activat processos de solidaritat i d'interacció en el terreny de la formació professional entre països.

A. MARC LEGAL DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL A ESPANYA.

La formació professional a Catalunya, com a la resta de l'estat espanyol, se sustenta en els fonaments legals que estableix la *Llei Orgànica 2/2006 d'Educació* (LOE), aprovada el 3 de maig de 2006, i publicada el dia 4 de maig en el BOE.

És la referència legal junt, i de forma coordinada i complementària, amb la *Llei 5/2002 de 19 de juny, Llei Orgànica de les Qualificacions i de la Formació Professional*.

Aquesta última llei té com a principals finalitats adequar la Formació Professional a les noves exigències del sistema productiu, fomentar la formació i la readaptació professional i actualitzar el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals.

Segons la LOE, i els tràmits superats per a la seva aplicació, es produiran canvis importants en l'organització de la Formació Professional respecte a la situació actual. La remodelació del sistema educatiu i els canvis legislatiu o normatiu que afectessin les propostes i conclusions d'aquesta tesi, exigirà com és lògic, els ajustos i les adaptacions que corresponguin. Tanmateix les aportacions més substancials de la investigació són vàlides per referir-se al sector eqüestre en concret, que pràcticament no està regulat. El sector equí, com no podria ser d'una altra forma, està en disposició d'adaptar-se a la legislació que li correspongui.

A continuació es destaquen alguns aspectes generals de les lleis citades que situen les seves finalitats i els seus fonaments generals. Interessa a aquest estudi tenir molt present quin és el sistema de la formació professional pel fet que una part important de les propostes i de les orientacions per a la millora del sector equí que s'oferiran en les conclusions tindran a veure amb la integració de la formació professional eqüestre en la

formació professional reglada. Aquest extrem no es dona en l'actualitat entorpint l'avenç i la modernització del sector.

En el preàmbul de la proposta de la LOE es fa referència a la FP :

“La formación profesional comprende un conjunto de ciclos formativos de grado medio y de grado superior que tienen como finalidad preparar a las alumnas y alumnos para el desempeño cualificado de las diversas profesiones, el acceso al empleo y la participación activa en la vida social, cultural y económica. La Ley introduce una mayor flexibilidad en el acceso, así como en las relaciones entre los distintos subsistemas de la formación profesional. Con objeto de aumentar la flexibilidad del sistema educativo y favorecer la formación permanente, se establecen diversas conexiones entre la educación general y la formación profesional.”

La LOE preveu la formació professional reglada a través dels cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, així com la formació específica en Estudis Artístics i Ensenyaments Esportius.

Al Capítol V de la llei s'indica que:

Los ciclos formativos serán de grado medio y de grado superior, estarán referidos al Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales y constituirán, respectivamente, la formación profesional de grado medio y la formación profesional de grado superior. El currículo de estas enseñanzas se ajustará a las exigencias derivadas del Sistema Nacional de Cualificaciones y Formación Profesional y a lo establecido en la presente ley:

Artículo 6.3:

5. Los estudios de formación profesional regulados en esta Ley podrán realizarse tanto en los centros educativos que en ella se regulan como en los centros integrados y de referencia nacional a los que se refiere el artículo 11 de la Ley Orgánica 5/2002, de 19 de junio, de las Cualificaciones y de la Formación Profesional.

Artículo 40. Objetivos.

La formación profesional en el sistema educativo contribuirá a que los alumnos y las alumnas adquieran las capacidades que les permitan:

- a) Desarrollar la competencia general correspondiente a la cualificación o cualificaciones objeto de los estudios realizados.*
- b) Comprender la organización y las características del sector productivo correspondiente, así como los mecanismos de inserción profesional; conocer la*

legislación laboral y los derechos y obligaciones que se derivan de las relaciones laborales.

c) Aprender por sí mismos y trabajar en equipo, así como formarse en la prevención de conflictos y en la resolución pacífica de los mismos en todos los ámbitos de la vida personal, familiar y social. Fomentar la igualdad efectiva de oportunidades entre hombres y mujeres para acceder a una formación que permita todo tipo de opciones profesionales y el ejercicio de las mismas.

d) Trabajar en condiciones de seguridad y salud, así como prevenir los posibles riesgos derivados del trabajo.

e) Desarrollar una identidad profesional motivadora de futuros aprendizajes y adaptaciones a la evolución de los procesos productivos y al cambio social.

f) Afianzar el espíritu emprendedor para el desempeño de actividades e iniciativas empresariales.

Artículo 41. Condiciones de acceso.

1. Podrán cursar la formación profesional de grado medio quienes se hallen en posesión del título de Graduado en Educación Secundaria Obligatoria. Podrán cursar la formación profesional de grado superior quienes se hallen en posesión del título de Bachiller.

2. También podrán acceder a la formación profesional aquellos aspirantes que, careciendo de los requisitos académicos, superen una prueba de acceso regulada por las Administraciones educativas. Para acceder por esta vía a ciclos formativos de grado medio se requerirá tener diecisiete años como mínimo, y diecinueve para acceder a ciclos formativos de grado superior, cumplidos en el año de realización de la prueba o dieciocho si se acredita estar en posesión de un título de Técnico relacionado con aquél al que se desea acceder.

B. FORMACIÓ PROFESSIONAL A CATALUNYA I A L'ESTAT.

A Catalunya la planificació de la nova Formació Professional ha implicat la reorganització de famílies i títols. El conjunt de títols de Tècnic i de Tècnic Superior s'agrupen en 26 famílies professionals segons el que regula el RD 1128/2003, que defineix el catàleg de qualificacions professionals:

- Activitats físiques i esportives
- Agrària
- Imatge personal
- Administració i gestió
- Indústries alimentàries
- Indústries extractives
- Arts i artesanies
- Informàtica i comunicacions
- Arts gràfiques
- Instal·lació i manteniment
- Comerç i màrqueting
- Marítim pesquera
- Edificació i obra civil
- Química
- Electricitat i electrònica
- Sanitat
- Energia i aigua
- Seguretat i medi ambient
- Fabricació mecànica
- Serveis socioculturals i a la comunitat
- Fusta, moble i suro
- Tèxtil, confecció i pell
- Hosteleria i turisme
- Transport i manteniment de vehicles
- Imatge i so
- Vidre i ceràmica

Aquesta ordenació de les famílies és la mateixa per als títols de Formació Professional, per als Certificats de Professionalitat i per a les Qualificacions Professionals. L'aplicació del nou catàleg de titulacions professionals va acompanyat de les següents accions:

- Actualització dels títols existents a nous requeriments tecnològics i necessitats del perfil professional
- Incorporació de nous títols
- Creació d'un nou títol a partir de dos títols anteriors
- Eliminació d'alguns títols actuals

Tots els títols tenen una durada màxima de 2000 hores. Excepcionalment algun títol podrà tenir més de 2000 h. (Exemple: per requeriments de la professió a Europa, per poder acreditar determinats carnets professionals, etc.).

En alguns títols s'hi poden definir ESPECIALITATS, comportant formació afegida. La tendència és plantejar les especialitats de forma flexible per poder adaptar la formació en cada moment a les necessitats i preferències del mercat laboral i de les persones.

L'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP) defineix i proposa el Sistema Integral de Qualificacions i Formació Professional a Catalunya.

Els objectius principals del sistema són, en definitiva, un compromís amb la qualitat i la certificació de la formació professional i amb l'exercici dels oficis en el mercat laboral:

- L'orientació de la formació professional a les demandes de qualificació que requereixen les organitzacions productives siguin empreses, organismes o institucions.
- L'adequació entre l'oferta i la demanda del mercat de treball.
- L'extensió de la formació al llarg de la vida de les persones més enllà del període educatiu tradicional, i també el foment de la lliure circulació de treballadors i treballadores. Aquests objectius li atorguen una funció essencial en dos mons diferents i complementaris, el laboral i el formatiu.

C. EL MARC EUROPEU DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL.

La Comissió Europea (CE), en els llibres blancs sobre «Creixement, competitivitat i ocupació» i «Educació i formació», ha elaborat un diagnòstic dels sistemes d'educació i formació professional inicial (FPI), i la seva incidència en el desenvolupament econòmic i social de la Unió Europea (UE), alhora que proposa als governs mesures generals per aconseguir la millora dels sistemes de formació i el desenvolupament econòmic i social.

Aquesta valoració ha estat compartida, a partir de diferents informes i decisions, pels organismes europeus UNICE¹⁵, CES¹⁶ i UEAPME¹⁷, el Comitè per a la Recerca i el

---

¹⁵ UNICE és la Unió Europea d'Organitzacions Patronals.

Desenvolupament, i el Comitè Econòmic i Social. Com a criteris de reforma per a la millora dels sistemes de formació i per al desenvolupament econòmic i social, que emanen de les orientacions d'aquests organismes, destaquen alguns a continuació:

Les reformes han d'adoptar solucions sistemàtiques, evitant enfocaments i accions parcials per part de les administracions. Cal promoure la convergència entre el sistema d'educació general i el de formació professional inicial i avançat, i entre aquest i el mercat de treball i la formació per a l'ocupació.

La innovació més gran que pot aportar el nostre sistema de formació professional, amb una visió moderna i progressista, consistiria en la consideració i valoració del capital humà al llarg de tota la vida activa de la persona, en les fases d'educació bàsica, formació inicial i formació per a l'ocupació. Sense ignorar el valor de l'experiència que s'adquireix amb la pràctica no regulada per adquirir coneixements i habilitats.

D'altra banda, els sistemes d'educació i formació han de renovar-se en funció de la construcció dels coneixements i del saber que es produeixen al llarg de l'evolució de la civilització humana, procurant la sincronia entre educació, formació i construcció del coneixement. Els sistemes de formació haurien respost a l'evolució de la societat.

Un aspecte de gran interès que s'ha incorporat al món del treball i de les professions és el reconeixement de les competències professionals que adquireixen i demostren les persones independentment de la via emprada per assolir-les, sigui aquesta la de la formació reglada, la no reglada o altres vies. Una persona hàbil i coneixedora de la seva professió pot rebre el coneixement oficial i la certificació de les seves competències al marge d'haver rebut formació i certificació en centres de formació reconeguts. L'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP) és qui està autoritzat i vehicula el reconeixement de les competències i l'obtenció de les qualificacions catalogades.

---

¹⁶ CES és la Confederació Europea de Sindicats.

¹⁷ UEAPME és la Unió de Petites i Mitjanes Empreses Europees.

Les noves competències professionals es componen de capacitats i sabers fonamentals, capacitats tècniques d'ampli espectre i aptituds socials. Per tant, els programes de formació adreçats a joves no qualificats hauran de garantir alhora formació bàsica sòlida i formació específica professionalitzadora. Els criteris són:

- Incloure en les competències fonamentals indispensables per a la inserció social i professional els coneixements lingüístics, culturals i científics que permetin prosperar en les competències tècniques.
- Dotar el sistema de formació professional d'un dispositiu adequat per a l'anàlisi de necessitats de qualificacions del mercat de treball, que li permeti d'anticipar-se i respondre-hi adequadament, i que assegurï l'eficàcia del sistema i l'equilibri entre les competències necessàries i les disponibles.
- Promoure la participació en el sistema de formació professional de les empreses, juntament amb els poders públics i els agents socials.
- Promoure i incentivar la formació i la contractació de joves mitjançant mesures de caràcter fiscal o jurídic, aplicades a les empreses.
- Promoure la formació contínua dels treballadors i treballadores de totes les edats i preparació en tots els sectors professionals sense discriminació de cap mena.
- Impulsar la transparència i correspondència de qualificacions entre els estats i països de la Unió Europea. Participar activament en la definició i desenvolupament d'un *curriculum vitae europeu* com a element de suport al coneixement de les qualificacions professionals individuals que faciliti la seva transparència tant per a l'empresa com per al treballador o la treballadora, i el reconeixement corresponent necessari per permetre la mobilitat funcional i territorial de les persones.

És molt positiu comprovar que el nostre Sistema de Qualificacions i de la Formació Professional, que s'aplica tant a Catalunya com a la resta d'Espanya, està en la línia i contempla els criteris i la ideologia laboral i formativa que guia i estructura la formació i la incorporació al mercat de treball que apliquen també els nostres socis comunitaris.

D. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A ESPANYA.

A Espanya la FP Eqüestre es contempla en el sistema oficial per a la formació professional. La diferència amb altres països de la UE en els que des de fa molts anys s'ofereixen estudis oficials d'un ampli ventall d'oficis del cavall, és que a Catalunya i Espanya l'oferta formativa és molt reduïda i específica.

Al nostre país certes entitats públiques i privades imparteixen cursos de formació de diferents oficis o especialitats eqüestres, alguns són reconeguts amb certificació de l'organisme responsable, però la major part no gaudeix de reconeixement oficial.

L'excepció són les titulacions de Tècnic d'Esport i de Tècnic Superior d'Esport en Equitació, regulades en el sistema educatiu com ensenyaments especials. Aquestes titulacions han estat llargament reivindicades i esperades. Durant molts anys s'han aplicat només en el 1r nivell durant el període transitori previ al decret que les regula. Fem referència a continuació als dos Reials Decrets sobre la formació reglada de les titulacions esmentades.

A. El Real Decreto 933/2010, de 23 de julio, establece el título de Técnico Deportivo en Técnico Deportivo en las Disciplinas Hípicas de Salto, Doma y Concurso Completo y Técnico Deportivo en las Disciplinas Hípicas de Resistencia, Orientación y Turismo Ecuestre y se fijan sus enseñanzas mínimas y los requisitos de acceso, de conformidad con el Real Decreto 1363/2007, de 24 de Octubre, que regula la ordenación general de las Enseñanzas Deportivas de Régimen Especial en el sistema educativo, y define en el artículo 5 la estructura de las enseñanzas deportivas, tomando como base las modalidades deportivas, y en su caso especialidades, de conformidad con el reconocimiento otorgado por el Consejo Superior de Deportes de acuerdo con el artículo 8 b) de la Ley 10/1990, de 15 de Octubre, del Deporte.

B. El Real Decreto 934/2010, de 23 julio de 2010 establece el título de Técnico Deportivo Superior en Hípica y se fijan sus enseñanzas mínimas y los requisitos de acceso, de conformidad con el Real Decreto 1363/2007, de 24 de Octubre, que regula la ordenación general de las Enseñanzas Deportivas de Régimen Especial en el sistema educativo, y define en el artículo 5 la estructura de las enseñanzas deportivas, tomando como base las modalidades deportivas, y en su caso especialidades, de conformidad con el reconocimiento otorgado por el Consejo Superior de Deportes de acuerdo con el artículo 8 b) de la Ley 10/1990, de 15 de Octubre, del Deporte.

Les entitats i organismes que ofereixen cursos de formació eqüestre són diversos:

- I. Organismes públics gestors de l'esport.
- II. Organismes públics gestors de l'agricultura i la ramaderia.
- III. Federacions hípiques.
- IV. Clubs i entitats hípiques privades.
- V. Gremis i associacions de ferradors.
- VI. Facultats de Veterinària

L'oferta d'activitats de formació professional en les diferents comunitats autònomes del país no és homogènia. Hi ha comunitats amb una gran preocupació i interès i una oferta variada i de qualitat, i altres comunitats que pràcticament no ofereixen opcions. En aquest últim cas, les persones interessades han de formar-se com a aprenents sota la influència d'un expert o experta que els vulgui ensenyar, sistema tradicional d'ensenyament-aprenentatge mestre-aprenent, o desplaçar-se fora de la seva comunitat per rebre la formació desitjada.

La precarietat de l'oferta formativa en els oficis eqüestres ha estat una constant a tot l'estat, excepte casos comptats. Des de fa uns anys, però molt lentament, sembla que en algunes comunitats s'ha començat a orientar la solució.

En el mercat laboral dels oficis del cavall la precarietat coincideix amb el sistema de formació professional encara per desenvolupar i consolidar. Si la societat i les institucions responsables de la formació no valoren ni tenen en compte ni s'ocupen seriosament de la formació dels professionals, els empresaris i responsables de contractar en el sector actuen igual, mantenint a precari els salaris, les condicions de treball i la carrera professional dels treballadors i les treballadores.

Aquesta actitud no hauria de ser conseqüència directa de la manca de formació i de titulació acadèmica, ja que els treballadors fan una feina perfectament comparable en dificultat i responsabilitat a les que es duen a terme a altres àmbits laborals, sovint amb més perill i major exigència quant a esforç, horaris irregulars, etc. i per tant no haurien de cobrar menys. La inestabilitat laboral, la precarietat en les contractacions i els drets dels treballadors són freqüentment conculcats i ignorats en el sector.

Fetes aquestes valoracions crítiques que són vàlides per a tot l'estat, a continuació es relacionen, a tall d'exemple, alguns dels cursos de formació professional eqüestre que imparteixen entitats destacades de fora de Catalunya.

En primer lloc citarem el centre eqüestre més emblemàtic d'Andalusia i probablement el més important de l'estat espanyol, reconegut arreu d'Europa per la qualitat dels seus

genets i amazones i dels seus cavalls i espectacles eqüestres, estem parlant de la **Real Escuela Andaluza del Arte Equestre de Jerez de la Frontera, en Cadis.**

REAL ESCUELA ANDALUZA DEL ARTE ECUESTRE DE JEREZ DE LA FRONTERA. CADIS”.

Depèn de la fundació que porta el mateix nom¹⁸ i es considera organisme autònom per part de la Junta d'Andalusia. És una de les institucions més emblemàtiques i conegudes de la Comunitat Autònoma. Les finalitats principals de l'escola són:

- La formació de genets d'alta escola.
- La formació de tècnics en diferents especialitats eqüestres.
- La selecció de cavall PRE per a la reproducció.
- Mantenir i afavorir l'interès social pel patrimoni històric, cultural i artístic eqüestre d'Andalusia.
- Conservar i difondre les formes de la munta espanyola a través de demostracions i espectacles eqüestres. Un exemple és l'espectacle “*Así bailan los Caballos andaluces*” que s'ofereix a les instal·lacions de la mateixa escola i que s'ha traslladat per ser representat a molts altres països.

Actualment es fan els següents cursos de formació de tècnics en oficis del cavall:

Curs d'Equitació. (Genet professional).

Edat: entre 16 i 24 anys.

Estatua: no menor d'1'68 m. (Únicament en aquest curs)

Pes: no més de 80 Kg. (Únicament en aquest curs)

Certificat mèdic. Targeta federativa.

Graduat escolar

Superar prova pràctica i prova teòrica.

Durada: 8 mesos (1 curs acadèmic).

Horari: de 7.00 a 14.00 hores.

Cost: Curs becat al 100%.

Curs d'aprenent de conducció de carruatges:

Requisits semblants a l'anterior curs.

Curs d'aprenent de baster (guarnimenter):

Requisits semblants a l'anterior curs.

---

¹⁸ <http://www.realescuela.org/>

Curs d'aprenent de mosso de quadres:

Requisits semblants a l'anterior curs.

Curs d'auxiliar de clínica equina:

Requisits semblants a l'anterior curs.

Els estudiants fan pràctiques i ajuden en la clínica equina del centre i han de poder ser localitzats en qualsevol moment per motius urgents. Totes les titulacions, amb les diferències i especificitats lògiques de cada especialitat, atorguen especial interès i dedicació al coneixement i la familiarització amb el cavall i al treball en equip.

Les instal·lacions de l'escola de Jerez són modèliques pel que fa a qualitat, estètica, funcionalitat i manteniment. L'alumnat de l'escola gaudeix de beques d'estudi i de residència el que permet que, qualsevol persona que desitgi estudiar a Jerez ho pugui fer, si reuneix els requisits d'accés, sense cap cost econòmic associat.

Com a exemple significatiu de la vigència de la formació professional eqüestre a Espanya citem el curs que certifica la Universidad de Sevilla ofert pel *Centro de Formación Permanente CRP*.

Curso de Formación Continua en Gestión Técnica de Yeguas y Centros de Cría y Producción de Caballos de Deporte y Ocio, 13-14. 21 ECTS. Cost: 1.070 €.

Es realitza en la Escuela Técnica Superior de Ingeniería Agronómica.

E. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A CATALUNYA.

A Catalunya, les titulacions eqüestres oficials són pràcticament com a la resta d'Espanya. Els cursos que es fan i les certificacions que s'atorguen, corresponen als àmbits de la formació reglada i la no reglada. En general, els programes que s'ofereixen gaudeixen de prestigi i de reconeixement per part del sector professional i en alguns casos han estat pioners en el conjunt de l'estat i són considerats innovadors i referents necessaris per al desenvolupament del sector.

Els organismes que ofereixen la formació professional eqüestre a Catalunya són:

- ✚ Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya
    - Escola de Capacitació Agrària Eqüestre.
    - Escoles de Capacitació Agrària amb formació sobre ramaderia.
  - ✚ El Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
    - Instituts de secundària en els que s'estudien el Cicle Formatiu de **Conducció d'activitats fisicoesportives en el medi natural**
    - Direcció General de Formació Professional. Anteriorment era responsabilitat de l'INCANOP (Institut Català de Noves Professions) que reconeixia cursos de formació no reglada referents a oficis eqüestres.
    - Centres reconeguts en què s'ofereixen la formació de Tècnic i de Tècnic Superior d'Esport en Equitació.
  - ✚ Escola de Fisioteràpia Gimbernat - Universitat Autònoma de Barcelona.
- ✓ **Diplomatura de Postgrau d'Hipoteràpia**
- ✚ Institucions o organismes d'altres països de la UE,
    - BHS. British Horse Society
    - ABRS. Association British Riding Society
    - Centre National de Tourisme Equestre de CREPS de Chalain (França).
  - ✚ Associacions professionals del sector equí: ferradors, ramaders, criadors, etc., que organitzen els seus propis cursos de formació professional, normalment de caràcter específic i de curta durada.
  - ✚ Clubs i centres eqüestres i acadèmies de titularitat privada, que també realitzen cursos i que en molts casos compten amb l'únic aval i reconeixement de la mateixa entitat. Alguns d'aquests centres han aconseguit un reconeixement considerable en el sector professional. Com per exemple, els cursos d'auxiliar clínic de l'empresa IDEA, que treballa amb la Universitat de Vic i la Hípica Maver.

F. FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE REGLADA.

Juntament a les titulacions de **Tècnic Esportiu Superior en Hípica**, de **Tècnic Esportiu en les Disciplines Hípiques de Salt, Doma i Concurs Complet** i de **Tècnic Esportiu en les Disciplines Hípiques de Resistència, Orientació i Turisme Eqüestre**, que pertanyen als ensenyaments esportius del Regim General, coexisteixen altres opcions formatives que tenen relació directa amb el món del cavall.

En l'oferta oficial de formació professional s'inclouen dues titulacions que contemplen continguts parcials dedicats a temes eqüestres, són:

Cicles formatius de grau mitjà:
--

Família professional “Activitats agràries”.

Títol del mòdul formatiu: Tècnic en explotacions ramaderes.

Durada de 2.000 hores, de les quals 1.590 hores es fan en el centre docent i 410 hores són de pràctiques en centres de treball.

De les 1.590 hores, 120 hores corresponen a hores de formació dedicades a: les atencions bàsiques, la doma i l'ensinistrament del cavall i d'altres animals.

Com a continguts de formació s'indica entre altres, la doma i ensinistrament de cavalls, la producció ramadera i la gestió bàsica de les instal·lacions ramaderes.

En l'actualitat aquest cicle formatiu s'estudia a dos centres de Catalunya, al poble de Vallfogona de Balaguer a la comarca de la Noguera, i al poble de Les Masies de Voltregà, comarca d'Osona.

Família professional “Activitats físiques i esportives”.

Títol del Cicle Formatiu de Grau Mitjà: “Tècnic en conducció d'activitats fisicoesportives en el medi natural”.

Durada de 1.400 hores, de les quals 990 hores es fan en el centre docent i 410 hores són de pràctiques en centres de treball.

De les 990 hores, 180 hores corresponen a hores de formació dedicades a les activitats eqüestres, hípica, tècniques de maneig del cavall, conducció de grups a cavall i atencions equines.

La sortida professional eqüestre que es preveu, és la de conducció de grups a cavall per itineraris naturals, a més de la genèrica referida a les activitats físicoesportives i a les variades modalitats per a les quals prepara el cicle,

Aquest cicle formatiu es pot cursar a 8 centres de Catalunya:

✓ **2 Escoles de Capacitació Agrària de la Generalitat:**

- Montferrer i Castellbò, comarca de l'Alt Urgell.
- Talarn, a la comarca del Pallars Subirà

✓ **6 Instituts d'Ensenyament Secundari i un centre d'ensenyament privat:**

- IES Vall d'Hebron, a Barcelona
- Institució Cultural del CIC, a Barcelona
- IES Bisbe Sivilla, a Calella, comarca del Maresme
- IES Hug Roger III, a Sort, comarca del Pallars Sobirà
- IES Pere Alsius i Torrent, a Banyoles, comarca del Pla de l'Estany
- IES Cal·lipolis, a Tarragona
- IES d'ARAN, a Vielha e Mijaran, a la comarca de Val d'Aran

El centre oficial que té la responsabilitat de la formació professional eqüestre a Catalunya és l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre, de la qual s'han donat referències al llarg de la tesi.

És habitual que els aspirants a formar-se en qualsevol ofici eqüestre hagin de demostrar, en el tràmit d'admissió als estudis, un cert nivell de coneixements relacionats amb aspectes pertanyents a l'especialitat triada. Resulta impensable assolir les competències previstes en els cursos sense tenir experiència amb cavalls i coneixements d'equitació prèviament adquirits.

Els coneixements previs que es demanen per accedir als cursos de formació tenen sempre la finalitat de marcar un punt de partida homogeni, favorable i propici per al desenvolupament dels continguts curriculars previstos i l'assoliment del perfil

professional que es persegueix en el període de formació. Les persones interessades s'hi preparen sobre la base dels criteris i barems que cada centre determina.

Els coneixements i/o habilitats i d'altres característiques com ara la preparació adquirida en àrees de coneixements relacionades, les actituds, les prioritats personals i professionals, els tests de personalitat i els interessos particulars o les aficions, es consideren en la selecció dels candidats i candidates que s'hi presenten.

És freqüent que els joves interessats realitzin cursos preparatoris de les proves d'accés. L'ECAE ha organitzat en reiterades ocasions cursos d'apropament al món del cavall per ajudar a preparar als interessats i interessades.

Qualificació professional reconeguda. En un altre ordre de reconeixements de la formació eqüestre, cal destacar que l'actual catàleg de Qualificacions Professionals de Catalunya, reconeix la qualificació de Guia per itineraris eqüestre en el medi natural, adscrita a la família professional de les Activitats Físiques i Esportives.

G. FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE NO REGLADA.

Curs bàsic d'introducció al món eqüestre.

Curs d'administració i gestió de centres eqüestres.

Durada 60 hores

Certificació: Diploma acreditatiu de la Generalitat de Catalunya

Curs de monitor d'hipoteràpia.

Durada: 36 hores

Certificació: Diploma acreditatiu de la Generalitat de Catalunya

Curs de monitor d'equitació.

Durada: 300 hores (100 de teoria i 200 de pràctica).

Certificació: Diploma acreditatiu del DARP

Curs de baster.

Durada: 200 hores (50 de teoria, 150 de pràctica).

Certificació: Diploma acreditatiu de la Generalitat de Catalunya

Curs d'expert en cura i maneig del cavall.

Durada: 1.100 hores

(850 h. de teoria i pràctica, i 200 h. de pràctiques en una explotació).

Certificació: Diploma acreditatiu de la Generalitat de Catalunya

Iniciació a les tècniques de forja i ferramenta.

Durada: 500 hores.

Certificació: Diploma acreditatiu de la Generalitat de Catalunya

Guia acompanyant de turisme eqüestre.

Durada: 348 hores

Certificació: Diploma acreditatiu de la Generalitat, homologat a França.

H. LA FEDERACIÓ CATALANA D'HÍPICA

Entre les institucions que han treballat de forma perseverant i decidida per desenvolupar i dignificar el món del cavall, amb els encerts i les errades pròpies d'una gestió complexa i sempre en evolució, s'ha de destacar indubtablement la Federació Catalana d'Hípica.

La Federació Catalana d'Hípica (FCH) assumeix que una de les seves funcions és fomentar la formació per a l'aprenentatge i el perfeccionament de les diferents disciplines hípiques que agrupa. Per a l'aprenentatge de l'equitació, ha establert un sistema de nivells de domini de les tècniques de l'equitació denominat Galops, i ofereix periòdicament exàmens de nivells per certificar el progrés d'amazones i genets. Aquest model s'aplica des de fa molts anys, i reproduïx molt aproximadament el model francès, que tan bons resultats ha aconseguit.

Però també està compromesa amb la formació per a la millor capacitació dels professionals que s'ha de responsabilitzar de les activitats que realitza. La formació es canalitzada de dues formes fonamentalment, propiciant que es faci en els clubs, associacions i entitats federades, però també oferint cursos organitzats directament per les vocalies o per la mateixa federació com a promotora, en col·laboració amb els centres federats. La tasca que ha realitzat i que continuarà realitzant la FCH és fonamental per al progrés i la dignificació del sector eqüestre al nostre país.

La federació ha realitzat un nombre considerable de cursos convençuda de què l'avenç definitiu del sector professional del cavall passa indefectiblement per la preparació de professionals capacitats, eficients i responsables.

S'han dut a terme repetides edicions de cursos d'Aspirants a Tècnic d'Esport en Equitació de 50 hores de durada. Aquest curs de formació, per exemple, es va realitzar dues vegades durant l'any 2001 un d'ells amb la col·laboració de l'ECAE, i en ell van participar 19 estudiants. Són cursos de sensibilització i introducció al món del cavall que s'han de considerar com a introductoris i que no donen dret a cap titulació oficial reconeguda.

La Federació, després d'un llarg període de preparació a l'espera de la publicació de les titulacions oficials dels tècnics d'esport, va oferir dins del període transitori que es va perllongar fins a la promulgació del decret llei, la formació del 1r Nivell del Tècnic d'Esport en Equitació sota la supervisió de l'Escola Catalana de l'Esport.

El programa formatiu d'aquest curs es va dissenyar respectant la normativa vigent per tal de poder homologar la certificació automàticament un cop aprovades les titulacions oficials. Aquesta actuació decidida en pro de la formació professional va ajudar a formar-se a moltes persones i també va servir per a esperonar els organismes competents accelerant el procés d'aprovació de la formació reglada, tants anys reivindicada pel sector equí.

La FCH ofereix cursos oficials de Tècnic d'Esport Nivells I i II, en col·laboració amb diferents centres eqüestres de les 4 províncies de Catalunya, des de la publicació dels Reials Decrets 933 i 934/2010, de 23 de juliol de 2010, citats anteriorment, en els que s'estableixen finalment els títols de Tècnic Esportiu en les diferents disciplines hípiques i el de Tècnic Superior d'Equitació.

L'augment de les activitats i les intervencions que realitzen les diferents vocalies de la federació, així com la millora de la qualitat i el rigor en el desenvolupament d'aquelles, l'atenció acurada als federats i federades i la resposta a les necessitats i els requeriments reals i actuals del sector són els objectius que s'estan assolint i que es fan paleses en les dades que s'indiquen a continuació.

Hípica o equitació són noms genèrics que agrupen les activitats que es realitzen amb cavalls. Les disciplines hípiques són molt diverses i algunes agrupen diferents especialitats. Les característiques de les diferents especialitats es defineixen en funció dels reglaments, les habilitats i destreses pròpies, en l'harmonia, les combinacions i la precisió dels moviments, la passió, la confiança, l'agilitat i les exigències físiques a què obliguen.

La Federació Catalana d'Hípica s'ocupa de diferents disciplines esportives a través de les seves vocalies. Al seu web, en el 2014, consten les següents:

✓ Disciplines olímpiques:	✓ Raid
✓ Concurs complet	✓ TREC
✓ Doma clàssica	✓ Volteig
✓ Salt d'obstacles	✓ Western
✓ Disciplines no olímpiques:	✓ Altres manifestacions i aplicacions de l'hípica
✓ Alta escola	✓ Activitats paraeqüestres: Equitació adaptada. Hipoteràpia
✓ Doma vaquera	✓ Turisme eqüestre
✓ Enganxes	
✓ Horseball	
✓ Ponis	

Totes aquestes vocalies federatives tenen en comú la preocupació per la formació dels professionals que s'hi dediquen, i esmercen esforços per realitzar activitats d'interès.

Altres centres de formació professional eqüestre.

Hi ha un nombre important d'entitats, com clubs eqüestres i centres privats de formació professional, que ofereixen cursos i activitats de formació professional eqüestre. Aquests cursos es dediquen principalment a la formació en els següents oficis:

- ✓ Monitors d'equitació i Tècnics d'Esport 1r Nivell
- ✓ Auxiliar d'hipoteràpia
- ✓ Mosso de quadra o de cuidador de cavalls (s'utilitzen ambdues denominacions).
- ✓ Criador de cavalls
- ✓ Ferrador
- ✓ Auxiliar de clínica veterinària equina

Amb el reconeixement oficial de les titulacions indicades, l'última de les quals ha estat la dels tècnics d'esport en equitació, s'ha fet un pas important en el procés de normalització de la FP eqüestre i del reconeixement de les qualificacions professionals del sector, però encara resta molt camí per recórrer. Resten pendents aspectes molt importants per a l'estructuració definitiva del sector equí. Entre altres:

- ✓ La regulació de la resta d'oficis del cavall. En l'actual catàleg de Qualificacions Professionals de Catalunya, l'única qualificació reconeguda en relació als oficis del cavall és la de GUIA PER ITINERARIS EQÜESTRE EN EL MEDI NATURAL, adscrita a la família professional de les Activitats Físiques i Esportives.
- ✓ La regulació específica i l'aplicació integral de la Llei de l'Esport en relació al control de les empreses eqüestres i de les instal·lacions i els serveis que ofereixen.
- ✓ L'organització de programes de formació continuada i d'especialització pels oficis del sector.
- ✓ L'aprovació d'un projecte a mig i llarg termini que afrontés el futur del cavall a Catalunya per a l'òptim aprofitament dels recursos i opcions que pot proporcionar al desenvolupament econòmic i cultural del país.
- ✓ El disseny i l'aplicació de polítiques orientades a la dinamització dels diferents àmbits d'activitat del sector.

I. FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A EUROPA.

La formació professional eqüestre a Europa presenta diferències molt notables entre països. Són els més rics i desenvolupats els que disposen d'un sistema de formació en els oficis eqüestres més estructurat i formal. Els països escandinaus, els Països Baixos, França, Itàlia, Alemanya, Gran Bretanya, Àustria, Suïssa, són els que li donen més importància i a on el sector eqüestre té una repercussió més destacada en l'economia nacional.

En les pàgines següents es presenten dades sobre el sector equí i es descriuen els sistemes d'FP eqüestre d'Alemanya, França i Gran Bretanya. Són dades i models en els quals ens podem inspirar per progressar en el desenvolupament del sector a Catalunya.

J. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL EQÜESTRE A ALEMANYA.

El desenvolupament i importància de la cria de cavalls, de l'explotació equina i de l'equitació a Alemanya és enorme. De fet ocupa un dels llocs destacats en l'ordre dels sectors productius del país. El PIB derivat del cavall és comparable als que corresponen al sector de la moda i els espectacles.

Aquesta realitat socioeconòmica ha estat possible, entre altres motius, a l'estructurada i meticulosa formació de professionals especialistes en les diferents branques d'activitat del sector eqüestre. Així mateix, i com a conseqüència, les professions del cavall estan socialment ben considerades i es pot viure raonablement bé d'elles.

A Alemanya, el sector del cavall, tant el que es refereix a l'explotació de la ramaderia equina com a l'organització i la gestió de les activitats eqüestres, fa molt temps que s'ha especialitzat i reorientat en funció de les demandes del mercat, establint en la seva dinàmica de funcionament el necessari per garantir l'adaptació a les realitats canviants. De forma, per exemple, que la producció de cavalls que es basava en l'evolució natural i l'aprofitament de les espècies locals, ha progressat vers la fixació i el foment de races que responen a la funció que el cavall haurà d'acomplir.

Cadascuna de les regions ramaderes es va especialitzar en les exigències dels seus principals clients, amb els condicionaments derivats de la situació agrària, sempre atentes als requeriments i la demanda del moment. Les remunes de cada land alemany van exercir una gran influència en el desenvolupament de la cria de cavalls, perquè tenien la funció de posar a disposició dels criadors sementals de qualitat, junt amb els corresponents drets de munta, i vetllar per l'aplicació de les millors condicions d'higiene i cura dels cavalls i les explotacions.

La cria de cavalls, que principalment es du a terme en explotacions rústiques, forma part de l'agricultura, i l'agricultura s'engloba dins l'economia nacional. És l'administració agrícola la que entén i s'ocupa de la cabana equina. En l'actualitat, la importància del cavall a Alemanya per a l'economia interna ha disminuït, per l'avenç de la mecanització

i la tecnificació en l'agricultura, el comerç, el transport, la indústria i l'exèrcit. Per contrast, el sistema de vida en aquest món cada vegada més automatitzat i d'alta tecnologia que ha anat prescindint del cavall com a eina i força de treball, ha descobert en l'equitació i els carruatges tirats per cavalls una activitat esportiva preferent per omplir el temps de lleure i recreació.

L'interès pels cavalls així com pels carruatges doncs, ha augmentat considerablement en els darrers anys i es manifesta una tendència ascendent en la seva demanda que fa preveure un creixement consolidat en el conjunt del sector.

Lògicament aquesta realitat té la seva repercussió en la formació professional dels oficis que tenen a veure amb els cavalls. Les sortides laborals, junt amb la diversió que reporta l'equitació i el tracte amb els cavalls fan que moltes persones, principalment joves, optin per la professió de tècnic eqüestre estimulades per una doble motivació:

- L'afició, admiració, gaudi i inclinació vers el cavall i el món que l'envolta,
- la demanda laboral i l'augment d'un sector en constant evolució i creixement, que aporta seguretat i interès de pertinença.

El tècnic eqüestre a Alemanya. Formació, les seves funcions professionals.

Ens detindrem amb més detall en la descripció de la formació dels experts eqüestres en Alemanya. És un model que convé conèixer per la seva eficàcia, que pot inspirar la formació en països com el nostre.

Molts genets són competidors actius en la doma, salt i en cross. No tots tenen un cavall propi, sinó que munten els cavalls que posa a disposició dels aprenents el centre d'equitació. Però també molts propietaris deixen en règim de pensió els seus animals als estables del centre d'equitació o de centres agraris. En ambdós casos són els tècnics eqüestres qui ensinistren els cavalls; com a experts professionals. A més, la seva formació permet que s'encarreguin de la cura i l'atenció diària dels cavalls i l'explotació.

En Alemanya, els professionals que s'hi dediquen als cavalls s'agrupen al voltant de la denominació o títol de Tècnic Eqüestre. S'ocupen de l'ensinistrament dels cavalls, a més de la cura i l'atenció diària als cavalls, carruatges, instal·lacions, etc.

Els tècnics eqüestres s'han de preparar per a ser conductors en el Sulky, que és un carruatge lleuger de dues rodes tirat per un cavall que pot transportar una única persona, o bé per a ser genet. Durant el període de formació estan obligats a participar en competicions oficials per tal de demostrar el seu nivell de mestria en la munta o en la conducció. L'exigència de la competició a l'hipòdrom serà simultània i compartida amb la d'atendre l'entrenament diari dels cavalls, així com la cura i l'atenció als animals que tenen assignats.

L'equitació és impensable i impossible sense la cria de cavalls. En el procés de reproducció i de cria, el tècnic eqüestre, entre altres funcions, s'encarrega de les atencions a les mares eugues, de la cura dels poltres, de la primera doma o doma de pessebre, i ocasionalment de la iniciació dels cavalls joves en l'equitació o en el tiratge de carruatges. Tenen molta influència en el que es denomina la doma de pessebre o de quadra, que el poltre rep durant les primeres setmanes i mesos de vida, i que té molt a veure amb la relació amb l'home i la confiança que proporciona aquesta relació, per condicionar profundament el procés posterior de familiarització i d'aprenentatge.

Els tècnics eqüestres han d'encarregar-se de l'atenció diària als animals, l'alimentació, l'abeurament, de la neteja, la higiene i la millora de l'aparença. També de l'entrenament bàsic en les diferents disciplines en les quals el cavall haurà d'intervenir, i el manteniment de la condició física. Donat el cas, es prepara també per a la participació com a genet en competicions de diversa mena: salts, proves de resistència, proves de doma bàsica, Tècniques de Recorregut Eqüestre de Competició (TREC), etc.

La denominació professional **“tècnic eqüestre”**, existeix des de la promulgació del decret sobre la formació professional específica del Tècnic Eqüestre de l'1 de novembre de 1975. Aquest decret prescriu pels primers períodes de la formació una àmplia base

professional comuna, sobre la qual, en el darrer període, el futur tècnic opta per una de les quatre disciplines d'especialització:

- **Cria de cavalls i explotació equina** (correspon aproximadament a l'antic "criador de cavalls" o a l'especialista en cria de cavalls)
- **Equitació** (formació professional anterior: genet professional i conductor professional de carruatges, també anomenat preparador de cavalls)
- **Curses** (formació professional anterior: joquei de curses al galop)
- **Conducció en curses de cavalls enganxats al trot** (formació professional anterior: conductor professional en curses de cavalls al trot)

D'acord amb les disciplines establertes pel decret i les característiques de les diferents explotacions equines i hípiques es deriven diferents funcions i tasques.

Funcions pròpies del tècnic eqüestre:

Entre les tasques del tècnic eqüestre alemany, les que són essencials i de caràcter general són les següents:

- S'ocupa de l'alimentació, l'abeuratge, la neteja, el moviment i altres atencions per al benestar i la salut dels animals.
- Ha de tenir cura de la higiene necessària a l'estable i es preocupa de prevenir i combatre els paràsits i les malalties més freqüents dels èquids.
- Ha de netejar l'equipament i els accessoris, tenir-ne cura, reparar-los i mantenir-los en condicions.
- Ha d'embridar els cavalls, ensellar-los, guarnir-los i enganxar-los.
- Pren mesures tècniques per al transport dels cavalls i es preocupa de l'atenció als cavalls abans i després de cada transport.
- Ha de complir les disposicions mediambientals, de protecció de la natura així com les lleis de protecció animal i de medicaments.
- Ha de tenir coneixement de les disposicions sobre accidents i de les disposicions sobre higiene. L'atenció als cavalls així com la manipulació de diferents aparells tècnics. Per aquest motiu, el tècnic eqüestre, en cas d'accident ha de ser capaç de prestar els primers auxilis.

A part d'aquestes activitats generals, el tècnic eqüestre ha de poder desenvolupar funcions concretes que, expressades resumidament, són:

- ⊗ **En centres de cria:** Atenció a eugues prenyades, prestació d'ajuda en els naixements, aprovisionament de les eugues mares després d'haver parit, recria dels poltres, explotació eqüestre de cavalls sementals, per la qual cosa són necessaris coneixements del procés de la cria. A més, ha de tenir cura dels pasturatges i senders, i de l'obtenció de farratge sec.
- ⊗ **En centres d'equitació** El punt central de les activitats se situa en la iniciació a l'equitació dels cavalls joves així com en l'entrenament d'aquests per preparar-los com a cavalls de sella polifacètics. També s'ocupen de la iniciació en diferents disciplines esportives, com el salt, la doma i el concurs complet. A més, el tècnic eqüestre dóna classes pràctiques d'equitació a persones principiants i a genets i amazones experts. Per aquest motiu, són importants també els coneixements sobre pedagogia de l'equitació i de psicologia, així com una actitud diligent, empàtica i segura en la relació amb els cavalls i amb les persones.
- ⊗ **En centres de curses al trot.** Els tècnics eqüestres que superen la formació i s'especialitzen en aquesta disciplina, entrenen cavalls en les pistes de trot, participen en curses de conducció i s'encarreguen de l'atenció diària i la cura dels cavalls. Per tant, són importants els coneixements sobre cura de les peülles o cascos, de les ferradures, sobre la higiene i la prevenció de possibles malalties. Un cop superat l'examen intermedi, els aprenents han de participar, com a mínim, en sis curses públiques per poder progressar en la formació i l'obtenció del títol de Tècnic.
- ⊗ **En centres de curses al galop.** En la feina diària, el tècnic eqüestre d'acord amb les indicacions de l'entrenador i amb la planificació i els objectius d'aquest, entrena als cavalls amb exercicis al pas, al trot i al galop. Es reproduïxen curses i situacions similars a les competicions reals. També ha de realitzar les operacions de cura, higiene i donar menjar i beure. Entre els requisits de formació, després d'haver superat l'examen intermedi, l'aspirant ha de participar com a mínim en tres curses en pistes i amb reptes de la "categoria A" per poder progressar vers l'obtenció del títol de Tècnic Eqüestre.

Condicions per accedir a la professió de “Tècnic/a Eqüestre”. Algunes consideracions que es recullen en la definició de l’ofici i les valoracions que se’n fan a Alemanya.

L’ofici de tècnic eqüestre és molt polifacètic, canviant i exigent. Les tasques que se’n deriven pressuposen un bon nivell de destresa i tenir una àmplia base de coneixements.

El futur tècnic eqüestre comença la seva formació després d’haver acabat l’ensenyament general obligatori. És avantatjós haver realitzat algun tipus d’ensenyament posterior de caràcter professionalitzador, perquè cada vegada més es fan necessaris coneixements teòrics i habilitats, que fan aconsellable tenir una cultura general satisfactòria.

La condició bàsica per exercir aquesta professió és sentir afecte pels animals, així com la disposició de superar les dificultats que pugui comportar la naturalesa d’aquesta professió, com ara la feina al cap de setmana o els diumenges i dies festius, i els horaris, que acostumen a ser molt exigents. El tracte amb animals requereix amor pels animals, facilitat de comprensió, serenitat i capacitat d’adaptació i desig d’obrir-se camí.

A més, també cal gaudir d’una bona condició física. Per a persones joves, que aspiren a fer la formació i a especialitzar-se en la disciplina d’equitació, són desitjables una estatura mitjana i una figura prima. En la formació especialitzada en la disciplina de curses de cavalls s’ha de tenir especialment en compte el creixement corporal. Al començament de la formació el pes corporal del genet no hauria de superar els 50 kg.

L’experiència pràctica en l’explotació equina, en l’equitació i en la conducció de carruatges no són una condició indispensable per fer aquesta formació professional, tanmateix suposen un avantatge notable. Sovint es tria aquesta professió per un amor als animals que no considera ni coneix tots els vessants de la vida dels cavalls ni les condicions reals de treball que implica la professió. Els joves que aspiren a l’ofici de tècnic eqüestre, haurien d’enfrontar-se realment i sobretot de manera autocrítica amb les exigències i les condicions de la feina, entrar en contacte amb els cavalls i implicar-

se en l'equitació abans de prendre una decisió. Muntar a cavall exigeix, a part de ganes de treballar i força de voluntat, un cert talent.

La professió de tècnic eqüestre està regulada per una modalitat de formació professional reconeguda oficialment, que va definir en un decret llei publicat l'1 de novembre de 1975.

El decret defineix entre altres aspectes:

- El reconeixement i denominació de la professió.
- La durada de la formació – dos o tres anys, segons els estudis previs.
- La concepció de formació professional dels estudis– Continguts mínims que s'han de transmetre en la formació.
- Pla general en el qual s'emmarca la formació – una guia per a la divisió pràctica i temporal de la formació professional
- Formació professional fora dels centres docents. Pràctiques en escoles d'equitació, centres de remunta, explotacions ramaderes, etc.
- Pla formatiu individual – el professor és l'encarregat d'establir-lo.
- Llibreta d'informes – l'aprenent l'ha d'escriure.
- Examen intermedi – per determinar l'estat de la formació.
- Examen final – contingut, forma i duració.

Els detalls sobre les condicions del centre per a la formació estan regulats pel Decret sobre la *“Qualificació dels centres formatius per a la formació professional de tècnic eqüestre”* publicat el 4 de febrer de 1980. Aquest decret i les normes que el desenvolupen s'han anat actualitzant al llarg dels anys, però continua essent la base per a la regulació de la formació professional del sector.

En algunes circumstàncies concretes, promoció dels treballs rurals, facilitats a la contractació en pràctiques dels joves treballadors, necessitats estructurals del sector, alt nivell local d'atur, que es produeixen freqüentment, la delegació de treball corresponent a cada Land atorga ajudes per a la formació professional d'acord amb la Llei de Promoció Laboral.

Durada de la formació.

La formació de tècnic eqüestre dura tres anys. Si s'ha finalitzat amb èxit l'any de formació professional bàsica en agricultura o si s'ha realitzat un examen final en una altra formació professional reconeguda, la durada de la formació es redueix a dos anys.

Aquest període inclou les pràctiques en empreses. És freqüent que els estudiants hagin de perllongar un temps la formació degut a l'exigència i la dificultat per superar els nivells exigits.

Concepció de la formació professional / Continguts de la formació.

Els coneixements que ha d'adquirir un tècnic eqüestre durant la seva formació estan recollits en la definició del currículum formatiu d'aquest professional. Resumidament fan referència als següents blocs de continguts:

1. Atenció, cura, maneig i transport de cavalls.
2. Constitució corporal i comportament dels cavalls
3. Salut i higiene animal.
4. Moviments i feina dels cavalls.
5. Reproducció, cria, transmissió biològica i etnografia.
6. Farratges: obtenció, subministrament i utilització.
7. Modalitats d'explotació equina. Organització productiva i tècnica.
8. Introducció, cura i manteniment de màquines, utensilis, equip i dependències.
9. Nocions bàsiques de gestió i administració dels centres eqüestres.
10. Coneixements del dret en relació al llocs de treball i les responsabilitats en el sector.
11. Coneixements d'economia i sociologia aplicades.
12. Protecció laboral i prevenció i atenció d'accidents.
13. Protecció mediambiental.

D'acord amb les possibilitats dels centres formatius s'ofereixen alguna o totes quatre especialitats professionals: cria de cavalls i explotació equina, equitació, curses de cavalls i conducció en curses de cavalls enganxats al trot.

Més enllà de la base jurídica a què s'ha fet referència, el sistema estableix que s'ha de realitzar per a cada aprenent un pla formatiu individual, en el qual es determina clarament què s'ha d'ensenyar i aprendre en cadascuna de les fases de la formació.

D'acord amb la legislació, els dos primers semestres de la formació han d'assentar una base àmplia per a tots els tècnics eqüestres, des de la qual en certes circumstàncies encara és possible canviar a una altra disciplina un cop transcorreguda la meitat de la formació. Per a l'especialització definitiva decidida per l'alumne d'acord amb el tutor o tutora personal, es preveu el tercer període de la formació.

En la pràctica, sovint és necessària una estructuració temàtica i temporal del contingut de la formació específica per a cada cas a causa de les característiques especials de les explotacions eqüestres, sempre per aprofitar al màxim les diferents i interessants possibilitats de formació que ofereixen. Aquesta estructuració temàtica i temporal adaptada, de vegades difereix, per les raons esmentades, del sistema i els requisits de la formació especificats en el decret oficial.

1) Centres de formació especialitzada.

Els tècnics eqüestres es formen en centres especialitzats en la cria de cavalls i l'explotació equina, l'ensenyança de l'equitació, les curses de cavalls o la conducció en curses al trot de cavalls enganxats. En cada disciplina hi ha determinades exigències pel que fa al nombre de cavalls, l'estructura del centre i els edificis. Els centres que desitgen pertànyer a la xarxa de centres de formació s'han d'ajustar a les dites exigències i superar les inspeccions i valoracions inicials per accedir-hi que realitzen les institucions agràries oficials de cada land, a més de les inspeccions i avaluacions periòdiques i controls de qualitat que tenen lloc quan els centres acullen estudiants residents en formació.

Només s'aprèn a muntar a cavall muntant a cavall, i només s'aprèn a conduir carruatges conduint-los! Els centres d'equitació, curses de cavalls i cria posen a disposició els

cavalls, els carruatges els guarniments i les instal·lacions i equipaments adequats per oferir una formació de qualitat.

Com en totes les professions del sector de l'agricultura, la formació professional només es pot dur a terme en un centre de formació que estigui reconegut per la corresponent autoritat competent (Oficina Estatal). S'ha de garantir un pla continuat per un formador adequat personalment i tècnica, és a dir, el formador entre d'altres ha d'haver realitzat l'examen de tècnic eqüestre superior o haver superat un examen equivalent. Es consideren exàmens equivalents per a l'àmbit de l'equitació l'examen de mestre professional d'equitació (FN) i l'examen estatal per ser professor d'equitació; per a l'àmbit de les curses de cavalls i de la conducció en curses de cavalls enganxats al trot el corresponent examen d'entrenador. Només es poden reconèixer les explotacions equines com a centres formatius si compleixen determinades condicions.

Els centres formatius especialitzats en la cria i l'explotació en general han de tenir com a mínim cinc eugues de cria amb descendència inscrites en un registre pecuari. En explotacions de pura raça a més és necessari que hi hagi un cavall llavorer. A diferència de les cavallerisses, en les quals en molts casos els cavalls de l'escola són propietat del centre formatiu, en els centres de trot i de galop l'aprenent gairebé només té a la seva disposició animals propietat d'altres.

En l'especialitat equitació hi ha d'haver una pista d'equitació interior i una pista de doma exterior amb les mides 20 x 40 m i una pista de salts, així com possibilitats de formació en el cross. Però sobretot hi ha d'haver a disposició suficients cavalls apropiats per a la formació, concretament com a mínim vuit cavalls, dels quals com a mínim tres han de complir les exigències de la categoria 1 pel que fa a doma i salts.

En les explotacions especialitzades en curses de cavalls i conducció en curses de cavalls enganxats al trot hi ha d'haver com a mínim 10 cavalls ensinistrats, i s'han d'oferir entrenaments programats en pistes d'entrenament apropiades.

2) Contracte de formació professional.

La formació es du a terme sobre la base d'un contracte de formació professional conclòs d'acord amb les disposicions de la Llei sobre formació professional. El contingut d'aquest contracte s'ha de posar per escrit com a màxim abans del començament de la formació. En cas de conclusió del contracte amb un menor d'edat és necessària l'aprovació del seu representant legal. Aquest model de formació es considera DUAL, perquè combina els estudis amb el desenvolupament d'una feina real, amb contracte laboral i un sou mensual.

El contracte de formació professional ha de contenir algunes dades mínimes:

- L'objectiu de la formació professional, estructuració temàtica i temporal
- Començament i durada de la formació professional i temps de prova
- Mesures de la formació fora dels centres formatius (cursets, instruccions, formació més enllà de l'empresa formativa)
- Durada del temps de formació diari regular
- Obligacions del formador, de l'aprenent i del representant legal
- Indemnitzacions, vacances
- Possibilitats de rescissió del contracte

Tot contracte de formació professional ha de ser enviat pel formador immediatament a l'organització competent encarregada del centre formatiu per tal que el contracte sigui inscrit al registre.

Durant el temps de la formació, els aprenents tenen el dret i l'obligació d'anar al centre de formació professional. La durada i la manera en què es realitza aquesta ensenyança són diferents en cada land de l'Estat Federal. La tendència és oferir classes especialitzades per a tècnics eqüestres en horari de migdia. Els cursos s'ofereixen a l'àmbit municipal o del conjunt del land. En alguns land la formació professional comença amb un any de formació professional bàsica – Agricultura – a l'escola professional (any d'escolarització bàsica professional), que en cas de superar-se amb èxit es reconeix com a primer any de la formació professional eqüestre.

Exàmens. Finalització dels estudis

Després del primer any de formació tots els tècnics eqüestres realitzen un examen intermedi. No representa la finalització dels estudis, sinó que serveix per controlar els resultats i el nivell obtingut, per poder aplicar efectes correctors a la resta de la formació, si fos el cas. A més de preguntes generals referents a l'explotació equina, es realitzen exercicis específics de les disciplines esportives practicades. Si se supera amb èxit l'examen intermedi, els futurs joqueis i conductors de cavalls enganxats al trot reben les seves "llicències d'aprenents" per poder participar en competicions públiques. Sense aquestes curses no podrien formar-se d'acord amb el pla de la formació i adquirir l'experiència necessària per a la seva futura professió, tal com 'ha indicat anteriorment.

L'examen intermedi també serveix d'indicador per saber si realment s'ha escollit la disciplina professional adequada o, si pel contrari, l'adaptació, la predisposició i el desenvolupament corporal semblen aconsellar escollir una altra disciplina dins la formació o fins i tot decantar-se per una altra formació.

L'examen final serveix per demostrar les capacitats i els coneixements adquirits, així com l'experiència professional. Els coneixements s'examinen per escrit i/o de manera oral; les capacitats s'han de demostrar al picador, a l'hipòdrom i a l'estable. La concepció de formació professional descrita és clarament competencial.

D'acord amb les diferents disciplines es fan exàmens separats. Com que en algunes regions el nombre d'aprenents no era massa elevat en el passat, els ministeris d'agricultura i les cambres d'agricultura responsables de la formació professional han acordat organitzar en diferents llocs comitès d'examinació comuns – també en ares d'un nivell d'examinació heterogeni. Així per exemple tots els genets s'examinen a la localitat de Warendorf o a Munich, i tots els joqueis a Colònia. La inscripció per a l'examen s'ha de dirigir sempre a l'organisme competent en relació a cada explotació equina, la qual també informa l'alumnat i orienta sobre totes les qüestions relacionades amb l'examen.

3) Tècnic eqüestre superior.

El tècnic eqüestre superior pot dirigir de manera autònoma un centre dedicat a la cria de cavalls i a l'explotació equina, a la formació en equitació, a l'entrenament per a curses al galop o al trot, i dur a terme totes les tasques que se'n derivin de manera professional, sigui en centres privats o públics de cria de cavalls, en escoles d'equitació, en centres d'entrenament per a curses de cavalls al galop o al trot. A més, té la qualificació professional per formar persones interessades a capacitar-se com a tècnics eqüestres.

La preparació per a l'examen de tècnic superior es realitza mitjançant diferents cursos, que imparteixen, entre d'altres, les associacions d'hipisme i les institucions estatals.

4) Examen de Tècnic Eqüestre Superior.

En la part pràctica de l'examen de Tècnic Superior s'ha de realitzar una activitat laboral en la disciplina escollida: cria i explotació equina, formació en equitació, en l'entrenament per a curses al galop o al trot. La part teòrica de la prova abasta temes com la cria de cavalls, els coneixements equins, l'alimentació, la tècnica d'ensenyar a muntar, l'entrenament, la salut animal, etc. A més, s'ha d'escriure un treball tècnic (treball final), en el qual s'ha de tractar un tema escollit lliurement sobre l'explotació equina. L'examen en la part econòmica i jurídica, així com laboral i pedagògica es realitza essencialment a partir de les assignatures específiques que versen sobre aquests temes i que són incloses en el currículum.

La part econòmica i jurídica comprèn en gairebé totes les professions agràries les assignatures d'economia, comptabilitat així com dret i sociologia. Pel que fa a la part laboral i pedagògica, per a les professions agràries, són vàlids els mateixos àmbits que en la resta de professions. Això inclou "Fonaments de la formació professional – Planificació i realització de la formació – La joventut en la formació – Bases jurídiques de la formació professional"]].

La continuació de la formació per obtenir el títol de Tècnic Superior Eqüestre està regulada pel “Decret sobre les exigències en l’examen de tècnic superior per a la professió de tècnic eqüestre”, promulgat pel Ministeri Federal d’Alimentació, Agricultura i Silvicultura el 4.2.1980. El Decret distingeix quatre disciplines:

- Cria de cavalls i explotació equina
- Formació en equitació
- Entrenament en curses al trot
- Entrenament en curses al galop

L’examen de tècnic superior substitueix l’antic examen de professor d’equitació, els professors d’equitació examinats estatalment, els tècnics superiors en cria de cavalls o entrenadors en curses al galop o al trot.

D’acord amb les disposicions de la Llei sobre formació professional poden accedir a l’examen de Tècnic Superior aquelles persones que, després d’haver realitzat l’examen final puguin demostrar una activitat laboral de com a mínim tres anys en la disciplina en la disciplina de l’examen. Tanmateix, per superar l’examen de Tècnic Superior és indispensable formació reglada i tutoritzada en situació laboral d’un mínim de tres anys.

Objectiu de la formació del tècnic superior eqüestre.

Mitjançant l’examen de Tècnic Superior la persona candidata ha de demostrar que té les capacitats i els coneixements necessaris per:

- a. Dirigir una explotació de manera autònoma en una de les disciplines esmentades amb anterioritat
- b. Realitzar perfectament les feines que es deriven de l’explotació corresponent
- c. Formar d’acord amb la reglamentació vigent els aprenents de la professió de tècnic eqüestre

L’examen de tècnic superior consisteix en:

- a. Una part pràctica específica de l’especialitat
- b. Una part teòrica específica de l’especialitat
- c. Una part econòmica i jurídica
- d. Una part pedagògica i laboral

Mentre que els continguts i les exigències en les parts 3 i 4 són els mateixos per a tots els àmbits de la prova de tècnic superior, en les parts 1 i 2 es donen diferències notables que exigeixen una preparació i un examen separats.

Poden formar part del professorat dels Tècnics Superiors: professionals experts de reconeguda experiència i competència en el sector, membres de col·legis professionals, professors de la universitat, tècnics superiors amb reconeguda experiència laboral que hagin superat el curs de preparació per a la docència que imparteix la universitat.

Cria i explotació.

En els següents centres es fan cursos preparatoris i exàmens:

L'interès creixent d'amplis grups de la població – sobretot gent jove – repercuteix en un augment constant dels membres de les associacions d'equitació i conducció de carruatges. En data 1.1.2001 aquestes associacions tenien, d'acord amb la documentació de la Federació Esportiva Alemanya, 601.815 membres.

Les perspectives laborals per a preparadors i professors d'equitació (Tècnics Eqüestres amb l'especialitat d'equitació) es preveuen favorables. Són genets i amazones amb un nivell d'equitació per sobre de la mitjana, que no anteposen les pròpies ambicions esportives, sinó que les situen en segon pla, darrere de l'activitat formativa i professional. A més, han de tenir mobilitat geogràfica i no exigir remuneracions desmesurades. Mitjançant qualificacions addicionals com per exemple la capacitació com a mestre per al volteig i la hipoteràpia, es pot assegurar el lloc de treball i una remuneració digna.

5) Algunes dades sobre la situació del sector equí a Alemanya.

El sector eqüestre a Alemanya té una gran importància econòmica i social. El PIB que s'atribueix al sector globalment és tan abundós que es considera estratègic en el conjunt de l'economia de l'estat. Les associacions professionals d'equitació i conducció

de carruatges tenien l'any 2005, segons dades de la Federació Esportiva Eqüestre Alemanya, més de 700.000 membres.

Les perspectives laborals per a preparadors i professors d'equitació (Tècnics Eqüestres per a la disciplina d'equitació), per tant, són favorables en un sector consolidat amb un futur laboral i professional pròsper i segur. Mitjançant qualificacions addicionals com per exemple amb la capacitació d'especialista en volteig o en hipoteràpia, o en maneig i conducció de carruatges, es poden millorar les opcions de trobar un bon lloc de treball o de progressar en el propi.

Les condicions econòmiques i professionals en l'àmbit de les curses al galop i al trot són generalment millors que en les activitats laborals derivades de la resta de disciplines i activitats eqüestres. En l'àmbit dels esports eqüestres d'alt nivell és habitual que les expectatives i les condicions laborals depenguin fortament de l'èxit esportiu aconseguit en les competicions i dels resultats econòmics obtinguts pels cavalls i els genets en premis i compensacions.

Tanmateix, els joqueis o els conductors de carruatges, que treballen de forma responsable i continuada, i s'esforcen a formar-se amb la intenció de millorar i d'ampliar coneixements, normalment progressaran i podran guanyar-se la vida cada vegada millor com a assalariats, com a entrenadors o com a especialistes autònoms.

És cert, que resulta més difícil la situació per als tècnics eqüestres empleats. Els llocs estables en les explotacions d'entrenament no són suficients. Tot i que la millora en les contractacions ha estat substancials en els darrers anys, es preveu que continuïn augmentant a mig i llarg termini per al conjunt de les professions eqüestres.

Els tècnics eqüestres tenen obert un ampli camp de treball. Tant els centres de cria, com les instal·lacions d'ensinistrament, i els centres de competició i formació cerquen professionals qualificats, de confiança i amb mobilitat geogràfica per a la realització les feines d'atenció diària i les més especialitzades.

La demanda de places de formació de Tècnic d'Esport en general ha disminuït lleugerament. Es considera que aquest fet respon a oscil·lacions cícliques, habituals també en altres professions de sectors consolidats. Actualment hi ha major demanda per part de la població femenina. S'ha de dir però, que sovint desitgen exercir aquesta professió per un interès cap als animals que no té prou en compte les exigències del treball. El fet és que resulta més freqüent l'abandó durant el període de la formació per part de les dones que dels homes.

A Alemanya el conjunt d'activitats productives que se'n deriven del cavall és importantíssim. Se situa en els primers llocs dels sectors que aporten major PIB al país. Segons dades de la Federació Alemanya d'Hípica, Deutschen Reiterlichen Vereinigung (FN). Hi ha més d'un milió de cavalls i ponis.¹⁹

La població de cavalls a Alemanya s'ha multiplicat per quatre en els darrers quaranta anys. A Espanya i Catalunya la proporció és inversa, la cabana equina s'ha dividit per 4.

La FN és l'associació eqüestre més gran a Europa. Dins de la Federació Alemanya d'Esports Olímpics, la FN és la segona amb 748.839 membres. La pràctica de l'equitació és més freqüent entre les dones. Aproximadament el 70% de les llicències de la Federació són femenines. Aquesta proporció entre genets i amazones es produeix també a Espanya i a Catalunya, tot i que amb números absoluts molt per sota.

El sector aporta més de 300.000 llocs de treball directes, i més de 10.000 empreses.

- **Nombre de cavalls:** per sobre dels 750.000.

- **Practicants d'equitació.** Per a totes les especialitats i nivells es calcula que practiquen amb regularitat aproximadament 1.240.000 persones. 748.0839 practicants estaven federats al 2010.

---

¹⁹ Dades obtingudes al I Fòrum Internacional de Promoció del Cavall Torremolinos, 12 i 13 de novembre de 2010, organitzat per 'Radiohipica.com' i el portal digital www.hipicapress.com

- **Generació d'activitat econòmica, llocs de treball i de riquesa.** La necessitat de contractació de professionals especialitzats per garantir el bon funcionament del sector és molt elevada. El volum de transaccions econòmiques que generen les curses i concursos de les diferents disciplines eqüestres en inscripcions, premis, patrocinis, subvencions , apostes, i activitats industrials i comercials associades, són enormes.

Els llocs de treball directes, però també indirectes que genera el sector per atendre els diferents vessants: la cria de cavalls, la cura i el maneig, la fabricació dels equips d'equitació per a les persones, els cavalls i les instal·lacions, la construcció i el manteniment de les instal·lacions, la direcció, la gestió, la docència, la preparació de cavalls, el periodisme especialitzat, les empreses comercialitzadores dels productes eqüestres, els tractants de cavalls, el transport especialitzat, les activitats de turisme a cavall o en carruatge, ..., estan en relació a la gran quantitat de cavalls, clubs, activitats i practicants, etc. que engloba el sector. Això fa que sigui molt difícil calcular, sense estudis acurats als quals no hem tingut accés, les estadístiques de persones que treballen i viuen de l'activitat que genera el cavall.

La constatació de la importància econòmica i social del món eqüestre es comenta en aquest apartat referent al cas d'Alemanya, però és igualment vàlida pels països capdavanters d'Europa i, en general, en el conjunt dels països més desenvolupats.

- **Cost de la formació professional eqüestre:** Els cursos de formació són gratuïts. El contracte de pràctiques que signen els estudiants els hi atorga una remuneració econòmica d'aproximadament 340 € mensuals per subvenir despeses d'allotjament, manutenció i desplaçaments. Sovint hi ha centres de formació que ofereixen allotjament als estudiants en les pròpies instal·lacions.

- **Cost de la formació de Mestre en Equitació.** 5.110 € per curs. Aquest nivell de formació depèn de la universitat i de les associacions gremials.

- **Qui controla la formació?** La Cambra Agrària de cada Land. Aquesta pot delegar en associacions professionals.

- **Quant cobra un tècnic eqüestre:** No n'hi ha convenis col·lectius. L'associació professional recomana una franja salarial. Un tècnic recent titulat pot cobrar al voltant de 1.200 € mensuals.

Un tècnic superior, mestre en equitació cobra al voltant de 1.900 € nets mensuals. És freqüent guanyar al voltant dels 3.000 € mensuals, o més, depenent del talent professional i de la mida del negoci on es treballi.

- **Fracàs professional.** Abandonen a prop del 50% dels titulats o dels que arriben a la fase final de la formació, degut a que no poden adaptar-se al tipus de vida que exigeix l'ofici.

- **Quants tècnics es titulen cada any ?** Aproximadament 600. Entre 100 i 150 a cada especialitat, a tot el país.

- **La resta d'oficis del cavall:** Ferradors, guarnimenters, guies eqüestres, mosso de quadra, etc., també són organitzats per l'associació professional del sector, a través de les seves representacions a cada Land.

- **Centres oficials de remunta.** N'hi ha 10 centres oficials amb finalitats formatives que ofereixen les 4 especialitats o alguna d'elles. Aquest centres són comparables a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de Catalunya, tot i que compten amb molts més mitjans econòmics i amb més recursos.

- **Consideració pública del sector eqüestre.** Les institucions públiques, el govern i el poble alemany consideren la cabana equina com un patrimoni nacional de primer ordre i destinen grans esforços a mantenir-la i millorar-la. Les activitats productives del cavall compten també amb gran acceptació social. El percentatge de la indústria derivada del cavall en el PIB del país, incloent-hi totes les activitats que en depenen del cavall, és molt important, de fet es troba entre el cinc sectors més importants de la indústria alemanya.

En el sector equí d'Alemanya, trobem el model a imitar, en el sentit de que està prou experimentat, evolucionat i d'èxit, fa un tractament integral de les oportunitats productives i de les necessitats d'organització i gestió que generen les activitats eqüestres i el cavall, i tot el sistema ses sustenta en una mentalitat empresarial i operacional amb la que a Catalunya ens identifiquem.

6) Algunes dades sobre la situació actual del sector equí a Holanda.

L'hípica és una important font d'ingressos a Holanda. El comerç del cavall esportiu holandès és molt destacat. Més de 30.000 persones es dediquen a la cria de cavalls. Anualment, més d'un milió de persones visiten els concursos hípics del país.

La Federació Hípica Holandesa (KNHS) té un nombre aproximat de socis de 140.000. El KWPN, (Koninklijk Warmbloed Paardenstamboek Nederland), cavall esportiu holandès, que en l'actualitat es compta en nombre de 28.000 exemplars, té una descendència anual de prop de 10.000 poltres l'any. És un emblema nacional i ostenta un dels llibres genealògics més gran del món.

7) La formació professional eqüestre a França.

A França la importància del sector equí és també molt destacada. La pràctica d'activitats eqüestres és molt freqüent i la compra de cavalls desplaça un volum econòmic important.

La tradició eqüestre francesa és de les més influents d'Europa. El cavall ha estat un signe de distinció en les classes socials aristocràtiques i un motiu d'orgull en les classes treballadores i per a les feines en bona part dels sectors laborals fins mitjans del segle XX. Actualment a França el cavall també ha disminuït la seva presència respecte a èpoques anteriors, però conserva una importància rellevant en diferents àmbits: l'esport, el turisme, algunes eines del camp, la vigilància i la seguretat i en el mercat alimentari.

A França, en el segle XXI, es va generar una de les races de cavall més modernes fixades i tipificades. És el Sella Francès, cavall d'esport, polifacètic per les seves característiques anatòmiques i biomecàniques i pel seu caràcter.

La Federació Francesa d'Hípica és la tercera del país en número de llicències, superat únicament per la de futbol i la de tennis.

Segons dades del Ministeri d'Agricultura francès, el nombre de llicències federatives és de 601.000, amb un augment del 30% en els últims cinc anys. I no només el nombre de llicències continua una tendència ascendent, el nombre d'associacions eqüestres ha experimentat un increment del 7% del 2003 al 2008 fins situar-se en 2.696, mentre que el nombre de clubs va augmentar en el mateix període un 40%, amb 4.380 en l'actualitat. S'ha d'entendre que les llicències federatives les demanen totes les persones que practiquen l'equitació, encara que no intervinguin en competicions. Els serveis que ofereix la federació i les assegurances que cobreixen la pràctica són atractives i en molts casos, obligatòries.

El sector eqüestre genera 44.200 llocs de treball directes en un país on hi ha 45.000 criadors de cavalls i que compta amb 245 hipòdroms.

En un altre extrem, però com a referència de la importància del cavall, en el sector alimentari, convé saber que el consum de carn de cavall es calcula a França en 30.000 tones anuals, el que representa més de 30.000 cavalls abatuts, que comercialitzen aproximadament 1000 carnisseries cavallars. Una part d'aquesta carn s'importa d'Espanya.

La família dels oficis del cavall cobreix les necessitats de tres sectors econòmics diferents:

- La ramaderia i la reproducció.
- Les curses i els concursos.
- Les activitats eqüestres.

LA RAMADERIA.

Segons l'UNIC: Union Nationale Interprofessionnelle du Cheval, a França, 49.060 persones es dediquen a la cria i reproducció de cavalls de totes les races.

El 80% dels ramaders de cavalls de sang tenen un mínim de 2 eugues, 989 grangers posseeixen 9 eugues o més. L'UNIC estima en 5.000 el nombre de treballadors contractats a les ramaderies dedicades a la cria, la resta són propietaris i familiars, que sovint són els que realitzen les feines en bon nombre d'empreses, que són familiars.

La ramaderia és sovint una activitat complementària de l'activitat agrícola. La major part de les granges de cavalls se situen entre les 9 i les 20 eugues.

Els oficis en el subsector ramader.

El mosso de quadra.

Treballadors que vetllen pel manteniment i les cures de la eugassada i les parideres. Poden començar com aprenents. Han de cursar formació professional i gaudir de la qualificació corresponent:

- CAPA: Certificat d'Aptitud Professional Agrícola
- BEPA: Títol d'Ensenyament Professional Agrícola
- BPA: Batxillerat Professional Agrícola. Especialitat eqüestre.

El criador de cavalls

Acostuma a ser un mosso de quadra amb titulacions professionals i molta experiència. S'ocupa dels sementals i de la reproducció a l'eugassada.

Les explotacions equines poden augmentar el valor econòmic els seus cavalls i eugues ensinistrant-los. S'ocupen els BEPA o els BPA especialitzats en cria i selecció de races i en entrenament especialitzat.

L' Enginyer Rural.

Especialitzat en explotacions eqüestres. Titulats superiors del cos rural, d'aigües i de boscos, d'agricultura o de treballs agrícoles, constitueixen la direcció de les explotacions eqüestres, ocupant els llocs de sots-director o de director. Dissenyen els programes de millora i selecció de les races. Determinen la instal·lació de nous centres i la seva organització.

Els tècnics que ocupen aquests llocs asseguren la continuïtat i el control de la política dels serveis en els diferents dominis d'activitat del sector del cavall.

Els agents i adjunts tècnics d'explotació equina.

Treballen als centres eqüestres nacionals com a funcionaris públics, garantint el màxim control en el procés de reproducció i selecció. Es formen a les Escoles d'Enginyeria rural. Ensenyaments de grau mitjà.

A França hi ha una xarxa de Dipòsits Nacionals de Sementals que estan constituïts per un servei central i disposen tots ells de 23 exemplars. En aquests centres són contractats els enginyers i els agents, així com la resta de professionals necessaris per al seu bon funcionament.

Els agents i adjunts tècnics dels centres eqüestres nacionals vetllen per la bona salut dels sementals i les eugues per tal que la reproducció es pugui efectuar en les millors condicions.

Les explotacions equines poden revalorar els seus productes ensinistrant-los. D'aquesta funció poden ocupar-se els titulats amb el BEPA a través de l'entrenament per a la competició, o els titulats amb el BPA especialitzats en cria i selecció de races.

LES CURSES DE CAVALLS.

La introducció a l'ofici comença quan els aprenents són molt joves (14 anys).

No obstant, i per evitar els abusos que es donaven en el passat recent, les curses de galop les exigències tant en talla com en pes no permeten als aprenents de participar en les curses. Únicament els aprenents molt dotats i preparats poden arribar a ser Joqueis o Mossos de Quadra professionals especialitzats en cavalls de curses. Les formacions corresponents són administrades per l'AFASEC Associació de Formació i d'Acció Social de les Quadres de Curses.

Els oficis en el subsector de les curses de cavalls.

Els oficis es refereixen a dos tipus de disciplines eqüestres: les curses al trot i les curses al galop. La formació bàsica correspon a la de mosso de quadra especialitzat en cavalls de curses.

L'aprenent de mosso.

Executa els treballs de manteniment i de neteja. Aquesta ocupació constitueix sovint una oportunitat per a la seva transició vers altres oficis del sector.

El mosso de quadra.

Comença per ser aprenent abans que aconseguix el Certificat d'Aptitud Professional Agrícola o el Diploma d'Ensenyament Agrícola (CAPA o BEPA).

El joquei, genet professional.

La seva funció consisteix en preparar el cavall per a la competició i muntar-lo en les curses. Ha d'estar en possessió d'una llicència de joquei.

L'oficial de quadra (premier garçon).

Encarregat de la cavallerissa, rep les consignes de l'entrenador, organitza i supervisa el treball dels mossos a la quadra i als entrenaments.

L'entrenador.

Li són confiats els cavalls de curses. Els alberga, els controla i té cura i els entrena. És un tècnic molt preparat en la coneixença dels cavalls. També està preparat per a la gestió empresarial.

ELS CENTRES D'ACTIVITATS EQÜESTRES.

Segons Alain Soucasse, Director Tècnic adjunt responsable de la formació en la Fédération Française d'Équitation (FFE), aquest subsector experimenta a França una progressió aproximada del 10% anual. A través de la pràctica esportiva, l'equitació s'ha democratitzat molt, s'ha convertit en una activitat recreativa. Aquesta evolució condueix a un professionalisme creixent, a una adaptació de la pedagogia de l'equitació i a la diversificació de les activitats eqüestres.

3.533 establiments professionals, als que venen a sumar-s'hi 1.700 centres eqüestres associats fan un total de 5.233 establiments eqüestres declarats (segons dades de l'UNIC). El nombre de persones assalariades lligades directament a aquesta activitat s'estima en més de 10.000.

Els oficis en els centres d'activitats eqüestres.

La definició dels oficis i dels diplomes corresponents a les activitats eqüestres està en l'actualitat en procés de reestructuració. Els oficis qualificats requereixen de qualitats pedagògiques, habilitats d'animació i d'adaptació a les noves circumstàncies. A continuació es comenten els principals oficis del sector, pot ser els que estan més clarament tipificats.

El mosso de quadra (CAPA).

Té cura dels cavalls i fa les tasques pròpies del seu manteniment.

L'animador-poni

Amb el títol d'Animador-poni (BAP), que és un diploma federal homologat a través de la Delegació Nacional d'Equitació amb Ponis, pot exercir un paper d'animador sota la responsabilitat d'un monitor.

L'acompanyant de turisme eqüestre (ATE).

Ha de disposar del diploma federal homologat per la Delegació Nacional de Turisme Eqüestre, i pot exercir la seva activitat d'acompanyant a grups de persones a cavall de forma autònoma en els circuits identificats i/o senyalitzats. No pot ensenyar equitació.

Aquesta titulació pot estudiar-se a l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat de Catalunya, amb el reconeixement dels organismes oficials francesos, tal i com es recull a la part corresponent del present estudi.

El guia de turisme eqüestre (GTE).

Diploma federal homologat, pot exercir amb tota autonomia per organitzar i dirigir marxes a cavall. És professor dels Acompanyants de Turisme Eqüestre. Acostuma a dirigir les empreses del sector. Dissenya i marca els circuits de característiques més complexes i difícils. Organitza competicions de Cross, TREC, i altres modalitats de competicions basades en l'equitació d'exterior.

L'animador titulat amb el diploma d'aptitud professional d'Assistent Animador Tècnic (BAPAAT), que s'aconsegueix a través del Ministeri de la Joventut i els Esports. És un diploma d'estat. L'animador participa en l'animació junt al monitor.

Els oficis de l'ensenyança de l'equitació no poden ser exercits més que per titulats del diploma d'estat d'Educador Esportiu (BEES). Aquest diploma presenta 3 graus en l'opció d'activitats eqüestres o equitació lliurats pel Ministeri de la Joventut i els Esports.

Per a l'obtenció del BEES 1r grau opció activitats eqüestres (monitor) és necessari haver superat la part comuna i cursar 1.630 hores per superar l'examen de la part específica.

8) Algunes dades sobre la situació actual del sector equí a França.

Les dades que s'especifiquen a continuació corresponen a l'any 2008 i s'han extret de Service de la Statistique et de la Prospective de França.

- Cavalls declarats en explotacions equines a França: 454.500. Es calcula que el nombre total de cavalls que hi ha a França, declarats i no declarats s'apropa a 1.000.000.
- Ramaders equins: 50.000
- Entrenadors professionals en quadres de cavalls de curses: 1.867
- Hipòdroms: 261
- Practicants d'equitació: 1.200.000 aprox.
- Practicants amb llicència federativa: 601.000
- Escoles d'Equitació i Centres de turisme eqüestre: 6.000 aproximadament. Aproximadament 4.800 afiliades a la Fédération Française d'Équitation. (No s'inclouen els establiments de cria ni els centres eqüestres no homologats).
- Clubs d'equitació: 4.380
- Personal contractat directament pels establiments eqüestres: 30.000

Segons dades del Ministeri d'Agricultura francès, el nombre de llicències federatives és de 601.000, amb un augment del 30% en els últims cinc anys. I no només el nombre de llicències continua una tendència ascendent, el nombre d'associacions eqüestres ha experimentat un increment del 7% del 2003 al 2008 fins situar-se en 2.696, mentre que el nombre de clubs va augmentar en el mateix període un 40%, amb 4.380 en l'actualitat.

Per treballar en un ofici del sector equí és necessari disposar d'un diploma de formació professional. Aquest diploma proporciona la garantia i el dret al treballador per exigir les condicions laborals i la remuneració corresponent a les disposicions pactades en els convenis col·lectius i en els acords estatals del sector en matèria laboral.

DIPLOMES O NIVELLS REQUERITS PER A LA PRÀCTICA D'AQUESTS OFICIS.

La diversitat de títols a França és molt ample i complex. En l'actualitat, any 2007, s'estan plantejant una revisió orientada a simplificar-la. A continuació s'ofereixen de forma resumida els títols més habituals, que ja han estat citats, i que són els que serveixen de referència en el sector.

1. CAPA o Certificat d'Aptitud Professional Agrícola. Habilita per realitzar els següents oficis, prèvia especialització:
  - Criador de cavalls
  - Director de centre eqüestre
  - Palafrener-cuidador. Mosso de quadra-cuidador.
  - Genet-cuidador
  - Mosso-joquei. Joquei de cavalls de carreres.
  - Ferrador
  - Baster
  - Vigilant de granja o explotació eqüestre.
2. Tècnic del Ministeri d'Agricultura opció explotacions equines. El nivell d'ensenyament secundari permet presentar-se al concurs de Tècnic del Ministeri d'Agricultura, opció Explotacions Equines. Són funcionaris de l'Estat, que treballen als centres nacionals eqüestres.

Les seves tasques són tècniques. Com per exemple, controlar les eugues de cria i el seu estat de gestació, si s'escau, portar registres de reproducció i controls i inspeccions rutinàries... Les seves funcions evolucionen amb relació a l'aparició de noves tecnologies (ecografies, inseminació artificial, sincronització del cel, etc.) .

3. Enginyer de treballs Agrícoles, opció explotacions equines Batxillerat + 2 anys de preparació + proves d'accés a l'Escola Nacional d'Enginyeria dels Treballs Agrícoles (Escolaritat de 3 anys). Poden treballar en el sector públic i el privat.

4. Enginyer Rural, de les Aigües i dels Boscos, opció explotacions equines. Directors responsables de les explotacions eqüestres. Supervisors de programes oficials de selecció i millora de les races, etc.
5. Educador Esportiu. Els titulats amb el Diploma d'Estat d'Educador Esportiu (BEES) adquireixen el dret d'ensenyar l'equitació professionalment.

Els BEES comporten tres nivells diferents:

1r Grau: Els titulats tenen una funció d'animadors en els centres hípics.

2n Grau: Estan preparats per dirigir un centre eqüestre. Poden ser contractats pel Ministeri de la Joventut i dels Esports, en qualitat de quadres tècnics, seleccionats per via de concurs.

3r Grau: Tenen vocació de "formar als formadors". Aquest grau i aquesta responsabilitat concerneix a un petit nombre de persones entre les que es poden citar als Directors Tècnics Nacionals, els Entrenadors Nacionals i alguns esportistes d'alt nivell.

A França es constata fàcilment visitant els centres eqüestres reconeguts com a Escoles Franceses d'Equitació l'estabilitat i el bon estat de salut d'un sector en el que hi treballen moltes persones amb autèntica vocació pel cavall i pel seu ofici. Les condicions dels llocs de treball i professionals són dignes i estan ben regulades per la legislació laboral i aquest fet repercuteix enormement en la qualitat dels serveis i en el grau de satisfacció dels usuaris.

A continuació s'ofereix un quadre resum amb algunes dades significatives sobre les condicions actuals de treball en els oficis eqüestres a França. El nom de l'ofici respon a la denominació habitual a França. No sempre correspon el nom de l'ofici amb la titulació que s'exigeix per accedir-hi.

Les dades que aporta la *Comission Paritaire Nationale d'Emploi d'Exterprises Equestres* de gener de 2011 sobre els salaris en el sector són les següents.

Nom de l'ofici	Aspectes destacables	Efectius estatals Any 2011	Salari mitjà Net aprox.
Monitor d'equitació	A França, entre 400 i 500 alumnes cada any obtenen el títol de Monitor d'Equitació. La demanda d'aquest professionals és enorme. Normalment es manté un 10% de vacants per cobrir. La categoria superior és la d'Instructor. El sou mitjà d'aquests és considerablement més alt. (1.700 €)	5.000	1.350 €
Mosso de quadragenet	Hi ha dues especialitats de mosso-genet: el que treballa als establiments normals i el que treballa a les quadres de competició. És la persona de confiança dels propietaris indispensable per a la salut dels cavalls i el bon funcionament dels establiments.	600	1.300 € + allotjament
Director de centre eqüestre	La seva dedicació ha de ser de total disponibilitat i permanència. Imprimeix el caràcter empresarial a l'establiment i és l'interlocutor oficial entre ell i la clientela, i les entitats i organismes externs.	5.640	2.800 €
Ramader criador de cavalls	La seva funció consisteix en aconseguir bons productes equins, mitjançant el control i la millora de les races. Preparar i entrenar als cavalls fins els 4 ò 5 anys per la seva comercialització.	7.080	Molt variable
Entrenador (de cavalls)	1.087 dedicats a les curses de cavall. 1.847 dedicats a les curses de trot.	2.934	Variable i a percentatge
Agent Tècnic al servei dels cavalls de la República	Són els experts que tenen cura dels cavalls de l'estat. Vigilen la puresa i la millora de la raça. Són funcionaris de l'estat als 23 Haras Nationaux (centres nacionals de cria de cavalls)	605	1.700 €
Baster	Indispensable en el sector, fabrica i repara les selles i els guarniments en cuir i altres materials.	1.201	1.300 €
Guia de turisme eqüestre	A França el potencial de turisme eqüestre és molt gran donat el seu entorn natural. La formació dels guies és molt exigent. Hi ha una titulació prèvia que és la d'Acompanyant de Turisme Eqüestre	350	1.400 €
Ferrador	Té com a principals responsabilitats calçar degudament las animals i vetllar per la correcció dels aploms i de la salut dels cascós i les extremitats.	1.275	Entre 1.500 i 2.000 €
Osteòpata equí	És una professió liberal per a la que es requereix gran coneixement d'anatomia del cavall, unes bones mans i intuïció.	15	1.700 € Molt variable
Veterinari	Aproximadament el 5% dels 11.300 veterinaris de França estan en contacte amb cavalls. D'ells, 100 s'hi dediquen exclusivament al cavall.	500	2.300 €

Quadre 15: Oficis del cavall a França. Algunes dades sobre l'ocupació laboral. 2011

La gran complexitat del sistema de titulacions i de qualificacions que s'ha relatat es troba en procés de revisió i de simplificació.

9) La formació professional eqüestre a la Gran Bretanya.

Al Regne Unit l'organització és exemplar donada la tradició i seriositat amb el món dels cavalls. Dues societats oficials es reparteixen la responsabilitat de la formació professional eqüestre.

La British Horse Society (BHS) i la Association British Riding Society (ABHS)

La BHS és l'organisme nacional a la Gran Bretanya per a l'equitació recreativa. Té una antiguitat de més de 70 anys. Els seus títols estan reconeguts pel Parlament Britànic i acceptats pel Consell Nacional d'Esports i pel Departament Britànic d'Educació i Treball. També són reconeguts en 28 països. Per tant són titulacions útils per aconseguir llocs de treball en el sector eqüestre no només dins el seu país d'origen.

És un fet que la seva qualitat en la formació que desenvolupa és reconeguda i acceptada en el sector industrial eqüestre mundial.

La BHS inclou en els seus fitxers de professionals qualificats aquells que considera que estan suficientment preparats per exercir en els diferents oficis. No només té en compte la seva formació inicial per obtenir la titulació, sinó la seva dedicació i aprofitament en la formació continuada.

La BHS s'encarrega de la formació d'instructors i del personal dels estables.

En quant a la formació d'instructors, la BHS estableix les normes de muntar i de competència per ensenyar, i distingeix quatre nivells de formació:

Ajudant d'instructor:

Títol que es pot obtenir a partir dels 17 anys i exigeix un nivell d'aptitud en 4 seccions:

- Munta: muntar amb correcció, saltar barrats d'1 m. muntar sense estreps i muntar diferents cavalls.

- Tenir cura dels estables: alimentació, embenats i tenir cura dels animals establats o en llibertat.
- Indisposicions lleugeres: examen escrit.
- Capacitat d'instrucció: coneixements bàsics d'ensenyança i de control de la munta.

En aquest nivell la BHS recomana un seguit d'escoles d'equitació que preparen als nois i les noies interessats per a aquestes proves. És pot aconseguir la formació pagant en règim de curset privat o intercanviant la formació per treballs en el manteniment, les cures dels cavalls i altres feines de l'escola.

Instructor de grau mitjà (intermitjà):

La seva formació es centra de forma especial en la cura de les cavalleries i en el manteniment dels estables. La major part de les persones que opten a aquesta formació són Ajudants d'Instructor, que volen millorar la seva formació i categoria professional i laboral. La seva vocació natural és la d'arribar a ser instructor.

Instructor:

Es pot accedir a aquesta formació a partir del 22 anys. Normalment ho fan ajudants d'instructor o instructors intermitjos que desitgen continuar en la professió.

La seva formació aprofundeix en les habilitats

- Munta: muntar molt bé. Saltar obstacles de més d'1 m. Munta sense estreps i diferents tipus i races de cavalls.
- Organitza la cura i el manteniment dels estables. Dirigeix la tasca dels ajudants d'instructor:
- Sap atendre els primers auxilis del cavall i indisposicions lleugeres..
- Està capacitat per a l'ensenyança de l'equitació.

Responsable d'eugassades.

Cursos oferts per la National Pony Society. Tenen com a finalitat la formació dels professionals que s'encarreguen de la cura i el manteniment de les ramaderies.

Inclou maneig, doma i ensinistrament dels poltres. Calen coneixements profunds, ja que els primers anys de la vida dels cavalls és una època molt sensible que condiciona el desenvolupament posterior sobretot en relació a la salut i el caràcter de l'animal.

Estableix dos nivells o titulacions:

- Certificat d'ajudant d'eugassades. Cal tenir, com a mínim 16 anys.
- Diploma d'ajudant d'eugassades. Cal tenir, com a mínim, 22 anys.

Ambdós títols poden ser superats sabent o no muntar encara que si es té el nivell de munta adequat, les possibilitats de trobar feina són millors, però com que gran part de la feina amb egües embarassades i poltres es fa des del terra no és un requisit indispensable.

Per a poder optar al títol, després de la formació acadèmica, és necessari, com a mínim, un any d'experiència en pràctiques en una de les ramaderies reconegudes per la National Pony Society com a centre de formació.

Joqueis professionals.

Com és ben sabut, les curses al Regne Unit gaudeixen de gran acceptació popular i són bon negoci, es mouen grans quantitats de diners. És per això que els propietaris exigeixen als joqueis una alta qualificació, d'aquí que la formació sigui molt estricta. Hi ha diverses vies d'accés per a ser joquei professional:

En ocasions s'accepten als professionals formats a les escoles d'equitació, però tot i la seva qualificació, se'ls posa a prova durant 3-5 anys per acabar de consolidar-la.

El National Equestrian Centre ofereix cursos de formació dirigits, preferentment, als genets contractats pels preparadors. Són cursos de gran reconeixement i prestigi.

Els joqueis professionals es poden formar també començant des l'aprenentatge de les funcions del mosso de quadra de més baixa qualificació i anar ascendint progressivament fins a arribar al grau més alt: cap de mossos que està directament a les ordres del preparador i és el responsable del funcionament de les quadres, de la situació dels cavalls i de la supervisió de la plantilla. El salari està directament relacionat

amb la situació en l'escala. Els aspirants a joquei que volen formar-se professionalment, és normal que es dirigeixin a un preparador, que normalment s'interessen en el descobriment i formació de nous talents, per ser recomanats a una quadra de carreres, que se'n faci càrrec de la seva formació i promoció.

Hunt Service (servei de caça). És prou coneguda l'afició dels anglesos a la caça de guineus a cavall. És també sabuda la polèmica que ha ocasionat la prohibició d'aquesta pràctica al Regne Unit. Les opinions estant tan enfrontades que s'han convertit en un conflicte nacional. Nosaltres no entrem en les raons mediambientals i socials que han dut al govern de Gran Bretanya a prohibir les caceres, farem referència a aquesta pràctica per la importància que ha tingut fins ara a la tradició anglesa i pels oficis o especialitats professionals que ha generat.

Durant molts anys han permès una intensitat d'activitat eqüestre enorme, que ha ocupat a molta gent i ha generat tota una cultura afavoridora de la cria i la permanència del cavall al medi rural. Aquestes caceres eren producte d'una òptima organització.

Els cavalls de caça són molt adequats per al tracte i el treball dels aprenents, són més fàcils i millors que els cavalls de curses, sempre més joves i nerviosos. Al tornar a les quadres després de l'estiu, els cavalls de caça passaven molt de temps a les pastures i de nou havien de ser preparats i entrenats, progressivament i pacient, per a les caceres de la temporada següent.

En el Hunt Service es reconeixen diferents nivells de responsabilitats professionals:

- "Doggy-body" manteniment dels estables
- "Strapper" (mosso d'estreps) té 2-3 cavalls al seu càrrec
- "Second horseman" (segon genet) nivell avançat. Han de ser bons genets.
- "Second whisper in" (segon batidor a peu o a cavall)
- "First whisper in" (primer batidor a cavall)
- "Huntsman" (montador que caça amb gossos) oficial que té al seu càrrec els estables, cavalls, gossos i empleats.
- "Master" (mestre que queda a càrrec del conjunt de la cacera).

Dues professions que estan relacionades, però no únicament, amb el món dels cavalls són la veterinària i la infermeria animal. La primera és una carrera de 5 anys en la que durant les vacances d'estiu l'alumne ha de realitzar pràctiques en una granja (els 2 primers cursos) i com a ajudant de veterinarí (el 3 cursos següents). La infermeria és cursa en dos anys. Aquestes dues carreres corren a càrrec del Royal College of Veterinary Surgeons que reconeix els títols dels 6 llocs on es pot estudiar veterinària al Regne Unit.

Basters. La "Worshipful Company of Saddlers" és la més antiga de les societats gremials de Londres. El seu document més antic data de l'any 1160. Malgrat aquesta tradició, avui dia la fabricació en sèrie és la nota dominant enfront de l'artesania. Però així i tot, la valoració del guarnimenter no ha decaïgut, perquè és qui pot fer peces úniques i personals a més de fabricar i d'arreglar guarniments. Per aprendre l'ofici hi ha diferents possibilitats:

- Fer-se aprenent en un taller de baster. S'aprèn a fer costures, confecció i reparació de guarniments. A més, estudia la conformació dels materials, aprèn a administrar el negoci i a conèixer i comerciar amb articles propis de l'ofici. Finalment, aprèn a confeccionar i a ajustar els guarniments adequats als cavalls i els carruatges.
- El curs organitzat pel "Cordwainers Technical College" que passa exàmens teòrics i pràctics al final del curs. Qui els aprova pot obtenir una beca per seguir la seva formació.

Malgrat que el guarnidor no és necessari que domini les tècniques d'equitació, quan més sàpiga de cavalls, de munta i de maneig del cavall i dels materials, millor podrà comprendre les necessitats i interessos del cavall i del genet i l'amazona per a la pràctica de l'equitació.

V. PROPOSTA D'ESTRUCTURACIÓ LABORAL DEL SECTOR EQÜESTRE. CATÀLEG D'OFICIS DEL CAVALL.

A. MODEL DE DEFINICIÓ DE PERFILS PROFESSIONALS.

Pe a la definició dels perfils que s'inclouen en la tesi s'ha aplicat el model utilitzat habitualment per L'INCANOP. La raó fou facilitar l'assimilació de l'estudi amb els treballs que fins aleshores s'havien publicat i s'estaven elaborant. A més, l'aplicació del mateix sistema permetria adaptar amb facilitat el model als nous criteris establerts pel Departament d'Ensenyament, del que depenia l'INCANOP.

B. GLOSSARI DE LA TERMINOLOGIA EMPRADA

El glossari de termes utilitzats en les definicions dels oficis del cavall aprofita en bona mesura les definicions de la Generalitat de Catalunya per a l'estructuració del sistema educatiu, i els adapta amb aportacions d'altres fonts.

En algun cas es recull la definició de conceptes que s'utilitzen en el sistema de reconeixement de les qualificacions professionals de l'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP)

CONCEPTE	DEFINICIÓ
Aprenentatge	Procés de millora del comportament, la informació, els coneixements, la comprensió, les actituds, els valors i les capacitats / competències. [Classificació Internacional Normalitzada de l'Educació. CINE 1997, UNESCO, reedició maig 2006].
Context professional	Acota l'espai de professionalitat on l'alumne es pot moure a partir de l'assoliment d'una determinada competència professional. Per tant, està en relació al perfil professional. Es concreta mitjançant la descripció del sector i subsector de l'activitat econòmica de referència, i també les ocupacions més rellevants que pot desenvolupar en funció de l'esmentat perfil professional. <i>ICQP: Conjunt d'elements que constitueix un entorn general per a dur a terme la tasca professional, és a dir, els mitjans de producció, els productes i els resultats, la informació emprada o generada i tots els elements similars que es considerin necessaris.</i>

<p>Curriculum formatiu</p>	<p>En el sentit ampli del terme i referit a la formació professional, s'entén com el recorregut o procés formatiu que inclou la definició dels objectius educatius referits a les capacitats professionals que ha de demostrar l'alumne, ajustats a uns continguts formatius i unes estratègies metodològiques.</p> <p>El currículum defineix els continguts formatius necessaris per assolir les competències professionals.</p>
<p>Formació professional específica</p>	<p>És el conjunt d'habilitats, coneixements i capacitats relatives a una professió, entesa com la competència o conjunt de competències per afrontar llocs de treball afins.</p> <p>ICQP: Formació professional inicial.</p> <p><i>Conjunt d'accions de formació professional específica (també anomenada formació professional reglada) que s'imparteixen en el sistema educatiu.</i></p>
<p>Capacitats clau.</p>	<p>Estan associades a conductes observables en la persona, la major part de tipus actitudinal. Són transversals: capacitat de resoldre problemes, capacitat d'organització del treball, capacitat de responsabilitat en el treball, capacitat de treball en equip, capacitat d'autonomia i de gestió del canvi, capacitat de relació interpersonal, capacitat d'iniciativa personal, capacitat d'adaptació a les exigències de la feina, capacitat de valoració de les condicions de treball, capacitat d'implicació i compromís amb la professió i capacitat d'integració dels aprenentatges.</p>
<p>Capacitats professionals</p>	<p>Considerem tres tipus de capacitats professionals: cognitives, organitzatives (conatives) i afectives. Les capacitats de la persona són el primer element que intervé en el grau de competència que aquest demostra. (Stevenson, 1999. Citat per Navío, 2001)</p> <p>Les capacitats professionals són el resultat de l'adquisició de coneixements, que esdevenen recursos per desenvolupar les activitats professionals i resoldre les situacions que es presenten. Conformen la base del progrés personal en el camp del saber, del saber fer i del saber relacionar-se amb els altres.</p> <p>Permeten l'assoliment de competències. S'han d'entendre com a qualitats i potencialitats personals que es desenvolupen mitjançant processos d'ensenyament-aprenentatge professionalitzador.</p>

<p>Cicle formatiu</p>	<p>Oferta formativa d'organització modular que dóna resposta a la formació professional específica, amb una durada variable i amb una participació d'entitats del món del treball. Els cicles formatius són de grau mitjà (s'ha d'haver superat l'ESO) o de grau superior (s'ha d'haver superat el batxillerat). Les especialitats són molt diverses. Els CFGS troben la seva continuació acadèmica a la universitat.</p>
<p>Competència general</p>	<p>Descripció bàsica i resumida de l'ofici, que permet la seva identificació i diferenciació. Descriu la funció principal que exerceix el professional en el seu àmbit de treball.</p>
<p>Competència professional</p>	<p>Conjunt de coneixements, habilitats i actituds, que permeten dur a terme tasques específiques de l'ofici. Permeten obtenir resultats desitjats en l'àmbit professional al qual corresponen. Es tracta d'un terme complex que ha estat definit de molt diverses formes. La competència professional ha de poder fer front a contextos professionals canviants. Aspectes com la polivalència i la flexibilitat són necessaris. Navío (2001: pàg. 21 a 31).</p> <p>Les competències admeten diverses conceptualitzacions. Poden ser identificades com a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comportaments, conductes o formes d'actuar. • Conjunt de coneixements y/o habilitats pertinents per a la realització de determinades tasques o funcions. • Qualitat d'una persona o d'un estat del ser. • Concepció que engloba aspectes de la personalitat de l'individu. <p>La competència capacita, prepara per saber fer, implica coneixements i perícia com a resultat de l'aprenentatge. La competència reconeguda oficialment és el resultat del procés de qualificació.</p> <p>ICQP: <i>Capacitat de dur a terme activitats en una professió o en un lloc de treball, segons les normes exigides pel sector.</i></p> <p><i>Les Unitats de Competències són l'agrupament de competències amb valor i significat en el treball.</i></p>
<p>Continguts</p>	<p>Coneixements que l'alumnat ha d'assimilar per assolir una determinada capacitat professional o la capacitat general. Poden ser de fets, conceptes i sistemes conceptuals, de procediments i d'actituds, valors i normes.</p>
<p>Continguts formatius d'actituds, valors i normes</p>	<p>Són les tendències o estats d'ànim que experimenta una persona . Són relativament duradores i tenen la finalitat de guiar i fonamentar el comportament individual i social.</p> <p>Els continguts d'actituds, valors i normes traslladen a les situacions educatives conceptes, arguments, accions, preses de decisions, etc. amb l'objectiu d'ajudar als estudiants a formar criteris, escales de valors i d'interpretació de la realitat i a desenvolupar la seva pròpia forma de pensar i d'actuar en relació a si mateix, als altres, a les idees i als objectes. Estan molt influenciats per la moral acceptada socialment.</p>

Continguts de fets, conceptes i sistemes conceptuals	<p>El coneixement en qualsevol àrea de formació demana de disposar d'una informació sobre el tema. La major part d'aquesta informació són dades o fets concrets, quan aquesta informació adquireix significat esdevé un concepte.</p>
Continguts formatius de procediments	<p>Conjunt d'accions ordenades i finalitzades, és a dir, orientades a la consecució d'una meta. El seu coneixement i domini permet executar les actuacions pròpies de cada ofici en cada situació específica.</p>
Crèdit acadèmic	<p>Seqüència formativa que es caracteritza per atendre a la significació lògica i contextual d'una part dels continguts que inclouen els programes formatius. Integren els continguts en el conjunt del programa i procuren l'aplicabilitat dels sabers, les destreses i les actituds, mitjançant la lògica coordinada de les parts. És la unitat organitzativa del currículum formatiu de cada ofici.</p>
Nuclis d'activitat	<p>És la unitat organitzativa que agrupa un conjunt d'activitats d'aprenentatge i esdevé nucli propi dins de la unitat didàctica.</p>
Objectius generals	<p>Són formulacions explícites d'habilitats cognitives, destreses i actituds, que el procés de formació tracta de potenciar en l'alumnat. Són la referència global necessària per concretar els aspectes bàsics del currículum a desenvolupar mitjançant la concreció d'uns objectius més operatius anomenats objectius terminals.</p>
Objectius terminals	<p>Són la concreció dels objectius generals. Expliciten conductes observables de l'alumnat actuant com si es tractés d'indicadors de l'adquisició dels objectius generals. La conducta observable pot referir-se a una habilitat cognitiva, una destresa manipulativa o una actitud. Pot especificar, així mateix, el nivell d'execució que es considera acceptable en cada cas.</p>
Oficis del món del cavall	<p>Els diferents oficis o professions relacionades directament amb el cavall i els àmbits que adquireixen sentit directament per la seva influència. El conjunt d'aquestes professions permet determinar el mapa o catàleg d'oficis eqüestres.</p>
Perfil professional	<p>Conjunt de competències professionals que caracteritzen cada ofici i constitueix la referència del sistema productiu per definir la formació que acredita el títol corresponent de formació professional. En el perfil professional es descriuen capacitats i realitzacions professionals agrupades en competències. Les realitzacions són els comportaments esperats del titulat en unes situacions de treball determinades. Les capacitats són aptituds que ha de demostrar el professional a l'hora de desenvolupar les realitzacions i assolir la qualificació del títol.</p>

<p>Qualificació professional</p>	<p>Equival a acreditació o certificació. És un concepte estàtic, assigna la possessió d'un determinat grau o nivell de coneixements, habilitats, actituds, etc. en un lloc i en un moment determinats.</p> <p>En accepció dinàmica del terme, d'Alex, 1991 citada per Navío (2001, pàg. 60), per qualificació s'entén el conjunt de coneixements i capacitats, inclosos els models de comportaments i les habilitats, que s'adquireixen durant els processos de socialització i d'educació dels individus.</p>
<p>Sector i subsector professional</p>	<p>La informació s'obté de la classificació de les activitats econòmiques (CNAE). Per a la definició del camp professional s'utilitzen les dades següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Processos productius: <ul style="list-style-type: none"> - Esquemes, fases, productes d'entrada i de sortida. - Definició de tecnologies i d'equips. - Organització del treball, i situació de les ocupacions en els processos. - Ocupacions emergents. • Organització empresarial, organigrames tipus. • Ocupacions: <ul style="list-style-type: none"> - Descrites per tasques, coneixements, mitjans, destreses. - Classificades segons la seva vigència: romanen, desapareixen o emergeixen. <p>Referits al sector eqüestre, els subsectors són els àmbits identificables amb entitat pròpia. Es tracta de delimitar els agrupaments d'activitats eqüestres que poden diferenciar-se clarament entre si però que pertanyent de forma evident al món del cavall.</p>
<p>Unitat didàctica</p>	<p>Estructura organitzativa de continguts, activitats d'ensenyament-aprenentatge i objectius que serveix de referent en la programació docent del crèdit formatiu. De la mateixa manera que el crèdit és la unitat organitzativa del currículum, la unitat didàctica és la unitat organitzativa en la programació del crèdit.</p>

C. CATÀLEG D'OFICIS EQÜESTRES.

La classificació dels subsectors i dels oficis eqüestres és una de les aportacions essencials d'aquesta tesi perquè afronta una necessitat encara no resolta fins ara, la d'analitzar en profunditat la complexitat professional del sector eqüestre d'una forma integral i en totes les seves dimensions i perspectives. El catàleg dels oficis del cavall es presenta desenvolupat en dos nivells de concreció:

- **Proposta d'estructuració del sector eqüestre a Catalunya. Organització dels oficis per subsector.** Subsectors que comprenen totes les activitats del gran sector del cavall amb la identificació dels trets diferencials de cadascun d'ells.
- **Subsectors eqüestres i catàleg d'oficis del cavall.** Adscripció de cada ofici al subsector que li correspon. Breu descripció dels oficis en base a les característiques específiques que més els identifiquen i defineixen.

D. CRITERIS PER A L'ESTRUCTURACIÓ LABORAL DEL SECTOR.

L'estructuració proposada és el resultat d'una interpretació pragmàtica i conceptual del món del cavall basada en una anàlisi exhaustiva de la situació real i actual.

És pragmàtica perquè recull i defineix les formes actuals més habituals de realitzar les diferents feines que tenen a veure amb el cavall. S'ha analitzat el funcionament i les necessitats de les explotacions equines i els centres d'activitat eqüestre del nostre país. Les diferents modalitats de centres eqüestres que existeixen a Catalunya, que són molt similars o idèntics als d'altres comunitats autònomes, han donat la pauta per a la proposta d'ordenació laboral i professional del sector.

És conceptual perquè es defineixen els conceptes que són essencials i que justifiquen la seva utilitat i aplicabilitat. S'ha intentat utilitzar un llenguatge clar, entenedor i coherent amb els fets, les idees, els costums i el vocabulari específic, tradicional o de nova generació, que formen el cos idiomàtic i lèxic de l'àmbit eqüestre.

L'oferta vigent al nostre país per a la formació professional en els oficis del cavall inclosos en la classificació que es presenta, és desigual. Hi trobem oficis i titulacions

pels quals no hi ha en l'actualitat cap mena de formació específica prevista o si n'hi ha és difusa (*conductor de carruatges, entrenador de cavalls, ...*).

A la formació en altres oficis del catàleg es pot accedir a través de cursos de formació professional no oficials (*Expert en Cura i Maneig del Cavall, Acompanyant de Turisme Eqüestre, Ferrador, ...*).

Hi ha oficis que han estat recentment regulats dins del sistema de formació professional reglat en els seus nivells de grau superior i de grau mitjà: Tècnic Esportiu Superior en Hípica, Tècnic Esportiu en les Disciplines Hípiques de Salt, Doma i Concurs Complet, i Tècnic Esportiu en les Disciplines Hípiques de Resistència, Orientació i Turisme Eqüestre. Finalment altres oficis són de nivell universitari, amb titulacions reconegudes. (*Veterinaris i Fisioterapeutes especialitzats en Hipoteràpia, curs de postgrau derivat dels estudis de fisioteràpia*).

No s'han de confondre els oficis amb les titulacions. No sempre a un ofici li correspon una titulació amb el mateix nom, i no sempre una titulació respon a les característiques d'un únic ofici. En nombrosos sectors laborals es constata la necessitat de comptar amb professional polivalents, capaços de realitzar tasques diverses. Aquesta necessitat és clara en les empreses de petita envergadura que no poden contractar a professionals de cada especialitat per la seva limitació de recursos i pel volum de feina que generen.

La polivalència del professional trenca amb l'esquema més tradicional de professions molt definides i acotades dins del mateix sector, que marcaven rígidament els coneixements, les capacitats, habilitats i recursos que corresponien a cadascuna de les professions o especialitats. Així mateix una mateixa titulació pot ser adient per dur a terme tasques i responsabilitats diferents.

Des la perspectiva de major polivalència, un Acompanyant de Turisme Eqüestre hauria de saber gestionar un centre de turisme eqüestre, raó per la qual ha de comptar amb coneixements bàsics suficients de gestió i administració de petites empreses.

Un ferrador pot desenvolupar la seva tasca com a ferrador rural o com a ferrador industrial, controlant la qualitat dels productes i assessorant en empreses industrials del ram.

Trobem el paral·lelisme d'aquest fet en altres professions. Per exemple un Llicenciat en Educació Física pot treballar en diferents oficis, com ara: professor de secundària, pot ser director d'un centre escolar, pot ser entrenador d'esportistes d'alt rendiment, pot dirigir un complex d'instal·lacions i activitats esportives i recreatives, etc. La titulació és la mateixa, les opcions laborals o professions són diverses.

Així mateix la titulació d'advocat permet treballar en diversos àmbits del dret, com per exemple d'advocat laboralista o penalista, en aquest cas l'ofici coincideix amb la titulació encara que en especialitats diferents, o com a Secretari d'Ajuntament, cas en el que l'ofici o professió no coincideix amb la denominació de la titulació que ha permet l'accés al lloc de treball. D'altra banda, i abundant en el mateix argument, poden ser Secretaris d'Ajuntament persones que no tinguin la qualificació d'advocat.

La titulació o la certificació d'estudis que permet accedir a determinats àmbits laborals, correspon al grau de formació professional que s'assoleix una vegada superats els requeriments acadèmics establerts en el pla d'estudis corresponent a cada especialitat de formació professional. Hi ha sectors laborals que estan regulats i exigeixen una titulació determinada, i altres sectors que no estan regulats. Aquest és el cas del Sector Eqüestre.

E. LES PROFESSIONS DEL CAVALL. GENERALITATS.

L'Institut Català de Noves Professions va realitzar diversos treballs, alguns d'ells editats, sobre perfils professionals i definició dels oficis de diversos sectors productius.

Un exemple molt complet i interessant és el llibre *“Les professions de la cultura”* editat per l'INCANOP²⁰, en el que se citen diverses definicions del terme professió.

S'utilitzen els treballs de DiMaggio (pàg. 56 i sg.), en els que es destaquen els factors que ell considera que han de ser presents per tal que una activitat laboral humana es pugui considerar professió. Estableix que han de tenir alguna o totes de les següents característiques:

- ✓ El monopoli d'un alt nivell de coneixements especialitzats.
- ✓ Un corpus d'estàndard o una ètica professional (deontologia).
- ✓ L'existència d'associacions professionals que vetllen per l'acompliment de l'ètica professional.
- ✓ Institucions de formació reconegudes, amb graduació de l'alumnat.
- ✓ Una extensiva interacció col·legial entre els treballadors ocupats en diferents organitzacions.
- ✓ Una tendència entre els treballadors a adherir-se als estàndards professionals, fins i tot en el cas que entrin en conflicte amb les organitzacions contractants.
- ✓ Una declaració d'altruisme i de vocació desinteressada en la pràctica professional.

Com es pot comprovar, aquesta definició inclou dues dimensions diferents, la que es refereix a les capacitats, coneixements i procediments i la que té a veure amb l'organització social, el control i la supervisió del funcionament de la professió i les actuacions dels professionals.

Malgrat el seu encert, la definició de DiMaggio respon a una interpretació massa rígida. Probablement moltes de les professions que en l'actualitat la societat considera que ho són, no responen a més d'un dels factors que ell assenyala. Una definició més elemental que respon a una concepció més llana, és la següent:

---

²⁰ INCANOP: *“Les professions de la cultura”*. Barcelona 1997. Institut Català de Noves Professions. Actualment aquest institut no existeix, ha estat substituït pe la Direcció General de Formació Professional dependent del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Una professió o ofici *“és l’activitat laboral que es realitza en un determinat sector productiu i que ve definida per una sèrie de coneixements, competències, d’habilitats i de capacitats, que s’emmarquen en un sistema que defineix el dit ofici o professió i que el diferencia de la resta d’oficis i professions. Es realitza normalment contra la percepció d’una retribució econòmica o material”*.

Una altra definició útil per la seva brevetat, l’ofereix l’enciclopèdia Larousse quan expressa que *“professió és l’activitat que serveix de mitjà de vida i que determina la pertinença a un grup professional específic”*.

La Gran Enciclopèdia Catalana (1981) defineix professió com una *“activitat permanent, que serveix com a mitjà de vida i que a més, determina l’ingrés en un grup professional determinat. Les atribucions i els deures que deriven de l’exercici d’una professió estan definits legalment; els col·legis i altres corporacions professionals vetllen pel compliment d’aquests deures i per la defensa dels interessos dels seus membres, fins a l’extrem que les professions defineixen estaments dins la societat”*.

Des del punt de vista de la formació professional dels oficis del sector eqüestre, la proposta d’estructuració que a continuació es desenvolupa, pretén ser d’utilitat per planificar l’oferta formativa. En aquest sentit, proporciona una visió general i integrada i a la vegada analítica, que permet programar activitats de formació referides a cada subsector i a cada professió en particular.

Entre els diferents oficis es pot imaginar una trama d’interrelació a través de la qual les persones interessades podrien transitar, en el sentit de millorar la seva formació, mitjançant cursos i itineraris d’estudis que, sumats a la formació i l’experiència adquirida, els hi permetria progressar en els seus coneixements i recursos i, consegüentment, en les categories laborals i professionals permeten, si es volgués, dominar més d’una professió o especialitat dins del mateix sector eqüestre. L’ideal en relació a la formació professional eqüestre a Catalunya, fora que hi hagués oferta formativa de cadascun dels oficis del sector.

Aquesta oferta no ha de ser necessàriament del mateix tipus i característiques en tots els casos, això dependrà de cada ofici, de la seva complexitat i dels seus requeriments professionals. Poden haver-hi activitats formatives des del nivell més elemental i bàsic fins al nivell universitari, així com activitats de formació continuada.

Sota aquests criteris i en la idea que no es tracta d'una classificació tancada, que serà adaptada a les transformacions del sector i de les necessitats d'organització que amb el temps es produeixen, es proposa l'estructura sectorial de l'àmbit laboral i professional del cavall.

En el quadre resum, s'ordenen els subsectors del gran àmbit o sector eqüestre amb lletres majúscules de la "A" a la "L". S'inclouen les activitats professionals més significatives i importants que tenen o podrien arribar a tenir entitat de professió. Numerats de l'1 al 26, s'ordenen els diferents oficis ubicats en el subsector que li és més propi. Això no obstant, l'adscripció a un determinat subsector s'ha d'interpretar de forma flexible, en el sentit que en la realitat, professionals d'un ofici poden desenvolupar les seves activitats en un o en diversos subsectors.

El cas paradigmàtic en aquest sentit el representa l'Expert en Cura i Maneig del Cavall, que s'ubica en aquesta classificació en el subsector "A" de Ramaderia, Criança i Cura d'Èquids, mentre que és necessari i està present en molts dels altres subsector.

Es tracta, per tant, d'una classificació o catàleg que situa els oficis en el subsector adequat o natural, però que no exclou la seva intervenció en altres subsectors.

Proposta d'estructuració del Sector Professional Eqüestre a Catalunya. Quadre resum.

F. PROPOSTA D'ESTRUCTURACIÓ DEL SECTOR EQÜESTRE A CATALUNYA. ORGANITZACIÓ D'OFICIS PER SUBSECTORS

A. Ramaderia, cria i cura d'èquids.

1. Cap d'explotació ramadera equina. Criador de cavalls.
2. Expert/a en cura i maneig del cavall
3. Domador/a de cavalls.

B. Docència de l'equitació.

4. Professor/a d'Equitació.
5. Monitor/a d'Equitació.

C. Equitació turística i recreativa.

6. Guia de turisme eqüestre.
7. Acompanyant de turisme eqüestre.

D. Hipoteràpia.

8. Hipoterapeuta (*Discapacitats físiques i/o psíquiques*).
9. Hipoterapeuta social. (*Discapacitats socials*).

E. Equitació esportiva d'alt rendiment.

10. Tècnic Esportiu Superior en Hípica.
11. Tècnic d'Esport en Salt, Doma i Concurs Complet
12. Tècnic d'Esport en Resistència, Orientació i Turisme Eqüestre
13. Genet o amazona de competició.

F. Gestió d'entitats, empreses i programes eqüestres.

14. Organitzador/a de campionats, fires, i altres esdeveniments eqüestres.
15. Director/a de centre eqüestre. (*Tècnic Superior d'Esport d'equitació. Economista. Gestor empresarial*).

G. Carruatges de cavall.

16. Conductor/a de carruatges.
17. Auxiliar de conductor de carruatges.
18. Constructor/a de carruatges.

H. Preparació i entrenament de cavalls

19. Entrenador/a de cavalls.
20. Genet o amazona preparador/a de cavalls

I. Ferrament

21. Oficial ferrador/a.
22. Auxiliar de ferrador.

J. Baster. Guarniments i equips per a l'equitació.

23. Oficial baster/a.
24. Auxiliar de baster.

K. Salut del cavall.

25. Veterinari/a (*especialitat en èquids*).
26. Auxiliar de veterinària equina (*Formació no reglada*)
27. Fisioterapeuta d'èquids.
28. Especialistes en odontologia, acupuntura, reflexoteràpia.

L. Comercialització de productes eqüins.

29. Expert/a en comerç de cavalls. (*Comerciant de cavalls*).
30. Expert/a en comerç de materials i equipaments eqüestres guarniments, materials de competició, estris, productes, complements, instal·lacions, transports i muntatges, etc.

SUBSECTORS EQÜESTRES I CATÀLEG D'OFICIS DEL CAVALL

A. RAMADERIA, CRIANÇA I CURA D'ÈQUIDS.

1. CAP D'EXPLOTACIÓ RAMADERA EQUINA. CRIADOR/A DE CAVALLS.

Decideix sobre els aspectes de la cria, el control genètic, l'organització del programa de reproducció i la selecció de les races en l'explotació ramadera equina. Prepara i presenta el ramat en fires, mercats i concursos. Dissenya i controla el programa d'alimentació, cura, higiene i gestiona l'explotació ramadera. És responsable de la gestió del personal, de la gestió econòmica, de les estratègies de mercat i de la rendibilitat de l'explotació. S'ocupa del compliment de les lleis i les normes sobre l'explotació, de les relacions externes, del bon estat de les instal·lacions i del ramat de l'explotació. Entén de la cura, el tracte i l'ensinistrament del cavall i de la seva comercialització. És responsable de l'explotació i el seu representant.

2. EXPERT/A EN CURA I MANEIG DE CAVALLS.

Sota les ordres del Cap de l'Explotació Ramadera Equina o del Gestor de Centre d'Activitats Eqüestres, realitza la neteja, la higiene i la vigilància dels cavalls i de les quadres i instal·lacions eqüestres. Dosifica el menjar i el beure dels cavalls. Detecta possibles malalties i compleix amb el tractament que prescriu el veterinari, si escau. Manté en correctes condicions les instal·lacions, els equips i els accessoris i pinsos. Pot realitzar l'entrenament i de doma bàsica del cavall peu a terra o muntat. Prepara els cavalls i les instal·lacions per a les diferents activitats eqüestres.

3. DOMADOR/A DE CAVALLS.

Estableix i executa les pautes per a l'ensinistrament dels cavalls en funció dels requeriments que determini la propietat. Ajusta el programa de doma a les característiques dels cavalls i als objectius que es pretenen assolir. Tria les modalitats i determina els criteris d'ensinistrament més adients per a cada poltre i circumstància.

Subsector que té com a finalitats principals la producció de ramat equí i la seva cria i preparació bàsica per proveir d'èquids a la resta de subsectors eqüestres i altres sectors productius. És responsabilitat seva, en col·laboració amb el subsector veterinari, la selecció i millora de les races equines. Una raça de cavalls es fixa quan certes característiques biotipològiques permeten diferenciar el conjunt de cavalls que ho és dels que no ho són, i la descendència les reproduceix de forma pràcticament invariable. La fixació de les característiques del grup es poden produir per causes naturals o provocades per l'ésser humà. Les característiques són: l'alçada, el color, les proporcions anatòmiques, les qualitats físiques, el caràcter, etc. És un subsector fonamental, per garantir la pervivència del cavall. Té relació directa i recíproca amb la resta de subsectors eqüestres, i amb altres àmbits productius com l'agricultura, la farmàcia, l'alimentació, etc. Els cavalls consumeixen aliments agrícoles i produeixen fems necessaris per a l'agricultura. Produeixen sang i sèrum i altres matèries útils per a la fabricació de productes farmacològics i per a la recerca, i proporcionen carn per al consum humà, entre altres aportacions productives.

B. DOCÈNCIA DE L'EQUITACIÓ.

4. PROFESSOR/A D'EQUITACIÓ.

És una titulació oficial de formació professional, recentment aprovada. Tècnic Esportiu Superior en Hípica és la màxima titulació esportiva que es pot obtenir en l'àmbit de l'equitació. Aquest nivell de formació capacita per ensenyar als Tècnics d'Esport en els diferents graus d'ensenyança de l'equitació, capacita per ensenyar i entrenar en el domini de l'equitació a persones de tots els nivells de coneixements i d'habilitats, d'iniciació i de perfeccionament, fins els nivells més exigents. Dissenyarà programes d'ensenyança de l'equitació i coordinarà equips de professors, monitors, guies, etc. Aquesta titulació i la del Tècnic d'Esport, s'inscriuen en el conjunt d'Ensenyaments Especials, és equivalent a la del Cicle Formatiu de Grau Superior.

5. MONITOR/A D'EQUITACIÓ.

És la titulació federativa que capacita per a l'ensenyança de l'equitació en els seus nivells d'iniciació i de perfeccionament bàsic. Organitza i porta a terme programes de formació eqüestre previstos per a diversos nivells d'aprenentatge, aplicant-los segons les necessitats i característiques específiques de l'alumnat. És un dels oficis essencial en el sector. Assumeix la responsabilitat d'iniciar en l'equitació a qui no sap i dels avenços que en les disciplines de l'equitació experimenten les persones que volen progressar. D'aquest professionals depèn en bona mida el futur del sector equí.

Subsector que acull totes les activitats que tenen a veure amb l'ensenyança de l'equitació en les seves diferents especialitats, competitives i no competitives, des dels nivells d'iniciació fins als nivells de perfeccionament i de l'alta competició.

Tradicionalment l'ensenyament de l'equitació, salvant excepcions molt dignes, s'ha dut a terme sense garanties de qualitat i fiabilitat degut a la manca de programes de capacitació professional adequats.

La creació d'un sistema d'ensenyança de l'equitació per a tots els nivells convenientment programats i que garantís qualitat i seguretat, actuaria com a revulsiu dinamitzador del subsector, atraient a persones de totes les edats. Es proposa la creació **Programes d'Ensenyança de l'Equitació** reconeguts i avalats per les entitats i els organismes competents, i d'una xarxa d'**Escoles Catalanes d'Equitació**, sota la supervisió i control d'organismes oficials i/o delegats.

El potencial d'alumnat i de practicants de les diferents especialitats i disciplines eqüestres és molt superior a l'actual nombre de persones que aprenen i practiquen. Un major nombre d'alumnes i de practicants afavoriria la reducció del cost actual de la pràctica de l'equitació, que és molt alt, motiu que limita la popularització i generalització de la seva pràctica. Es pot aprendre a muntar a cavall a qualsevol edat. És cert, però, que l'aprenentatge de l'equitació convé que s'introdueixi coincidint amb les edats escolars de primària i secundària principalment.

C. EQUITACIÓ TURÍSTICA I RECREATIVA.

6. GUIA DE TURISME EQÜESTRE.

És el responsable de guiar les excursions a cavall muntat o en carruatge, individuals o de grup que es realitzen en el medi natural. Coneix el medi físic en el que hi treballa, les tècniques d'orientació i la utilització dels recursos necessaris per evitar riscos innecessaris i per sobreviure a la natura en condicions adverses. Ha de tenir formació i habilitat per a la realització de tasques de salvament i primers auxilis, tant de persones com de cavalls. Domina en profunditat el tracte i maneig del cavall i té nocions bàsiques d'ensenyament de tècniques equitació. Ha de tenir dots de comandament i seguretat en si mateix. Muntar amb seguretat i domini de cavalls de diversa dificultat. Dominar la conducció de carruatges.

7. ACOMPANYANT DE TURISME EQÜESTRE.

Acompanya als grups en les marxes i excursions a cavall. S'assegura de la correcta preparació dels cavalls i coneix les característiques individuals dels genets i amazones que formen els grups. Té nocions d'orientació i salvament i primers auxilis. Domina el tracte i maneig dels cavalls. S'ocupa de l'alimentació i la cura dels cavalls en general. Munta amb seguretat i confiança i sap conservar i mantenir en bon estat l'equip i els guarniments del cavall i del genet. Té recursos i formació per actuar en situació de conflictes durant les excursions a cavall en el medi natural. En presència d'un Guia de Turisme Eqüestre, l'Acompanyant està sota les seves indicacions i col·labora amb ell.

Subsector que té la responsabilitat d'organitzar la pràctica de l'equitació turística i recreativa. El seu àmbit d'actuació compren des de les marxes o excursions d'una hora, fins a les marxes a cavall d'uns quants dies.

A Catalunya, per les seves característiques climatològiques, paisatgístiques i rurals, el turisme eqüestre pot esdevenir una activitat molt massiva i popular, atractiva per a persones de totes les edats. Les marxes a cavall organitzades poden ser molt atractives per a persones d'altres comunitats autònomes i d'altres països.

Diverses són les actuacions que convé realitzar per potenciar el subsector: un esforç de traçat de rutes turístiques a cavall, una normativa que contempli els estàndards de qualitat dels centres i empreses que ofereixen serveis en aquest àmbit, així com mesures de seguretat i mesures de respecte i protecció del medi ambient.

Per a la dinamització i potenciació del sector és imprescindible progressar en el desenvolupament dels programes de formació de personal especialitzat i en el disseny de circuits de turisme eqüestre rural arreu de Catalunya de format estable i de diferents característiques i dificultat.

D. HIPOTERÀPIA.

8. HIPOTERAPEUTA (Fisioterapeuta o Psicoterapeuta).

Professional que aplica els programes d'exercicis que hagin estat prescrits pels facultatius corresponents en relació a la discapacitat o malaltia de caràcter fisiològic, anatòmic, o psicològic motiu del tractament hipoterapèutic, que ha de realitzar la persona amb el cavall. Dirigeix i realitza les sessions.

9. HIPOTERAPEUTA SOCIAL.

Professional que aplica els programes d'exercicis i activitats de teràpia social, relacional i comportamental que hagin prescrit els facultatius corresponents, en relació a la problemàtica o a la discapacitat de caràcter social motiu del tractament hipoterapèutic, que ha de realitzar la persona amb el cavall. Dirigeix i realitza les sessions.

Subsector de recent incorporació al món eqüestre, àmpliament desenvolupat en altres països, que respon a la possibilitat d'intervenir en la millora de l'estat de salut de persones afectades per certes malalties, a través del tracte amb el cavall i la pràctica de l'equitació. Es previsible una demanda social elevada quan s'estengui la seva pràctica, es doni a conèixer aquesta especialitat, i es garanteixi l'eficàcia, la qualitat i la seguretat de les activitats terapèutiques i dels serveis i recursos implicats: professionals, cavalls, assegurances, instal·lacions eqüestres, materials auxiliars, etc.

Al tractar-se d'un subsector que té relació directa amb la medicina, la psicologia i l'educació social, àrees que són necessàries per interpretar i diagnosticar les malalties que són susceptibles de ser tractades a través d'activitats amb el cavall, la seva implantació requereix un control de la formació i de l'exercici professional molt acurats, per tal d'evitar la intervenció de persones sense la formació adequada i sense les garanties de professionalitat, que podrien provocar més problemes que solucions. En aquest sentit, cal destacar que la prescripció del tractament hipoterapèutic ha de ser determinat un equip professional interdisciplinari adient per atendre la problemàtica que correspongui a cada cas: fisioterapèutica, psicològica i/o social.

Normalment la hipoteràpia actua com a complement d'altres tractaments facultatius, ajudant a la recuperació o a la millora del malalt.

En molt casos les activitats d'hipoteràpia poden coincidir en la mateixa instal·lació i al mateix temps amb altres activitats d'equitació, i pot actuar més d'una persona en tractament a la vegada. No obstant, hi ha sessions que s'han de realitzar amb el mínim possible d'interferències i necessiten d'una instal·lació utilitzada en exclusiva, atenent a una sola persona.

Així mateix, sovint els cavalls i l'equipament han de ser específics i especialitzats per a les tasques d'hipoteràpia que correspongui realitzar.

E. EQUITACIÓ ESPORTIVA INICIACIÓ, PERFECCIONAMENT I ALT RENDIMENT

10. TÈCNIC SUPERIOR D'ESPORT EN HÍPICA

Prepara al genets, les amazones i els cavalls que participen en les diferents especialitats i disciplines eqüestres de caràcter esportiu, en tots els seus nivells d'exigència, des de la iniciació fins a l'esport d'alta competició. Principalment es dedica a l'alta competició, a la selecció i entrenament d'equips de les diferents disciplines, organització de concursos i esdeveniments eqüestres, formació de tècnics d'esport en equitació, seminaris tècnics, a la direcció de centres eqüestres avançats,... Ha de tenir o haver tingut un alt nivell de domini d'alguna o de vàries de les disciplines d'equitació, a més de tenir coneixements avançats sobre sistemes d'entrenament i de millora de la condició física de les persones i dels cavalls.

11. TÈCNIC D'ESPORT EN SALT, DOMA I CONCURS COMPLET

12. TÈCNIC D'ESPORT EN RESISTÈNCIA, ORIENTACIÓ I TURISME EQÜESTRE

Prepara al genets, les amazones i els cavalls que participen en les respectives especialitats i disciplines eqüestres de caràcter esportiu, en tots els seus nivells d'exigència, des de la iniciació fins a l'esport d'alta competició. Ha de tenir o haver tingut un alt nivell de domini d'alguna o de vàries de les disciplines d'equitació, a més de tenir coneixements avançats sobre sistemes d'entrenament i de millora de la condició física de les persones i dels cavalls. Pot dirigir centres eqüestres i organitzar esdeveniments com concursos, exhibicions, fires, seminaris,...

13. GENET O AMAZONA DE COMPETICIÓ.

Especialista en una o diverses disciplines eqüestres, que orienta la seva vida professional parcialment o exclusiva a la competició esportiva en els diferents nivells de competició. Entrena als cavalls sota la direcció i les orientacions de l'entrenador. Pot competir amb cavalls propis o amb cavalls propietat d'altres persones o entitats. Entra en els circuits de competició remunerats. Depèn dels guanys que aconseguir per subvenir les despeses generades per les competicions, i el seu sou. Hi ha persones que es dediquen a la competició eqüestre per afició, i entrenen a cavalls per a l'esport sense ànim de viure professionalment de l'activitat. Aquest no es poden considerar genets i amazones professionals. Els genets i amazones professionals poden practicar la competició com a activitat secundària, dedicant-se principalment a muntar els cavalls per mantenir-los en forma i preparar-los per a la competició.

Subsector que té com activitat principal a l'ensenyança de l'equitació. També a la preparació dels genets i amazones i dels cavalls que participen en competicions esportives de les diverses disciplines eqüestres en els diferents circuits competitiu autonòmics, estatals i internacionals. Intervenien en el subsector a través de treballs amb l'administració pública, amb la Federació Catalana d'Hípica, així com les entitats privades del sector.

Al nostre país abunden les escoles d'equitació però són encara escasses i insuficients les competicions, exhibicions i concursos esportius remunerats.

A diferència d'altres països europeus, són pocs encara els professionals d'aquest subsector que poden viure de la professió, tant de les classes d'equitació com de les competicions i concursos.

Es pot preveure que en el futur es dinamitzarà suficientment el sector com per generar activitats esportives eqüestres de nivell mitjà, avançat i d'alt nivell que impliquin la creació de llocs de treball per a aquest ofici. No obstant, sempre coexistiran esportistes professionals i esportistes amateurs. Les especialitats més conegudes i practicades a Catalunya són els concursos de salts i la doma clàssica. Les carreres de galop són pràcticament inexistentes en l'actualitat a Catalunya i molt minoritàries arreu l'estat. Altres especialitats comencen a fer-se lloc en el panorama de l'equitació.

És molt recomanable la creació a Catalunya d'un **Centre d'Alt Rendiment d'Esports Eqüestres** amb la finalitat de formar genets i amazones, d'entrenar cavalls de competició, de promoure programes d'investigació aplicada, de promocionar competicions d'alt nivell i de formar Tècnics Superiors d'Esports en Equitació.

Aquest subsector és essencial per a la promoció del cavall i el creixement del gran sector equí. L'activitat que desenvolupen els professionals dels 4 oficis descrits generen afició, dinamitzen el mercat dels cavalls, dels equipaments, de les infraestructures eqüestres, generen coneixement sobre el cavall i les disciplines eqüestres i amplien la quantitat de persones i de poblacions que s'interessen per la presència del cavall a la nostra societat.

F. GESTIÓ D'EMPRESSES, ENTITATS I PROGRAMES EQÜESTRES.

14. ORGANITZADOR/A D'ACTIVITATS EQÜESTRES. DE CAMPIONATS, EXHIBICIONS, FIRES, I ALTRES ESDEVENIMENTS EQÜESTRES.

És el professional que programa, organitza, gestiona i supervisa les competicions, exhibicions i espectacles referents a l'equitació propis de l'entitat o institució en què presta els seus serveis. Serà habitual compartir aquestes funcions i responsabilitats amb altres tasques i responsabilitats relacionades amb el sector, com ara: gestió de centres eqüestres o ensenyança de l'equitació. **(Tècnic d'Esport en equitació).**

15. DIRECTOR/A DE CENTRE EQÜESTRE.

Realitza les tasques d'organització, administració i gestió de centres eqüestres que ofereixen activitats esportives, recreatives i/o formatives. Supervisa i controla la gestió de qualitat, els recursos humans i econòmics, les relacions amb els clients i amb les entitats i institucions externes. Du a terme les campanyes d'informació i promoció. És el responsable i el representant del centre. **(Tècnic Superior d'Esport en equitació).**

El subsector precisa gestió i administració especialitzada. En les èpoques de desenvolupament i creixement de qualsevol àmbit productiu, els recursos humans i materials dedicats a la gestió esdevenen indispensables. Són els que activaran l'evolució del sector vers la modernització i optimització dels recursos.

Els experts en gestió i administració s'encarregaran de dinamitzar els centres i els programes d'activitat. Substituiran el personal polivalent que tradicionalment havia d'atendre simultàniament la gestió i la resta de tasques pròpies dels centres eqüestres, com la cura i el maneig dels cavalls, la docència de l'equitació, etc.

La introducció de criteris de rendibilitat, de l'ús de noves tecnologies per a l'administració i la gestió, i d'estratègies de creixements que harmonitzin els factors d'oferta i demanda orientant les idees i els esforços al creixement d'ambdós, actuaran sens dubte com a importants generadors d'avenços significatius en el sector. Sovint empreses i explotacions del món del cavall no s'han desenvolupat i progressat favorablement per manca d'una gestió professional i especialitzada, que no s'ha pogut dur a terme fonamentalment per dos factors: la falta de recursos econòmics, i la absència de gestors i gestores especialitzats, el que genera un cercle viciós que limita el creixement.

Cal tenir en compte, però, que moltes petites empreses eqüestres familiars o no, no generaran un volum suficient de recursos econòmics per a la contractació de personal especialitzat en gestió. En aquest cas, les persones responsables s'hauran de formar professionalment també en aspectes relatius a la gestió, l'administració d'empreses i la intervenció comercial en el mercat del sector.

G. CARRUATGES DE CAVALLS.

16. CONDUCTOR/A DE CARRUATGES.

Especialista de la conducció de carruatges de cavalls, tant al medi urbà com en el medi rural. Domina el maneig dels cavalls de tir, l'ús dels guarniments i equip necessaris i sap preparar i conduir cotxes d'un o més cavalls. Coneix les normes de circulació urbanes, interurbanes i rurals, així com les tècniques bàsiques de primers auxilis a persones i a cavalls. Sap realitzar les reparacions bàsiques dels carruatges i de l'equip. Domina les tècniques bàsiques d'orientació en el medi natural i la interpretació de plànols i mapes.

17. AUXILIAR DE CONDUCTOR/A DE CARRUATGES.

Acompanya al conductor de carruatges en les sortides per tal d'ajudar-lo en el que pugui necessitar i substituir-lo en cas de necessitat. Sap conduir els carruatges i col·labora en la preparació dels cavalls i els guarniments i equip, així com en la seva cura i manteniment. Realitza les tasques d'enganxar i desenganxar, i té cura del magatzematge i el manteniment dels enganxes i de l'equip. Actua sota les indicacions del conductor de carruatges.

18. CONSTRUCTOR I REPARADOR DE CARRUATGES.

Dissenya i construeix els carruatges de cavalls i realitza les tasques de reparació i manteniment dels mateixos. Coneix les normes industrials i legals per a la construcció de carruatges i aplica els sistemes de fabricació i reparació que garanteixen la seguretat i fiabilitat d'ús dels cotxes de cavalls que fabrica i repara.

El subsector dels enganxes, cotxes de cavalls o carruatges, experimenta en els últims anys un important auge. D'una banda es recupera una certa tradició de viatjar en cotxe de cavalls en activitats de turisme i recreació, tant a l'àmbit rural com a les ciutats, que també permeten visites i passejades en carruatges.

D'altra banda, augmenta la pràctica esportiva de l'enganxament, que es manifesta en l'augment de marxes per recorreguts de natura de diferent durada i complexitat, i la creixent participació d'esportistes, cavalls i carruatges en competicions organitzades a nivell autonòmic, estatal i internacional.

El subsector abasta tant la conducció, com la fabricació i el manteniment de carruatges i de l'equipament necessari.

Es tracta d'un subsector amb un desenvolupament potencial molt important. El vessant esportiu i competitiu pot augmentar significativament el seu volum de pràctica amb una correcta promoció i l'organització de cursos d'iniciació i de perfeccionament de conducció esportiva, així com d'un sistema d'accés a les activitats i competicions d'enganxaments, que esdevingui més assequible.

H. PREPARACIÓ I ENTRENAMENT DE CAVALLS.

19. ENTRENADOR/A DE CAVALLS. Dissenya i dirigeix els programes de preparació i entrenament dels cavalls en funció dels objectius que convingui establir. Aquest objectius poden tenir relació amb l'ensinistrament bàsic del cavall, amb la iniciació o el perfeccionament de les habilitats pròpies de les diferents disciplines esportives eqüestres, amb l'ensinistrament per al domini de les habilitats pròpies d'espectacles amb cavalls, a la preparació per tirar de carruatges, etc.

20. GENET O AMAZONA PREPARADOR/A DE CAVALLS.

És l'especialista que realitza els exercicis i les activitats de preparació i ensinistrament dels cavalls, programats amb diferents finalitats: doma bàsica, doma de sella, disciplines eqüestres, enganxament, hipoteràpia, espectacle, etc. Vetlla per la bona forma física i psíquica dels cavalls. Coneix en profunditat la cura i el maneig del cavall i les bases fisiològiques, biomecàniques i psicològiques dels cavalls aplicades a l'entrenament.

Actua sota les indicacions de l'entrenador desenvolupant els programes d'entrenament que aquell dissenya i controla.

Col·labora directament amb el veterinari i el fisioterapeuta d'èquids en la realització dels exercicis inclosos en els programes de recuperació de lesions, i de correcció de defectes i de vicis del cavall.

Aquest és un subsector de caràcter estratègic de primer ordre. Sempre ho ha estat. La seva finalitat és la preparació dels cavalls per als diferents usos i funcions que hauran de desenvolupar. L'ensinistrament del cavall és imprescindible perquè esdevingui un animal útil a l'home.

La correcta instrucció del cavall esdevé un valor afegit de primer ordre del que depèn en bona mida el desenvolupament del conjunt del sector del cavall.

El moment actual es caracteritza, entre d'altres aspectes, per la diversitat de les activitats que es poden realitzar amb el cavall.

La preparació del cavall implica el que podem anomenar entrenament o ensinistrament bàsic, necessari i previ a l'entrenament o ensinistrament especialitzat, referit a cadascuna de les modalitats eqüestres.

És responsabilitat del subsector i els seus professionals atendre a les necessitats de preparació dels cavalls en els seus nivells bàsic i especialitzat. L'entrenador i el genet de cavalls són els professionals adients per fer-ho, tot i que també intervenen en aquestes tasques altres professionals com per exemple l'Expert en Cura i Maneig del Cavall, que desenvolupa tasques d'entrenament bàsic i manteniment de la condició física del cavall, o l'entrenador i el genet de competició que actuen en els nivells d'especialització en les disciplines esportives eqüestres.

I. FERRAMENT.

21. OFICIAL FERRADOR/A.

És el professional que té per ofici vetllar per la salut i la millora de la funcionalitat dels peus dels èquids. La seva feina consisteix en calçar a l'animal amb la ferradura adaptada a cada casc, i adequada a les seves característiques anatòmiques i funcionals, tenint en compte el tipus d'activitat que l'èquid haurà de dur a terme. Ha de saber mantenir el correcte aplom i bon estat de l'unglot dels animals, també dels que per diverses circumstàncies no han de ser ferrats, principalment poltres eugues de cria, etc.

Ha de saber forjar, modificar i adaptar amb els utensilis i recursos de la forja diversos tipus de ferradures i d'eines, i dominar diferents tècniques de ferrament.

22. AUXILIAR DE FERRADOR.

L'auxiliar de ferrador és el professional que té per ofici ajudar a l'oficial ferrador en les tasques de ferrament i de vetllar per la salut i la millora de la funcionalitat dels peus dels èquids. La seva feina consisteix en facilitar les intervencions de l'Oficial Ferrador tant en el que es refereix al maneig dels èquids, com a la preparació dels materials, i a la neteja i manteniment de les instal·lacions i de les eines de ferrar.

Ha d'iniciar-se en la forja i modificació de ferradures utilitzant els utensilis i recursos adients en cada cas, sempre sota les directrius i orientacions de l'Oficial Ferrador.

El subsector del ferrament és d'importància capital en el món del cavall. Sense la cura adequada dels cascots i el correcte ferrament quan és necessari, la salut del cavall es posa en perill, i a més aquest no pot desenvolupar eficaçment la major part de les tasques que li són requerides.

La indústria del ferrament ha evolucionat molt en els darrers anys. Es fabriquen industrialment bona part de les eines i les ferradures. Per tant esdevé també un requisit del professional conèixer l'oferta comercial dels productes del mercat i saber realitzar la tria adequada.

No obstant això, per poder resoldre les exigències de la professió, resulta imprescindible dominar les tècniques tradicionals de forja i de maneig del ferro i de les eines necessàries per poder fabricar i modificar ferradures i eines de treball a mà en fred o en calent.

El camp professional dels ferradors té un present i un futur molt favorables i prometedors per la creixent afició al cavall i el conseqüent creixement, lent però constant, de la cabana equina a Catalunya i arreu l'estat.

J. GUARNIMENTS I EQUIP PER A L'EQUITACIÓ.

23. OFICIAL BASTER/A O GUARNINTER/A. És el professional que fabrica i repara els guarniments i equips que s'apliquen al cavall, així com també bona part de l'equip dels enganxes i altres materials necessaris per a la pràctica de l'equitació. Treballa amb diferents tipus de cuirs i de pells adobades, i amb altres materials com niló, espart, cànem, cordes, sivellam, etc. Les peces que fabrica i repara tenen influència decisiva en l'eficàcia i la seguretat de la pràctica de l'equitació i en la cura i el maneig del cavall.

24. AUXILIAR DE BASTER/A O DE GUARNINTER/A.

Ajuda a l'Oficial baster en la realització de les tasques de fabricació i reparació dels guarniments del cavall i els carruatges. Manté en correcte estat d'ús les eines, els materials i el taller de baster. Realitza amb eficàcia feines senzilles pròpies de la professió sota l'encàrrec i la supervisió de l'Oficial Baster.

El subsector dels guarniments i equip del cavall i del genet, té la funció de proveir els equip i elements fabricats en cuir i altres materials necessaris per a la cura i el maneig del cavall, i per a la pràctica de les diferents disciplines eqüestres i altres activitats relacionades amb el cavall.

Per tant és un àmbit de producció i de suport principal i essencial en el sector eqüestre. Sense ell és impensable poder desenvolupar la major part de les activitats que es realitzen amb el cavall.

El subsector manté una gran part de les tècniques, eines i recursos tradicionals que s'han utilitzat al llarg de segles, però també ha introduït maquinària i elements innovadors i facilitadors de la feina. Gran part dels guarniments propis de l'ofici de baster es fabriquen també industrialment.

Quant a les perspectives de futur, es troba en el mateix cas que el subsector del ferrament, amb grans possibilitats de creixement i desenvolupament, pel fet que està en relació directa amb el creixement i l'expansió del sector eqüestre en general.

K. SALUT DELS ÈQUIDS.

25. VETERINARI/A EQUÍ.

El/la veterinari/a té la responsabilitat de mantenir la salut del cavall. Diagnostica les malalties i prescriu el tractament en cada cas. Realitza les intervencions quirúrgiques i les cures corresponents. Certifica l'estat de salut del cavall en diferents circumstàncies, i valora les característiques biològiques i morfològiques dels èquids. Tramita la inscripció registral de l'animal. Guia les atencions en el procés de reproducció i les cures i atencions post-part tant del poltre com de l'euga. Estableix la dieta més adequada en funció de les característiques i del tipus d'activitat que hagi de realitzar el cavall. Inspecciona i assessora en el procés ramader, aconseguint el màxim rendiment productiu en les millors condicions higièniques i sanitàries.

26. AUXILIAR DE VETERINÀRIA EQUINA.

Ajuda al veterinari en la realització de cures de ferides post-operatòries, en l'aplicació de primers auxilis, d'atencions i cures post-part tant a l'euga com al poltre, sempre sota les indicacions i la supervisió del veterinari. Prepara l'instrumental i col·labora amb el veterinari en les intervencions quirúrgiques, en els parts assistits i en altres situacions veterinàries. Manté en bon estat d'higiene neteja i ús les eines i els espais veterinaris.

27. FISIOTERAPEUTA D'ÈQUIDS.

Interpreta les afeccions que tenen a veure amb la mobilitat, la postura, la recuperació de malalties i/o d'intervencions quirúrgiques que poden patir els cavalls. Procura el millor estat de salut del cavall així com la superació de processos patològics, de defectes i de vicis, d'origen fisiològic, anatòmic o psicològic, que impedeixen una bona qualitat de vida de l'animal i el desenvolupament correcte i eficaç de les activitats que el cavall realitza.

28. ESPECIALISTA EN TERÀPIES EQUINES: ODONTOLOGIA, ACUPUNTURA, REFLEXOTERÀPIA I ALTRES TERÀPIES.

Segons l'especialitat, s'interpreten i tracten les malalties i alteracions funcionals de la mobilitat, la dentadura, la postura, la recuperació de traumes que pateixen els èquids. Procura el millor estat de salut del cavall i la superació de processos patològics, de defectes i de vicis d'origen fisiològic, anatòmic o psicològic, que l'impedeixen una vida saludable i realitzar les activitats que corresponguin.

El subsector s'ocupa de la qualitat de vida dels animals. Controla el tractament de les malalties i accidents que pateixen, la seva cura i recuperació i les condicions higièniques i de salut ambientals en què hi viuen. Se'n fa càrrec de la clínica medicoquirúrgica, de la sanitat i producció animal, del control productiu i sanitari de les ramaderies, de la higiene i inspecció dels aliments dels cavalls, així com del control de sanitat de la carn. Supervisa la qualitat del ramat, els estàndards morfològics i la preservació i el foment d'espècies en perill. Assessora en programes de millora i selecció de les races.

L. COMERCIALIZACIÓ DE PRODUCTES EQÜESTRES.

29. EXPERT/A EN COMERÇ DE CAVALLS.

Domina tots els aspectes que tenen a veure amb els cavalls en relació a la raça, l'edat, el sexe, les característiques físiques, la salut, els defectes i vicis, la preparació i les habilitats que poden desenvolupar, les opcions i possibilitats d'ús en relació a les diferents disciplines eqüestres o activitats que poden dur a terme. Aconsella i opina en les transaccions de cavalls, i valora el seu cost de compra o de venda. Realitza tots els tràmits legals necessaris.

30. COMERCIANT DE PRODUCTES DEL CAVALL.

Coneix tota la gamma de productes en relació amb el cavall i el seu ús: guarniments i equips, materials auxiliars, estris de neteja i de maneig, muntatges, instal·lacions, complements eqüestres, assegurances, sistemes de gestió informàtica de serveis eqüestres, etc. Actua en l'àmbit de la producció, de la comercialització i de la distribució i venda .

Com en qualsevol àmbit d'activitat productiva de l'ésser humà, la comercialització, venda i distribució dels productes actua com a motor principal de l'activitat. L'èxit de la fabricació depèn de la comercialització eficaç de la producció. Si no s'aconsegueix una comercialització suficient per donar sortida als materials i als equips, no pot mantenir-se ni pot créixer la productivitat.

Per tant s'ha de considerar també el subsector de la distribució i comercialització dels productes eqüestres com a un àmbit estratègic en la perspectiva de creixement de la presència del cavall i de les activitats eqüestres al nostre país.

Actualment aquest subsector gaudeix d'una xarxa productiva i comercial sòlida i estable. Probablement el següent pas consistirà en el creixement i l'expansió de la producció i la distribució. Aquest fenomen anirà lligat lògicament a la mateixa expansió i creixement de la pràctica de l'equitació i de la quantitat de cavalls.

Tanmateix, s'ha de veure el futur del món del cavall com un procés en el qual tots els elements que hi són implicats han d'evolucionar de forma coordinada i simbiòtica per tal d'aconseguir que el desenvolupament del sector sigui òptim.

Els mecanismes de comercialització i els factors que impliquen no poden esperar a actuar fins que el sector hagi progressat, sinó que han de ser agents actius i dinamitzadors de negocis, arriscant i operant amb ambició, aplicant estratègies creatives d'anticipació, d'innovació i de gestió dinàmica i actual.

G. ALTRES ACTIVITATS PROFESSIONALS EQÜESTRES.

El sector genera altres activitats professionals que no es consideren oficis pròpiament dits, tot i que són absolutament necessàries per al seu funcionament. Es tracta de les tasques que realitzen persones que es dediquen majoritàriament de forma parcial, simultàniament al seu ofici principal, però que reben remuneració, efectuen tasques que són imprescindibles per al desenvolupament normal de les activitats eqüestres i són necessàries perquè el sector del cavall funcioni adequadament.

Algunes d'aquestes activitats professionals derivades són molt específiques i especialitzades i serveixen a algun subsector eqüestres en concret, com és el cas dels jutges dels concursos i competicions, mentre que altres són especialitats de tall més transversal, que serveixen a diversos o a tots els subsectors, és el cas del transport d'èquids, la fabricació i el muntatge d'instal·lacions equines, dissenyadors i confeccionadors de roba, d'equipaments, arreu i accessoris eqüestres, etc. A continuació es defineixen algunes d'aquestes activitats professionals.

Jutge de concursos.

La funció de jutge és ocasional. Les persones formades per ser-ho i que s'hi dediquen no ho fan com a feina principal, ja que econòmicament no és prou rendible per a viure únicament d'aquest treball. En general, acostumen a ser persones molt enteses i entusiastes de l'especialitat que jutgen, formades en cursos específics sobre les diferents modalitats hípiques. Els cursos s'ofereixen per les federacions autonòmiques o per la nacional. També s'han ofert cursos de jutges per part de centres eqüestres privats, però sempre amb la col·laboració o l'aprovació i el reconeixement de les federacions.

A totes les disciplines en les quals se celebren concursos i competicions són necessaris jutges i jutgesses: les proves de salt, de doma, de galop, concurs complet, doma western, TREC, horseball, polo, etc., no seria possible que es realitzessin sense l'actuació d'aquests especialistes.

Normalment els jutges i les jutgesses de disciplines eqüestres exerceixen una altra professió principal que pot ser del sector eqüestre o d'un altre sector laboral que no tingui res a veure.

Transportista d'èquids.

Pertany al sector del transport per carretera, concretament al transport de ramat, encara que alguns transportistes i empreses de transport s'especialitzen en transport de cavalls. No considerem en aquest cas altres medis de transport com el tren, el vaixell o l'avió.

Hi ha una franja ampla d'opcions de transport d'èquids per carretera. El model de transport es contracta en funció de la qualitat dels cavalls i del pressupost de la propietat. A més, influeix la disponibilitat de vehicles adaptats i de professionals preparats. No a tots els municipis o comarques hi ha serveis adequats de transports d'èquids. La tendència a Catalunya és professionalitzar i modernitzar el transport de cavalls. Aquesta especialitat ocupa cada vegada a més persones i molt probablement esdevindrà un ofici especialitzat amb una demanda i ubicació definida en el mercat laboral, lògicament dins del sector eqüestre.

Els cavalls que tenen per destí l'escorxador o el trànsit entre explotacions ramaderes rurals, o entre centres d'activitats eqüestres en el cas de cavall d'escàs valor pels seus propietaris, utilitzen mitjans de transport sovint poc condicionats respecte a la seguretat i la comoditat dels cavalls. Condicions ben diferents a les que s'apliquen en el cas del transport de cavalls particulars o d'institucions dedicats a activitats esportives i valorats pels seus propietaris tant econòmicament com afectiva.

Els cavalls més cars i els que són més productius pels seus propietaris són transportats en els millors vehicles. És en aquests casos que els transportistes són més especialitzats. Han de saber tractar als cavalls, conèixer les seves necessitats en situació de transport i com introduir-los, instal·lar-los i treure'ls dels vehicles provocant els menors riscos i molèsties possibles a l'animal.

La indústria de fabricació de vehicles de transport de cavall ha evolucionat molt i és molt punyent degut a l'augment de cavalls i de la seva mobilitat mitjançant el transport per a la realització de les activitats eqüestres, per respondre a les operacions de reproducció, exhibició i compravenda, entre altres motius.

Muntadors de boxes i d'instal·lacions eqüestres.

Instal·lacions que poden ser mòbils per a espectacles, fires, etc., o fixes com a pistes de competició, quadres, magatzems, etc. Els materials i les especialitats que hi són implicades són molt variats: construcció, fusteria, ferrament, soldadura, alumini, fontaneria, plàstics, cautxús, etc., el que fa la varietat o la polivalència dels tècnics especialitzats ha d'estar en concordança amb les necessitats.

Els professionals que les realitzen, en general no estan formats únicament per muntar instal·lacions per a cavalls, són professionals del sector de la construcció i d'altres sectors citats. Tot i que aquests professionals es dediquin exclusivament a les instal·lacions eqüestres, no es poden considerar oficis ubicats inequívocament en el sector eqüestre.

No obstant, s'han d'assegurar també les vies de formació i de promoció, i les condicions òptimes de reconeixement i remuneració, per garantir l'existència de bons especialistes en nombre suficient per cobrir les necessitats del sector.

Cossos de seguretat muntat.

Una de les funcions tradicionals del cavall ha estat servir a la vigilància i la guarda. La seva presència, envergadura i alçada ajuden a intimidar i permet realitzar tasques de protecció i de supervisió que a peu serien menys eficaces i més perilloses.

En moltes d'aquestes funcions el cavall ha estat substituït per vehicles motoritzats que multipliquen l'efecte que aconseguia el cavall. No obstant, en alguns àmbits, el cavall continua essent de gran utilitat. Aquest és el cas de la vigilància forestal i rural en general, la vigilància en parcs i jardins urbans, la vigilància d'edificis i finques urbanes o rurals de gran extensió, etc.

Els genets i les amazones que realitzen aquestes tasques a cavalls conformen una especialització ben diferenciada dins del grup de genets i amazones en general. De fet, el seu ofici és considerat dins del sector de la vigilància i la seguretat. Es a dir que no treballen de genets o amazones, sinó de vigilants, guardes forestals, etc.

Aquests oficis també es podrien considerar dins del sector eqüestre per la seva especificitat en relació al cavall, però socialment i laboralment no és així, i aquesta és la consideració que predomina.

Carnisser de carn de cavall.

El comerç de la carn de cavall és minoritari a Catalunya i a Espanya, respecte a altres carns, però gens menyspreable. Hi ha empreses que s'hi dediquen des de fa dècades a la venda directa en desenes de carnisseries cavallars específiques o que combinen diferents tipus de carns i de productes.

La carn de cavall és molt rica en proteïnes i en ferro i baixa en greix. A totes les comunitats autònomes de l'estat n'hi han, com també hi ha restaurants especialitzats que ofereixen plats cuinats amb aquesta carn. No obstant, n'hi ha fortes barreres culturals que impedeixen el seu consum massiu.

Catalunya i Espanya són països exportadors de carn de cavall, en proporcions econòmicament molt importants. La major part de la carn que es produeix s'exporta. Com es pot comprovar en el quadre que segueix, el subsector càrnic de la carn de cavall progressa i crea llocs de treball.

EVOLUCIÓN DE LA PRODUCCIÓN TOTAL DE CARNE DE EQUINO POR COMUNIDADES AUTÓNOMAS (toneladas)										
Años	Galicia	P. Asturias	Cantabria	Aragón	C.F. Navarra	Cataluña	Cast y León	C.Valenciana	Resto	ESPAÑA
2005	166	376	299	22	96	1.644	631	1.609	227	5.070
2006	199	506	302	18	109	1.688	498	1.784	171	5.275
2007	169	594	274	33	108	1.694	431	1.733	134	5.170
2008	192	625	288	242	1.029	1.570	425	1.768	162	6.301
2009	104	718	312	252	1.154	1.544	434	1.656	191	6.365
2010	155	603	310	242	1.609	1.820	483	1.663	226	7.111
2011	869	712	322	645	2.078	1.874	1.494	1.906	1.015	10.915

Año 2011: datos provisionales.

Fuente: S.G. Estadística (MAGRAMA).

Elaboración: S.G. Productos Ganaderos.

VI. CONCLUSIONS FINALS I PROPOSTES D'ACTUACIÓ

INTRODUCCIÓ.

Les conclusions i les valoracions que s'expressen en aquesta part de la tesi sintetitzen els continguts essencials de la recerca i destaquen els resultats obtinguts.

En primer lloc, considero que és convenient recordar de nou una idea, un objectiu que ha guiat la investigació des del principi, em refereixo a la seva utilitat social. La recerca s'ha fet a partir del convenciment de què pot esdevenir una eina de progrés per al sector equí.

La tesi doctoral s'inscriu en el marc, en la lògica i en la raó de ser de la universitat. La Universitat és una institució de servei de la societat que respon a una triple finalitat de responsabilitat i d'utilitat pública:

- ✚ **La investigació.** En totes les àrees del saber per l'enfortiment de la societat i el seu desenvolupament, creant, consolidant i preservant el coneixement, i d'altra banda, generant i perfeccionant eines, procediments, tècniques i tecnologies que la societat necessita per innovar, progressar i millorar i consolidar el seu benestar.
- ✚ **La formació professional.** Per formar persones amb la màxima qualificació professional que la societat requereix per al seu bon funcionament i la seva evolució. La formació es realitza principalment a través dels programes de grau i de postgrau, també a través de cursos, conferències, congressos i convencions científiques i professionals,...
- ✚ **La transferència de coneixements.** Per difondre i posar a disposició de la ciència, de les persones, dels sectors d'activitat productiva i del progrés de la humanitat en general, aportant idees, teories, sistemes, procediments, tècniques i tecnologies; mitjançant fundacions, empreses, convenis amb entitats i institucions, publicacions, conferències, projectes, articles, patents, marques, empreses, etc., per a la innovació, l'avenç del conjunt de la societat en tots els terrenys del coneixement i la millora de les condicions de vida i la sostenibilitat del medi ambient.

Tanmateix, la seva funció no adquireix sentit definitivament si no s'aconsegueix sintonitzar de forma directa i eficaç amb la sensibilitat i les necessitats socials en cada moment. Aquest esforç de sintonia ha estat prioritari en la realització del treball de recerca que ara es presenta.

Les vies que han servit per aconseguir la proximitat i la buscada connexió amb la realitat han estat les múltiples reunions i entrevistes mantingudes amb representants d'entitats, organismes, i amb professionals del sector equí, la lectura de llibres, documents i revistes sobre les diverses temàtiques que tenen a veure, l'assistència i participació en jornades i congressos eqüestres, les visites a centres d'activitats relacionats amb el cavall, i la implicació en la vida acadèmica de l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre a través del procés d'investigació-acció realitzat, que ha permès el coneixement directe i la participació en les activitats i en les dinàmiques pròpies de l'Escola.

La implicació de l'investigador en la dinàmica interna de l'ECAE sens dubte ha estat fonamental per conèixer directament i poder valorar el pols de la institució i del sector, les tendències més marcades i la seva evolució.

En relació a la durada de la investigació convé fer algunes consideracions. El temps emprat en la recerca i la seva experimentació ha estat aproximadament de dotze anys. Aquest llarg període ha estat influït per les característiques de l'ECAE, pels ritmes del seu funcionament, per la complexitat del sector eqüestre i els requeriments de les accions investigadores, sobretot de les parts exploratòria i empírica de la recerca.

En el procediment d'investigació-acció que s'ha dut a terme a l'ECAE, ha intervingut el professorat i el personal tècnic de l'escola, amb un grau d'implicació molt important. La col·laboració de tantes persones, inevitablement ha sotmès els ritmes i la durada del procés a la seva disponibilitat.

L'assumpció dels nous perfils professionals dels oficis que ofereix l'ECAE i l'aplicació dels currículums que es van presentar com a resultat de la investigació, va haver d'esperar a l'aprovació dels òrgans decisoris de l'escola. Dita aplicació s'ha fet coincidint amb l'inici de diferents cursos acadèmics. De fet des del curs 2002-2003 s'han aplicat de forma successiva els currículums dissenyats, fins al curs 2010-2011.

En el curs 2005-2006 es va iniciar a l'ECAE el nou pla d'estudis de l'Oficial Ferrador. És el currículum que tanca la recerca. Els sis oficis que s'han elaborat en el marc de la

tesi doctoral, són els que l'ECAE va adoptar i desenvolupar com a oferta pròpia de formació professional eqüestre. El temps transcorregut ha permès fer una avaluació significativa dels resultats. Els perfils professionals i currículums formatius que s'han dissenyat, que són la part aplicada de la tesi, han estat experimentats i perfeccionats al llarg d'una part important del temps de durada de la recerca. Les opinions i valoracions obtingudes a través de les entrevistes a les persones responsables de l'ECAE expressen la influència positiva que ha tingut el resultat de la recerca en el pla d'estudis aquesta institució.

Les conclusions de la tesi es referiran tant a les finalitats que van promoure la idea de realitzar-la i a l'orientació que s'ha donat a la investigació durant el procés, com als resultats que finalment s'han assolit i les seves constatacions i extensions.

En les conclusions i tancament de la tesi, es plantejaran una sèrie de propostes amb la voluntat d'aportar idees per a la millora del sector equí a Catalunya. No són propostes fruit de la intuïció o la creativitat de l'autor, únicament, sinó el resultat de la fusió de moltes opinions i inquietuds professionals expressades per diferents persones, i que han estat recollides i sistematitzades al llarg del procés investigador.

Des que es va plantejar el projecte d'una tesi dedicada al món del cavall i es va perfilar com havia de ser, i sobretot per a què havia de servir, l'interès i els esforços han estat dirigits a aconseguir resultats de la màxima utilitat possible per al sector eqüestre, per a les entitats i organismes que tenen atribucions i hi intervenen, i per a les persones que en ell treballen o que ho faran en el futur.

De fet, la possibilitat que la recerca fos una eina favorable als interessos del sector eqüestre, s'ha anat perfilant i confirmant a mesura que avançava. S'han produït desenes de reunions, s'ha respost per part de professionals experts a múltiples qüestionaris que plantejaven aspectes candents i estratègics per al sector equí, s'ha consultat bibliografia específica i documentació d'interès que ha servit per conèixer i poder opinar amb fonament, s'han estudiat i aprofitat experiències d'èxit.

Probablement els resultats més útils de la tesi han estat la proposta d'estructuració del sector equí, la definició dels perfils professionals dels oficis del cavall i el disseny dels currículums formatius corresponents. Els currículums formatius dels oficis del cavall han estat aplicats, experimentats i avaluats amb èxit, i han servit a l'ECAE per conformar el seu pla d'estudis durant un seguit de cursos acadèmics, amb les adaptacions que el pas del temps ha anat aconsellant.

Cal destacar que des de 2010 l'ECAE ha experimentat un procés de canvis profunds, conseqüència de les dificultats econòmiques de la Generalitat per mantenir-la, i d'un canvi de rumb en els criteris de gestió i de localització geogràfica, que han reduït la seva influència en el sector. Aquests canvis han provocat també un allunyament del tractament curricular i de pla d'estudis que es van adoptar a partir de les propostes de la tesi i de les interaccions i la vinculació de l'ECAE amb la UAB que la tesi va propiciar.

Per tant, una consideració a tenir en compte és que hi ha hagut una fase d'experimentació d'una part important dels treballs de la tesi. Aquesta experimentació pot afirmar-se que ha estat satisfactòria. Així han opinat, en el moment de l'aplicació, el professorat i la direcció de l'ECAE, les persones responsables de la formació professional agrària del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya, així com l'alumnat de l'ECAE, que ha valorat com a favorable, útil i coherent, la formació que rebuda en relació a l'ofici elegit.

El mètode d'investigació utilitzat ha implicat la participació de moltes persones que treballen en el sector eqüestre i ha servit per motivar a la reflexió sobre aspectes substancials del mateix. En aquest sentit, des de la perspectiva que permet la recerca realitzada i partint de l'opinió de persones que coneixen el món del cavall i han participat en ella, es pot afirmar que la investigació ha estat revulsiva per haver provocat el replantejament d'algunes actituds i formes d'organització, amb decisions que han afectat sobretot a la formació professional eqüestre.

Com a conseqüència de l'aplicació dels currículums formatius a l'ECAE, algunes escoles eqüestres s'han interessat per l'experiència i pel tractament de la formació professional eqüestre que s'està duent a terme a Catalunya.

El procés de la investigació ha estat llarg, a la vegada que enriquidor i altament estimulants i formatius per a tots els que hem intervingut. Es comentarà la conveniència de continuar treballant en la línia iniciada, perquè són molts els temes d'interès i les possibilitats d'endegar projectes i línies de recerca que s'han obert i que se'n deriven.

El mètode de recerca, basat en la investigació-acció, ha esdevingut una activitat familiar a l'ECAE, passant a formar part de la seva dinàmica quotidiana durant les fases de consulta, de construcció i d'aplicació dels resultats. La major part del professorat i bona part del personal d'administració i serveis que van participar en les diferents fases de la tesi, ho van fer amb il·lusió i dedicació. Les persones i organismes que s'han implicat, estan informats i formats sobre el seu objectiu i funcionament, l'accepten i hi estan d'acord amb els resultats obtinguts i la manera de treballar. Convindrà doncs plantejar la seva continuïtat, concretant les actuacions que es poden dur a terme a partir d'ara per tal de progressar en la direcció iniciada i en noves orientacions, i de respondre a les expectatives creades.

La desitjable continuació de la recerca i l'aplicació dels seus resultats es proposa amb la prudència i el realisme a què obliga una situació socioeconòmica que s'ha girat molt negativa en els últims anys, des que va esclatar la crisi en tota la seva duresa, i assumint que no serà breu ni se sap com evolucionarà.

Algunes de les actuacions que es podrien dur a terme es concretaran en les propostes de millora del sector equí que s'exposaran més endavant.

A continuació s'expressen alguns dels aspectes positius destacables relatius als resultats esperats i els efectes favorables addicionals que la tesi ha produït.

Nº	ASPECTES POSITIVS DESTACABLES DE LA RECERCA
1.	La participació d'un elevat nombre de persones pertanyents al sector equí i a l'àmbit educatiu que han aportat la seva experiència i opinió.
2.	La satisfacció de sentir-se útils de les persones que han intervingut en la tesi. Ha estat un procés participatiu amb implicació voluntària i desinteressada.
3.	La implicació i el convenciment dels equips directius de l'ECAE i dels responsables de l'Àrea de Formació del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat (DARP), que han ajudat al seu aprofitament i difusió.
4.	L'oportunitat de progressar de forma decidida en la definició dels perfils professionals i en els currículums formatius dels oficis del cavall.
5.	La repercussió favorable en percepció de millora del sector i en l'opinió pública. La renovació de la imatge i del funcionament acadèmic de l'ECAE.
6.	L'increment i l'enriquiment dels contactes professionals i de les relacions sectorials en xarxa, que ha transcendit a l'àmbit geogràfic de Catalunya.

- **La participació d'un elevat nombre de persones pertanyents al sector equí i a l'àmbit educatiu que han aportat la seva experiència i opinió.** Han col·laborat en la construcció de la tesi, en totes les seves parts, expressant opinions sobre els diferents aspectes estudiats, i han aportat suggeriments i propostes de millora del sector. En un àmbit professional tan obert i amb tanta necessitat d'estructuració i de progrés, ha resultat especialment adequat comptar amb les aportacions de professionals experts.
- **La satisfacció de sentir-se útils de les persones que han intervingut en la tesi.** Les persones que han participat en la recerca han manifestat la seva satisfacció per haver estat útils i necessàries en una tasca col·lectiva d'interès social amb repercussions favorables evidents per al seu sector professional. És una característica molt destacada dels professionals del món eqüestre la forta vinculació que estableixen i l'interès per tot el que té a veure amb el cavall.
- **La implicació i el convenciment dels equips directius de l'ECAE i dels responsables de l'Àrea de Formació del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat (DARP), que han ajudat al seu aprofitament i difusió.** Es

van entendre els beneficis de l'estudi, li vam saber donar l'enfocament pràctic a través d'una modalitat de conveni amb la UAB per formalitzar el projecte i pactar-lo a mida de les necessitats detectades. A tots ells i a totes elles els hi agraeixo de nou la confiança, les facilitats i la col·laboració que van mostrar i aportar en tot moment al llarg de la recerca.

L'interès del DARP va raure en la possibilitat de redissenar el pla d'estudis de l'ECAE i de comptar amb l'anàlisi de la situació del sector professional equí, que permetria conformar una proposta d'estructuració interna i integral del sector. El pla d'estudis dels diferents oficis del cavall es va assumir pel DARP i s'ha aplicat a l'ECAE. La proposta d'estructuració del sector equí va ser un document útil per identificar els oficis del cavall i entendre millor la seva complexitat.

De la relació institucional entre el DARP i la UAB se'n derivà també l'encàrrec de dissenyar el Centre Nacional Eqüestre de Catalunya (CNEC), que vaig realitzar simultàniament a la tesi, però que per limitacions econòmiques no es va poder implementar com s'explicarà més endavant.

- **L'oportunitat de progressar de forma decidida en la definició dels perfils professionals i en els currículums formatius dels oficis del cavall.** Aquests s'han redactat d'acord amb les conveniències i les adaptacions necessàries per a la seva aplicació immediata, intentant respectar les orientacions, els objectius, els criteris pedagògics i la metodologia que propugnaven les lleis educatives vigents en cada fase de la recerca. L'ECAE i el sector equí necessitaven la revisió i actualització dels perfils i els currículums com a eina indispensable per dotar-los d'una estructura més organitzada i coherent, i per a la millora de la formació professional eqüestre que no acabava de funcionar. Dits perfils i currículums es mostren en la part aplicativa de la tesi.
- **La repercussió favorable en la percepció de millora del sector i en l'opinió pública. La renovació de la imatge i del funcionament acadèmic de l'ECAE.** Aquesta renovació li ha permès d'informar amb més propietat i precisió des de la

pàgina WEB de l'escola i il·lustrar amb major contingut altres suports informatius com són la revista del DARP, fulls d'informació específics de cada curs, articles en la premsa especialitzada en espais reservats per a l'ECAE, etc. L'actualització i la millora de la formació professional eqüestre ha suposat un revulsiu en l'autoestima professional. La fase d'aplicació del nou pla d'estudis va provocar l'augment de la demanda per estudiar a l'ECAE, amb més coneixement de causa del que impliquen els estudis i el posterior exercici professional.

- **L'increment i l'enriquiment dels contactes professionals i de les relacions sectorials en xarxa, que ha transcendit més enllà de l'àmbit geogràfic de Catalunya,** que s'han iniciat o consolidat entre persones i entitats com a conseqüència de les activitats investigadores i de les afinitats generades al llarg del procés. Un exemple és el conveni establert entre la UAB i el DARP, o les Jornades Tècniques sobre la Formació Professional eqüestre que van organitzar la Federació Catalana d'Hípica i la UAB en el marc de diverses edicions del Saló internacional Equus Catalonia, o les visites que han realitzat a l'ECAE escoles d'altres comunitats i altres països, motivades per l'interès d'intercanviar experiències formatives i criteris curriculars, o la publicació del Manuel du Maréchal Ferrant Européen, editat en 2008 en el marc d'un Programa Leonardo da Vinci, sota la meua coordinació com a representant de l'ECAE i de l'Associació de Ferradors de Catalunya.

Aquest programa europeu va permetre participar l'ECAE i a l'autor de la tesi presentant els seus treballs i aportacions a congressos, jornades tècniques, conferències i reunions de treball a França, Regne Unit, Suïssa, Àustria, Alemanya, Suècia, Itàlia i Espanya.

PROPOSTES D'ACTUACIÓ PER MILLORAR EL SECTOR EQUÍ A CATALUNYA

Les idees que es presenten a continuació en forma de propostes són conseqüència directa de la recerca, de les constatacions i conclusions assolides, que són en bona mida resultat de les aportacions procedents de les persones i les entitats que han estat consultades i han volgut participar.

Aquesta part final de la tesi insisteix en una de les seves finalitats, la de ser útil a la societat a través de la millora, la innovació i el progrés del sector equí.

PROPOSTA 1	Creació d'una família professional específica que agrupi tots els oficis del cavall dins del Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals.
PROPOSTA 2	Potenciar l'Escola de Capacitació Eqüestre de Catalunya (ECAE) com a centre oficial de <i>Catalunya</i> per a la formació professional eqüestre. Articular el reconeixement acadèmic oficial dels estudis de l'ECAE. Vincular l'ECAE a altres centres europeus de formació professional eqüestre.
PROPOSTA 3	Preparar l'ECAE per assumir la formació dels Tècnics d'Esport en Equitació i dels Tècnics Superiors d'Esport en Equitació
PROPOSTA 4	Ampliar l'oferta formativa de l'ECAE: formació inicial i formació continuada. Progressar en el reconeixement de les qualificacions professionals dels oficis del cavall.
PROPOSTA 5	Reactivar la Taula Sectorial del Cavall i la Comissió Assessora del Sector Equí per a la potenciació de la productivitat del sector en el marc d'un Pla Estratègic del Cavall a Catalunya
PROPOSTA 6	Crear el Centre Nacional Eqüestre de Catalunya que inclouria els prototips d'Escola Catalana d'Equitació i de Centre de Turisme Eqüestre de Catalunya, així com altres nuclis d'activitat.

Les propostes 2, 3 i 4, expressades en el quadre anterior tenen a veure amb l'ECAE, pel fet que en ella s'ha realitzat la major part del treball de camp de la recerca, i la seva aplicació i experimentació. L'ECAE ha dut a terme el desplegament dels currículums formatius que conformen la part aplicativa de la tesi.

La decisió de concentrar bona part de l'acció investigadora en aquesta institució no ha de ser considerada com una opció limitada o reduccionista. Cal tenir en compte que l'ECAE és l'escola eqüestre oficial de Catalunya. És un referent important de la formació eqüestre a Catalunya i a Espanya. El sector demana que es potenciïn i ampliïn les seves activitats formatives i influència i que es comprometi més a fons en el creixement, la innovació i la consolidació del sector eqüestre.

En el moment actual, any 2015, l'ECAE viu una etapa regressiva i ha perdut un cert reconeixement i presència en el sector, com s'ha explicat en altres apartats de la tesi, però s'espera que en el futur torni a recuperar l'estatus que va tenir i que es mereix.

L'ECAE està integrada a l'Escola Agrària del Pirineu, que continua amb la formació eqüestre estructurada en unitats de competència. És una formació pròpia de les qualificacions professionals del Catàleg de l'Institut Nacional de Qualificacions Professionals (INCUAL) i de l'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP), que s'adreça a persones relacionades amb el món rural, com ara:

- Joves en edat laboral que desitgen incorporar-se professionalment al sector eqüestre amb o sense experiència anterior i amb vinculació al món rural.
- Professionals del sector eqüestre amb vinculació rural que volen millorar la seva qualificació.
- Persones que desenvolupen la seva activitat al món rural i que volen utilitzar el cavall com a alternativa per a la diversificació de rendes.

Les altres propostes es refereixen a actuacions que ajudarien a progressar en el mateix sentit, però fent referència a l'àmbit general del sistema productiu i de la formació professional, són les propostes 1, 5 i 6.

De cadascuna de les 6 propostes se'n poden derivar noves línies de recerca i plans d'actuació de diferents orientacions, finalitats i envergadura.

Es desenvolupen a continuació els arguments i detalls que ajudaran a entendre-les i a valorar el seu calat i interès.

PROPOSTA 1

Creació d'una Família Professional específica que agrupi els oficis del cavall dins del Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals.

Es proposa que dins del **Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals** es reconegui i es conformi una nova família professional que es denominaria **Família Professional Eqüestre** o **Família Professional dels Oficis del Cavall**, o amb una denominació que es considerés més oportuna.

La transcendència històrica, econòmica i social del cavall, les característiques exclusives i la diversitat i el nombre dels oficis que se'n deriven de les activitats en les quals la seva intervenció és necessària, la importància que ha assolit en àmbits com la producció ramadera primària per a l'alimentació i la producció de carn i d'animals vius, la funció insubstituïble en les feines del camp, l'esport, el turisme rural, la recreació, l'art i l'espectacle, i la singularitat indiscutible que defineixen i avalen el sector professional eqüestre, són raons més que suficients per considerar-ho.

En la Família Professional Eqüestre s'emmarcarien les Qualificacions Professionals que corresponen als oficis del cavall definits en el catàleg de professions eqüestres.

Si no es fa d'aquesta forma, les qualificacions professionals referides al cavall s'ubicaran en famílies afins, implicant l'efecte molt favorable que es derivaria d'agrupar-les en una de pròpia.

Es proposa que els organismes de l'administració estatal, autonòmica i les entitats amb competències en la formació professional i en el sector eqüestre considerin la **“Proposta d'Estructuració Professional del Sector Eqüestre a Catalunya. Catàleg de Subsectors i Oficis”** que es presenta i argumenta en aquesta tesi. L'estructuració proposada pot servir de base per visualitzar que el sector funciona com un sistema que integra una sèrie d'activitats professionals que s'han d'interpretar

interrelacionades i complementàries entre si, i que han de funcionar de forma sincronitzada.

Si no s'interpreta de forma sistèmica, el sector professional del cavall no podrà enfocar encertadament la seva ordenació i el seu òptim desenvolupament.

La definició dels subsectors i els oficis que inclou el disseny s'ha fet justament per col·laborar en la realització de la reforma i ordenació del sector, pendent a Catalunya.

Aquesta proposta es fa amb la confiança que confereix el fet que s'ha redactat amb la intervenció d'un nombre molt considerable de professionals del món del cavall i que és el resultat d'un procés de recerca que la fa significativa i representativa.

L'administració té previstos els procediments per definir la família professional eqüestre i la catalogació dels oficis que se'n deriven. És un tràmit llarg, molt complex i acurat, en el que participen representants del sector. El procediment està molt ben dissenyat i ha proporcionat bons resultats en altres famílies professionals.

El procediment s'hauria de coordinar amb la catalogació professional vigent a la Unió Europea i exigeix un alt nivell de consens en el sector professional. S'ha fet per a la definició d'altres famílies professionals i, si es vol reconèixer i potenciar de forma definitiva i com es mereix, en algun moment s'haurà de fer també amb el sector del cavall a Catalunya i a la resta d'Espanya.

L'estudi que aquí es presenta, i que s'orienta en el sentit expressat, pot facilitar els primers passos del procediment per arribar a la solució desitjada.

PROPOSTA 2.

Potenciar l'ECAE com a centre oficial per a la formació professional eqüestre de Catalunya. Articular el reconeixement acadèmic oficial dels estudis de l'ECAE.

Implica sol·licitar el reconeixement de les titulacions que s'imparteixen a l'ECAE com a ensenyaments reglats per part del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Les que s'han dissenyat específicament i impartit són:

- ✚ Expert en Cura i Maneig del Cavall
- ✚ Acompanyant de Turisme Eqüestre
- ✚ Oficial Ferrador
- ✚ Auxiliar de Ferrador
- ✚ Oficial Baster
- ✚ Auxiliar de Baster

L'impuls a l'ECAU obligaria a vincular l'ECAE a altres centres europeus de formació professional eqüestre.

El sector demanda especialistes en aquests oficis, la seva inclusió en el sistema oficial de la formació professional afavoriria l'acceptació, la valoració, i la consolidació professional en el sector i significaria, sens dubte, el reconeixement social i la millora de les condicions laborals i professionals dels seus treballadors i treballadores. Oficis tan antics, amb la importància que han tingut, tenen i segur que continuaran tenint, haurien de gaudir d'un status de reconeixement social més confortable que el que gaudeixen en l'actualitat. La millora suggerida és necessària per al creixement i la modernització del sector eqüestre. El sistema educatiu disposa de les eines i els procediments per fer-ho. Els arguments es troben en aquesta tesi.

S'ha de tenir en compte, lògicament, que el reconeixement oficial, dins del Sistema Nacional de Formació Professional i de Qualificacions d'uns determinats oficis i de la formació corresponent, no es fa pel benefici d'un organisme determinat, en aquest cas

l'ECAE, es fa pel benefici públic i del sistema en general. Altres centres autoritzats podran igualment impartir les ensenyances reconegudes.

El model de formació professional eqüestre hauria de permetre un trànsit formatiu integrat en el sistema educatiu de forma que fins i tot sigui possible arribar a la universitat cobrint etapes formatives i períodes laborals en el mateix sector, partint dels oficis més elementals de la carrera professional. Aquests mecanismes de progressió personal en l'àmbit professional estan contemplats en el nostre sistema educatiu i no suposaria una gran dificultat trobar la fórmula específica per al sector eqüestre.

Dit model de formació professional i d'estructuració del sector ha d'estimular als seus treballadors i treballadores a aprofitar les possibilitats de millora i de promoció a través de la formació continuada i de l'experiència laboral fins als màxims nivells de professionalització.

ACCIONS SUGGERIDES EN RELACIÓ A LA PROPOSTA 2.

- I. Revisar i adaptar els perfils professionals i els currículums formatius dels oficis del cavall que s'inclouen en aquesta tesi a la legislació acadèmica vigent, en el moment que es consideri adequat incorporar-los al sistema educatiu. L'experimentació en l'àmbit de la formació professional agrària que ofereix la Generalitat a través de l'ECAE ha de ser d'utilitat a aquest efecte. Recordem que a l'ECAE s'utilitzen o s'han utilitzat de forma normalitzada els perfils i els currículums elaborats en la tesi.
- II. En relació al punt anterior, probablement serà convenient establir acords concrets i un sistema de treball entre el Departament d'Ensenyament i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat, per tal de realitzar les tasques necessàries, entre les que se suggereixen les següents:
  - a) Analitzar conjuntament la proposta d'estructuració del sector professional eqüestre i del catàleg d'oficis que planteja la diferenciació per subsectors i els oficis que corresponen a cada subsector. Actualitzar el disseny a la situació i als criteris professionals i polítics actuals.
  - b) Presentar a l'Institut Català de Qualificacions Professionals (ICQP) els perfils professionals i els dissenys curriculars i plans d'estudis elaborats i actualitzats,

com a punt de partida per articular, a través del procediment d'equiparació establert, el possible reconeixement de Competències Professionals, i dels oficis que s'imparteixen a l'ECAE en el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals. Aquest procediment es va iniciar en l'any 2005, però resta molt camí per recórrer. El reconeixement oficial de les Competències Professionals significarà un avenç molt important respecte a la valoració social i professional de la formació eqüestre i obrirà el camí per a la normalització respecte a altres oficis. L'ECAE i altres centres autoritzats s'hauran d'ajustar progressivament al sistema d'avaluació i als requeriments de les competències que estableixi l'ICQP.

- c) Proposar al Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya la revisió i adaptació dels perfils professionals i dels currículums formatius que s'ofereixen a l'ECAE, per a la seva adaptació a la normativa educativa oficial, i la inclusió en la formació reglada. No s'ha d'oblidar que tant els perfils com els currículums han estat realitzats amb la participació de professionals del sector mitjançant metodologies similars a les que utilitza el Departament d'Ensenyament.

No és raonable que un conjunt d'oficis tan definits i necessaris per a tot un sector que podria ser emergent, proactiu i molt eficient en la solució de la crisi econòmica i l'ocupació laboral, no tingui el reconeixement i el tractament que es mereix.

PROPOSTA 3.

Preparar l'ECAE per assumir la formació dels Tècnics d'Esport en diferents disciplines reconegudes i dels Tècnics Superiors d'Esport en Equitació

L'aprovació del decret que estableix el règim especial d'ensenyaments esportius eqüestres, regula la formació dels Tècnics d'Esport en les disciplines hípiques de Salt, Doma i Concurs Complet, dels Tècnics d'Esport en les disciplines de Resistència, Orientació i Turisme Eqüestre, i dels Tècnics Superiors d'Esport en Equitació per part del Ministeri d'Educació, dins dels ensenyaments especials, ha de ser considerat com una oportunitat per a l'ECAE. La naturalesa d'aquests estudis i les característiques, els interessos i les finalitats institucionals de l'ECAE, permeten pensar que podrien formar part de la seva oferta formativa.

No es tracta d'assignar en exclusiva la formació a l'ECAE, no seria possible donat que el decret permet que s'hi dediquin centres de diferent tipologia, però si d'atorgar aquesta opció a l'ECAE com a centre públic de referència.

L'envergadura d'aquesta opció passaria per l'establiment de relacions i negociacions amb organismes públics i privats de l'àmbit esportiu i educatiu, i amb entitats empresarials i financeres, per tal de comptar amb la seva col·laboració.

L'oportunitat d'oferir aquest servei convé que sigui aprofitada per l'ECAE, que té experiència en la docència de crèdits corresponents als cicles formatius de Tècnic/a en Explotacions Ramaderes i de Tècnic/a en Conducció d'Activitats Fisicoesportives en el Medi Natural, com també en la formació del tècnic d'Esport en Equitació 1r nivell.

En cas que s'atorgués a l'ECAE la responsabilitat d'oferir els estudis eqüestres de Tècnic d'Esport i de Tècnic Superior d'Esport com a centre oficial de referència a Catalunya, implicaria l'esforç de dotar-la dels recursos necessaris i d'adaptar-la a les característiques dels nous estudis. Esforç que es pot afrontar de ben segur amb menys dificultats que si es tractés d'una altra entitat del país no tan preparada.

ACCIONS SUGGERIDES EN RELACIÓ A LA PROPOSTA 3.

- I. Valorar la conveniència d'acceptar aquesta proposta sobre la base de la capacitat de l'ECAE per oferir infraestructures administratives i per a la docència, a més de cavalls, instal·lacions eqüestres adequades i professorat amb experiència. Serien necessàries adaptacions a les característiques oficials dels nous estudis, definits en els decrets llei que els desenvolupen.
- II. En cas afirmatiu, establir els convenis amb les entitats i els organismes necessaris per respondre als requeriments i les necessitats de la formació dels tècnics d'esport en disciplines eqüestres.
- III. Anticipar, pressupostar i subvenir les necessitats organitzatives i de recursos derivades d'aquesta responsabilitat. El treball en cooperació entre l'ECAE, el Departament d'Ensenyament i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural serà imprescindible.
- IV. Planificar la impartició de les ensenyances curriculars, dels procediments de coordinació del professorat i de selecció de l'alumnat, d'acord i amb la supervisió del Departament d'Ensenyament.
- V. La formació dels Tècnics Superiors d'Esport en Equitació implica una exigència tècnica i econòmica molt elevada, que obligarà a establir relacions de col·laboració molt ben organitzades i regulades entre organismes públics i privats. Serà imprescindible també la vinculació d'organismes internacionals per poder cobrir alguns dels requeriments i per a accedir al reconeixement professional dels TSEE més enllà de les nostres fronteres.
- VI. Per fer viable la formació dels Tècnics d'Esport en les disciplines d'equitació seria imprescindible afrontar d'una vegada per totes el projecte de nova instal·lació de l'ECAE en un emplaçament i amb les condicions adients. Sens dubte es tracta d'un projecte ambiciós, algunes vegades ajornat, que necessita ser considerat com a estructural i imprescindible en el sector. La situació actual de l'ECAE ha evolucionat negativament en els darrers anys. Ha perdut infraestructures i oferta formativa respecte a anys anteriors. Aquesta situació podria reorientar-se, entenent la conveniència de la seva continuïtat i amb voluntat política.
- VII. La trajectòria de l'ECAE, l'experiència adquirida, els contactes professionals consolidats, els recursos humans i materials amb què compta i la vinculació a la Generalitat de Catalunya com a Escola de Capacitació és, en conjunt, un capital que no s'hauria de deixar perdre.

PROPOSTA 4.

Ampliar l'oferta formativa de l'ECAE i el reconeixement de les qualificacions professionals dels oficis del cavall.

El creixement i la força que està adquirint el món del cavall a Catalunya i les perspectives de futur que es poden preveure, fan pensar que serà necessària la formació de professionals de diferents oficis que seran imprescindibles pel desenvolupament òptim del sector. La formació professional serà sens dubte un dels principals factors de millora, modernització i creixement.

Les empreses i organismes del sector necessiten professionals en els quals poder confiar les tasques que impliquen les activitats laborals. Encara és molt freqüent sentir dir que són les mateixes empreses les que han de formar als seus treballadors, perquè no sempre troben persones suficientment formades i capacitades.

Aquest fet, que en certa mida no es pot evitar pel fet que cada establiment eqüestre té el seu propi criteri i sistema de funcionament, en realitat suposa un fre pel desenvolupament del sector. No tothom té la capacitat ni el temps ni la infraestructura necessària per formar en condicions adequades als seus treballadors i treballadores. Sovint es menysprea la formació professional inicial, i no es reconeix la seva conveniència per a la consolidació i el reconeixement social, econòmic i cultural del sector professional a què serveix.

L'evidència d'un fort creixement de la demanda de professionals per part dels diferents subsectors del món del cavall aconsella avançar-se en l'estructuració d'un sistema de formació professional àgil i eficaç. És una decisió intel·ligent i imprescindible per a no entorpir el procés, i per situar-se en posició estratègica favorable. Tot i que l'ECAE ha realitzat i realitza en l'actualitat cursos de formació inicial i de formació continuada, en el futur convindrà que augmenti, diversifiqui i consolidi la seva oferta formativa.

En el context de la formació continuada, com s'ha comentat anteriorment, pren especial rellevància la possibilitat d'aconseguir el reconeixement de les qualificacions professionals que desenvolupen les persones que no han rebut la formació reglada o reconeguda en el seu moment, però que desenvolupen amb coneixement, eficàcia i solvència. Per afrontar el procés de reconeixement de les qualificacions professionals es podria arbitrar una oferta formativa específica i monogràfica que facilités la superació dels requisits a les persones interessades.

Convé detenir-se breument en aquest punt, per comentar aspectes que interessin especialment.

Dels procediments legals i institucionals per a la creació d'un sistema integrat de qualificacions i formació professional i pel reconeixement de les qualificacions professionals n'és responsable l'**Institut Català de Qualificacions Professionals (ICQP)**. La creació d'aquest institut l'any 2003, a partir del Decret 176/2003, de 8 de juliol, va suposar un gran avenç per a la normalització i el reconeixement de les persones que desenvolupaven i desenvolupen la seva professió sense titulació. L'ICQP és organisme que depèn del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Les seves funcions són:

- Definir i actualitzar les **qualificacions professionals** en l'àmbit de Catalunya.
- Identificar, sectorialment i per nivells de qualificació, les **competències professionals** en l'àmbit de Catalunya.
- Definir un **sistema integrat de qualificacions i formació professional**.
- Analitzar i proposar les convalidacions o correspondències entre la formació professional específica, la formació ocupacional, la **formació contínua** i l'**experiència laboral**.
- Elaborar estudis sobre les característiques i l'evolució de les qualificacions professionals.
- Impulsar la interrelació entre el sistema integrat de qualificacions i formació professional i l'àmbit de les relacions laborals.
- Proposar l'experimentació de la formació associada a noves qualificacions i fer-ne el seguiment.
- Donar suport al Consell Català de Formació Professional i al Servei d'Ocupació de Catalunya, en l'àmbit de les seves funcions.
- Mantenir les relacions amb altres instituts d'àmbit autonòmic, estatal i europeu.

- Enfortir la relació entre les qualificacions acadèmiques i professionals.

En l'actualitat l'ICQP reconeix una sèrie de qualificacions professionals adscrites al sector equí. No són totes les qualificacions que foren necessàries, entre altres manquen les del ferrador, les del baster, les del carreter,..., però és un començament molt important per a la normalització del sector.

Per a cada qualificació professional, el sistema defineix les unitats de competència i els mòduls formatius associats. Les persones que desitgin assolir la qualificació professional han de superar les diferents unitats de competència que les componguin. És en aquesta tasca de preparació de les proves que es demanen, que l'ECAE podria desenvolupar una funció especialment útil i destacada. El sistema que aplica l'ICQP és excel·lent. El nivell de detall de les competències professionals demostren un profund coneixement de les professions que es descriuen. El treball realitzat és magnífic, però insuficient. Hi ha molts oficis del cavall que no estan encara definits i que, per tant, no troben les vies per a la seva qualificació. Aquest fet alenteix el desenvolupament integral del sector equí.

FAMÍLIA I ÀREA PROFESSIONAL	QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL
Família professional: Activitats Físiques i Esportives Àrea professional: Activitats Físiques i Esportives Recreatives	<ul style="list-style-type: none"> • Guia per itineraris eqüestres en el medi natural • Iniciació esportiva en hípica i eqüestre
Família professional: Agrària Àrea professional: Ramaderia	<ul style="list-style-type: none"> • Cura i maneig de cavalls • Criar de cavalls • Gestió de la producció ramadera (cavalls) • Doma bàsica del cavall

Quadre 16: Qualificacions professionals eqüestres que es poden obtenir actualment a través de l'ICQP (GENCAT.CAT 2012).

ACCIONS SUGGERIDES EN RELACIÓ A LA PROPOSTA 4.

- I. Respecte a l'oferta de formació inicial, es proposa mantenir les titulacions actuals i introduir titulacions noves com s'ha argumentat a les propostes N° 2 i 3. Per formació inicial s'entén la que proporciona formació bàsica suficient i necessària per accedir-hi al mercat laboral amb la capacitació professional que permet assolir les competències per respondre de forma raonable als requeriments dels llocs de treball que el mercat genera i demanda. L'ampliació de l'oferta formativa s'hauria de basar en el catàleg d'oficis del sector eqüestre (proposta 1), per anar incorporant els oficis que encara no tenen oferta formativa normalitzada.
- II. La formació professional continuada hauria de ser també objecte d'atenció prioritària de l'ECAE. L'escola hauria d'oferir un programa permanent de cursos de formació dirigits a professionals en exercici, sempre captant les necessitats del mercat i la demanda real. S'anomena continuada perquè succeeix a la formació inicial i no finalitza, perquè s'entén que el professional sempre pot millorar la seva formació i capacitació. En ella es confia per a l'actualització de les habilitats i les destreses professionals, per a la modernització i la innovació dels processos productius i per a l'ampliació i el perfeccionament dels recursos dels professionals i de l'adequació a les responsabilitats laborals i a les característiques canviants dels llocs de treball.
- III. Coordinar amb l'ICQP la formació específica que podria oferir l'ECAE per a la preparació dels requisits que es demanen per a l'assoliment de les qualificacions professionals que tenen relació amb el sector equí.
- IV. Col·laboració mútua ECAE-ICQP per progressar en el reconeixement dels oficis del cavall i en la definició de les competències professionals de cadascun d'ells.

L'oferta d'entitats privades de formació professional eqüestre a Catalunya existeix, però és molt reduïda i de qualitat heterogènia. Les persones que es volen formar en els oficis més reconeguts del sector: mossos de quadra, monitor d'equitació, genets professionals, entrenadors de genets i amazones, entrenadors de cavalls, etc., troben una via per fer-ho seguint programes de formació impartits en centres privats, dirigits per professionals de reconegut prestigi en el sector. Essent aquest un sistema perfectament lícit, normalment resulta car i clarament limitat, i mai podrà ser l'única solució a les necessitats formatives del sector.

Les necessitats de formació continuada del sector trobaran la millor via de solució en l'ECAE, que és el referent institucional de la formació professional eqüestre a

Catalunya, com a única escola pública. Però ha de ser capaç de connectar i de compenetrar-se eficaçment i permanent amb la realitat del sector, ha de ser accessible i útil a les persones i entitats que el formen per tal de captar i cobrir les oportunitats i les necessitats que es generin en cada moment.

La formació continuada hauria d'adoptar formes atractives i que s'hagin experimentat amb èxit en l'àmbit propi i/o en àmbits diferents de l'eqüestre. Probablement hauran de ser cursos de durada curta dins d'un sistema modular que permetés sumar cursos o mòduls podent arribar a assolir formacions complexes i certificacions o titulacions de caràcter reglat i/o reconegudes professionalment. Els cursos han de ser de qualitat contrastada, assequibles econòmicament, en horaris raonables i amb tots els recursos didàctics, tècnics i materials necessaris.

El criteri de gestió dels cursos s'hauria de basar en l'eficàcia organitzativa, en l'autofinançament i en la gestió de qualitat. Podrien esdevenir font d'ingressos i de prestigi per a l'ECAE. Convé que siguin estables, amb el grau de flexibilitat que obliguen les modificacions i adaptacions en funció dels resultats i de la demanda i la situació del sector. Fora molt convenient establir convenis de col·laboració amb altres entitats acadèmiques i amb entitats professionals de reconegut prestigi.

Sobre la base de què la formació continuada ha de ser sempre receptiva i ha d'estar atenta a les necessitats que el sector presenti en cada moment, com a orientació i aplicant els criteris expressats anteriorment, les temàtiques dels cursos de formació continua de l'ECAE podrien ser entre altres:

Influència del cavall al llarg de la història de les civilitzacions humanes.

- ✚ El cavall i la relació amb l'home a les diferents èpoques de la història.
- ✚ La utilitat del cavall. Serveis que ha ofert a les civilitzacions humanes.
- ✚ Evolució i presència del cavall a les diferents zones geogràfiques del món.
- ✚ L'art de l'equitació. Escoles clàssiques i escoles modernes.
- ✚ La situació actual del cavall i el seu futur previsible.

Cultura del cavall. Etologia del cavall i els èquids. Les races equines.

- ✚ La vida dels cavalls en llibertat. Comportament i costums del cavall.
- ✚ El cavall en ramat i el cavall estabulat.
- ✚ Etologia dels èquids.
- ✚ Les races equines. Les races antigues i origen de les noves races.
- ✚ Trets i marques identificadores dels cavalls i de la resta d'èquids.
- ✚ Drets del cavall.

Direcció i gestió empresarial.

- ✚ Explotacions ramaderes equines. Cria de cavalls. El circuit comercial del cavall en època de crisi.
- ✚ Gestió tècnica d'eugassades i de centres de cria i producció de cavalls.
- ✚ Gestió de centres d'activitats eqüestres. Comercialització, explotació.
- ✚ Gestió d'explotacions ramaderes equines. Comercialització, explotació.
- ✚ Producció de cavalls d'esport i d'oci. Millora de les races. Gestió de la reproducció equina.
- ✚ El comerç de cavalls i altres èquids. Factors que intervenen. Tècniques de compravenda. Coneixement de l'oferta i la demanda actuals. Les fires i mercats del cavall a Catalunya i arreu l'estat.
- ✚ El guarà català. Protecció, cria i comercialització.
- ✚ Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) aplicades al sector eqüestre. Programes de gestió empresarial, organització d'esdeveniments i d'activitats.
- ✚ Màrqueting comercial d'empreses eqüestres. De l'àmbit local a l'internacional.
- ✚ Gestió del patrocini. Productes a patrocinar. Patrocinadors. Contractes de patrocini.
- ✚ Les instal·lacions eqüestres. Modalitats d'instal·lacions eqüestres en funció de les necessitats i de les característiques de l'entorn. La gestió sostenible de l'energia i dels residus.
- ✚ La legislació actual en el sector eqüestre. Tipus d'empresa i la seva regulació, normativa respecte a les instal·lacions i el personal, la regulació dels professionals autònoms. Regulació de la formació professional eqüestre.
- ✚ La seguretat en les empreses del sector eqüestre. Normatives i assegurances.
- ✚ Organització de programes d'activitats eqüestres. Dinamització de clubs i entitats. Com aconseguir una alta rendibilitat econòmica?
- ✚ Materials i equipaments eqüestres. Innovació, tendències. Factors que intervenen. Comportament de l'oferta i la demanda. Programes de gestió comercial de clients i proveïdors.
- ✚ Fotografia eqüestre. Art i publicitat. Webs i blogs equins.
- ✚ Organització d'esdeveniments eqüestres: festes, fires, mercats, concursos i competicions.

Millora professional dels oficis eqüestres.

Cursos monogràfics per a l'ampliació dels coneixements i el perfeccionament de les tècniques específiques de cada professió.

- + L'expert en cura i maneig del cavall. Reciclatge i perfeccionament.
- + Tècniques de ferrament. Reciclatge i perfeccionament.
- + Tècniques de baster. Reciclatge i perfeccionament.
- + Tècniques de l'acompanyant de turisme eqüestre. Reciclatge i perfeccionament
- + Maneig i conducció de carruatges. Manteniment i reparacions bàsiques.
- + Doma de poltres.
- + El guarà català. Criança i maneig.
- + Doma natural.
- + Construcció i mecànica de carruatges.
- + Perruqueria i esquilat equins. La millora de l'aparença dels cavalls.
- + Manteniment d'instal·lacions i equipaments eqüestres. Criteris, tècniques, eines i productes.

Disciplines esportives i activitats eqüestres.

Cursos d'iniciació o de perfeccionament de les tècniques i dels coneixements corresponents a diferents disciplines eqüestres:

a. Doma clàssica,	e. Horseball,
b. Salt d'obstacles	f. Doma vaquera,
c. Conducció de carruatges d'esport	g. TREC
d. Volteig,	h. Cros country, etc.

Salut i prevenció en l'àmbit eqüestre.

- + Zoonosi. Higiene i prevenció als establiments eqüestres i en el desenvolupament dels oficis del cavall.
- + Preparació i ajut en els parts equins.
- + Primers auxilis per a persones. Atenció sanitària immediata.
- + Condicionament físic de cavalls per a la competició.
- + Primers auxilis del cavall.
- + Alimentació del cavall. Característiques. Tendències, sistemes, productes.
- + Biomecànica del cavall. Detecció de problemes. Formes d'actuar.
- + Fisioteràpia del cavall. Tractament i recuperació de lesions.
- + Tècniques de relaxació dels cavall. Aproximació a la psicologia del cavall.
- + Odontologia equina

Hipoteràpia.

- ✚ Hipoteràpia per a persones amb discapacitats físiques.
- ✚ Hipoteràpia per a persones amb discapacitats psíquiques.
- ✚ Hipoteràpia social. El món del cavall un àmbit privilegiat per a la inserció laboral de persones en risc d'exclusió social.
- ✚ La hipoteràpia. Historia, fonaments i modalitats. Tendències actuals.

Coaching amb cavalls.

- ✚ Coaching empresarial.
- ✚ Coaching orientat a la millora personal.
- ✚ Coaching aplicat al lideratge.
- ✚ Coaching orientat a les habilitats expressives i comunicatives.

Consideracions sobre la proposta de foment de la formació continua.

Per a dur a terme un programa de formació continuada es fa necessari disposar de la infraestructura suficient i realitzar actuacions específiques per part de l'ECAE. Algunes s'apunten a continuació:

- a). Valorar la conveniència i la capacitat de dissenyar i executar un pla d'ampliació de l'oferta de formació de l'ECAE que abasti els dos àmbits de la formació inicial i continuada. Aquest pla ha de ser realista, progressiu, assumible per l'escola i sempre en relació a les necessitats del sector. Dotar del sistema d'organització i gestió administrativa i acadèmica per afrontar la complexitat del pla de formació.
- b). Definir els criteris de finançament i gestió econòmica del pla de formació i els requisits pel seu control i administració.
- c). Dissenyar els programes de formació continuada, de cada temàtica i especialitat, amb el professorat adequat en cada cas, considerant la selecció del mateix amb criteris de pluralitat, de mèrit, de preparació i de internacionalitat.
- d). Dissenyar cursos preparatoris de les proves específiques per a l'assoliment de les qualificacions professionals que atorga l'ICQP.
- e). Preparar un sistema de difusió, d'informació i de captació d'alumnat que permeti la realització i consolidació del projecte.
- f). Preveure la infraestructura necessària per a la realització de les activitats. Es pot comptar amb les pròpies instal·lacions, amb les instal·lacions d'altres organismes, com per exemple la UAB i d'altres entitats conveniades, si escau.
- g). Preparar un sistema de gestió dels cursos, de caràcter general i d'atenció específica acadèmica i operativa de cadascun d'ells, que abasti des del seu disseny inicial fins a la cloenda i lliurament d'acreditacions.

PROPOSTA 5.

Reactivar la Taula Sectorial del Cavall i la Comissió Assessora del Sector Equí per a la potenciació de la productivitat del sector en el marc d'un Pla Estratègic del Cavall a Catalunya.

L'any 2002 la Generalitat de Catalunya va crear La Comissió Assessora del Sector Equí de Catalunya, segons el Decret 155/2002²¹ en el que es regulen la composició i funcions.

L'objectiu era respondre a la demanda del sector professional equí, que necessita major atenció per part de l'administració. Aquesta comissió hauria d'actuar com a òrgan de consulta i cooperació del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural per al seguiment de les qüestions relacionades amb el sector del cavall i de les activitats productives que du a terme.

La complexa composició de la comissió, la diversitat de les temàtiques associades i la freqüència de les reunions que es van determinar en un principi, com a mínim una a l'any, ha derivat en el fet que aquesta comissió no hagi estat operativa ni eficaç.

De la mateixa manera que el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca Alimentació i Medi Natural disposa de Taules Sectorials i de comissions assessores que realment són útils en la presa de decisions referents al sector al qual serveixen, la Comissió Assessora del Sector Equí, o la Taula Sectorial del Cavall, o l'òrgan que finalment es decideixi que ha de representar els interessos del món del cavall, ha de ser escoltat i tingut molt en compte, al més aviat possible. El sector necessita una atenció especial i especialitzada. Probablement dins de la mateixa Comissió s'hauran de fer subcomissions de treball per afrontar els aspectes específics de les diferents àrees d'activitats, molt diferents entre si.

---

²¹ DOGC núm. 3652, de 7/06/2002, pàg. 10332.

Aquesta acció serà eficaç si s'organitza de manera estable un sistema capaç de canalitzar opinions i decisions, iniciatives i plans d'actuació que sigui participatiu i representatiu.

Així es fa en països del nostre entorn europeu en els que el cavall és tingut molt en compte per la riquesa que aporta al país i la importància cultural i tradicional.

Els organismes que tenen a veure amb les activitats productives derivades del cavall gaudeixen d'espais d'opinió, d'assessorament i de capacitat de decisió adients per treballar en col·laboració de forma eficaç, amb tots els agents implicats.

ACCIONS SUGGERIDES EN RELACIÓ A LA PROPOSTA 5.

1. Reactivar la Comissió Assessora del Sector Equí i la Taula Sectorial del Cavall o crear l'òrgan substitutori que es consideri més adequat per relançar la idea inicial de crear un fòrum d'entitats i de professionals experts i expertes en els diferents subsectors del món del cavall, per treballar en col·laboració amb les persones responsables de l'administració autonòmica amb competències en el sector.
2. Establir l'organització i el sistema de treball de la comissió que sigui eficaç i realment capaç de coadjuvar al progrés òptim del sector. Nomenar subcomissions o comissions permanents de format reduït per tal que siguin més operatives i afrontin les necessitats immediates de forma àgil, decidida i constant.
3. Dissenyar un pla estratègic plurianual del sector equí amb actuacions definides i terminis de realització fixats, referits a cada subsector. Crear l'estructura organitzativa que supervisi i garanteixi la seva implementació. Dotar al pla estratègic dels recursos necessaris per al seu desenvolupament.
4. Establir un sistema d'administració del cens d'instal·lacions i d'activitats productives eqüestres i del seu rendiment econòmic i social a Catalunya, que sigui complet, actualitzat, eficaç i pràctic. Les dades objectives sobre els resultats d'un sector productiu esdevenen essencials per valorar la seva rendibilitat, la seva eficiència, la seva pertinença i per a orientar les accions de futur que han de garantir la seva continuïtat i la seva millora permanent. Ni a Catalunya ni a Espanya es fan estudis sistemàtics i acurats de la suficient entitat sobre l'evolució qualitativa i quantitativa del sector que permetin disposar de la informació actualitzada.

PROPOSTA 6.

Crear el Centre Nacional Eqüestre de Catalunya que inclouria els prototips d'Escola Catalana d'Equitació i de Centre de Turisme Eqüestre de Catalunya, així com altres nuclis d'activitat.

El Centre Nacional Eqüestre de Catalunya seria probablement la millor eina dinamitzadora del sector equí. Inclouria dos centres pilots: el de l'Escola Catalana d'Equitació i el del Centre de Turisme Eqüestre de Catalunya, així com altres nuclis d'activitat del sector que serien referents a Catalunya i al conjunt de l'estat espanyol, en la línia de centres de similars característiques existents en altres països d'Europa.

La importància que pot arribar a tenir el sector equí a Catalunya es mereix la creació d'un centre de referència, aglutinador i difusor de la seva rica i variada activitat.

Com a derivada de la confecció d'aquesta tesi, el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural va encarregar a l'autor, jo mateix, el disseny d'un centre integral eqüestre que servís de motor i de plataforma d'activitats professionals per al desenvolupament del sector equí.

Aquesta és una de les aplicacions tangibles de la tesi. Dels contactes i lligams que es van establir, va sorgir la idea sobre la conveniència de projectar un gran centre representatiu i per a la projecció i desenvolupament del món del cavall. S'ha de dir, però, que el centre no es va fer per l'elevada inversió que implicava, que no va ser assumida per la Generalitat, aproximadament 7'5 milions d'euros.

El Centre Nacional Eqüestre de Catalunya (CNEC) es va dissenyar per encàrrec del DARP, sota la meva coordinació i autoria, amb la col·laboració de la UAB que va signar un conveni de compromís per a la seva confecció. El projecte es va redactar i es va considerar interessant i necessari, però no es va executar pel cost que implicava i per la manca de decisió política dificultada, probablement, per la proximitat de les eleccions autonòmiques catalanes del 2003.

En el marc de les funcions i la missió del CNEC es dissenyaren nuclis d'activitat i programes d'actuació, que es detallen en el projecte, i que resumidament i destacant aquells que serien els més importants, es concreten a continuació:

NUCLI D'ACTIVITAT	OBSERVACIONS
1. Centre de Formació Professional dels Oficis del Cavall.	En ell s'integraria l'ECAE.
2. Escola Catalana d'Equitació.	Prototip de centre d'ensenyança de les disciplines de l'equitació amb la finalitat de generar un model de serveis, funcionament i qualitat, i un segell oficial de referència, per crear la xarxa d'Escoles Catalanes d'Equitació.
3. Centre de Turisme Equestre de Catalunya	Model de centre de turisme equestre de referencia a Catalunya.
4. Centre d'Estudis del Cavall.	Centre de recerca, de documentació i d'interpretació del cavall des de totes les perspectives d'interès. Programes de millora de races equines vinculat a la UAB.
5. Centre d'Alt Rendiment Equestre.	En relació directa amb la Federació Catalana d'Hípica i organismes amb responsabilitats i interessos en les competicions de les diferents modalitats d'esports equestres.
6. Residència d'Estudiants.	Per a estudiants del centre i professorat i investigadors visitants
7. Museu Etnogràfic del Cavall i del Carruatge.	Mostra d'utensilis i equips del cavall i de carruatges. Informació i difusió dels usos i serveis que ha proporcionat el cavall al llarg de la història.
8. Centre d'Hipoteràpia.	Per a la recerca de les aportacions del cavall com a suport a programes de tractament de certes malalties i discapacitats.
9. Servei de pupil·latge i manutenció de cavalls	Oportunitat d'obrir el centre a particulars i a entitats i de permetre un cert cofinançament.
10. Viver i accelerador d'empreses i iniciatives productives del sector	Servei d'assessorament i acompanyament per a la creació i el desenvolupament d'empreses del sector.

El CNEC i totes les seves seccions haurien estat reconegudes, avalades, gestionades i sota la supervisió i control d'organismes oficials i/o delegats.

Es van considerar diferents opcions per a la seva ubicació i fórmules de finançament, però finalment es va valorar que el projecte era massa costós i el moment polític inadequat per a dur-lo a terme.

Tanmateix, el projecte del CNEC resta latent, hivernat, a l'espera de què les circumstàncies siguin més propícies i els recursos abundants. Un centre d'aquestes característiques permetria progressar de forma eficaç en la dinamització, consolidació i desenvolupament del sector equí.

CONCLUSIONS I DECLARACIÓ FINAL

De la investigació realitzada es desprèn que, en l'actualitat, el món del cavall conforma un sector professional ric i divers, tant per la gran varietat d'activitats productives, com per les possibilitats de creixement i d'influència en aspectes tan importants com la generació de llocs de treball o d'aportació econòmica a la riquesa del país. Essent que el desenvolupament del sector és molt apreciable, crec que la hipòtesi inicial ha estat demostrada en l'afirmació més substancial. Resulta evident que les possibilitats del sector no estan desenvolupades ni rendibilitzades, ni de molt.

Aquesta afirmació positiva i optimista s'ha de posar en context en l'actual conjuntura econòmica, política i social, marcada per la intensa i duríssima crisi global que estem patint i que afecta el conjunt d'Europa i particularment a Espanya. La potencialitat existeix, és indiscutible i indiscutida, però les circumstàncies obligaran, probablement, a ajornar el canvi i l'impuls que el sector reclama.

No obstant això, i en el convenciment que el nostre país tornarà a estar en condicions d'aprofitar les enormes oportunitats que el cavall proporciona. Cal estar amatent per prendre les decisions que han de permetre el seu desenvolupament en el moment oportú. Des d'aquesta perspectiva s'expressen les conclusions de la recerca: en clau de prudència i de contenció, però a la vegada en sentit positiu.

A continuació es reproduïx l'enunciat de la hipòtesi inicial i es fa un comentari sintètic sobre cada paràgraf que la compon. La intenció és concretar la percepció final en un flash breu, fonamentat en la recerca realitzada.

La hipòtesi deia:

***Hipòtesi:** A Catalunya, el sector productiu del cavall està consolidat, però desenvolupa únicament una part reduïda de les seves potencialitats. La importància del sector no es coneix en la seva dimensió real. Actualment no gaudeix de la valoració social i econòmica que mereix. Ni els professionals ni els oficis del cavall són reconeguts socialment amb justícia.*

No ha estat fins al 2013 que s'ha publicat un estudi exhaustiu i actualitzat sobre les dimensions del sector eqüestre a Espanya. Aquest estudi, referenciat a la tesi, mostra que és un sector important des del punt de vista econòmic i social, però amb àmplies opcions de progressar. El reconeixement social, probablement per manca d'informació i d'una difusió més generalitzada de la cultura del cavall, no és el que es mereix. Aquesta limitació fora perfectament millorable amb

***Hipòtesi:** El sector no explota suficientment les seves opcions productives, ni treu el partit que podria dels seus recursos per generar beneficis socials en forma de llocs de treball, activitats d'interès per a la ciutadania i desenvolupament econòmic i social.*

Són les favorables condicions que ofereix l'entorn territorial i geogràfic, climàtic, social, cultural i, la previsible millora de la situació econòmica de Catalunya, junt amb la comparació que podem fer amb alguns dels països del nostre entorn, mostrats a la tesi, que permeten afirmar que el recorregut que li queda a Catalunya i a Espanya respecte al desenvolupament i aprofitament del món del cavall és encara llarg i prometedor. Per sobre d'aquests arguments, però, el factor que resultarà més determinant pe al progrés del sector serà, sens dubte, l'interès, l'experiència i la competència professional, i la passió de les persones i les entitats que s'hi dediquen.

***Hipòtesi:** L'aplicació d'un sistema de formació professional actualitzat i a mida de les necessitats del sector, acompanyat d'altres mesures dinamitzadores i d'un canvi d'orientació en les polítiques de foment i desenvolupament específiques, podrien impulsar la importància productiva i de rendibilitat social del sector eqüestre a Catalunya.*

A l'inici dels treballs de recerca de la tesi la desestructuració de la formació professional eqüestre era crítica. La major part dels treballadors i treballadores del sector no tenien cap certificació professional, ni aquesta es demanava per exercir. A Catalunya hi havia una oferta limitada de cursos a l'ECAE i també promoguts per la Federació Catalana d'Hípica i per alguns clubs hípics privats. Aquell va ser l'embrió d'una formació professional eqüestre, que tot i insuficient, a progressat notablement, com s'ha demostrat i promocionat amb aquesta recerca.

En països com Alemanya, Suïssa, Regne Unit, Dinamarca, França, EUA i altres on el món del cavall s'ha desenvolupat amb èxit, la formació professional eqüestre està estructurada sòlidament des de fa molts anys dins del sistema educatiu. La formació professional eqüestre a Catalunya serà sens dubte el motor més eficient per a la consolidació de la situació actual, i per impulsar la millora que necessita per assimilar-se al nivell dels països del nostre entorn.

Podem concloure que la hipòtesi era encertada, i que ha estat útil en el seu plantejament i enunciat com a guia eficient per orientar les tasques i les indagacions realitzades en la recerca.

S'ha evidenciat que el cavall és incombustible. La seva presència i importància perduren. L'atractiu del cavall i els serveis que pot oferir han acompanyat l'home al llarg del temps i ho continua fent. Sempre ha estat un potent generador de beneficis, d'activitats útils i productives al llarg de la història, i ha quedat demostrat que ho és i que ho continuarà essent en el futur.

Necessita, però, una atenció específica de la mateixa manera que la necessiten i la reben altres sectors econòmics i empresarials. Les iniciatives orientades al foment del món eqüestre que es promouen des de l'administració i l'empresa privada han d'entomar de forma seriosa i decidida la seva dinamització i potenciació, per convertir-lo en un sector productiu més potent i més estable.

Els organismes i les entitats públiques i privades que tenen a veure amb el cavall i els seus àmbits d'activitats són molts. Lamentablement no podem dir que hi hagi entre ells la coordinació ni les relacions sòlides i duradores desitjables, però hi ha voluntat i consciència clara que és imprescindible esforçar-se per aconseguir-ho.

Els principals organismes públics i privats, tant estatals com autonòmics, amb competències directes, indirectes, i influència sobre el sector equí a Catalunya són:

- **Administració central:**

- ✓ Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient
- ✓ Ministeri d'Educació, Cultura i Esports
- ✓ Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme

- **Generalitat de Catalunya:**

- ✓ Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, Departament d'Ensenyament
- ✓ Departament d'Empresa i Ocupació
- ✓ Secretaria General de l'Esport

✓ **Direcció General de Turisme de Catalunya**

- ✓ Diputacions Provincials: Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona
- ✓ Administracions locals i comarcals. Ajuntaments i Consells Comarcals.
- ✓ Real Federación Hípica Española
- ✓ Federació Catalana d'Hípica.
- ✓ Federacions hípiques autonòmiques (16).
- ✓ Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC)
- ✓ Sociedad de Fomento de la Cría Caballar de España
- ✓ Altres entitats com associacions de ramaders i criadors de cavalls, escoles i clubs d'equitació, empreses i associacions eqüestres, hipòdroms i fires, etc.

A Catalunya són abundants les entitats que tenen com a raó de ser el cavall. En general són petites associacions o empreses, que són el principal motor que manté l'existència, assegura el progrés, la importància econòmica i el reconeixement social del sector. Si s'ho proposessin, unissin esforços, es coordinessin i fossin considerades adequadament per les administracions responsables, foren encara més eficients i decisives. Citarem a continuació algunes d'elles.

- Associació de Criadors i Ramaders de Cavalls de Catalunya.
- Associacions de ramaders i criadors de cavalls i de rucs.
- Associació de Foment de la Raça Asinina Catalana
- Associació de Criadors de Cavalls de la Cerdanya
- Associació Professional de Ramaders d'Equí Hispà Bretó del Pallars Sobirà
- Associació de Pagesi-Criadors deth Shirau Ispan-Breton dera Val d'Aran
- Associació Professional d'Equí de Muntanya "Pirineus de Lleida"
- Associació de Criadors d'Eugues de Muntanya del Ripollès
- Associació de Criadors i Propietaris de Cavalls Hispà bretons de l'Alt Urgell
- Associació de Criadors de Cavalls de *Pura Raça Espanyola*. (ANCCE)
- Associació de Criadors de cavalls Pura Raça Haflinger
- Unió de Criadors de Cavalls de Catalunya
- Federació de Criadors de Cavalls Pirinenc Català (FECAPI)
- Associació de Marxes a Cavall de Catalunya (AMAC)
- Associació de Ferradors de Catalunya.
- Asociación Nacional de Criadores de Caballos de Pura Raza Española (*la seu és a Sevilla. Té més de 60 socis a Catalunya entre associacions, clubs i eugassades*).

- Catalunya a Cavall, l'Associació d'Empresaris de Turisme Eqüestre de Catalunya.
- Associació Amics del Cavall de les Comarques de Tarragona.
- Associació de Veterinaris de Catalunya Especialistes en Èquids.
- Explotacions ramaderes i de cria de cavalls, centres d'activitats eqüestres, clubs d'equitació, centres de turisme eqüestre, disseminats per tota Catalunya en una llista que seria interminable.

L'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre (ECAE) de la Generalitat de Catalunya, desplaçada en el 2014 a l'Alt Urgell, ha de ser considerada també com un dels puntals de la xarxa d'entitats del sector equí a Catalunya, com s'ha insistit al llarg de la recerca.

Cal comentar però, que l'ECAE pateix en l'actualitat una situació de transició vers un estatus que no se sap quin serà. Ha abandonat la seva seu anterior, el Centre de Reproducció Equina a l'Hospitalet del Llobregat, conegut com "La Remunta".

L'ECAE ha desenvolupat les seves activitats en aquesta finca des de l'any 1994 i fins al 30 de juny de 2011.

El canvi d'ubicació ha estat provocat per la finalització del conveni d'ocupació per part de la Generalitat de la finca de La Remunta. Després de diversos intents d'ubicar-la a diferents indrets de Catalunya, s'ha optat per traslladar-la al Nord.

Des de l'1 de juliol de 2011, l'ECAE comparteix instal·lacions amb *l'Escola de Capacitació Agrària del Pirineu*, a Bellestar, en el terme municipal de Montferrer-Castellbò, a la comarca de l'Alt Urgell. La Generalitat va invertir aproximadament 267.000 euros per condicionar les instal·lacions, fer el trasllat i preparar el curs escolar 2011-2012 per poder començar les classes amb normalitat en la nova ubicació de l'ECAE.

La nova etapa de l'ECAE no hauria de suposar una reducció de la seva importància, presència i influència en el sector eqüestre a Catalunya. Ans al contrari, s'hauria de potenciar com a pilar d'un nou projecte d'economia productiva important per a Catalunya, amb el cavall com a eix vertebrador.

Si l'ECAE minva el seu impuls i s'esvaeix la feina feta durant els últims anys, que l'ha situat en el sector equí com a entitat formadora de referència a Catalunya, i l'ha permès guanyar-se el reconeixement d'organitzacions professionals espanyoles i europees, significarà la pèrdua d'una oportunitat històrica.

L'abandonament o infrautilització de l'ECAE només s'explicaria des de la **manca de voluntat política** per mantenir un centre potencialment generador de feina, servei al país i desenvolupament econòmic, la **manca d'intuïció o de comprensió respecte a l'interès que té la formació eqüestre** en el sector públic, com a garantia d'accés a tothom que desitgi cursar-la, i la **manca de perspectiva de futur en relació a la potencialitat d'una institució consolidada** i que podria actuar com a dinamitzadora i cohesionadora d'un sector mancat d'estructura suficientment definida i estable.

Fins ara el món eqüestre no ha gaudit de la cohesió interna necessària per endegar grans projectes fermes i de futur. Ha experimentat tímids intents de coordinació que no han reeixit. En països del nostre entorn el sector és molt més potent i experimentat.

A Europa, les associacions professionals i els sindicats apleguen milers d'empreses, de professionals i de treballadors que obliguen a les administracions al fet que el sector sigui considerat com a peça important en el conjunt del sistema productiu. A Alemanya, Holanda, França, Itàlia, Irlanda, Suïssa i a altres països europeus, el sector equí ocupa llocs rellevants en el rànquing del PIB del país.

Així és des de fa molts anys, amb els conseqüents i importants beneficis per a l'economia nacional i el reconeixement que la societat atorga a aquest sector.

Catalunya és un país privilegiat que pot situar-se al mateix nivell, i no hauria de desaprofitar aquesta oportunitat. El secret rau a tenir en compte tots els elements que conformen el sistema eqüestre i creure en la seva potencialitat i en el seu futur. Aplicar les polítiques necessàries i prendre les decisions que ara són més oportunes és responsabilitat de les persones i els organismes que tenen competències i autoritat per fer-ho.

En un moment de profunda crisi econòmica com el que estem vivint en l'actualitat és més oportú i necessari que mai aplicar criteris i mecanismes creatius i innovadors, explorar àmbits poc trillats i amb raonables possibilitats d'èxit, fomentant iniciatives que a baix cost poden generar activitat econòmica, com el desenvolupament de zones rurals i periurbanes que demanen intervenció urgent.

La capacitat productiva derivada del cavall s'ha de veure des de la perspectiva del mercat i de l'economia interna del país, però també en la seva dimensió exportadora, d'equips, de cavalls i d'entrada d'inversions estrangeres, i d'atracció de turisme eqüestre, de rang rural, actiu, esportiu i cultural.

L'orientació vers un major aprofitament dels recursos que pot proporcionar el cavall, passa pel disseny d'un pla estratègic de la indústria equina, que en l'àmbit nacional es podria adoptar sense excessives complicacions organitzatives ni alts costos, ja que els fonaments del sector, la plataforma inicial d'activitats i d'experiència, i la xarxa professional, social i d'entitats existeixen i estan en funcionament, i a més, es donen les condicions adequades i la motivació i per fer-ho.

En la investigació que ací conclou s'ha intentat aportar elements per entendre la riquesa i la complexitat del món del cavall des d'una perspectiva històrica, antropològica i cultural, i també interpretant la situació actual, amb la intenció de demostrar la importància que progressivament torna a adquirir el cavall a les societats desenvolupades amb economies sòlides, després d'unes dècades de pèrdua d'influència i d'usos d'aquest animal, com a conseqüència de la mecanització i dels canvis en els sistemes productius derivats de la industrialització.

Però justament com a conseqüència de la industrialització i de la post industrialització, i ara en l'era cibernètica i digital, s'han produït de forma indirecta però associada, les condicions per al desenvolupament i la recuperació de la presència i de la importància del cavall.

L'augment del temps d'oci, la proliferació de la pràctica esportiva, la popularització del turisme actiu i la multiplicació de les disciplines i activitats per a l'oci i la recreació, han generat un entorn molt propici a la utilització del cavall en multitud d'activitats, algunes que eren tradicionals i altres de nova generació.

D'altra banda, creix la tradicional demanda de matèries primeres derivades del cavall, des de la seva apreciada carn, fins el cuir, necessari per a nombroses finalitats industrials i artesanals.

La hipòtesi inicial de la tesi, que enuncitava la intuïció que a Catalunya el sector productiu del cavall aprofita únicament una part reduïda de les seves potencialitats, es demostra amb les dades i les reflexions aportades, i les opinions i experiències d'un nombre significatiu de persones i d'entitats coneixedores de l'àmbit d'estudi.

L'objectiu de la tesi, que es plantejava demostrar que l'aplicació d'un sistema de formació professional actualitzat i a mida de les necessitats del sector, acompanyat d'altres mesures dinamitzadores, pot impulsar notablement la importància i rendibilitat social del sector eqüestre a Catalunya, també s'ha demostrat i reforçat.

En aquest mateix sentit, la concreció dels perfils professionals de sis oficis estratègics del sector i els seus corresponents currículums formatius, que han estat aplicats i experimentats amb èxit per l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat de Catalunya, ajuda a comprovar de forma empírica i demostrable com hauria de ser el tractament oficial de la formació professional eqüestre.

La detecció de la gran diversitat d'aportacions que el cavall pot oferir a la cultura i a l'economia productiva en diferents camps d'activitat com la indústria alimentària, l'educació, el turisme, l'esport, la recreació, la salut, la seguretat i la vigilància, el transport, l'agricultura i la ramaderia, que s'ha argumentat també en comparació amb altres regions d'Europa, aconsellen un canvi de rumb en les polítiques que tenen a veure.

Aquesta tesi obre també una extensa sèrie de línies de recerca que poden detectar-se a partir de la lectura dels seus capítols i de les conclusions finals.

Les tesis doctorals sobre el cavall no abunden, desitjo que la present estimuli la redacció de moltes altres. El tema s'ho mereix i els resultats poden ser molt rendibles a la societat.

La principal finalitat de la tesi, que era aportar elements útils i favorables per a la millora i el desenvolupament del sector, crec que s'ha aconseguit. Aquesta no és una valoració basada només en el convenciment de l'investigador, sinó que es fa en la mesura que les persones que han intervingut i opinat en el procés de la recerca, i les entitats i organismes que han confiat en el projecte i li han donat suport i valorat el seu interès, així ho demostren.

A totes i a tots, persones i entitats, expesso el meu més sincer agraïment per la col·laboració i la confiança que han atorgat a aquesta tesi, que ha volgut ser, sobre qualsevol altra consideració, una aportació útil per a la societat a través del coneixement i del progrés del sector productiu equí.

Del món del cavall a Catalunya s'ha destacat la seva extraordinària importància i defensat que necessita una empenta definitiva per acabar de desenvolupar-se i igualar-se al lloc que ocupa en els països veïns de la Unió Europea.

No puc acabar sense manifestar de nou la meva admiració pel magnífic animal que és el cavall, per la força, la bellesa i la noblesa que el caracteritzen i pel servei, mai suficientment valorat, que ha ofert a l'home al llarg de la història.

Tomás Peire Fernández

Novembre de 2015

VII. BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ

Teoria, tècniques i recursos per a la investigació:

- ALCINA FRANCH, José “Aprender a investigar. Métodos de Trabajo para la redacción de tesis doctorales” Madrid. Ed. Compañía literaria, 1994.
- ÁLVAREZ-GALLOU, Juan Luis “*Cómo hacer investigación cualitativa. Fundamentos y metodología*”. México. Paidós, 2003.
- ANGUERA, Mª Teresa “*Metodología de la observación en las ciencias humanas*”. Madrid. Cátedra, 1985.
- BARTOLOMÉ, M. i SANCHO J.M. “*Llibre blanc de la recerca educativa*”. Barcelona, 1997. Universitat de Barcelona
- BEST, John W. “*Cómo investigar en educación*.” Madrid, Ediciones Morata, 1982 (9ª edición).
- BLANCHET, A.; GHIGLIONE, R. “*Técnicas de investigación en Ciencias Sociales*”. Madrid. Narcea, 1989.
- COHEN, L. i MANION, L. “*Métodos de investigación educativa*.” Madrid. La Muralla, 1990.
- DANE, Francis C. “*Mètodes de recerca*”. Barcelona. Edicions UOC, 1997
- DESANTES-GUARNER, J. María “*Teoría y técnica de la investigación científica*”. LÓPEZ YEPES, José Madrid. Ed. Síntesis, 1996.
- GARCIA FERRANDO, M. ; IBÁÑEZ, J. i ALVIRA, F. “*El análisis de la realidad social: Métodos y Técnicas de investigación social*”. Madrid. Alianza Universidad, 1990.
- DEL RINCÓN, Delio; ARNAL, Justo “*Técnicas de investigación en ciencias sociales*”. Madrid. Ed. Dykinson, 1995.
- FESTINGER, Leon KATZ, Daniel (*Compiladors*) “*Los métodos de investigación en las ciencias sociales*”. Barcelona, Ed. Paidós, 1992.

- ECO, Umberto *"Cómo se hace una tesis"*. Barcelona, Ed. Gedisa, 20ª edición 1997.
- GONZÁLEZ-AGAPITO, Josep I altres. *"Reports de la recerca a Catalunya. Pedagogia"*. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 1998
- MARTÍNEZ MIGUELEZ, Miguel *"La investigación cualitativa etnográfica en educación"*. Sevilla. Ed. Trillas, 2007
- McKERNAN, James *"Investigación-acción y currículum"* Madrid. Ed. Morata, 2001.
- MORGAN, Henry H. COGGER, John W. *"Manual del entrevistador"*. Madrid. Ed. TEA, 1977
- TAYLOR, S.J. y BOGDAN, R *"Introducción a los métodos cualitativos de investigación"*. Barcelona. Paidós, 1986.
- TEJADA FERNÁNDEZ, José *"El proceso de investigación científica"* Barcelona, Edicions de la Fundació "La Caixa", 1997.
- VAN DALEN, Deobold B., MEYER, William J., *"Manual de técnica de la investigación"* educacional. Barcelona. Ed. Paidós, 1981.

Llibres i documents sobre temàtica eqüestre i sobre ramaderia:

- ALTSTADT, Ernst *Entrenamiento del caballo de equitación*. Buenos Aires, Albatros, 1976
- ÁLVAREZ OSORIO, Manuel *Manejo real en que se propone lo que deben saber los caballeros en esta facultad*. Madrid el 1733. Consultable en PDF a la Biblioteca Digital de Castilla i León.
- BONGIANNI, Maurizio *Caballos de todo el mundo*. Madrid. Ed. Espasa-Calpe S.A., 1992.
- BROZGOL, Leonor V. *Doma clàssica*. Barcelona. Ediciones El Caballo, 1995.
- BROZGOL, Leonor V. *Doma clàssica. Manual de Iniciación a la competición*. Barcelona. Ediciones El Caballo, 1996.

- CASTEJÓN, Rafael   *“El impacto económico del Sector Equestre en España. Una primera aproximación”*. Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED, 2006).
- CAVE, Maxine   *Lectures and lecturing techniques Horse Talks for students and instructors*. Londres. Ed. J.A. Allen, 2ª edició 1995.
- CAVE, Maxine   *The course Companion for BHS Stages I i II* Londres. Ed. J.A. Allen, 2ª edició 1998.
- CAVE, Maxine   *The course Companion for BHS Stages III i IV* Londres. Ed. J.A. Allen, 2ª edició 1998.
- COSTA i TURELL, Modesto   *Las Órdenes de Caballerías existentes y abolidas*. Madrid. Librería Española, 1858. Reedición: Librerías París-Valencia, en Valencia 1998. Facsimil.
- CHAMBRY, Pierre   *La equitación. Técnica. Entrenamiento. Competición*. Barcelona. Editorial Hispano Europea, 1980, reedición 1991.
- COOB'92.   *Hípica : manual de equipo.-* Barcelona. D.L. 1992
- COOB'92   *Juegos Olímpicos*. Barcelona, D.L. 1991
- CORN, Myriam i
DE MONLÉON, Emmanuel   *Mi primer Pony*. Madrid. Ediciones TIKAL. 2002
- DE LA IGLESIA i DARRAC, Francisco Caballero de la Real y distinguida Orden española de Carlos III   *Ensayos sobre los verdaderos principios de la equitación o teoría de la escuela de a caballo. Para uso de los caballeros educandos del real seminario de nobles*. Madrid, en la imprenta real, 1805. Reed. Agrupación Hipocreme, Sevilla 1988
- DEVIMEUX, Theodore   *Les equides en Espagne*. Paris. CEREOPA Centre d'Etude et de Recherche sur l'Economie et l'Organisation des Productions Animales, 1988.
- DECARPENTRY (General)   *Equitación acadèmica. Preparación y adiestramiento para pruebas de doma*. Sevilla. Ed. Lettera, 2001.
- DEUTSCH, Julie   *El comportamiento del caballo*. Madrid. Ediciones TIKAL. 2002.

- DIACONT, K. *Adiestramiento y doma del caballo*. Barcelona. Ed. Hispano Europea.
- EDWARDS, Elwyn *La enciclopedia del caballo*. Fotografías de Bob Langrish, Kit Houghton. Barcelona. Blume, 1995
- GARCÍA RÀFOLS, Julia i altres. *La cría caballar en España*. Barcelona. Darley S.A. 1992.
- GARCÍA-RÀFOLS, Júlia *El caballo español. Manual básico*, 2002. Hispano Europea. Barcelona. (per publicar).
- GARCÍA RÀFOLS, Júlia. *Doma Vaquera*. Barcelona. Ed. Hispano Europea. 2000
- GENERALITAT DE CATALUNYA *Diccionari d'hípica*. Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Enciclopèdia Catalana S.A., 1991
- GORDON-WATSON, Mary *Manual de equitación*. Madrid, Ed. Hermann Blume, 1984.
- FRAUSTRO MOLERES, Rubén *El Caballo. Tratado general*. Buenos Aires. Ed. Albatros, 1992.
- GRATACÓS MASANELLA, Jaume *Diccionari d'exterior del cavall*. Girona
GRATACÓS PRAT, Maria Edita Colegio Oficial de Veterinarios de
GRATACÓS PRAT, Joaquim Girona, 1994.
- HEMPFLING, Klaus F. *Tratar con caballos. Estudio de la comunicación real con el caballo*. Barcelona. Ediciones Omega, 1996.
- HENSCHERL, Georgie *La equitación: técnica y práctica*. Barcelona. Hispano Europea, 1992
- HERODOTO *Historias*. Libros I al IV. Madrid. Ed. Antonio González caballo. Axal-Clásica. 1994
- HICKMAN, John *Farriery*. Londres, Ed. Lesley Gowers, 1988.
- HOLDERNESS-RODDAM, Jane *La vida de los Caballos* Ed. Blume. Barcelona, 2008 et altri.
- JENOFONTE *Obras menores. "El jefe de la caballería". "De la equitación"*. Madrid. Ed. Gredos, Biblioteca Clásica, 1984.

- KARL, Philippe *Equitation : la gymnastique du cheval*. Collection Sport + Enseignement Paris, Vigot, 1980
- LAFOSSE (Mariscal de las caballerizas del Rey de Francia) *El arte de la monta a caballo*. Madrid. Editat per Joaquín Ibarra, 1760. Reedició: Librerías París-Valencia, en València 1993. Facsímil.
- LEBRUN-RENAUD, CH *Manual Práctico de equitación*. París. Garnier Frères. Libreros editores, 1900. Reedición: Librerías París-Valencia. València 1993.
- LLULL, Ramon *Llibre de l'Orde de Cavalleria*. Barcelona. Edicions 62. El Garbell, 1987.
- LOSE, M. Phyllis *La salud de su caballo. Consejos de una veterinaria*. Montevideo –Uruguay. Editorial Hemisferio sur. 1989.
- LUX, Claude Serie *El caballo práctico*. Barcelona. 1996 Ed. Hispano Europea. Títulos publicados: El caballo. 100 trucos útiles, El caballo. 92 trucos prácticos, El caballo. 84 trucos de bricolage, El caballo. 173 errores a evitar. El caballo. Trucos y consejos para su adiestramiento y doma. El caballo. Trucos y consejos para su elección y compra. El pony. Equitación, mantenimiento y cuidados. El mozo de cuadra. El caballo. 213 preguntas y respuestas.
- MARSAL, Alegría *Preparación Física del jinete. Mantenerse en forma para montar a caballo*. Barcelona. Ediciones del Caballo, 1995.
- MARTÍNEZ LANDA, R. *Escuela de Equitación. El Jinete completo*. Barcelona. Ed. Hispano Europea, 1984.
- MASSAGUER, Pilar *Iniciación a la cría. Cómo convertirse en un buen criador*. Manuales el caballo. Barcelona. Ediciones El Caballo. 1995.
- MONTÓ i ROCA, Salvador *Sanidad del caballo y otros animales sujetos al arte de Albeyteria*. Editat en Valencia per Joseph Estevan Dolz, en 1712. Reedición: Librerías París-Valencia. València 1998.
- MUESELER, W.
PARÉS, Pere Miquel
VILARÓ, Teresa *Tratado de equitación*. Barcelona, 1947. Ed. Nueva Época. *La Ramaderia*. Quaderns de la Revista de Girona. Girona, 1994.

- PHILLIPS, Marc *Equitación con el Capitán Mark Phillips*. Barcelona, 1992. Ed. Hispano Europea.
- PODHAJSKY, Alois *La equitación*. Madrid, 1993. Editorial Noticias. Colección Clásicos Ecuestres.
- RACIC-HAMITOUCHE, Françoise *Tener un caballo*. Madrid. Editorial Tikal, 1994.
- REAL FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE EQUITACIÓN *“Primer estudio sobre el impacto económico del sector del caballo en España”*. Madrid 2013
- RIPMAN, R. *Entrenamiento básico del caballo*. 1994. Barcelona. Ed. Hispano Europea.
- RIVERO MERRY, Luis *Manual de enganches*. Sevilla. Ediciones Caja Rural de Sevilla. 1986.
- ROBICHON DE LA GUERINIÈRE, François *Escuela de a caballo. El conocimiento, la instrucción y la conservación del caballo*. Traducció de Baltasar de Irurzun. Madrid en 1787. 1r i 2n llibres. Reproducció de facsímils. Librerías Paris-Valencia. Valencia, 1993.
- SANZ PAREJO, José *El caballo espanyol de estirpe cartujana*. Madrid, 1992. Ediciones Marbán.
- SANZ PAREJO, José *Por las sendas del caballo de pura raza española*. Madrid, 1999. Ediciones Siruela.
- SELGA JORBA, Iscle *Identificació Equina per Ressenya Descriptiva i Gràfica*. Quaderns de divulgació. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Barcelona, 1991. Generalitat de Cat.
- VERNON, Hilary *Ayudas para el entrenamiento del caballo*. Guía tutor. Madrid. Ediciones Tutor. 2001
- VIZCAINO NODAL, Fernando Tesis doctoral: *Análisis Biomecánico de la Batida del Caballo de Salto*. Universidad de Granada. Departamento de Educación Física y Deportiva. Granada, 1998.

- Diversos autors. Colección "Guías Ecuestres Ilustradas". Diferentes fechas de edición y reedición. Barcelona, 1995. Ed. Hispano Europea. Títulos: *Alimentación, Primeros Auxilios, Equipo y Guarnición, Juegos a Caballo, Limpieza y Aseo, Crines y Colas, Cascos y Herrajes, Bocas y Embocaduras, El Concurso de Salto, Cómo solucionar problemas en el Cross-Country, Cortar y Esquilar, Iniciación a la doma Clásica, Ejercicios de pista.*
- GENERALITAT DE CATALUNYA *Hípica. Reglament oficial.* Secretaria General de L'Esport. Barcelona, 1992.
- Sociedad Hípica Británica i Pony Club *Manual de Hípica.* Barcelona. Editorial Blume, 1998 (2ªed.).
- Departament de Cultura *Diccionari d'Hípica.* Barcelona. Enciclopèdia Catalana, 1991. Generalitat de Catalunya
- Dirección General de Preparación de Campaña *Servicio de Campaña.* Reglamento de Equitación Militar. Talleres del Depósito de la Guerra. Madrid, 1926.
- Dirección General de Industria y Material *Reglamento descriptivo y manual de empleo de atalajes.* Ministerio del Ejército. Imprenta del Polígono de Experiencias. Madrid, 1965.
- Estado Mayor Central *Reglamento táctico de Ingenieros Tomo I-A. Instrucción a lomo y de carreteo de las Unidades de Ingenieros.* Talleres del Servicio Geográfico del Ejército. Madrid, 1953.
- Estado Mayor Central *Reglamento Equitación Militar.* Patronato de Huérfanos de Oficiales del Ejército. Madrid, 1975
- Estado Mayor del Ejército *Manual de transporte a lomo y rodado.* Talleres del Servicio Geográfico del Ejército. Madrid, 1979.
- Universidad de Córdoba *Caballerizas Reales de Córdoba.* Córdoba, 1997.

Formació professional. Disseny curricular. Gestió educativa i política laboral

- ACO-EP *IV Jornades d'orientació sobre educació per a la carrera professional. Associació Catalana d'Orientació Escolar i Professional.* Barcelona, ICE de la Universitat de Barcelona. 1992.
- CEDEFOP *Le système de formation professionnelle en France.* Coordinadors de l'obra: J. Michael Adams i Reinhard Nöbauer. Editat pel CEDEFOP. Salónica, 1999.
- CEDEFOP *Diplômes, compétence et marchés du travail en Europe.* Estudi comparatiu entre Alemanya, Espanya, França, Itàlia, Països Baixos i Regne Unit, 1996. Editat pel CEDEFOP. Salónica, 1998.
- CIREM *Programación modular de la Formación Continua y Clasificación Profesional en el sector Textil y de la Confección.* Document no publicat. 1998.
- DÍAZ, Frida et altri *Metodología de diseño curricular para educación superior.* Mèxico. Ed. Trillas, 1990.
- GENERALITAT DE CATALUNYA *Glosaris ocupacionals.* Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme. Barcelona, 2003
- GENERALITAT DE CATALUNYA *Mapa Escolar de Catalunya. Formació Professional Específica* Barcelona. Departament d'Ensenyament, 1997.
- Grupo CIFO *El formador de Formación Profesional y Ocupacional.* A. Ferrández, J. Tejada, P. Jurado, A. Navío, C. Ruiz Barcelona. Ed. Octaedro, 2000.
- HERNÁNDEZ ARISTU, Jesús *Formación profesional dual: una intervención reflexiva.* LÓPEZ BLANCO, Andreu Valencia. Ed. Nau Llibres, 1998
- IBÁÑEZ, Javier *La nueva formación profesional.* Madrid. F. Univer. Empresa, 1992.
- MCA-UGT *Metal 2000. Cualificación y clasificación profesional en los Sectores de Metal.* Edita MCA-UGT. Madrid, 1999.
Document de distribució interna en el sindicat i en el sector.
- PÉREZ-DÍAZ, Víctor *La educación profesional en España.* RODRÍGUEZ, Jn Carlos Madrid. Edita Fundación Santillana, 2002.

- PONT BARCELÓ, Esteve   Tesi doctoral: “Bases curriculares de la formación ocupacional”. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, 1989.
- SANTANA VEGA, Lidia   *“Orientación y educación laboral. Una perspectiva curricular”*
ÁLVAREZ PÉREZ, Pedro   Madrid. Editorial EOS, 1996.
- SCHÖN, Donald A.   *“La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones”*.
Barcelona. Ed. Paidós i Ministerio de Educación y Ciencia, 1992.
- TESSARING, Manfred   *“Formación para una sociedad en cambio. Informe acerca de la situación actual de la investigación sobre la FP en Europa 1998”*.
(CEDEFOP)   Salónica. CEDEFOP, 1999.
- VALLS, Enric   *“Los procedimientos: aprendizajes, enseñanza y evaluación”*
Barcelona. ICE Universitat de Barcelona, 1993

Sociologia, dret laboral, formació permanent, gestió esportiva, legislació esportiva i laboral, sistema educatiu.
--

- ALTARRIBA MERCADER, Fc.X.   *“Els nous perfils professionals de ràdio i televisió”*. Manual. Institut Català de Noves Professions. Barcelona, 1995.
CÓPPULO MARTÍNEZ, Sílvia et altri.   Generalitat de Catalunya.
- ARLÁNDEZ MAÑÀ, Francesc   Federacions esportives: propostes de nova organització i gestió. ESADE. Universitat Ramon Llull. Treball acadèmic no publicat. Director: Antoni Matas Tarruella. Barcelona, juliol del 1998.
- BLANCO, Eduardo et altri   *“Manual de la organización institucional del deporte”*.
Barcelona. Editorial Paidotribo, 1999.
- DELGADO NOGUERA, M. Angel   *“Formación y actualización del profesorado de Educación Física y del entrenador deportivo. Experiencias en formación inicial y permanente”*.
Sevilla. Wanceulen Editorial Deportiva, s.l., 1995.
- GARCÍA FERRANDO, Manuel   *“Sociología del deporte”*. Madrid. Alianza Editorial.

- PUIG BARATA, Núria i LAGARDERA OTERO, Francisco El libro universitario, 1998.
- FERNÁNDEZ-RIOS, M. *“Análisis y descripción de puestos de trabajo”*. Madrid. Ed. Díaz de Santos, 1995.
- LE BOTERF, G. *“L’ingénierie des compétences”*. París 1999. Éditions d’Organisation (Edició revisada i augmentada).
- LÉVY-LEBOYER, C. *“Gestión de las competencias: cómo analizarlas, cómo evaluarlas, cómo desarrollarlas”*. Barcelona. Ediciones Gestión, 1997.
- Autors no explicitats *“El deporte y su historia”*. Madrid. Biblioteca Pepsi. Serie Divulgación y Ciencia, 1971.
- MANDELL, Richard D. *“Historia cultural del deporte”*. Barcelona. Ediciones Bellaterra, 1986.
- MILLÁN GUASCH, Dolors *“Estudi proposta per afavorir i potenciar la inserció professional dels pedagogs/gues en la formació continuada”*. Barcelona. Editat per l’Institut Català de Noves Professions de la Generalitat de Catalunya, 1995.
- NAVIO GÀMEZ, Antonio Tesis doctoral: *“Las competencias del formador de formación continua. Anàlisis desde los programas de formación de formadores”*. Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Ciències de l’Educació. Departament de Pedagogia Aplicada. Bellaterra, 2001
- PARLEBAS, Pierre *“Jeux, sports et sociétés. Lexique de praxéologie motrice”*. Paris. INSEP Publications, 1999.

Artículos de revistas:

- ALALUF, M. *“La cualificación: ¿de qué se está hablando?”*. 1991. Revista Europea de Formación Profesional. 2, 33-36.
- ALEX, L. *“Descripción y registro de las cualificaciones”*. 1991. Revista Europea de Formación Profesional. 2, 23-27.
- BAKKE-SEEK, S. *“Competencias y adquisición de competencias en el sector informal”*. 1998. Educación, 57-58, 120-138.
- BODINEAU, P. *“Les compétences sont-elles ce quelles étaient”*. 1997. Cahiers Pédagogiques, 354, 55-56.
- BOUCLET, M. i HUGUET, P. *“Agir simultanément sur les compétences et sur l’organisation du travail: un nouveau défi pour les formateurs”*. Education Permanente, 141, 7-22.
- CABANÉ, Adolf *“El caballo en España”*. Agost de 2002. El mundo del caballo, nº 18.
- DAL MIGLIO, G. i TRAMONTANO, I. *“Vers la définition d’un modèle national des compétences des professionnelles de la formation”*. 1999. Actualité de la Formation Permanente, 160, 69-73.
- FREY, K. i BRINK, M. *“La competencia como base para el desarrollo humano y la eficacia”*. 1998. Paideia, 24, 17-22.
- GARCÍA-RÀFOLS, Júlia *“Hombre y caballo: orígenes de un pacto prehistórico”*. 1997 Ecuestre, nº 177, pp 70-72
- GARCÍA-RÀFOLS, Júlia *“Edad media: El caballo en el oficio de la guerra (I)”*. 2000. Trofeo Todo Caballo, nº 11.
- GARCÍA-RÀFOLS, Júlia *“Introducción al concepto de morfología”*. 2001. Revista Hípica Catalana, nº 37
- GARCÍA-RÀFOLS, Júlia *“Por siempre Saumur: filosofía ecuestre de la vida”*. 2001. Trofeo Todo Caballo, nº 17.
- GARCÍA-RÀFOLS, Júlia *“El caballo vuelve a América”*. 2001. Hípica Catalana, nº 40.
- GOILET, M. *“Le grande confusion entre métier et compétence”*. 1999. L’Enseignement Technique, 181, 42.
- HUTMACHER, W. *“Key competencies in Europa”*. 1997. European Journal of Education, 32, 1, 45-48.

- LE ROUX, A. *“Où sont les universités sur la validation des acquis professionnelles?”*. 1999. *Actualité de la Formation Permanente*, 162, 48-53
- MARSDEN, D. *“Cambio industrial, competencias y mercado de trabajo”*. 1994. *Revista Europea de Formación Profesional*, 1, 15-23.
- MÉHAUT, P. *“Transformaciones organizativas y políticas de formación: ¿cuáles son las lógicas de la competencia?”*. 1994. *Revista Europea de Formación Profesional*, 1, 56-63.
- MÉHAUT, P. *“Formación, competencias, aprendizajes: Premisas para los nuevos modelos”*. 1999. *Revista Europea de Formación Profesional*, 18,3-8.
- MORENO PELÁEZ, F. *“Aprendizaje organizativo y generación de competencias”*. 1997. *Revista Española de investigaciones Sociológicas*, 77-78, 247-261.
- PROT, B. *“Travail réel et formalisation de l’expérience”*. 1998. *Education permanente*, 135, 109-114.
- RUBIO, F. *“Las competencias transversales en los programas de formación ocupacional dirigidos a colectivos en riesgo de exclusión”*. 1999. *Diálogos*, 18, 61-64.
- SCHWARTZ, Y. *“Les ingrédients de la compétence: un exercice nécessaire pour une question insoluble”*. 1997. *Education Permanente*, 133, 9-34.
- TEJADA, J. *“Acerca de las competencias profesionales”* 1999. *Herramientas*, 56
- TEJADA, J. *“Acerca de las competencias profesionales”*. (2ª parte) 1999. *Herramientas*, 57, 8-14.
- TRIBAULT, M.C. *“Validation des acquis expérientieles et professionnalisation des formateurs”*. 1999. *Education Permanente*, 133, 123-131.

VIII. REVISTES I PUBLICACIONS PERIÒDIQUES SOBRE CAVALLS

✚ AIRES HÍPICS

Revista de la Federació Catalana d’Hípica. Barcelona. II Any.

✚ CATALUNYA RURAL I AGRÀRIA

Butlletí d’informació del Departament d’Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya. S’edita a Barcelona amb periodicitat mensual.

+ EL MUNDO DEL CABALLO

Revista tècnica amb articles d'opinió, informes monogràfics, informacions sobre fires, competicions, exhibicions, publicitat comercial, etc. S'edita a Barcelona amb periodicitat mensual.

+ ECUESTRE. Revista del mundo del caballo.

Revista tècnica amb articles d'opinió, informes monogràfics, informacions sobre fires, competicions, exhibicions, publicitat comercial, etc. S'edita a Barcelona amb periodicitat mensual. Compra-venda de productes equins.

+ ES CAVALL

Revista editada per la Asociación Balear de Criadores y Propietarios de Caballos de Pura Raza. Articles d'opinió. Informes tècnics. Consulta veterinària. Informacions i ofertes de productes equins. Convocatòries dirigides als associats.

+ GALOPE. La cultura del caballo.

Revista tècnica amb articles d'opinió, informes monogràfics, informacions sobre fires, competicions, exhibicions, publicitat comercial, etc. S'edita trimestralment a Alcalá de Guadaíra, Sevilla. Edita una versió digital, Galopetrofeocaballo.com

+ GANADERÍAS DE ESPAÑA.

Edició monogràfica de Revista del Caballo. Barcelona, 1982. Aporta informació sobre algunes de les eugassades més importants de l'estat.

+ HÍPICA CATALANA.

Periodicitat bimensual. S'edita en castellà. Publica articles d'opinió. Informes tècnics. Consulta veterinària. Història del cavall i de les disciplines eqüestres. Informacions, agenda d'actes, convocatòries. Inclou el *Rincón de la ECAE*. Espai en el que l'ECAE pot publicar allò que li sembla d'interès per a la difusió de la seva tasca i activitats. Es distribueix a Catalunya, Illes Balears i Andorra.

+ NUESTRO CABALLO.

Revista editada per la Asociación de Ganaderos de Caballos de Pura Raza Española. Articles d'opinió. Informes tècnics. Consulta veterinària. Història del cavall i de les disciplines eqüestres. Informacions, convocatòries als associats. L'associació compta amb 60 centres, la major part de la província de Madrid.

+ TROFEO TODO CABALLO. Revista decana de equitación

Periodicitat mensual. Informa sobre les disciplines eqüestres. Aporta consells sobre tot el que té a veure amb el cavall. Inclou una secció de veterinària. També s'ofereix en format digital. Versió digital: **Trofeocaballo.com**

IX. ADRECES ELECTRÒNIQUES D'INTERÈS.

www.gencat.es/darp/ecae.htm.

Pàgina de l'Escola de Capacitació Agrària Eqüestre de la Generalitat de Catalunya. Inclou informacions sobre les activitats formatives de l'escola, convocatòries decursos, articles d'opinió i col·laboracions de caràcter formatiu.

www.amac.cat

Associació de Marxes a Cavall de Catalunya. Informa de les activitats de l'associació, de rutes, de consells sobre l'equitació d'exterior, assegurances, etc.

www.caballomania.com

Portal mexicà del cavall. Té un enllaç sobre els oficis eqüestres i també amb l'Alta Escuela Mexicana de Jinetes.

www.catalunyaacavall.com

Associació d'Empresaris de Turisme Eqüestre de Catalunya. Facilita el contacte i la difusió de 40 entitats eqüestres associades, que ofereixen activitats amb cavalls.

www.ecuestreonline.com

Portal dedicat principalment al món dels concursos i les competicions eqüestres. També disposa d'altres seccions: consultori, trisme, ecumercat, etc.

www.ecuestre.net

Portal sobre el cavall i l'hípica, amb links especialitzats. Actualitat Hípica

www.fchipica.org

Web de la Federació Catalana d'Hípica. Activitats federatives. Fitxes federatives i assegurances. Assessorament sobre les disciplines eqüestres i la formació de tècnics.

<http://www.fundacionecuestre.org>

Fundació per a la Promoció de l'Esport Eqüestre. Ofereix una àmplia varietat de programes i d'activitats. Estableix convenis amb institucions i entitats del món eqüestre.

www.hipicapress.com

Portal dedicat a informar sobre esdeveniments eqüestres i a difondre la cultura del cavall amb l'interès de popularitzar la pràctica de l'equitació.

www.hippotrek.com

Informa sobre l'organització de rutes eqüestres per diferents països i racons del planeta i de la forma de accés per participar-hi.

www.horsesport.org

Federació Eqüestre Internacional. Ubicada en Lausanne, Suïssa. Informa de les notícies internacionals que tenen a veure amb els esports eqüestres. Informa del esdeveniments importants i facilita la inscripció i la participació.

www.laequitacion.com

Informacions diverses sobre el món del cavall. Foro *sobre* cavalls, hípica, doma clàssica, raid, salt d'obstacles, doma vaquera. Anuncis de compra-venda, etc.

www.manasdelahoz.com

Centre eqüestre. Formació professional eqüestre. Escola reconeguda pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Situada a Liendo, Cantabria.

www.masdecaballos.com

Dedicada principalment a la difusió i informació de les disciplines eqüestres. Manté un fòrum de debat. Pàgina amb molts enllaços d'interès.

www.mundoecuestre.com

Pàgina molt activa que inclou consells pràctics professionals per a la cura i el tracte amb el cavall. Gestiona un fòrum molt participatiu d'amics del cavall. Facilita la formació de grups d'aficionats i aficionades a l'equitació. Difon la pràctica de la hipoteràpia.

www.naturecuestre.com

Equitació i allotjament rural al Berguedà.

www.ociocaballo.com

Aporta un interessant directori d'adreces de federacions i de centres eqüestres d'Espanya i d'Europa.

www.paddock-news.com

Revista sobre la actualitat del cavall. Notícies, compra venda de productes, societat, separates tècniques. Índex molt variat i complet.

www.rfhe.com

Web de la Real Federación Hípica Española

www.razascaballo.com

Aporta relats sobre la història del cavall, però s'especialitza en la descripció i l'origen de les races de cavalls del món.

Bellaterra, novembre de 2015

X. ANNEXOS. EXEMPLES DE DISSENY CURRICULAR D'OFICIS EQÜESTRES

ANNEX 1. Expert en Cura i Maneig del Cavall

ANNEX 2. Auxiliar de Ferrador i Oficial de Ferrador,

ANNEX 3. Oficial Baster i Auxiliar de Baster

ANNEX 4. Acompanyant de Turisme Eqüestre